

SKIEN KOMMUNE

Kommunalt handlingsprogram og økonomiplan 2020-2023

14. oktober 2019

INNHold

1	INNLEDNING	6
2	SATSINGSOMRÅDER	7
2.1	FN's BÆREKRAFTSMÅL OG SKIEN KOMMUNE	8
2.2	MEDARBEIDERE	10
2.3	DIGITALISERING.....	11
3	SITUASJONSANALYSEN	12
3.1	KOSTNADSANALYSE	12
3.2	KOSTRAANALYSE.....	15
3.3	KOMMUNEBAROMETERET	16
3.4	DRIFTEN – SISTE PROGNOSE	19
3.5	DEMOGRAFIUTFORDRINGER.....	20
3.6	OVERORDNEDE ØKONOMISKE MÅL – RESULTATER	23
3.6.1	Innledning.....	23
3.6.2	Netto driftsresultat.....	24
3.6.3	Driftsfond	25
3.6.4	Netto lånegjeld	25
3.6.5	Utbytte.....	26
4	FORSLAG TIL STATSBUJSJETT FOR 2020	26
4.1	VEKST I FRIE INNTEKTER.....	26
4.2	NÆRMERE OM NOEN FORHOLD FRA STATSBUJSJETTET:	27
5	KOMMUNENS ØKONOMISKE RAMMEBETINGELSER	28
5.1	INNLEDNING.....	28
5.2	LØNNS-, PRIS- OG RENTEFORUTSETNINGER.....	28
5.3	FRIE INNTEKTER.....	29
5.4	ANDRE INNTEKTER.....	30
5.4.1	Utbytter.....	30
5.4.2	Konsesjonskraftsinntekter	30
5.4.3	Andre statstilskudd	30
5.4.4	Integreringstilskudd.....	31
5.4.5	Renteinntekter	31
5.4.6	Bruk av fond.....	31
5.4.7	Gebyrinntekter.....	31
5.4.8	Eiendomsskatt	31
5.5	UTGIFTSSIDEN - FELLESOMRÅDER	32
5.5.1	Avsetning til fond.....	32
5.5.2	Avdrag.....	32
5.5.3	Pensjon	32
5.5.4	Driftstilpasninger.....	33
5.6	HANDLINGSROM	33
5.7	NYE TILTAK / ENDRINGER / TILPASNINGER	33
5.8	INVESTERINGER OG FINANSIERING.....	34
5.9	USIKKERHETSFAKTORER	34

6	FORSLAG TIL ENDRINGER OG NYE TILTAK I DRIFTEN	35
7	INVESTERINGER	42
7.1	HOVEDTREKK I INVESTERINGSPROGRAMMET.....	46
8	TILSKUDD ANDRE	47
9	UTFORDRINGER	48
10	SAMMENDRAG	48
11	HANDLINGSPROGRAM OPPVEKST 2019-2022.....	49
11.1	OPPDRAK.....	50
11.2	ANALYSE.....	52
11.2.1	KOSTRA effektivitets- og tjenesteindikatorer på sentrale områder.....	52
11.2.2	Befolkningsutvikling og konsekvenser i økonomiplanperioden.....	56
11.2.3	Statistikk barnefattigdom	57
11.2.4	Status tiltak i 2019-budsjettet.....	58
11.3	MÅL FOR OPPVEKST IHHT STRATEGISK PLAN	59
11.3.1	Resultater	59
11.4	MEDARBEIDERE	60
11.4.1	Organisering og ansvar	60
11.4.2	Årsverk.....	61
11.4.3	Sykefravær	61
11.5	ØKONOMI.....	62
11.5.1	Status pr 2. tertial 2019	62
11.5.2	Budsjettramme 2020-2023	63
11.5.3	Behov for omdisponeringer innenfor Oppveksts budsjettramme	64
11.5.4	Tiltak som er vurdert for 2020-2022.....	67
11.5.5	Betalingssatser	71
11.5.6	Tilskudd til andre	71
11.6	UTFORDRINGER, SATSINGER OG TILTAK.....	71
11.6.1	Merforbruk i 2019 som gir budsjettutfordringer i 2020.....	71
11.6.2	Tidlig innsats.....	72
11.6.3	Spesialpedagogiske tiltak.....	72
11.6.4	Utenforskap og barnefattigdom	73
11.6.5	Investeringer	74
12	ØKONOMISK HANDLINGSPLAN NAV SKIEN 2020-2023	75
12.1	OPPDRAGET.....	76
12.2	ANALYSE OG MÅL	77
12.2.1	Omgivelser.....	77
12.2.2	Tjenester og brukerforhold	77
12.3	MEDARBEIDERE.....	79
12.3.1	Ny organisering av NAV Skien fra 01.09.2019.....	79
12.3.2	Faste årsverk	80
12.3.3	Sykefravær i %.....	80
12.4	ØKONOMI.....	80
12.4.1	Økonomiske rammer og prognose per august 2019.....	80
12.4.2	Tilskudd til andre	81

12.4.3	Statlig administrasjonsbudsjett (drift) og budsjett til rammestyrte virkemidler (tiltak).....	81
12.4.4	Tiltak i planperioden	81
12.4.5	Utfordringer i planperioden	83
12.5	OPPSUMMERING ØKONOMIPLAN	84
13	HANDLINGSPROGRAM FOR HELSE OG VELFERD 2019-2022	85
13.1	SAMMENDRAG	86
13.2	OPPDRAGET	87
13.2.1	Ansvarsområder	87
13.2.2	Organisering av Helse og velferd.....	88
13.3	ANALYSE.....	89
13.3.1	KOSTRA-analyse	90
13.3.2	Utgiftsbehov.....	90
13.3.3	Ressursanalyse pleie og omsorg	91
13.3.4	Ressursanalyse helse	93
13.3.5	Administrasjon.....	94
13.3.6	Demografi	94
13.3.7	Nøkkeltall brukerforhold	97
13.4	MÅL OG INNSATSOMRÅDER	97
13.4.1	Overordnede formål for tjenestetilbudet i kommunalområdet:	97
13.4.2	Innsatsområder og resultatoppgjør.....	98
13.5	MEDARBEIDERE.....	99
13.5.1	Årsverk i kommunalområdet	99
13.5.2	Sykefravær for kommunalområdet	100
13.5.3	Kompetanse.....	100
13.6	ØKONOMI.....	101
13.6.1	Status økonomi per september 2019	101
13.6.2	Økonomisk ramme for kommunalområdet	101
13.6.3	Driftstiltak som er lagt inn i rammen.....	101
13.6.4	Investeringsiltak som er lagt inn i rammen.....	103
13.6.5	Behov for investeringer – ikke finansiert.....	104
13.6.6	Behov for omdisponering i driften.....	105
13.6.7	Forslag til omdisponeringer - drift.....	108
13.6.8	Behov vi ikke har prioritert.....	111
13.6.9	Forslag til omdisponeringer- ikke prioritert.....	112
13.6.10	Tilskudd andre	112
14	HANDLINGSPROGRAM 2019 – 2022, BYUTVIKLING, DRIFT OG KULTUR (BDK).....	114
14.1	OPPDRAGET – FORMÅL OG VERDIER	115
14.2	MEDARBEIDERE – SYKEFRAVÆR, ÅRSVERK, ORGANISERING OG ANSVAR	116
14.2.1	Sykefravær	116
14.2.2	Årsverk.....	116
14.3	ØKONOMI	118
14.3.1	Drift.....	118
14.3.2	Investering.....	120
14.3.3	Gebyr.....	121
14.4	BY- OG STEDSUTVIKLING.....	124

14.4.1	Oppdrag - felles.....	124
14.4.2	Byutvikling	124
14.4.3	Plan	127
14.4.4	Byggesak.....	128
14.4.5	Landbruk og geodata.....	129
14.5	KULTUR.....	131
14.5.1	Oppdrag - felles.....	131
14.5.2	Kulturkontoret.....	132
14.5.3	Kultur- og fritidstjenesten	133
14.5.4	Skien bibliotek	135
14.6	EIENDOM.....	137
14.6.1	Oppdrag - Felles.....	137
14.6.2	Boligkontoret	138
14.6.3	Håndverk.....	139
14.6.4	Forvaltning, drift og vedlikehold (FDV)	139
14.6.5	Renhold	140
14.6.6	Prosjekt	140
14.7	KOMMUNALTEKNIKK	141
14.7.1	Oppdrag - felles.....	141
14.7.2	Drift Veg, Park og Parkering	141
14.7.3	Drift Vannforsyning.....	143
14.7.4	Drift Avløp.....	144
14.7.5	Prosjekt og anlegg.....	145
14.7.6	Forvaltning og service.....	147
14.7.7	Tekniske fellestjenester.....	147
14.8	TILSKUDD, PRISER OG STIPEND	149

1 INNLEDNING

Det kommunale handlingsprogrammet og økonomiplanen omfatter hele kommunens virksomhet, og gir en realistisk oversikt over sannsynlige inntekter, forventede utgifter og prioriterte oppgaver i planperioden.

Det første året i handlings- og økonomiplanen legger rammene for årsbudsjettet der bevilgningene er bindende, mens de resterende årene gir rammer for å planlegge de senere budsjettår.

Skien kommune er en god kommune å bo i og kommunen skaper gode velferdstjenester for innbyggere i alle livsfaser.

Skien i 2019 er en kommune preget av vilje til å tenke nytt, til investeringsvilje og regional posisjonering. Regulering av Gromstul til datasenterformål resulterte i at Google kjøpte hele det 2000 mål store regulerte området. Vi kan dermed rette oss mot å komme på verdenskartet som kjerneområde for ny teknologi og grønt skifte.

I byen bygges og graves det. Kjøpesenteret Arkaden og sentrum som sådan har fått nytt liv gjennom investering og satsning. Byens kollektive knutepunkt Landmannstorget går gjennom sitt hamskifte, og skal både bli mer effektivt og grønnere. Kommunen jobber med å anlegge et jernbanestopp i sentrum, i tilknytning til Landmannstorget.

Rett i nærheten ruver nav-bygget som fra 2020 blir den nye fylkeskommunens hovedsete. Nav flytter til nyrenovert bygg på Handelstorget. Planleggingen av det nye sykehjemmet i sentrum er også kommet godt i gang, likeledes prosjektet nytt Ibsenbibliotek som vi forventer er åpnet innen vi kan feire Ibsens 200-årsjubileum i 2028.

Også bydelene planlegges å få sine løft den neste tiden.

I statens økonomiske opplegg for neste år (statsbudsjettet 2020), er det lagt opp til lavere vekst og et trangere økonomisk handlingsrom sammenlignet med de siste årene. Regjeringen understreker viktigheten av effektivisering, omstilling, digitalisering og innovasjon for å sikre en fortsatt bærekraftig økonomi i kommunesektoren i tiden fremover.

I de neste årene vil det skje endringer i alderssammensetningen av befolkningen med sterk økning i antall innbyggere over 67 år, noe som vil bidra til både vekst i utgiftene innenfor helse og omsorg og til behov for omfordeling av ressurser i tjenesteproduksjonen mellom målgrupper. Vi blir også færre yrkesaktive. Dette er nasjonale trender som også omfatter Skien kommune. Samtidig opplever vi stadig forventninger til nivå på tjenester fra innbyggere og sentrale myndigheter.

Kommunen må finne måter å løse samfunnsoppdraget på, som også ivaretar langsiktig økonomisk bærekraft. Forbedring, forenkling og fornying er stikkord i arbeidet.

Skien kommune arbeider derfor kontinuerlig med å effektivisere driften og har gjennomført betydelige innsparingstiltak, de største for noen år tilbake. Kommunen vil i de neste årene fortsette arbeidet med å finne effektive løsninger, søke ny kunnskap og innovative tiltak i samarbeid med andre samfunnsaktører og også forsterke denne metodikken blant annet gjennom økt satsing på digitalisering.

I forhold til allerede gjennomførte innsparingskrav, er det i økonomiplanperioden 2020-2023 foreslått ytterligere innsparingskrav. Demografiendringer, bemanningsnormer og flere betydelige planlagte investeringer gjør at fremlagt økonomiplan stiller store krav til både politisk og administrativ ledelses evne til å prioritere.

Den vedtatte økonomiplanen er samtidig meget ambisiøs i forhold til ny aktivitet. Effekten av de nye investeringene er med på å sette ytterligere press på økonomien. Både i form av håndtering av kapitalkostnader og økte driftskostnader.

De neste fire årene blir viktig for å legge et godt grunnlag for tjenester og samfunnsutvikling med en økonomi som er bærekraftig for fremtiden. Dette stiller Skien kommune overfor store utfordringer da handlingsrommet i kommunens økonomi per i dag er lite. Det er behov for langsiktig tenkning i det videre økonomi- og planarbeidet for å sikre forutsigbarhet og stabilitet.

2 SATSINGSOMRÅDER

Kommuneplanens samfunnsdel angir den langsiktige retningen for kommunens videre utvikling.

Vedtatt Samfunnsplan for 2011 til 2022¹ har følgende tre satsingsområder:

1. Det gode livsløpet med spesielt fokus på barn og unge
2. By- og næringsutvikling i et regionalt perspektiv
3. Miljø og bærekraft

I Handlings- og økonomiplan 2020-2023, som er kommuneplanens handlingsdel for kommende fireårsperiode, gjøres prioriteringer av mål og satsinger.

Basert på vurderinger av at utfordringsbildet for Skien er knyttet til lav vekst, svak score på folkehelse og levekår, behov for å møte framtidens miljøkrav og de raske teknologiske endringer vi står overfor vil hovedfokus i denne perioden være:

- Næringsutvikling og befolkningsvekst
- Folkehelse og levekår
- Endret demografi
- Miljø og bærekraft
- Organisasjonens evne til økt endring, modernisering og effektivisering

Skiens skatteinngang og score i forhold til folkehelsebarometeret er kvantifiserbare variabler for de største utfordringene i samfunnet vårt. Rådmann tror at næringsutvikling som resulterer i økt sysselsetning er kjernen til å få en varig endring av utfordringsbildet til kommunen. I arbeidet med næringsutvikling finnes det ikke noen ferdiglaget oppskrift for å lykkes. Her er det viktig med et overordnet fokus på betydningen av vekst. Vi må utfordre våre holdninger og arbeidsprosesser slik at vi fremstår som åpne og tilgjengelige for omverdenen som ønsker å etablere seg i Skien og Grenland. Det er således viktig at mange har eierskap i forhold til dette slik at omgivelsene oppfatter oss som konsistente og aktive over tid.

Kommunikasjon og gode planprosesser er nøkkelfaktorer i dette arbeidet. I tillegg er det viktig med flaks! Vi må planlegge slik at vi åpner muligheten for å være heldige.

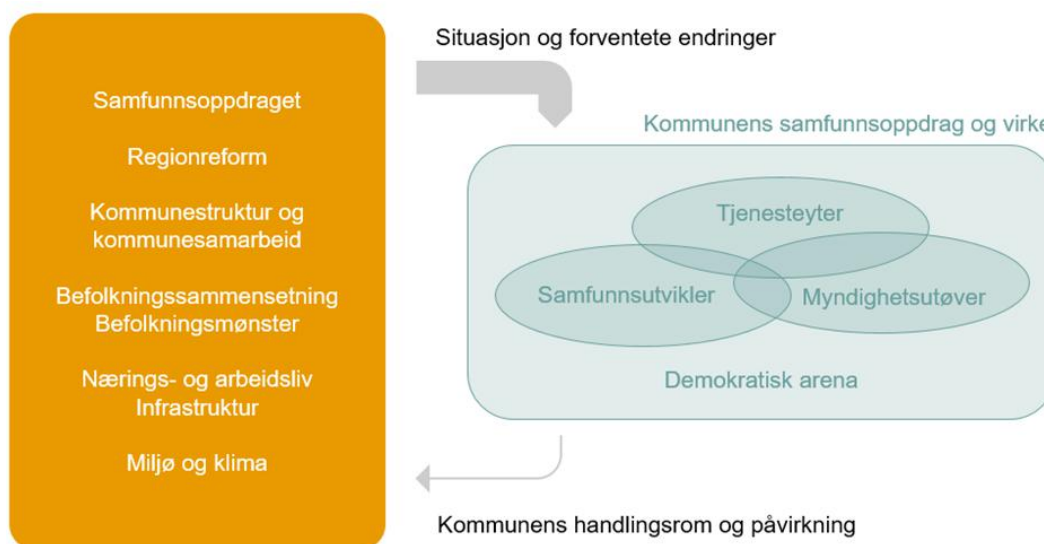
¹ Samfunnsdelen i kommuneplanen ble vedtatt av bystyret 17.06.2011 og ble sist prolongert i Kommunal planstrategi, bystyreperioden 2015 – 2019, vedtatt i bystyret 16.06.2016.

Arbeidet med etablering av et mulig hyperscale datasenter på Gromstul er et eksempel hvor vi har lyktes med å samle ressursene slik at vi kan bidra til at eksterne er villige til å satse i vårt område i forhold til denne nye kraftkrevende industrien. En etablering av en så stor næringsvirksomhet er så betydelig at det vil påvirke tallgrunnlaget som gjør at vi i dag ikke har tilfredsstillende resultatoppnåelse i forhold til nevnte variabler.

I arbeidet med å fasilitere vekst i regionen har Skien en rolle, men det er også tydelig at andre offentlige aktører og nabokommuner er viktig for å få til attraktive løsninger for eksterne. Veimyndighet og overordnet forvaltningsnivå må også eie Skiens ambisjoner for fremtiden. Vi må således jobbe for å få hele samfunnet til å ville bevege seg i samme retning.

Over tid er det grunnskolen som har mest betydning for vekst og bedring av levekår. Det er derfor gledelig å registrere at Skien de siste årene har oppnådd bedre resultater både på nasjonale prøver og i forhold til grunnskolepoeng. Denne forbedringen skyldes i stor grad at vi har jobbet målrettet med fokus på kontinuerlig forbedring. Skolene i Skien kan dokumentere at deres aktivitet har en god effekt på elevenes læringsresultat. I tillegg viser resultatene fra ungdomsundersøkelsen at ungdommen i Skien trives med livet både på skolen og i fritiden.

Til slutt er det viktig å poengtere at Skien ikke alene kan rette sin aktivitet slik at vi påvirker omgivelsene til å bidra til at vi når våre overordnede mål. Omgivelsene har sannsynligvis større påvirkning på oss enn vi har på dem. Det er derfor viktig at vi klarer å prioritere våre ressurser til de områder som har størst effekt på en varig forbedring.

Figur: Omgivelsenes påvirkning av Skien og Skiens påvirkning av omgivelsene.

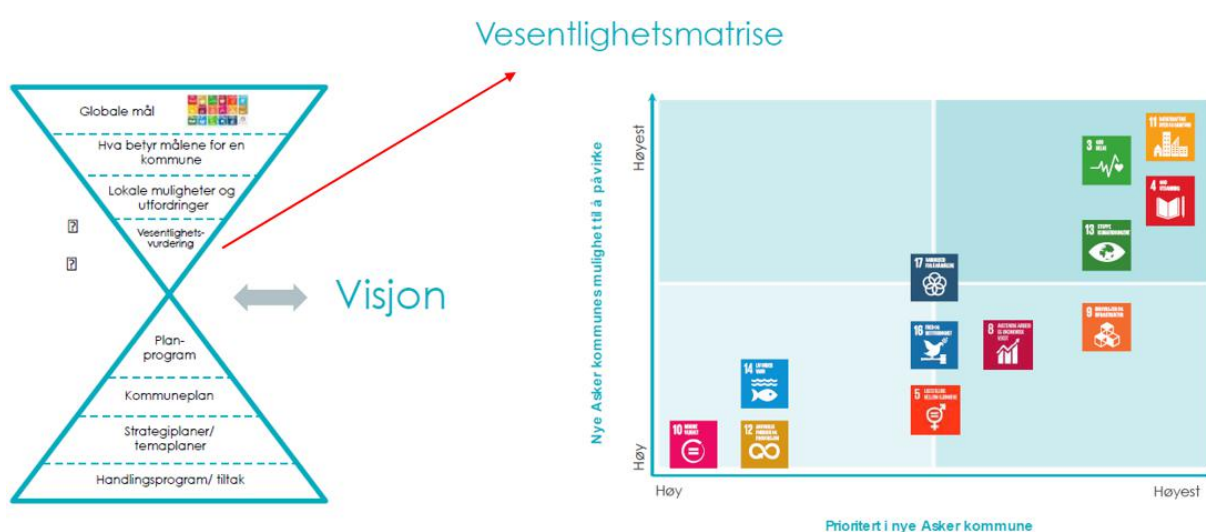
2.1 FN'S BÆREKRAFTSMÅL OG SKIEN KOMMUNE

Høsten 2015 vedtok FN 17 mål for hvordan alle land i verden skal kunne utrydde fattigdom, bekjempe ulikhet og stoppe klimaendringene innen 2030.

Målene ser miljø, økonomi og sosial utvikling i sammenheng. De gjelder for alle land og er et veikart for den globale innsatsen for en bærekraftig utvikling. Statsministeren har ved flere anledninger signalisert viktigheten av at Norge følger opp disse målene.

På lokalt nivå må oppfølging av målene gjøres gjennom kommunens styringsdokumenter. I forbindelse med revisjon av samfunnsplanen må derfor FNs bærekraftsmål være et viktig grunnleggende og førende element. I den sammenhengen må det gjøres en vurdering av hva FNs bærekraftsmål betyr for Skien kommune og hvilke lokale muligheter og utfordringer disse utgjør for kommunen framover. Når denne vurderingen er gjort må resultatet av dette arbeidet «overrisle» kommunens styringsdokumenter og aktiviteter slik at det gjenspeiles i hele spekteret fra samfunnsplanen, strategiplaner/temaplaner og ned til virksomhetsplaner og budsjetter.

Figur. Modell som skisserer metodikken for innarbeidelse av FNs bærekraftsmål i kommunens styringsdokumenter og daglige drift (utarbeidet med bakgrunn i FNs bærekraftsmål som rammeverk for felles kommuneplan for Asker kommune).

Klima og miljø:

I 2018 framla FN to urovekkende rapporter om henholdsvis konsekvenser av klimaendringer (IPCC) og tap av naturmangfold (IPBES). Disse to rapportene lå til grunn for bystyresak 89/19 der bystyret den 26.09.19 vedtok følgende: «*Skien kommune erkjenner at verden står overfor en miljø og klimakrise. Skien vil ta sin del av ansvaret for å møte de klima og miljøutfordringene vi globalt står overfor*».

Et sentralt dokument for å følge opp dette vedtaket er kommunedelplan for klima og energi med tilhørende handlingsprogram. Videre er det viktig at hensyn til naturmangfold ivaretas i alle saker som omhandler arealinngrep i kommunen. Ivaretagelse av naturmangfold skal være godt implementert gjennom allerede gjennomførte kartlegginger og rutiner knyttet opp til plan og byggesak. Det er imidlertid viktig at det gjennomføres supplerende kartlegginger av naturmangfold ved tiltak i områder med mangelfulle kartlegginger, og at det er fokus på disse temaene også i de øvrige aktivitetene som kommunen har.

2.2 MEDARBEIDERE

I kommunens HR-strategi (vedtatt av Bystyret i 2012) er følgende satsingsområder definert: *Ledelse, kompetanse, kultur og identitet*. I HR-strategiens handlingsplan for 2018-2022 (vedtatt av Partssammensatt utvalg i 2017) er det definert konkrete tiltak innenfor de tre satsingsområdene.

Medarbeiderundersøkelsen 10-FAKTOR er implementert i organisasjonen. Undersøkelsen er gjennomført med 71% deltagelse i 2015 og 2017, den gjennomføres høsten 2019 og 2. hvert år i tiden fremover. 10-FAKTOR er et verktøy for leder-, medarbeider- og organisasjonsutvikling. De ti faktorene som måles er viktige innsatsfaktorer for å oppnå gode resultater ut fra organisasjonens mål og kvalitet på tjenestene. Resultatene fra undersøkelsen viser at medarbeiderne i høy grad trives, opplever mestring og motivasjon i sitt arbeide. Resultatene følges opp på enhetsnivå og inngår i enhetens utviklingsarbeid.

Innenfor ledelsesfeltet gjennomføres det årlig en rekke interne kurs for ledere knyttet til bl.a. HMS, 10-FAKTOR, samtaleteknikk, sykefraværsoppfølging, tariff, omstilling, økonomi osv. I tillegg har rådmannen årlige ledersamlinger for alle ledere med fokus på Skien kommunes målsettinger og god (mestringsorientert) ledelse. Dette arbeidet videreføres fremover.

I 2018-19 er et ledelsessystem for kvalitet (TQM) innført i hele organisasjonen med særskilt fokus på HMS. I perioden fremover vil fokus være på videre implementering og bruk av systemet, samt uttak av rapporter som styringsinformasjon knyttet til kommunens systematiske HMS-arbeid. Systemet ivaretar bl.a. kommunens HMS-dokumentasjon, samt risikovurderinger, avviksmeldinger og skademeldinger.

Digitalisering spiller en viktig rolle i kommunens arbeid med organisasjons- og tjenesteutvikling. Nye digitale verktøy skal bidra til økt kvalitet og effektivitet i tjenestene. Dette medfører nye krav til både ledernes og alle medarbeidernes digitale kompetanse, noe som følges opp både ved rekruttering og ved kontinuerlig kompetanseutvikling i organisasjonen.

Deler av kommunal sektor har utfordringer knyttet til høyt sykefravær og deltidsstillinger. Det jobbes derfor kontinuerlig med å redusere sykefraværet i kommunen, både gjennom opplæringstiltak, konkrete prosjekter, ved oppfølging i linjeledelsen og oppfølging av medarbeiderne. Sykefravær er en kompleks og sammensatt utfordring, og sykefraværstallene de siste tiår på både nasjonalt nivå og lokalt i kommunen viser at til tross for høyt fokus er sykefraværet dessverre forholdsvis stabilt.

I 2019 er det satt økt fokus på heltidskultur i kommunen gjennom bl.a. flere saker behandlet i Partssammensatt utvalg. Bystyret har i tillegg vedtatt å avsette midler til en ett-årig prosjektstilling som skal få frem eksakte data og hva som skal til for å få flere større stillinger og heltidsstillinger i kommunen. Dette arbeidet vil ha prioritet i tiden fremover.

Innen enkelte fagområder er det for tiden rekrutteringsutfordringer. P.t. gjelder dette bl.a. sykepleiere, rektorer og tekniske/akademiske stillinger. Det jobbes kontinuerlig med ulike tiltak knyttet til disse utfordringene.

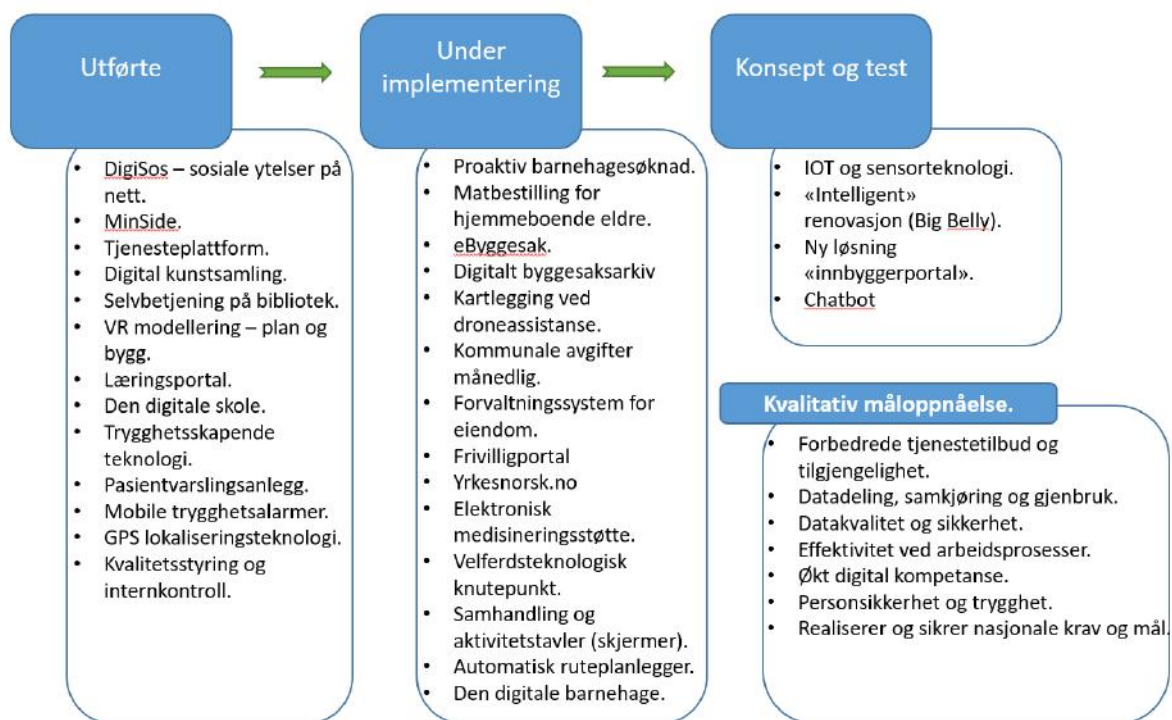
Utfordringene som oppleves i kommunen samsvarer i stor grad med de utfordringer kommunal sektor har på nasjonalt nivå, jfr bl.a. KS Arbeidsgivermonitor. Gjennom tett dialog og godt samarbeid med hovedtillitsvalgte og hovedverneombudet i kommunen, arbeidsgiverorganisasjonen KS, kontinuerlig kompetanseutvikling og systematisk arbeid jobbes det med å videreutvikle kommunen som arbeidsgiver i tråd med visjonen «Skien – den gode og inkluderende møteplass».

2.3 DIGITALISERING

For å løse de utfordringer kommunen står overfor må tjenestene drives på en annen måte enn i dag. Digitalisering og digital transformasjon er forutsetninger for dette. Digitalisering handler i første rekke om å gi en enklere hverdag for innbyggere, næringsliv og frivillig sektor gjennom bedre tjenester, mer effektiv ressursbruk og å legge til rette for produktivitetsøkning i samfunnet.

I Regjeringens nye digitaliseringsstrategi for offentlig sektor 2019–2025 legges det stor vekt på at offentlige tjenester skal oppleves sammenhengende og helhetlige av brukerne, uavhengig av hvilke offentlige virksomheter som tilbyr dem. Det betyr at det må samarbeides på tvers av forvaltningsnivåer og sektorer for å lykkes med utvikling av digitale tjenester. Skien kommune deltar i en rekke nasjonale og felles kommunale digitaliseringsprosjekter for å bidra til at det utvikles felleskomponenter og felles løsninger som ivaretar ambisjonen om helhetlige, digitale tjenester.

I figuren under vises noen gjennomførte og pågående og digitaliseringsprosjekter

3 SITUASJONSANALYSEN

Situasjonsanalysen beskriver nåsituasjonen og utfordringene med basis i:

- Kostnadsanalyse fra Telemarksforskning
- KOSTRA² tall økonomi og tjenestetall
- Kommunebarometeret³
- Siste tertialrapport

Forslaget til økonomiplan 2020-2023 viser at vi vil ha lavere inntektsvekst enn tidligere år, mens behovene og ambisjonene for det kommunale tjenestetilbudet øker.

3.1 KOSTNADSANALYSE

Skien har våren 2019 fått gjennomført en Kostra- og effektivitetsanalyse, basert på regnskapstall 2018. Denne viser at Skien er en lavinntektskommune med korrigerede frie inntekter på 94% av landsgjennomsnittet. De økonomiske rammebetingelsene vil være styrende for tjenestetilbudet kommunen kan tilby sine innbyggere.

Hovedkonklusjonen fra analysen er som følger:

² Kostra står for **K**ommune-**S**tat-**R**apportering og gir statistikk om ressursinnsatsen, prioritering og måloppnåelse i kommuner.

³ Kommunebarometeret er en måling som publiseres av Kommunal rapport og som viser hvordan kommunen presterer målt mot resten av kommune- Norge.

Skien driver sine tjenester vesentlig rimeligere enn landsgjennomsnittet. I følge beregninger skal kommunen også gjøre det pga blant annet forskjeller i demografi, størrelse mv. Likevel er det de lave inntektene som gir størst effekt i forhold til nivå.

Tas det hensyn til utgiftsbehov (at Skien er noe rimeligere å drive) og inntektsnivå (Skien lave korrigerede fire inntekter) bruker vi ca 24 mill mer enn inntekt- og utgiftsbehov skulle tilsi.

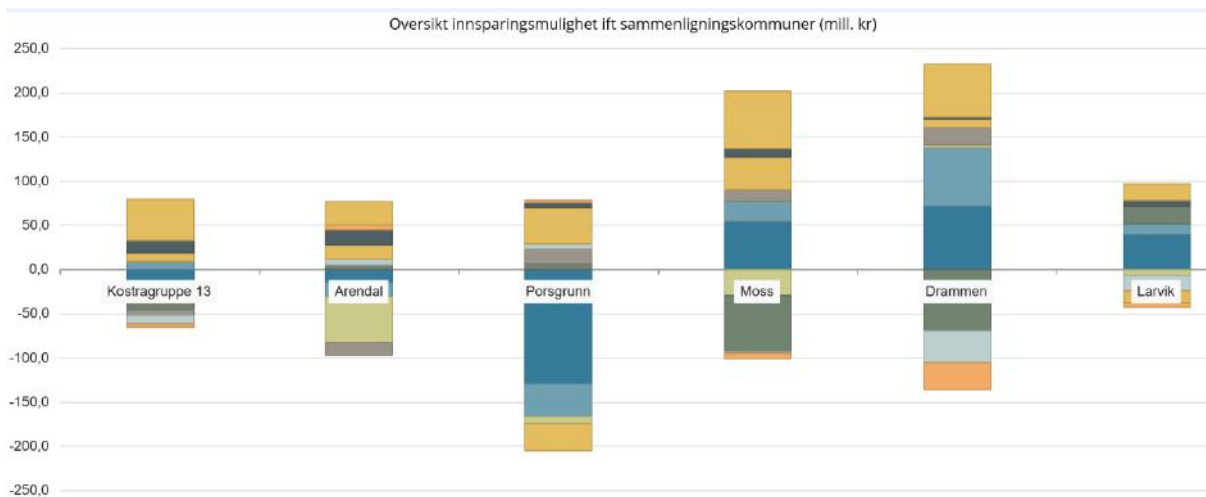
Ressursbruk/prioritering sett i sammenheng med beregnet utgiftsbehov. Skien kommune 2018. Kilde: KOSTRA (konsern)/KMD, beregninger ved TF

	Beregnet utgiftsbehov 2018	Netto driftsutgifter 2018			Mer-/mindreutgift sammenlignet med		
		Skien kommune	Landsgjennomsnitt	Skien "normert nivå"	Landsgjennomsnittet	"Normert utgiftsnivå"	«Normert og inntektsjust. nivå»
		kr pr innb	kr pr innb	kr pr innb	Mill. kr	Mill. kr	Mill. kr
Barnehage	0,9221	7 641	8 696	8 019	-57,7	-20,7	10,2
Administrasjon	0,9227	3 702	4 629	4 271	-50,6	-31,1	-15,8
Landbruk	0,4457	69	112	50	-2,3	1,1	1,4
Grunnskole	0,9442	12 177	13 591	12 833	-77,3	-35,8	12,4
Pleie og omsorg	1,0313	18 557	18 470	19 048	4,8	-26,8	36,3
Kommunehelse	0,9543	2 387	2 847	2 717	-25,1	-18,0	-8,8
Barnevern	1,1350	2 401	2 296	2 606	5,7	-11,2	-4,0
Sosialtjeneste	1,2559	3 025	2 678	3 363	19,0	-18,5	-8,1
Sum	0,9938				-183,5	-161,0	23,7

- ▶ Skien har tatt mange grep for å effektivisere driften de siste årene. Likevel er det potensiale for innsparinger på flere områder ved å se til hvordan sammenlikningskommunene drifter sine tjenester.
- ▶ Det overordnede bildet er at Skien har en stram økonomi med **lave inntekter** og må tilpasse seg dette ved å gjøre **krevende prioriteringer** mellom individrettede tjenester som dekker et tjenestebehov og universelle tjenester til befolkningen.
- ▶ Fremtidige investeringer og låneopptak gjør at driften må tilpasse seg økte rente- og avdragsutgifter i årene som kommer samt **sikre seg robusthet** som gjør at svingninger i rentenivå kan betjenes.
- ▶ Innsparingene kan nok ikke realiseres uten å gjøre større grep.

Under vises en figur for et teoretisk beregnet innsparingspotensial sammenliknet med andre⁴. Den viser utgiftsnivå dersom Skien hadde drevet på samme nivå som andre kommuner eller kommunegrupper:

⁴ justert for utgiftsbehov, privatskoleandel og vertskommunetilskudd PU

	Kostragruppe					
	13	Arendal	Porsgrunn	Moss	Drammen	Larvik
Pleie og omsorg	-15	-14	-130	55	72	40
Grunnskole	9	-16	-37	23	67	12
Barnehage	-6	-52	-8	-29	3	-7
Adm, styring og fellesutgifter	-24	5	6	-65	-69	20
Sosiale tjenester	-7	-15	17	12	19	-0
Kommunehelse	-10	7	6	-1	-36	-17
Barnevern	9	15	41	37	10	-13
Kultur og idrett	15	17	6	10	3	7
Plan, kulturminner, natur og nærmiljø	-3	6	2	-7	-30	-5
Andre områder	46	26	-31	66	59	19
Totalt	15	-20	-127	101	97	55

Grafen viser tjenesteområdene som bruker mer/mindre enn sammenlikningskommuner. Merforbruk vises over streken.

Tallene over viser at Skien kommune har høyere netto driftsutgifter til grunnskole, barnevern, kultur og idrett og andre områder sammenliknet med kostragruppen. Sosialtjenesten ligger rett over kostragruppen. Tjenestene pleie, og omsorg, barnehage, administrasjon, sosialtjenester, kommunehelse og plan drives rimeligere enn kostragruppen.

Andre områder er brann- og ulykkesvern, kommunale boliger, samferdsel, næringsforvaltning og konsesjonskraft og kirke. Det er områdene samferdsel og næringsforvaltning som ligger høyere enn kommunegruppe 13.

Legger man sammen tjenestene på tvers av kommunene med høyest innsparingspotensial vil man oppnå en samlet sum på over 300 millioner kroner. Dette er ikke et realistisk regnestykke eller ønsket størrelse å oppnå, men viser at potensialet kan ligge i flere tjenester.

Sammenlikner vi oss med gjennomsnittet av sammenlikningskommunene (Porsgrunn, Larvik, Sandefjord, Sarpsborg og Arendal) er innsparingspotensialet kun 27 mill kr. For å kunne bruke tallene for å ende opp med gode analyser for faktisk innsparingspotensial kreves det dypdykk i tall og resultater.

3.2 KOSTRAANALYSE

Skien kommunes drift ligger stort sett nær snittet i utgiftsnivå for kommunegruppe 13⁵. Det er tidligere vist at kommunen har lave frie inntekter og at man dermed må forvente å holde driftsnivået nær/litt under kommunegruppe 13.

Tabell over netto driftsutgift i kroner per innbygger og tjenesteområde, Skien opp mot kommunegruppe 13, tall fra regnskap 2018:

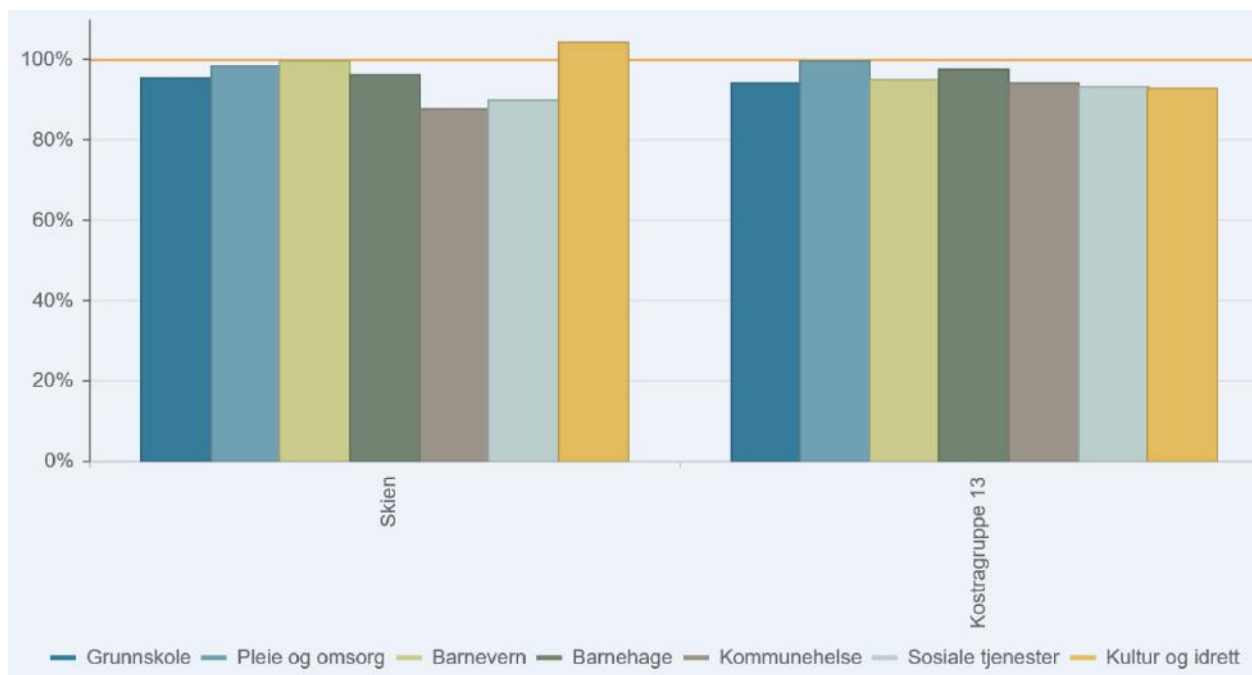
Formål	Skien	Gjennom snitt for Kostra- gruppe 13
Grunnskole	13 712	13 535
Pleie og omsorg	18 123	18 385
Barnevern	1 741	1 594
Barnehage	8 384	8 511
Kommunehelse	2 500	2 687
Sosiale tjenester	2 768	2 867
Kultur og idrett	2 536	2 260
Plan, kulturminner, natur og nærmiljø	672	731
Adm, styring og fellesutgifter	4 165	4 639
Brann og ulykkesvern	811	806
Kommunale boliger	-53	53
Samferdsel	1 348	915
Næringsforv. og konsesjonskraft	536	57
Kirke	639	614

Tabellen viser netto driftsutgifter i kroner per innbygger. Kilde Framsikt/Kostratall
Tallene over er justert for utgiftsnivå (statens beregning av kommunens utfordringer på det aktuelle tjenesteområde i forhold til landsgjennomsnittet. Utgiftsbehovet defineres i Statsbudsjettet, grønt hefte. Den er også justert for elever i private skoler).

Tabellen over viser også at vi for de fleste områder ligger på nivå med, eller noe under kommunegruppe 13. Tallene kan ikke brukes for å si noe direkte, og ytterligere analyse vises det til kommunalområdenes kapitler.

Ressursbruk:

⁵ Kostragruppe 13 Kommunene er gruppert etter folkemengde og økonomiske rammebetingelser. Store kommuner utenom de fire største er i kostragruppe 13.

Tall regnskap 2018

Figuren over viser kommunes egne utgifter på tjenesteområder korrigert for kommunens eget utgiftsbehov. Landsgjennomsnittet vises som 100%. Er ressursbruken høyere enn 100% så bruker kommunen mer penger enn landsgjennomsnittet korrigert for kommunens utgiftsbehov. Ligger vi under 100% bruker vi mindre. Kommunene i kostragruppe 13 bruker i snitt mindre enn landsgjennomsnittet på alle områder. Skien ligger over på kultur og idrett, mens barnevern ligger om lag på landsgjennomsnittet, de andre fagområdene ligger under landsgjennomsnittet.

Kommentarer til tallene i tabellene over:

Tabellene bygger på regnskapstall 2018.

Tallene som er valgt viser netto driftsutgifter. For de områdene hvor brukerbetaling er en del av grunnlaget vil f.eks. lave brukerbetaling som følge av lav inntektsevne påvirke nettobeløpet.

3.3 KOMMUNEBAROMETERET

Skien havner på en 182. plass i den endelige utgaven av Kommunebarometeret 2019 fra Kommunal Rapport. Da har vi justert plasseringen med hensyn til økonomiske rammebetingelser. Nøkkeltallene er en god del bedre enn hva økonomiske forutsetninger skulle tilsi. Ser vi bare på nøkkeltallene og ignorerer økonomiske forutsetninger, er kommunen på en 257. plass. Samlet sett er nøkkeltallene til Skien relativt sett marginalt svakere enn normalen i KommuneNorge.

Utdrag fra analysen i kommunebarometeret:

«Grunnskolen: Andelen lærere som oppfyller kompetansekravene i norsk, engelsk og matematikk har økt nasjonalt de siste årene. 78 prosent av norsklærerne, 69 prosent av matematikklærerne og 57 prosent av engelsklærerne oppfylte i 2018 kompetansekravene. En del lærere i barneskolen som underviser i norsk, engelsk og matematikk i kommunen mangler fordypning ifølge statistikken. De beste kommunene ligger på 97 prosent. På ungdomsskolen

oppfyller 69 prosent av lærerne i matematikk, engelsk og norsk i Skien nye krav til fordypning i fagene.

Nasjonalt har 74,5 prosent av ansatte i **pleie og omsorg** fagutdanning. Andelen økte jevnt fram til 2014, men har siden vært ganske stabil. Av dem som bor på sykehjem, har 81,6 prosent omfattende pleiebehov landet sett under ett, per 2018. Andelen øker klart over tid. Det indikerer at innsatsen fortsatt dreies over mot hjemmebasert omsorg, og at man må være mer pleietrengende enn før for å få sykehjems plass. Forutsatt at kommunen har gode tilbud på lavere trinn i omsorgstrappa, bør de fleste som bor på sykehjem ha omfattende bistandsbehov. I Skien er det hele 81 prosent som er i denne kategorien. Det kan synes som om omsorgen i veldig stor grad er hjemmebasert. Det er anslått nasjonalt at fire av fem over 80 år på sykehjem har en grad av demens. Antallet skjermede plasser for demente på sykehjem nasjonalt ligger på omtrent halvparten av dette nivået. Snittet per 2018 ligger på 39,7 prosent. Kommunen har en middels andel skjermede plasser. I Skien tilsvarer antall plasser i skjermet enhet for demente 40 prosent av antallet over 80 som faktisk bor på sykehjem. Denne dekningsgraden er omtrent som for ett år siden. Fra 2020 vil kommunene få en lovpålagt plikt til å ha et dagaktivitetstilbud for hjemmeboende med demens. Mange kommuner har dette for en større eller mindre andel av målgruppen. Bare 155 kommuner har rapportert tall for dette til Helsedirektoratet. I disse kommunene er det i snitt hver fjerde hjemmeboende med demens, som har vedtak om dagtilbud. 36 prosent av hjemmeboende med demens i Skien har vedtak om dagaktivitetstilbud. Det er litt høyere enn snittet for de kommunene vi har tall for.

Nasjonalt har andelen saker i **barnevernet** som tar mer enn 3 måneder å behandle, gått litt ned også i fjor. I snitt overholder kommunene nå den normale saksbehandlingsfristen i lovverket i 88 prosent av sakene. Andelen fristbrudd er halvert på noen få år, og har aldri vært lavere. Andelen saker i Skien som tar mer enn 3 måneder å behandle er middels. Kan kommunen bli bedre? Sett de fire siste årene under ett, er statistikken middels.

Bemanningen i de **kommunale barnehagene** i Skien er lav målt mot dem som har best tall her. Som regel er bemanningen lavere jo større kommunen blir. Ifølge tall fra Statistisk sentralbyrå var bemanningen omtrent uendret i fjor. Andelen av barn med minoritetsbakgrunn som går i barnehage, fortsetter å øke nasjonalt. Snittet er nå 82,8 prosent. Det er den høyeste andelen som er målt. I Skien går 79 prosent av barna med minoritetsbakgrunn i barnehage, ifølge tallene. Det er midt på treet målt mot resten av landet. Ulike telletidspunkt for barn i barnehage og antall minoritetsspråklige barn er en marginal feilkilde.

Miljø: I årets kommunebarometer har vi tre nøkkeltall for utslipp av klimagasser. Tallene viser at utslippene i alle tre kategorier har gått tydelig tilbake de siste årene. Skien slipper ut 1597 kilo klimagasser per innbygger (målt i CO₂-ekvivalenter). Dette er blant de laveste utslippene i landet.

Kommunal Rapport korrigerer netto driftsresultat for å vurdere driftsøkonomien. Nytt av året er at en del kommuner får inntekter fra Havbruksfondet. Denne utbetalingen er trukket fra, for å gi et bedre bilde av den langsiktige, løpende driftssituasjonen. Nasjonalt ble korrigert netto driftsresultat på 1,6 prosent i 2018. For dette nøkkeltallet kan det være viktigere å se på kommunens eget resultat, enn hvordan man klarer seg mot resten av landet. Korrigert netto driftsresultat var på 1,3 prosent i fjor. Det er bra, i likhet med mange andre kommuner. Målt over de siste fire årene har driftsmarginen vært solid. Skien har en ganske stor sum penger på 'bok' i form av disposisjonsfond (12,2 prosent). Har kommunestyret et vedtatt mål for hvor

stort disposisjonsfondet bør være? Netto renteeksponert gjeld i kommunen er omtrent som landsgjennomsnittet, målt mot brutto driftsinntekter. Skien ligger på 36 prosent.»

Figur: Kommunebarometeret 2010-2019:

Utvikling over tid (sammenliknbar serie)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Nøkkeltallene alene				381	361	275	280	221	251	257
Totaltabellen - justert for økonomiske forutsetninger				353	318	207	211	147	165	182
Grunnskole				281	274	283	276	236	182	151
Pleie og omsorg	351	346	330	365	377	299	133	164	198	311
Barnevern					241	177	226	240	228	239
Barnehage						249	285	219	265	251
Helse		356	359	375	301	311	331	294	331	295
Sosial				7	219	233	325	296	317	351
Kultur	143	97	169	214	93	229	257	194	265	184
Miljø og ressurser		237	243	266	208	246	119	85	87	66
Saksbehandling	141	168	143	85	99	98	122	76	106	143
Vann og avløp	206	213	178	161	146	136	190	175	171	149
Økonomi				302	256	143	212	186	225	182
Kostnadsnivå					1	1	69	79	82	57

(årstallene representerer det året kommunebarometeret publiseres, det betyr at 2019-tall er fra regnskapet 2018)

Figuren over viser at Skien havner på en 182. plass i kommunebarometeret for 2019. Da er plasseringen korrigert med hensyn på de økonomiske rammebetingelsene (lave frie inntekter).

Under viser figuren at Skien driver sine tjenester med et lavt kostnadsnivå. For å kunne ha et godt tjenestetilbud til våre innbyggere er det, med Skiens lave inntektsnivå, nødvendig å drive effektivt.

5 % vekt i barometeret	Kommunens nøkkeltall			Plass	Snitt	Topp	Kommunens karakter		
	KB 2017	KB 2018	KB 2019				KB 2019	KB 2019	KB 2019
GRUNNSKOLE: Netto utgifter til grunnskole per innbygger, korrigert for utgiftsbehovet	13629	13827	13729	104	14947	12566	4,4	4,2	4,8
PLEIE OG OMSORG: Netto utgifter til pleie og omsorg per innbygger, korrigert for utgiftsbehovet	0	0	0		0	16634	0	0	0
BARNEHAGE: Netto utgifter til barnehage per innbygger, korrigert for utgiftsbehovet	8090	8052	8343	91	9069	7421	4,9	4,8	4,6
BARNEVERN: Netto utgifter til barnevern per innbygger, korrigert for utgiftsbehovet	2177	2538	2143	172	2478	881	3,9	3,4	4
SOSIALTJENESTE: Netto utgifter til sosialtjeneste per innbygger, korrigert for utgiftsbehovet	2436	2246	2512	198	2703	825	4,3	4,6	3,8
KOMMUNEHELSE: Netto utgifter til kommunehelse per innbygger, korrigert for utgiftsbehovet	2399	2323	2512	105	2937	1971	4,8	5,1	4,6
ADMINISTRASJON: Netto utgifter til administrasjon per innbygger, korrigert for utgiftsbehovet	3272	3301	3577	59	4739	3183	5,4	4,8	5,4

Kostnaden i tabellen over er beregnet ut fra netto utgifter i tjenesten i fjor, korrigert for utgiftsbehovet slik det framkommer i kriteriedataene i inntektssystemet for 2018. Den historiske kostnaden er justert for kommunal lønns- og prisvekst, slik at alle tall presenteres i faste 2018-kroner. Verdien går opp til 6, hvor seks er det beste.

3.4 DRIFTEN – SISTE PROGNOSE

Skien kommune har pr 2. tertial 2019 utfordringer på driftssiden, men god skatteinntang gir likevel en forventning om et regnskap ved utgangen av året i balanse.

Utfordringen ligger primært på følgende driftsområder: Sosialhjelp, ressurskrevende brukere, overliggere fra sykehuset, lærernorm, voksenopplæring og spesialpedagogiske tiltak. Totalt merforbruk på drift anslås til nesten 51 mill.

Skatteinntangen hittil i år har vært vesentlig over statsbudsjettets anslag og det er anslått at kommunesektoren vil kunne få nær 5 milliarder mer enn opprinnelig anslått. I tillegg er renten lav og de siste aktuarberegninger innenfor pensjon viser at vi vil kunne få et regnskapsmessig mindreforbruk på pensjon. Totalt sett veier merinntekter/mindreutgifter på fellesområdene skatt, finans og pensjon opp for merutgiftene på drift.

Selv om det forventes balanse i regnskapet for 2019 viser analysen at driftsområdene er presset og at man for flere av områdene kan regne med at deler av merforbruket er varig. Når det gjelder inntektssiden som dekker opp for merutgiften er situasjon motsatt, der er mesteparten av inndekningen engangs.

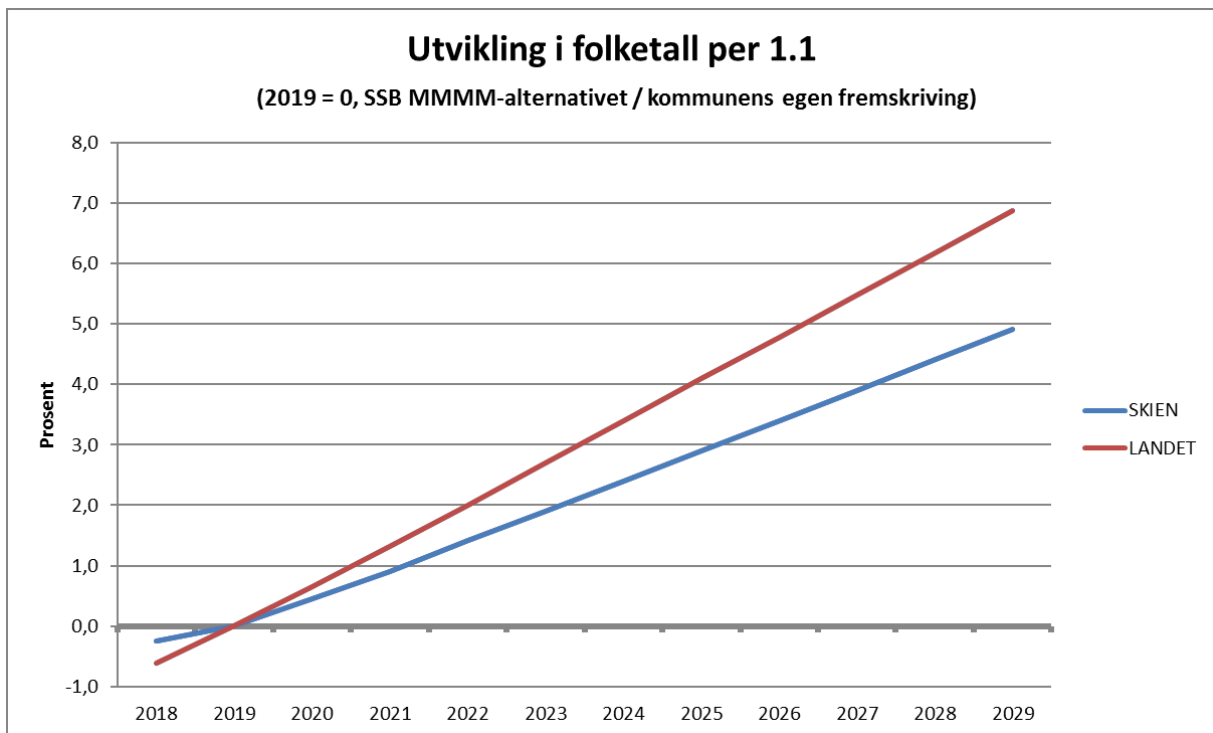
3.5 DEMOGRAFIUTFORDRINGER

Statistisk sentralbyrå la fram sine siste befolkningsframskriving i juni 2018. Neste framskriving legges fram i juni 2020. De skriver følgende:

«De siste tiårene har folketallet i Norge hatt kraftig vekst, på grunn av både høy nettoinnvandring, relativt høy fruktbarhet samt få personer i aldre der det er vanlig å dø. I befolkningsframskrivingenes hovedalternativ flater befolkningsveksten ut de neste ti årene før den synker videre.»

Den siste befolkningsframskrivingen viser en lavere befolkningsvekst enn forrige framskriving fra 2016.

Figur (kilde SSB) som viser endringen i befolkning fra 2018 målt i prosent for Skien og Landet ved mediumalternativet⁶:

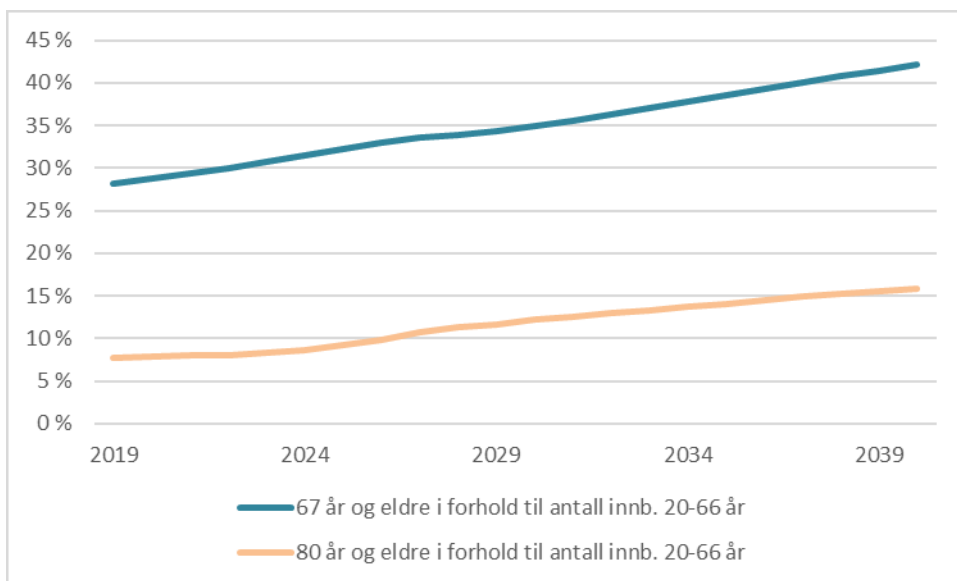
(MMMM alternativet betyr forutsetning om medium vekst, figuren tar hensyn til faktisk befolkning 1/1-19).

Antall eldre i forhold til personer i yrkesaktiv alder

Den demografiske utviklingen med flere eldre og færre i yrkesaktiv alder gjør at man må være forberedt på strammere offentlige budsjetter i årene framover.

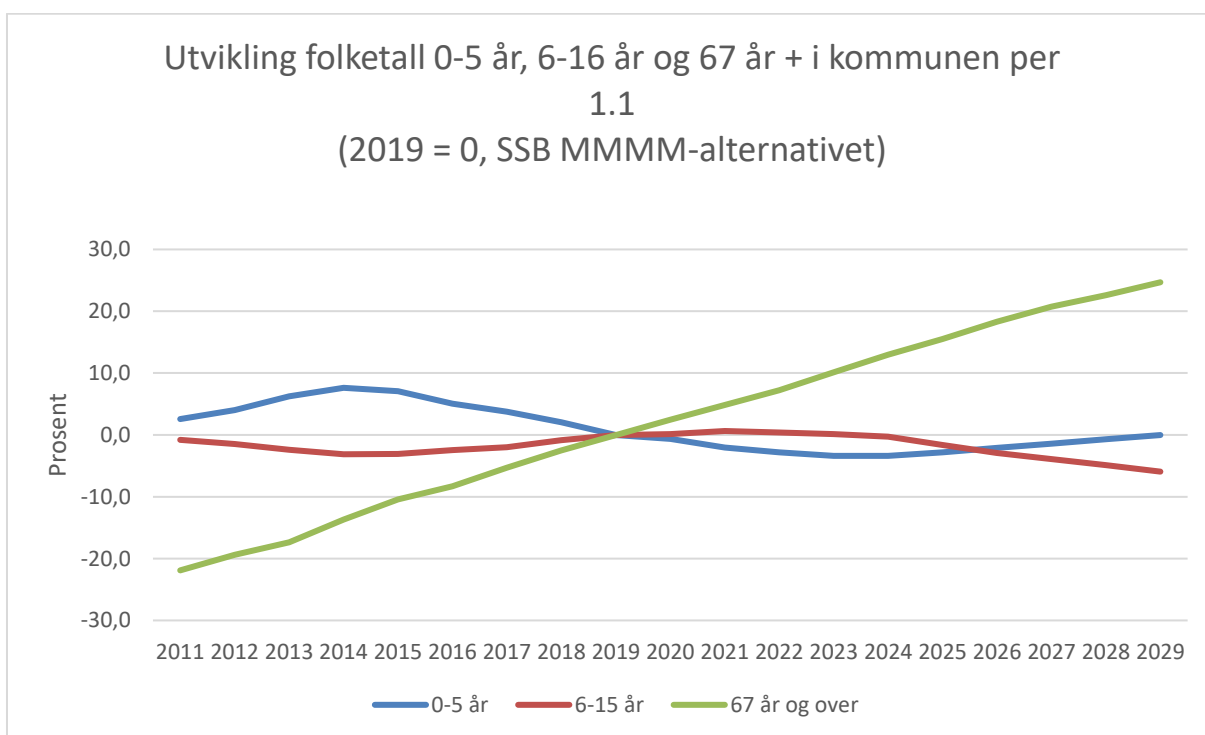
For Skiens del vil forholdstallene endre seg slik basert på SSBs prognose (mellomalternativ):

⁶ Medium – MMMM – middels nasjonal vekst, levealder, fruktbarhet, netto innvandring

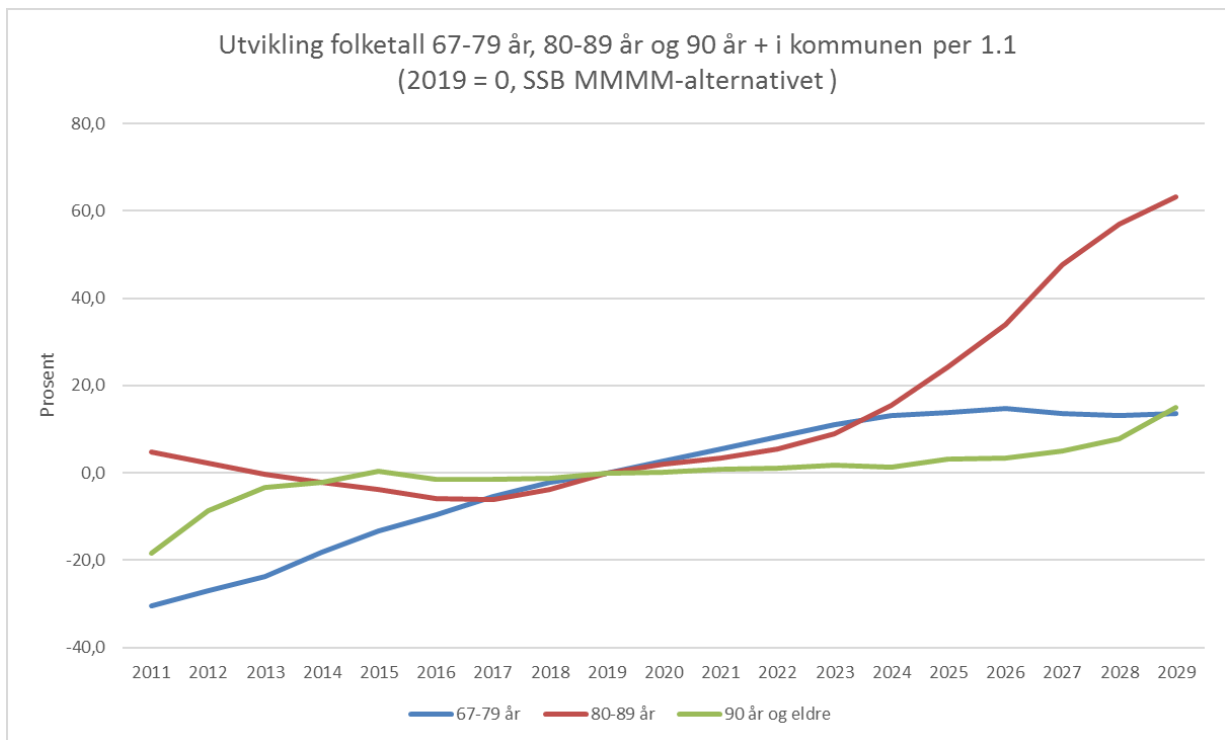

Innbyggere 20-66 år er definert som yrkesaktiv alder. En økning i forholdstallet betyr at det er færre innbyggere i yrkesaktiv alder (20-66 år) per innbygger i den eldre aldersgruppen.

Under vises tabeller for prognostisert utvikling i folketall for Skien (endring i %) fordelt på noen aldergrupper:

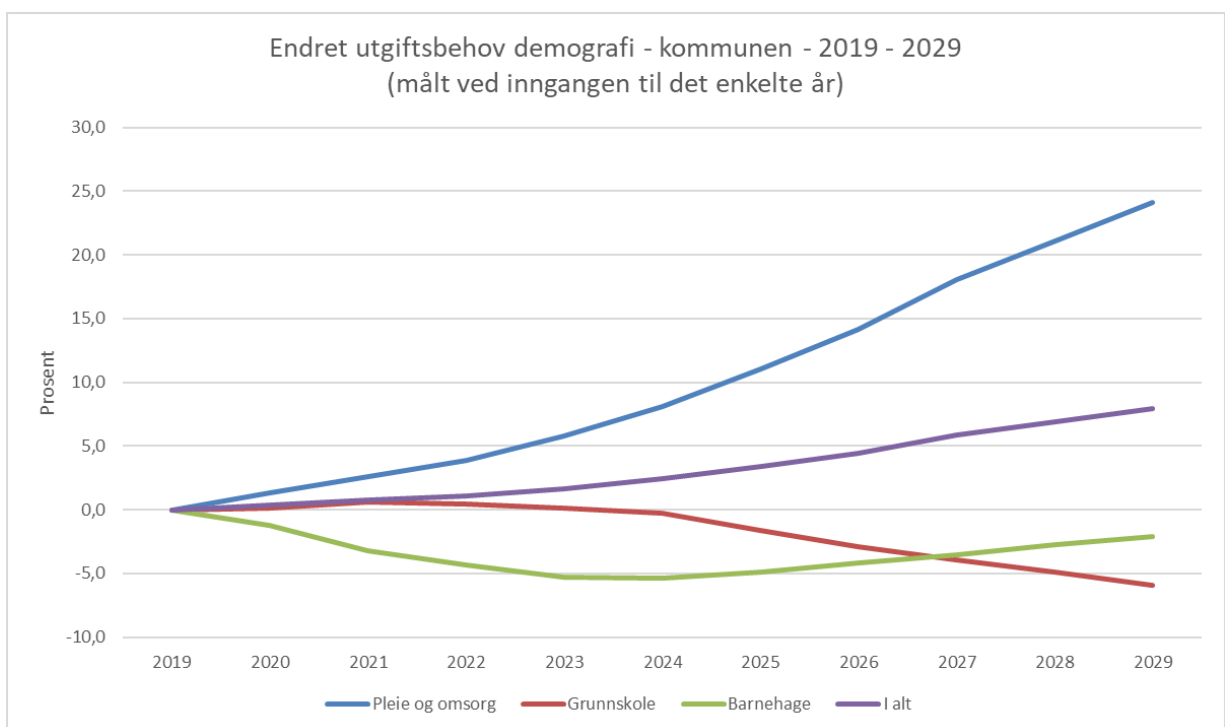

Figuren over viser at det er befolkningen over 67 år som vil øke. Figuren under viser endringen i prosent i forhold til 2019 for gruppene over 67 år:

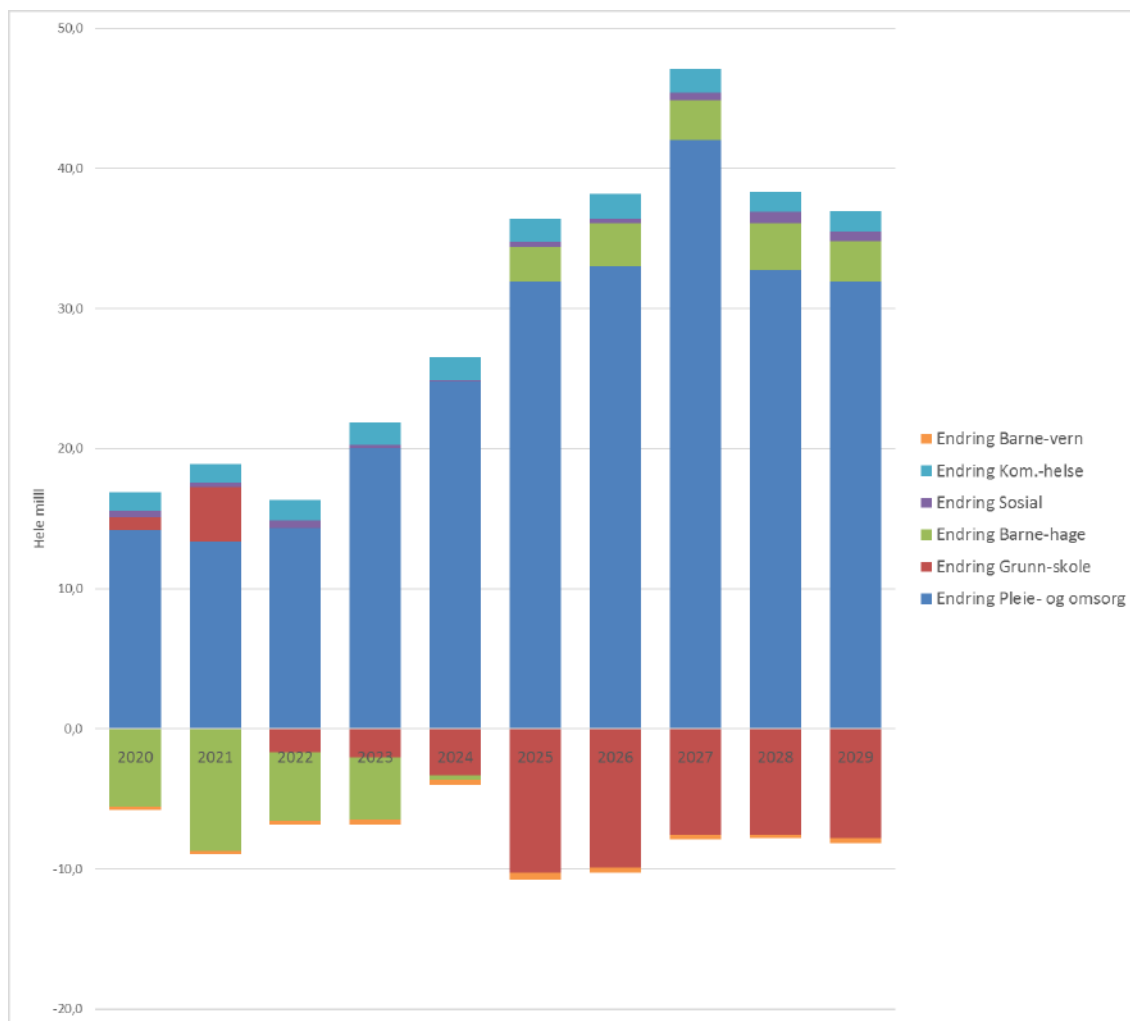

Blant befolkningen over 67 år vil den store veksten i perioden 2019-2029 skje i gruppen 80-89 år.

Dersom man f.eks. framskriver 2019 standard, samme dekningsgrader og landsgjennomsnittets utgifter pr innbygger i ulike aldergrupper vil man få følgende prosentvis endringer i brutto utgiftsbehov per tjenesteområde i Skien dersom en kun korrigerer for befolkningsendringer fra 1/1-19:

Figur som viser endring i prosent fra 2019, brutto utgifter, basert på SSBs befolkningsprognoser

Figur endring i utgifter pr område for Skien, basert på SSB sine befolkningsprognoser juni 2018, tall i hele mill.

Figurene over viser at det vil være demografiutgiftene for pleie- og omsorgssektoren som øker mest, mens det vil være en nedgang i barnehage allerede fra 2019 og på grunnskole fra 2022. Befolkningsframskrivingene er kun prognoser og beregningen er sårbar for enkeltårsvariasjoner så modellen bak figuren er ment som noe som kan vise utviklingstrekk.

3.6 OVERORDNEDE ØKONOMISKE MÅL – RESULTATER

3.6.1 Innledning

Ny kommunelov har lovfestet at kommunene har innført en plikt for kommunestyret å vedta finansielle måltall for utvikling av kommunens økonomi. Formålet er å sikre en bærekraftig økonomi på lang sikt.

Skien bystyre vedtok i 2014 slike finansielle måltall for kommunens økonomi:

- Netto driftsresultat på mellom 2-3 % av driftsinntekter
- Driftsfond skal over tid utgjøre 5 % av driftsinntektene
- Netto lånegjeld (minus lånegjeld til VAR og formidlings lån) skal over tid utgjøre maks 60-65 % av driftsinntektene

- Kommunens løpende framtidige utbytter settes av på fond

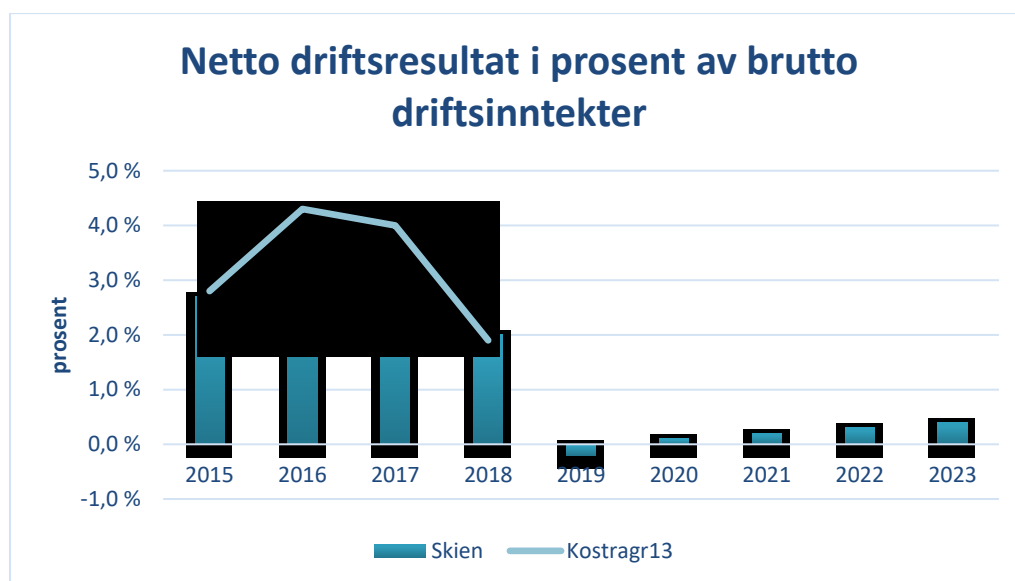
Skien kommunes økonomiske mål er laget for at kommunen skal kunne ha god kontroll på egen økonomi, samtidig som man står godt rustet til å takle endrete rammebetingelser og uforutsette hendelser.

Til tross for at det totale økonomibildet viser en stram kommuneøkonomi viser den økonomiske analysen at Skien kommune har lyktes med å styrke sin økonomiske situasjon. Årsaken er tredelt, det ene er en positiv inntektsutvikling for kommunesektoren, for det andre lave renter og for det tredje god økonomistyring.

Det er også vurdert om vi bør ha en regel om avsetning til premieavviksfond for å nøytralisere virkningen av premieavviket på regnskapsresultatet. Administrasjonen vil legge frem en egen sak om dette.

3.6.2 Netto driftsresultat

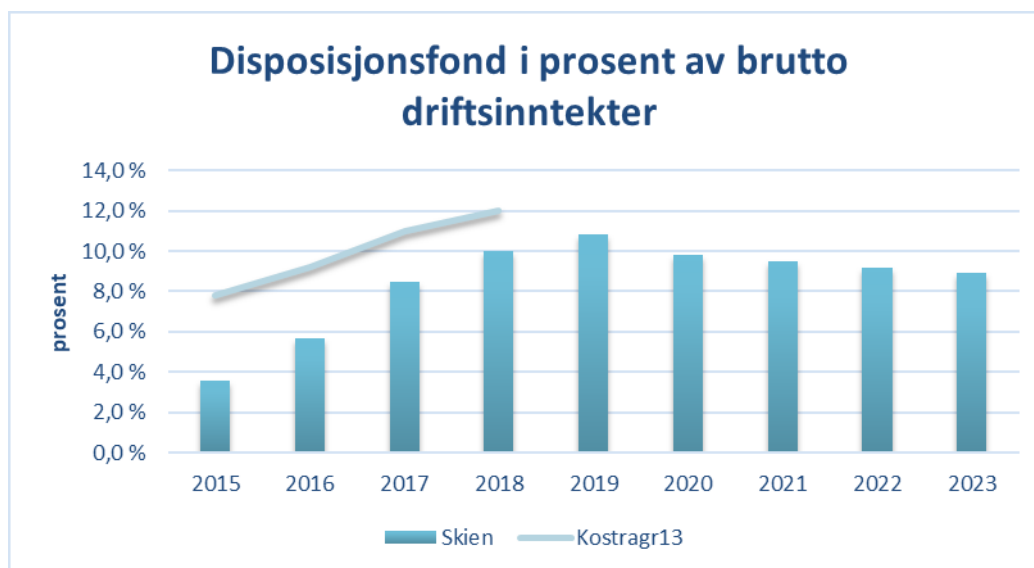
Netto driftsresultat beskriver kommunens økonomiske handlefrihet, og viser hva kommunen har til disposisjon til egenfinansiering av investeringer og avsetninger til disposisjonsfond for å redusere økonomisk risiko.

Figuren viser netto driftsresultat i prosent av brutto driftsinntekter i perioden 2015-2018, og for budsjettårene 2019-2023.

Skien's netto driftsresultat er forbedret fram til 2016 og hadde en liten nedgang i 2017 og 2018, men ligger fortsatt over måltallet. Ofte brukes også korrigert netto driftsresultat som nøkkeltall. Dette gir et mer korrekt bilde av den faktiske økonomiske balansen, men er foreløpig ikke brukt i offentlig statistikk, slik at en kan sammenlikne kommuner imellom.

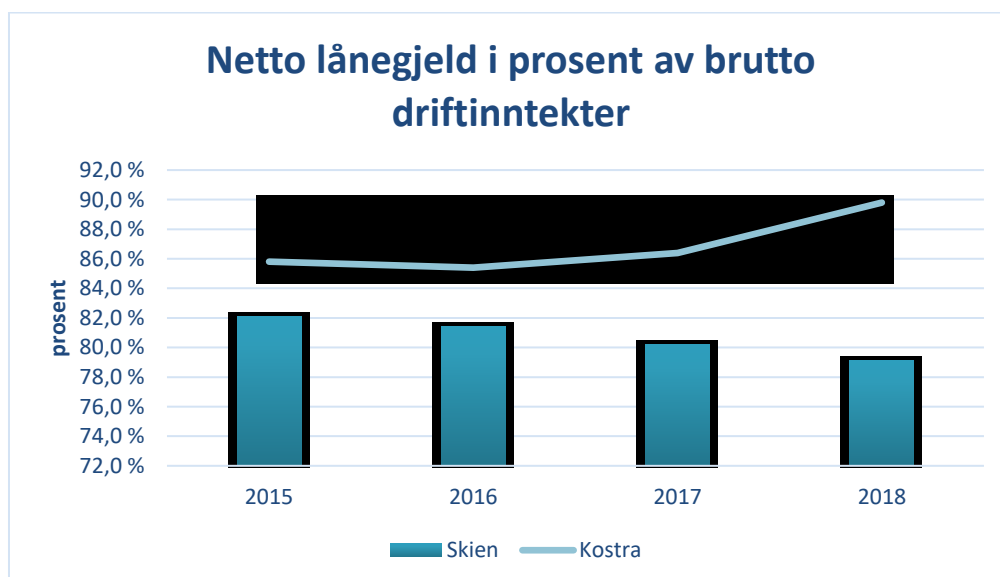
3.6.3 Driftsfond

Kommunen bør til enhver tid ha en buffer til å møte uforutsette hendelser og til å dekke opp for det akkumulerte premieavviket⁷ i balansen. Nøkkeltallet viser en bedring. Med avsetningen etter regnskapssaken 2018 øker fondet ytterligere, men dette bokføres først som en avsetning i regnskapet for 2019.

3.6.4 Netto lånegjeld

Total gjeld (inkl selvsfinansierende gjeld som VAR og formidlingslån)

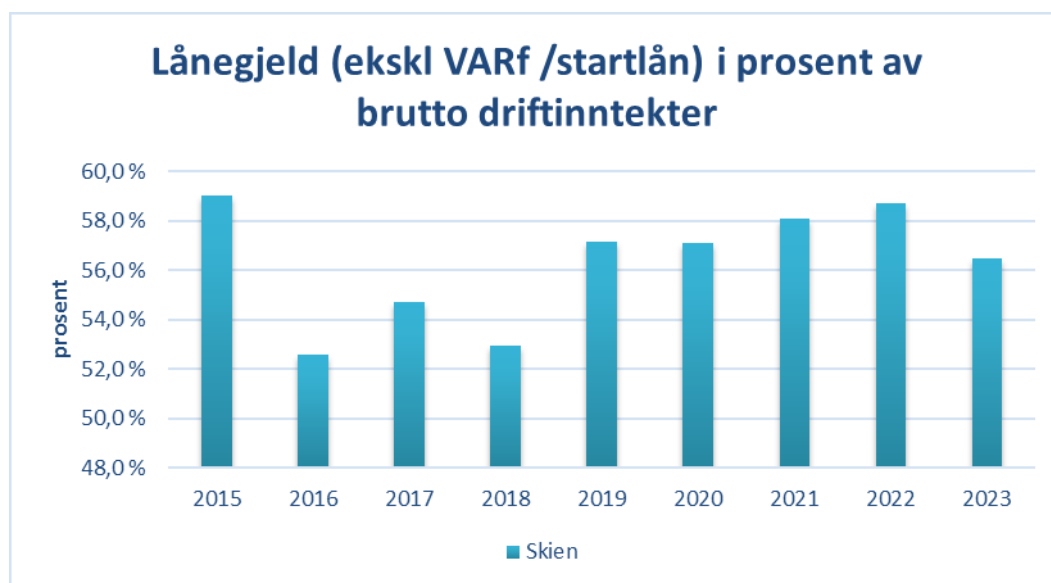

Figuren over viser lånegjeld i prosent av brutto driftsinntekter. Gjelden i figuren over er ikke kun renteeksponert gjeld, men viser også VARF⁸ og formidlingslån. Til tross for at Skiens

⁷ Premieavvik – premie som er betalt, men ikke resultatført

⁸ Varf- Vann, avløp, renovasjon og feiing.

totale gjeld har økt i perioden, har den økt mindre enn brutto driftsinntekter og Skien ligger under nivået i kommunegruppe 13. Figuren under viser lånegjeld fratrukket lån til VARF-formål og startlån.

3.6.5 Utbytte

Det er usikkerhet rundt nivå på årlige utbytter, og disse har svingt betydelig de siste år. For at den kommunale driften ikke skal påvirkes av årlige svingninger er det vedtatt at utbytte knyttet til Skagerak skal settes av på fond. 2016 var første året det ble satt av midler til bufferfond – utbytte med 5,7 millioner kroner. Dette målet er ikke fulgt opp i de senere budsjettårene, men totalt sett har disposisjonsfond økt mer enn de samlede årlige utbytteinntektene.

4 FORSLAG TIL STATSBUDDSJETT FOR 2020

Kommunens rammebetingelser fra statens side gis i kommuneproposisjonen på våren og følges opp i statsbudsjettet på høsten.

Dette handlingsprogrammet har basert seg på signalene gitt i kommuneproposisjonen i mai. og statsbudsjettet 2020 som ble lagt fram 7. oktober.

4.1 VEKST I FRIE INNTEKTER

Statsbudsjettet ble lagt fram 7. oktober. Der vises det til at *«kommunesektoren de neste tiårene vil stå overfor en utvikling der andelen eldre i befolkningen vil øke kraftig. Dette vil gi utfordringer for både finansieringen av velferdsstaten og for kommunesektoren. Økte utgifter som følge av aldring i befolkningen vil sette sektorens handlingsrom under press, og stiller krav til at oppgavene løses på en effektiv måte.»*

Veksten i kommunesektorens frie inntekter anslås til 1,3 milliarder kroner. Dette er vesentlig lavere enn tidligere år og begrunnes med lavere vekst i demografikostnader og gir en vekst på omlag 0,3 prosent.

Veksten skal dekke konsekvenser av den demografiske utviklingen, pensjonskostnader og vekst på noen satsingsområder. Reelt sett viser figuren under et redusert handlingsrom for kommunesektoren.

beløp i hele mrd kommunene samlet	2020
Vekst i frie inntekter i kommunesektoren	1,3
-merkostnader demografi	-1,3
Mindrekostnader pensjon	0,45
-satsinger	-0,55
økt handlingsrom (reell vekst)	-0,1 mrd

4.2 NÆRMERE OM NOEN FORHOLD FRA STATSBUDDSJETTET:

Deler av veksten i frie inntekter – knyttet til følgende satsingsområder

150 millioner av veksten i frie inntekter er begrunnet i opptrappingsplan for rus og 400 millioner av veksten er knyttet til tidlig innsats i grunnskolen. Rådmannen har fulgt opp disse signalene i budsjettgrunnlaget ved å styrke driftsrammene i helse- og velferd og oppvekst med Skiens beregnede andel.

Andre forhold:

- Innlemminger av den del øremerkede tilskudd i rammetilskuddet
- Overføring av skatteoppkrevingen fra kommunene til Skatteetaten fra 1. juni 2020
- Økt egenandel ved å øke innslagspunktet for tilskudd særlig ressurskrevende brukere med 50.000,- mer en lønnsveksten.
- Legges inn kompensasjon i rammetilskuddet for mindreinntekt knyttet til moderasjonsordning SFO 1. og 2. trinn og gratis SFO for barn med spesielle behov 5.7. trinn.
- Skien får skjønnsmidler på 1,9 mill
- Den kommunale skatteøren settes ned med 0,45 prosent
- Den kommunale deflatoren er anslått til 3,1%

Eiendomsskatt

Maksimal eiendomsskattesats for bolig- og fritidseiendommer er vedtatt redusert fra syv til fem promille med virkning fra 2020. For bolig- og fritidseiendommer er det en obligatorisk reduksjonsfaktor på 30 prosent, og eiendomsskattegrunnlaget kan dermed maksimalt utgjøre 70 prosent av markedsverdien.

Fra 2021 foreslås det at maksimalsats for bolig- og fritidseiendom reduseres ytterligere fra 5 til 4 promille.

5 KOMMUNENS ØKONOMISKE RAMMEBETINGELSER

5.1 INNLEDNING

Konjunktrendringer i samfunnet påvirker kommunens økonomiske rammebetingelser gjennom mange parametere, som blant annet rentenivå, arbeidsledighet og skattevekst.

5.2 LØNNS-, PRIS- OG RENTEFORUTSETNINGER

Oppgangen i norsk økonomi har vart i tre år. Sysselsettingen har økt, og arbeidsledigheten har falt. I år bidrar særlig høy aktivitet blant oljeleverandørene til å holde veksten i fastlandsøkonomien oppe. Det er utsikter til at veksten etter hvert vil avta, blant annet som følge av lavere investeringer på norsk sokkel.

Norges Banks anslag (sept 2019) på pris- og lønnsvekst i perioden er slik:

	2019	2020	2021	2022
Årslønn	2,3%	3,3 %	3,3 %	3,4 %
Prisvekst *)	2,2 %	2,0 %	2,2 %	2,2 %

*) Konsumprisindeks

Rådmannen har lagt til grunn en forventet lønnsvekst på 3,5 %, og en prisvekst på 2,4%. Det gir en gjennomsnittlig vekst i driftsrammen på 3,28 %. Den kommunale deflatoren er i statsbudsjettet satt til 3,1% med en prisvekst på 2% og lønnsvekst på 3,6% (vektene i deflatoren er hhv 66% og 32%, mens vi justerer rammene med en vekst på hhv 80% og 20%).

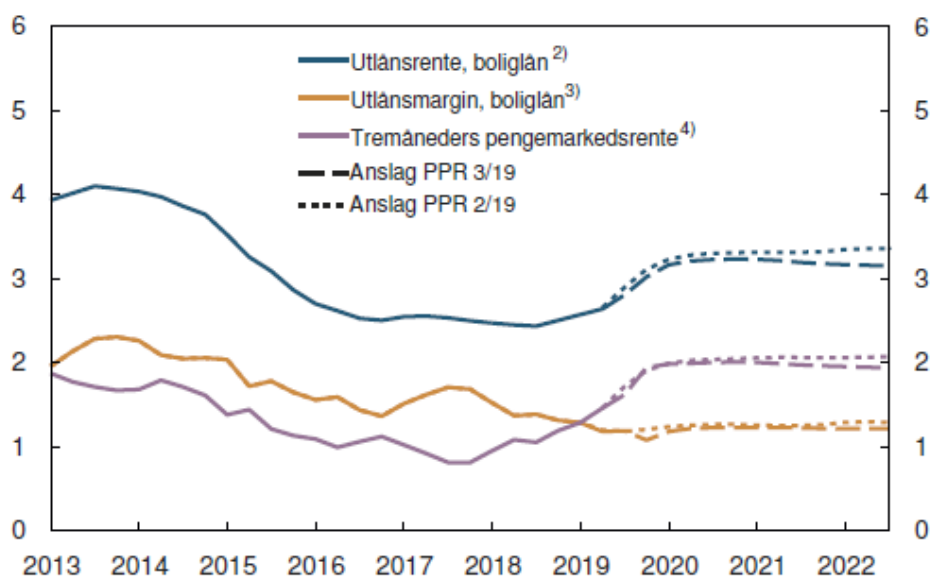
Det er en forskjell i pris/lønnsvekst i rammene i forhold til opplegget i statsbudsjettet. I detaljbudsjettet som vil utarbeides for 2020 vil det derfor endres noe i forutsetningen ved å flytte noe av rammene fra prisvekst til lønnsvekst. For årene 2021 til 2023 er det lagt til grunn en årlig prisvekst på 2% og en lønnsvekst på 3,5%

Det er i rådmannens budsjettframlegg lagt til grunn følgende rentesatser i perioden:

	2020	2021	2022	2023
Rentesats gamle lån	2,3 %	2,5 %	2,7 %	2,7 %
Rentesats nye lån	2,1 %	2,3 %	2,3 %	2,3 %
Rentesats inntekter bank	2,0 %	2,1 %	2,2 %	2,2 %
Rentesats inntekter plasseringer	2,2 %	2,3 %	2,4 %	2,5 %

Rentene er basert på en analyse av faktiske renteavtaler og forventninger om renteutvikling.

Norges bank har i sin siste rapport (sept. 2019) lagt til grunn følgende forventninger om rente:

Figur renter i prosent 1. kvartal 2013- 4. kvartal 2022, kilde: Pengepolitisk rapport Norges Bank 3/2019.

Renteprognozen er litt lavere enn tilsvarende prognose i fjor. Svakere vekstutsikter og lavere renter ute har bidratt til nedjusteringer, men prognosene er usikre og øker utover i perioden.

5.3 FRIE INNTEKTER

Kommunens frie inntekter består av skatteinntekter og rammetilskudd.

I statsbudsjettet er det varslet en vekst. Den varslede veksten er lagt til grunn for anslagene for 2020.

Frie inntekter tall i hele mill	R 2017	R 2018	budsjett 2019	Prognose 2019	2020	2021	2022	2023
Skatt formue og inntekt	-1 351	-1 396	-1 430	-1 444	-1 473	-1 518	-1 571	-1 630
Innt.utjevning	-176	-185	-183	-190	-194	-200	-206	-212
Sum skatt og inntekstutjevning	-1 527	-1 581	-1 613	-1 634	-1 667	-1 718	-1 777	-1 842
%-vis endring skatt og inntekstutj		3,6 %	2,0 %	3,4 %	3,4 %	3,0 %	3,4 %	3,7 %
Rammetilsk. eks skjønn/innt.utj	-1 250	-1 276	-1 340	-1 340	-1 394	-1 439	-1 489	-1 545
%-vis endring rammestilskudd	-	2,1 %	5,0 %	5,0 %	4,0 %	3,2 %	3,5 %	3,8 %
%-vis endring sum skatt og rammetilsk.		2,9 %	3,4 %	4,1 %	3,7 %	3,1 %	3,4 %	3,7 %

(tall i hele mill)

(%-vis vekst 2019-2020 er målt fra budsjett og ikke prognose)

Sum skatt, inntekstutjevning og rammetilskudd for 2020 er lagt i tråd med anslått frie inntekter for Skien i statsbudsjettet, med vel 3 mrd. Årene 2022 og 2023 er det innarbeidet en vekst i framtidig forventede frie inntekter utover kun antatt pris og lønnsvekst (kommunal deflatorvekst), blant annet for å finansiere deler av økt ny utgift til drift av nytt sykehjem fom. 2022.

Forutsetninger:

I statsbudsjettet for 2019 ble det lagt til grunn en skattevekst på 0,4%. Denne ble oppjustert i revidert nasjonalbudsjett i mai til 1,2%. Pr nå er landsveksten på 3,6% og Skiens vekst på 2,6%.

Statsbudsjettet sier dette om årets skatteinngang:

«Kommunesektorens skatteinntekter i 2019 ser nå ut til å bli 4,9 mrd. kroner høyere enn lagt til grunn i revidert nasjonalbudsjett for 2019, blant annet som følge av økende sysselsetting. Videre er utbytte til personlige skattytere for skatteåret 2018 fortsatt på et høyt nivå, trolig som følge av tilpasninger til økt utbyttebeskatning. Det bidrar til økte skatteinntekter for kommunene.»

Skattøret settes ned for kommunene med 0,45% i 2020. Totalt sett forventes skatten å øke med 2,1% i forhold til anslått skatteinngang for 2019.

5.4 ANDRE INNTEKTER

5.4.1 Utbytter

Skagerak Energi

Styret i Skagerak Energi har vedtatt et utbytte for 2018 på 226 millioner kroner (utbytte 2018 kommer til utbetaling i 2019). Skiens andel av dette ga et utbytte for 2019 på 34,4 mill kroner, eller 2,6 mill mindre enn budsjettet. Det er lagt inn utbytte hvert år i perioden 2020-23 som vedtatt ved forrige rullering av økonomiplan.

Kontorbygg

3 mill. i 2019, samme nivå er lagt inn hvert år 2020-2023.

Bjorstaddalen

Selskapet ble opprettet i 2014. Det er lagt inn en forventning om årlige utbytter på 6,5 mill.

	R2017	R2018	2019	2020	2021	2022	2023
Sum utbytte	20,8	36,6	46,6	48,0	50,0	55,0	55,0
- andre	0,1	0,0	0,1	0,05	0,05	0,05	0,05
- Bjorstaddalen	3,4	6,5	6,5	6,5	6,5	6,5	6,5
- Kontorbygg	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0
- Skagerak Energi	17,3	27,1	37,0	38,5	40,45	45,45	45,45

I vedtatte økonomiske handlingsregler er det satt opp en målsetting om å sette av Skagerak utbytte til fond. Dette er kun gjennomført delvis i 2016 og det er ikke funnet rom for forslag om avsetninger til utbyttefond i økonomiplanen.

5.4.2 Konesjonskraftsinntekter

Konesjonskraftsinntekter har variert i størrelse fra 0,24 mill. til 1,4 mill. I vedtatt økonomiplan ligger det inne 0,2 mill. hvert år.

5.4.3 Andre statstilskudd

Tilskudd særlig ressurskrevende tjenester ble på 112 mill. i 2018. Opprinnelig budsjett for 2019 er på 110 mill. Budsjettet for 2019 er økt til 121,7 mill på en forventet vekst i antall/ utgiftsnivå knyttet til brukere, og en engangsinntekt fra 2018 på 3,7 mill.

Nivået fra 2019 er videreført i økonomiplanen med følgende endringer:

- engangsinntekten fra 2018 på 3,7 mill er ikke videreført
- Økt antall brukere med 8 mill i 2019 er videreført
- det er lagt inn forventet pris- og lønnsvekst

I statsbudsjettet er det foreslått å øke egenandelstaket med 50.000,-. Dette har en anslått mindreinntekt for Skien på 6 mill. Denne mindreinntekten er hensyntatt i budsjettgrunnlaget, men det er ikke lagt inn en forventning om endring i egenandelstaket i økonomiplanen eller andre endringer som vil endre inntektsgrunnlaget for kommunene.

Bystyret har vedtatt at bruk av evt merinntekter knyttet til flyktningeområdet/særlig ressurskrevende tjenester er delegert til rådmannen.

Kommunen mottar også **kompensasjonstilskudd** for omsorgsboliger og en rentekompensasjonsordning for skolebygg. Budsjettene her er innarbeidet i tråd med forventet rentenivå.

5.4.4 Integreringstilskudd

Bosetting av flyktninger er en tjeneste som finansieres gjennom det statlige integreringstilskuddet.

Integreringstilskuddet for 2020 og framover er basert på et bosettingstall på om lag samme nivå som 2020. Det betyr at inntektene blir lavere i årene framover.

Det er lagt inn et integreringstilskudd på litt i underkant av 70 mill kroner i 2020. Dette nivået er trappet ned med 5 mill hvert år i årene etter.

I tillegg er det lagt inn en forutsetning om redusert utgiftsnivå tilsvarende nedtrapping av inntekten.

Dersom inntekten blir vesentlig endret som følge av interne flyttinger/familiegjenforeninger eller vedtak om antall, vil det kunne påvirke inntekten. Det foreslås at ordningen med rådmannens fullmakt til å fordele eventuelle kutt/økning i aktivitet i kommunalområdene basert på eventuelle mindreinntekter/merinntekter på integreringstilskuddet videreføres.

5.4.5 Renteinntekter

Renteinntektene er beregnet ut fra forventet likviditet og rentesatser (se egen tabell under renter kap. 5.2).

5.4.6 Bruk av fond

Det er ikke budsjettert med bruk av fond i driften, med unntak av at deler av tidligere års regnskapsmessig resultat som ikke er brukt i 2019 er satt av til senere bruk og forventes brukt i 2020, bruk av fond 5 mill i 2020 til utviklingsutgifter Gromstul og bruk av fond 7,1 mill i 2020 for å styrke oppvekst.

5.4.7 Gebyrinntekter

Se egne saker til hovedutvalgene.

5.4.8 Eiendomsskatt

Det er budsjettert med inntekter på eiendomsskatt på 153 millioner kroner i 2019. Det forventes at dette inntektsnivået blir 3 mill lavere enn budsjett.

Vedtatt økonomiplan:

<i>Tall i hele mill</i>	R 2017	R 2018	budsjett 2019	Prognose 2019	2020	2021	2022	2023
Eiendomsskatt	-143	-150	-153	-150	-159	-163	-168	-173

Nivået for opprinnelig budsjett 2019 er videreført i økonomiplan, i tillegg er det lagt inn anslått pris/lønnsvekst og volumvekst.

For å nå inntekten i årene framover må det ses på innretningen. Det vil bli lagt fram egen sak som vil følge budsjettet.

5.5 UTGIFTSSIDEN - FELLESOMRÅDER

5.5.1 Avsetning til fond

Det er ikke budsjettert med avsetning til fond i perioden med unntak av 5 mill til et strømfond.

5.5.2 Avdrag

Avdragene øker fra 184 mill i 2020 til 213 mill i 2023.

5.5.3 Pensjon

Følgende satser ligger i budsjetttrammene:

	2019	2020
Skien kommunale pensjonskasse	20,24 %	20,95 %
Statens pensjonskasse	10,61 %	10,48 %
Kommunal Landspensjonskasse	18,45 %	20,63 %

Følgende utgifter til pensjon, er lagt på fellesområde:

Pensjon fellesområde tall i hele mill, inkl arb.g.avg	R 2017	R 2018	2019	2020	2021	2022	2023
Bruk av premiefond	-24	-51	-19	-17	-15	-15	-15
amortisering premieavvik	41	49	58	70	89	98	107
Premieavvik	-61	-80	-94	-137	-123	-110	-110
Pensjonsutgifter lærlinger	0	0	0	3	3	3	3
Sum pensjon fellesområde	-44	-82	-54	-81	-46	-24	-15

Det er lagt inn premieavvik på 137 mill og amortisering av akkumulert premieavvik 70 mill i 2020 (begge beløp inkl arbeidsgiveravgift). Dette vil gi en økning av det akkumulerte premieavviket.

Premieavviket er en ordning som ble innført fra om med 2002 for å jevne ut de årlige svingningene i pensjonspremiene til kommunene. Ordningen fungerer slik at kommunene utgiftsfører beregnede pensjonskostnader i stedet for den årlige betalte premien til kassene. Beregningen utføres av egne fagfolk, forsikringsaktuarer. For 2020 tilsier aktuarberegningen et større premieavvik enn det som er lagt inn.

Med et premieavvik på 137 mill og en amortisering på 70 vil det akkumulerte premieavviket øke med 67 mill, noe mindre enn om aktuarens anslag på premieavvik blir lagt til grunn. Det

anbefales at det ikke budsjetteres med høyere premieavvik og om det regnskapsmessig skulle bli større enn budsjettert, at midlene settes av til pensjonsfond for å kunne dekke opp for framtidig vekst i amortiseringen.

5.5.4 Driftstilpasninger

For noen år tilbake ble det gjennomført en runde med driftstilpasninger. Dette resulterte i at Skiens utgifter i forhold til landstallene gikk ned og vi lå lavt på enhetskostnader. Etter det har utgiftene hatt en noe sterkere vekst enn landet, selv om det har vært en moderat vekst. Sett i lys av dette, at Skien fortsatt har lave inntekter og at analyser viser store behov for velferdstjenester i årene framover er det lagt inn en forutsetning om årlige reduksjoner framover. For 2020 er det lagt inn en forutsetning om reduksjon for hvert kommunalområde på til sammen 31 millioner kroner eller ca 1% av netto driftsrammer. I økonomiplanperioden 2021-2023 er reduksjonen trappet opp til årlig ca 1,2%, eller 45 millioner kroner i 2021 og med en ytterligere økning på 38 millioner kroner hvert år etter det.

Driftsreduksjonene 2021-2023 er ikke fordelt og er foreløpig lagt som en mindreutgift på obs-posten⁹ under rammeområdet Tilskudd andre og selskaper.

Regjeringen presiserer at det ligger et potensiale for effektivisering i kommunesektoren. Kommunalområder og enheter jobber kontinuerlig med prosesser for bedre utnyttelse av ressursene for om mulig å gi et best mulig tjenestetilbud. Noen prosesser er av en slik størrelse av de omtales spesielt i kommunalområdenes handlingsprogrammer, men de aller fleste gevinstrealiseringsprosesser foregår som en del av den løpende driften.

5.6 HANDLINGSROM

Budsjettet som legges fram er stramt, og det ligger få nye tiltak inne i perioden. Det betyr at nye behov må finne rom innenfor eksisterende rammer.

I perioden er det budsjettert med en liten vekst i rentekostnader.

Det er vedtatt en målsetting om å øke handlingsrommet ved å øke netto driftsresultat til mellom 2-3% årlig og ved å bygge opp fond. Budsjettet som legges fram viser ikke så godt netto driftsresultat, men Skien kommunes driftsfond har økt vesentlig de siste år som en konsekvens av de gode regnskapsresultatene og nivået nå er i en størrelsesorden som er høyere enn det akkumulerte premieavviket.

5.7 NYE TILTAK / ENDRINGER / TILPASNINGER

Rammene på kommunalområdene er framskrevet fra opprinnelig budsjett 2019. Deretter er alle varige budsjettendringer lagt inn og det er lagt til gjennomsnittlig pris/lønnsvekst. Alle endringer i forhold til denne justerte 2019 rammen vises i listen over endringer/nye tiltak/tilpasninger. Se kapittel 6.

⁹ Egen budsjettpost utenfor rammene brukt til reservert bevilging/uspesifiserte kutt

5.8 INVESTERINGER OG FINANSIERING

Investeringer og finansiering er lagt inn slik i perioden:

Budsjettskjema 2A - investering	budsjett 2020	budsjett 2021	Budsjett 2022	Budsjett 2023
Investeringer i anleggsmidler	618	547	699	412
Utlån og forskutteringer	90	90	90	90
Kjøp av aksjer og andeler	11	12	13	13
Avdrag på lån	25	25	25	25
Dekning av tidligere års udekket Avsetninger				
Årets finansieringsbehov	744	674	827	541
Finansiert slik:				
Bruk av lånemidler	-569	-422	-499	-435
Inntekter fra salg av anleggsmidler	-15	-15	-15	-15
Tilskudd til investeringer	-24	-110	-152	-
Kompensasjon for merverdiavgift	-67	-66	-97	-38
Mottatte avdrag på utlån og refusjoner	-37	-30	-30	-30
Andre inntekter				
Sum eksternt finansiering	-711	-643	-793	-518
Overført fra driftsbudsjettet	-11	-12	-13	-13
Bruk av tidligere års udisponert				
Bruk av avsetninger	-21	-19	-21	-9
Sum finansiering	-744	-674	-827	-541
Udekket/udisponert	-	-	-	-

Se kapittel 7 for ytterligere detaljer.

Forslaget til investeringer gir slike nye låneopptak i perioden:

Tall i hele mill	2020	2021	2022	2023
Låneopptak startlån	-90	-90	-90	-90
Låneopptak VARinvesteringer	-151	-147	-144	-150
Låneopptak alle andre formål	-328	-185	-265	-195
sum låneopptak	-569	-422	-499	-435

5.9 USIKKERHETSFAKTORER

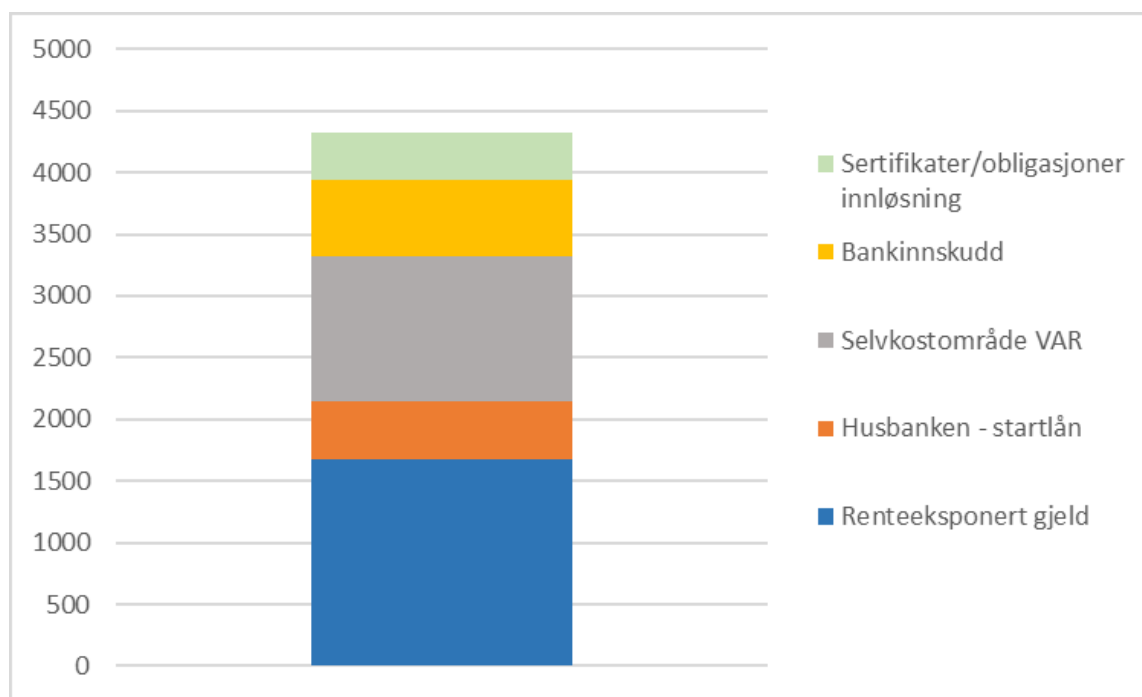
Renter

Det er fortsatt lagt til grunn lave renter i økonomiplanperioden, og en lavere rente enn ved forrige rullering av økonomiplanen.

Prognosene for rentenivået er betinget av at utviklingen blir slik vi nå ser for oss. Prognosene er usikre. Pengepolitikken kan reagere på endringer i de økonomiske utsiktene, og dersom sammenhenger mellom rentenivået, inflasjonen og realøkonomien viser seg å være annerledes enn vi har lagt til grunn, vil det kunne påvirke kommuneøkonomien.

Den rentebærende gjelden belaster kommuneregnskapet i ulik grad. Gjeld som er knyttet til finansiering innenfor VAR-sektoren betales av brukerne og bankinnskudd gir renteinntekter. Under er det satt opp en oversikt som illustrerer hvor stor del av gjelden som er renteeksponert.

Sum gjeld, 4,3 mrd samlet for Skien pr august 2019 og andelen gjeld av dette som er renteeksponert kan illustreres slik:

Den renteeksponerte gjelden er på om lag 1,7 mrd og en eventuell renteøkning på 1% vil utgjøre om lag netto økt renteutgift på 17 mill.

Pensjon

Pensjonsprognosen baseres på forutsetninger om framtidig lønnsvekst, renteavkastning i selskapene og andre forhold. Det betyr at små justeringer her vil kunne utgjøre store utslag på utgiftene til pensjon. En renteoppgang vil kunne bety lavere pensjonskostnader, men med dagens premieavviksordning vil ikke dette slå ut på evt regnskapsresultat, men på premieavvikene og derigjennom muligheter for redusert akkumulert premieavvik.

6 FORSLAG TIL ENDRINGER OG NYE TILTAK I DRIFTEN

Nedenfor vises styrkinger og reduksjoner i rammene basert på analyser av dagens situasjon, demografiendringer, antakelser om endringer i statsbudsjett og andre dokumenterte behov.

Tabell 1, Nye tiltak i forhold til opprinnelig budsjett 2019:

Nye tiltak:						
Sa	Dokumentsenter		2 000	2 000	2 000	2 000
Sa	Velkommen til Skien		200	200	200	200
Sa	Birkelandsprosjekt - Gaveproffesorat		600	300	300	
Sa	Økte utgifter telefoni		1 500	1 500	1 500	1 500
SA	Etablering av klimabudsjettering		200			
SA	Sponsoravtaler		450	450	450	450
PLO	Barn og unge kommunestyre		20	20	20	20
TA	Økt tilskudd Skien fritidspark		1 000	1 000	1 000	1 000
TA	Økt tilskudd 110-Sør Øst		140	140	140	140
TA	Økt tilskudd trossamfunn		1 000	1 000	1 000	1 000
OPPV	Styrking av ramme - greie bemanningsnorm		7 100	7 100	7 100	7 100
OPPV	Styrking av ramme - greie bemanningsnorm		-7 100			
HV	Innf el-bil økt leasing		600	600	600	600
HV	Kverndalen bo- og aktivitetssenter				18 300	54 900
HV	Nytt bygg legevakt - økte utgifter drift av bygget			1 700	1 700	1 700
BDK	Avsetning midler strømfond		5 000			
BDK	Demokratisk arena barn og unge		20	20	20	20
BDK	Fjernvarme- bygging av Landmannstorget		200	500	500	500
BDK	Gromstul - utvikling		5 000			
BDK	Gromstul - utvikling - økt utg dekkes av fond		-5 000			
Sum nye tiltak			12 930	16 530	34 830	71 130

Tabell 2, Tiltak som følge av føringer i statsbudsjettet:

ramme	Tiltaksnavn:		2020	2021	2022	2023
Endringer som følger av statsbudsjettet:						
SA	Kemnerfunksjon - overføres staten 1/6-20		-4 000	-8 000	-8 000	-8 000
OPPV	Tidlig innsats		4 000	4 000	4 000	4 000
oppv	Tidlig innsats innlemming av øremerket tilskudd		12 574	12 574	12 574	12 574
oppv	Leirskole - innlemming av øremerket tilskudd		600	600	600	600
oppv	Inntektsgradering SFO - milder lagt inn i rammetilskuddet		600	1 400	1 400	1 400
oppv	Gratis SFO - elever 5-7. trinn særskilte behov		200	500	500	500
NAV	Bortfall av øremerket tilskudd		4 234	4 234	4 234	4 234
HV	Bortfall av øremerket tilskudd dagakt. hjemmeboende de		1 325	1 325	1 325	1 325
HV	Styrking rustiltak		1 900	1 900	1 900	1 900
HV	Lovkrav om psykologkompetanse, komp bortfall av tilskudd		878	878	878	878
HV	Innlemming øremerket tilskudd habilitering og rehabiliteri		900	900	900	900
BDK	Innlemming av tilskudd i rammetilskuddet		413	413	413	413
Sum statsbudsjett			23 624	20 724	20 724	20 724

Tabell 3, Tiltak reduksjoner:

ramme	Tiltaksnavn:	2020	2021	2022	2023
Reduksjoner og styrking av ramme					
Sa	Andel innsparing 1%	-1 800	-1 800	-1 800	-1 800
POL	Andel innsparing 1%	-300	-300	-300	-300
TA	Andel innsparing 1,2% pr år		-45 100	-83 100	-120 100
TA	Redusert utg flyktningearbeid - ikke fordelt	-5 000	-10 000	-15 000	-20 000
OPPV	Andel innsparing 1%	-11 300	-11 300	-11 300	-11 300
NAV	Andel innsparing 1%	-1 900	-1 900	-1 900	-1 900
HV	Andel innsparing 1%	-12 100	-12 100	-12 100	-12 100
BDK	Redusert husleie NAV bygget	-5 000	-5 000	-5 000	-5 000
BDK	Andel innsparing 1%	-3 500	-3 500	-3 500	-3 500
BDK	redusert husleie		-1 000	-2 000	-3 000
Sa	Andel tilbakeføring frie inntekter - økt ramme	900	900	900	900
OPPV	Andel tilbakeføring frie inntekter - økt ramme	3 300	3 300	3 300	3 300
NAV	Andel tilbakeføring frie inntekter - økt ramme	1 500	1 500	1 500	1 500
HV	Andel tilbakeføring frie inntekter - økt ramme	7 500	7 500	7 500	7 500
BDK	Andel tilbakeføring frie inntekter - økt ramme	1 800	1 800	1 800	1 800
Sum reduksjon/innsparing		-25 900	-77 000	-121 000	-164 000

Tabell 4, Tiltak som følge av tekniske endringer, tidligere års vedtak, engangstiltak osv:

ramme	Tiltaksnavn:	2020	2021	2022	2023
Engangstilskudd/endringer bunden drift mv:					
Sa	Personvernombud	-424	-424	-424	-424
Sa	Personvernombud	106	106	106	106
Sa	Ny organisering næringsarbeid			1 033	1 033
POL	Valguttgifter	-2 748		-2 748	
TA	Økt tilskudd frivilligsentraler i prøveperioden		-559	-559	-559
TA	Helårseffekt lønnsoppgjør legevakten	451	451	451	451
TA	tilsk. mersmak økt 3 år -øker form.dispkonto			295	295
TA	Investeringsstilskudd Telemark Museum	-22 928	-22 928	-22 928	-22 928
TA	Investeringsstilsk. Telem. Museum, bruk av fond	22 928	22 928	22 928	22 928
TA	Tilsk. frivilligsentr. innlem. i rammetilsk. 2021		1 859	1 859	1 859
TA	Red. tilsk. frivilligsentr. tilbakef. formannsk. dispkonto		559	559	559
OPPV	Kombinasjonsklasser voksenopplæring	200			
OPPV	Kombinasjonsklasser voksenopplæring - fond	-200			
HV	Korr avtale lønn legevakta	-451	-451	-451	-451
HV	Responscenter	4 000			
HV	Responscenter - bruk av fond	-4 000			
BDK	tilskudd mersmak tre år			-295	-295
BDK	Ny organisering næringsarbeid				-1 033
Sum engangs- bunden drift		-3 066	1 541	-174	1 541

Endring pensjonssatser:						
Sa	Endring pensjonssatser		956	956	956	956
POL	Endring pensjonssatser		114	114	114	114
OPPV	Endring pensjonssatser		2 628	2 628	2 628	2 628
NAV	Endring satser pensjon		265	265	265	265
HV	Endringer satser pensjon		9 894	9 894	9 894	9 894
BDK	Endringer satser pensjon		1 732	1 732	1 732	1 732
Sum endring pensjon			15 589	15 589	15 589	15 589

Alle tall i de fire tabellene over vises som endringer i forhold til 2019 nivå, alle tall i hele mill og 2020 priser.

Under kommenteres tiltak (tiltakene vil også bli omtalt i de ulike kommunalområdene):

Kommentarer til tabell 1, Nye tiltak:

Økt ramme, tiltak på hvert kommunalområde

Etter framskrivning av effekt av kommuneproposisjonen og diverse andre endringer var det mulig å fordelt 15 mill kroner til kommunalområdene. Midlene ble fordelt etter en vurdering basert på følgende elementer:

- demografi
- nasjonale føringer
- press i tjenesteproduksjon
- avvik i driften
- ikke direkte kostnader knyttet til vekst

Dokumentsenter

Viser til bystyresak 40/19. Det ble vedtatt følgende:

1. Som oppfølging av bystyrets vedtak 8.03.2018 legges beslutningsdokumentet «*Prosjekt fremtidens dokumenthåndtering, arkiv og arkivfunksjonen i Skien kommune*» til grunn for videre organisering og drift av arkiv i Skien kommune.
2. Rådmannen innarbeider økte kostnader i budsjettet og økonomiplan 2020-2023.

Velkommen til Skien

Bystyret vedtok i forbindelse med regnskapet 2017 å innføre Informasjons/velkomstpakker til nyinnflyttede og nyfødte innbyggere. I denne økonomiplanen har vi funnet rammer til det.

Birkelandsprosjekt - Gaveprofessorat

Viser til formannskapssak 11/18.

Porsgrunn kommune tok initiativ til å etablere et gaveprofessorat som bidrag til koplinger mellom prosessindustrien i Grenland og Høgskolen i Sørøst-Norge. Formannskapet var positive til å bevilge 1,2 mill kroner i perioden 2018-2021. Det er gjort en avtale med HSN om utbetaling av de 1,2 mill i perioden 2020-2022.

Økte utgifter telefoni

Da vi startet med Telenor for 3 år siden hadde vi 1368 abonnement. Pr august måned 2019 har dette økt til 2260 abonnement fordelt på vakt og personlige abonnement.

Denne økningen har medført økte kostnader.

Etablering av klimabudsjettering

I forbindelse med bystyremøte den 26.09.19, sak 89/19 Miljø- og klimakrise i Skien, vedtok Skien bystyre følgende under punkt 6: «*Det skal utarbeides et klimabudsjett som viser årlige*

reduksjoner, sektor for sektor, år for år fra og med 2020». Med bakgrunn i dette vedtaket er det lagt inn kr. 200 000 til utarbeidelse av klimabudsjett i 2020.

Kommunikasjon/markedsarbeid/sponsoravtaler

Tidligere har noen langsiktige sponsoravtaler blitt dekket av formannskapetets disposisjonskonto. Det opprettes nå en ny post under kommunikasjon til slike utgifter: kommunikasjon/markedsarbeid/sponsorater.

Barn- og unges kommunestyre

Barn og unges demokratiske arena, en liten styrking, lagt i rammen til område politisk styring.

Økt tilskudd Skien Fritidspark

En økning av tilskuddet. Se tabell side 47.

Økt tilskudd 110-Sør Øst

Endringer på eiersiden (et par kommuner går ut) og tap av eierbidrag gir en økt kostnad på de resterende eierne tilsvarende ca 2,4 kr pr innbygger.

Økt tilskudd trossamfunn

Det blir færre medlemmer i den norske kirke og flere medlemmer i trossamfunn. Tros- og livssynssamfunn får tilskudd per medlem etter en beregning av hvor store utgifter kommunen har pr medlem i den norske kirke.

Det er i tillegg lagt inn økt investeringstilskudd til kirken i årene framover. Disse midlene er også med i beregningsgrunnlaget tilskudd trossamfunn.

Styrking av rammen oppvekst

Vedtatt bemanningsnormer i barnehage/skole gir større lærertetthet/voksen/pedagogtetthet, men har ført til økonomiske utfordringer i kommunalområde. Det kompenseres for noe av dette ved å styrke rammen. I 2020 hentes midlene fra fond. For å løse utfordringen må det gjennomføres tiltak og det ufordelte kuttet 2021-2023 er økt for å dekke opp for denne styrkingen i oppvekst ramme.

Innføring el-bil økt leasing

Kommunen øker antall el-biler. Det er dyrere å lease el-biler enn fossile biler.

Kverndalen bo- og aktivitetssenter

Det er lagt inn driftsutgifter på netto økning av antall plasser. Driftsutgiftene er lagt inn per plass tilsvarende utgifter på Lyngbakken sykehjem og med virkning fra høsten 2022.

Legevakt

Det er lagt inn midler til drift av nye lokaler.

Strømfond

På grunn av usikkerhet knyttet til strømpriser foreslås det å avsette midler til et eget strømfond. Avsetningen gjøres fra fellesområde.

Demokratisk arena barn og unge

Endringer i regelverket knyttet til ungdomsråd vil medføre noe økt kostnad.

Fjernvarme – bygging av Landmannstorget

Viser til B-sak 17/19.

Bystyret vedtok følgende:

1. *Skien kommune setter i gang det fysiske arbeide med opprustning av Landmannstorget med kollektivknutepunkt og park.*
2. *Estimert økning av driftskostnader på grunnen av fjernvarme innarbeides i kommunes økonomiplan.*

I følge saken er estimert økning av driftskostnader på grunn av fjernvarme anslått til å ligge mellom 0,5 mill og 0,8 mill.

Gromstul – utvikling

Det foreslås å legge inn 5 mill som en engangsutgift, dekket av ubundet driftsfond.

Kommentarer til tabell 2 over, statsbudsjettet

Overføring av kemnerfunksjon

Regjeringen foreslår å overføre skatteoppkreving fra kommunene til staten fra 1. juni 2020. Kommunene er trukket i rammetilskuddet og vi trekker derfor ut en delårseffekt av våre netto driftsutgifter til skatteoppkreving.

Satsinger innenfor veksten i frie inntekter

Av veksten i frie inntekter (skatt og rammetilskudd) begrunnes 400 mill. kroner med tidlig innsats i skolen og 150 mill. kroner til opptrappingsplan på rusfeltet. Dette følges opp ved å styrke driftsrammene til kommunalområdene med Skiens andel.

1. Styrking rustiltak

Regjeringen har lagt opp til å styrke rusfeltet med 2,4 mrd i perioden 2016-2020.

Opptrappingsplanen er basert på at kommunen bruker deler av veksten i frie inntekter til formålet. Skien kommune har fulgt opp dette og styrket Helse og velferd sin ramme fram til og med 2019 med til sammen 18,2 millioner kroner.

For 2020 er det forutsatt at 150 mill av veksten i frie inntekter benyttes til formålet og helse- og velferds ramme er styrket med ytterligere 1,9 mill.

2. Tidlig innsats

Disse midlene må sees i sammenheng med det tidligere øremerkede tilskuddet til tidlig innsats som nå blir innlemmet i rammetilskuddet.

Øremerkede tilskudd

En rekke tidligere øremerkede tilskudd foreslås fjernet og kommunene får kompensert for bortfall av øremerket tilskudd ved en økning i rammetilskuddet.

De øremerkede tilskuddene ligger i rammene til kommunalområdene, mens rammetilskuddet er budsjettert på sentralt område. For at ikke rammene til kommunalområdene skal bli lavere som følge av endringen kompenseres de for bortfallet (rammetilskuddet økes – så for kommunen er det i utgangspunktet et nullsumspill)

Inntektsmoderasjoner SFO

Rammetilskuddet til kommunene blir styrket som følge av at det innføres en nasjonal ordning med inntektsgradert foreldrebetaling i SFO på 1. og 2. trinn, og at det innføres gratis SFO for elever med særskilte behov på 5.-7- trinn fra skoleåret 2020/2021.

Kommunalområdet Oppvekst kompenseres i rammen for bortfall av inntekt.

Kommentarer til tabell 3

Tiltak reduksjoner 1%

Det er fordelt reduksjoner på til sammen 31 mill på fagområdene. For sentraladministrasjon tas reduksjonen på til sammen 1,8 mill slik:

HR	0,44 mill:
Kommunikasjon	0,123 mill
Fellesadm	0,122 mill
Assisterende rådmann	1,114 mill

Tiltak tilbakeføring/økt ramme

Samtidig som man har lagt inn en driftsreduksjon på 31 mill viste beregninger at effekt av kommuneopplegget og en del kostnadsreduserende tiltak ga et handlingsrom på 15 mill som ble fordelt ut igjen i budsjettprosessen. Vurderinger i forhold til fordelingen ble basert på demografi, nasjonale føringer, press i tjenesten og avvik i driften 2019.

For de øvrige kommunalområdene vises det til egne kommentarer.

Redusert utgift flyktningarbeid – ikke fordelt

Nivået på antall bosatte flyktninger er lavere enn tidligere år, og etter hvert som flere år lavere bosettinger får konsekvenser for det årlige integreringstilskuddet er det også lagt opp til en reduksjon i driftsutgifter til gruppen. Det er lagt inn et ufordelt kutt på 5 mill årlig. Rådmannen vil nedsette en arbeidsgruppe som finner fram til disse driftsreduksjonene og fordelingen i kommunalområdene.

Redusert husleie

Det er inngått ny avtale om husleie NAV som gir en innsparing på 5 mill. Innsparingen er trukket ut.

Det settes i gang et prosjekt med mål om å redusere husleieutgiftene i økonomiplanperioden.

Innsparing 1,2% – ikke fordelt

I løpet av økonomiplanperioden må vi redusere dagens driftsnivå, både for å dekke opp for økte renter og avdrag og for å kunne dekke opp for nye behov.

Det er lagt opp til en årlig reduksjon på 38 mill kroner, eller om lag 1,2% av netto driftsrammer. I tillegg til en reduksjon på 7,1 mill. kroner, til sammen 45 mill i 2022 og økende med 38 mill hvert år de to neste årene.

En vil i 2020 ha en gjennomgang på tvers av kommunalområdene for å arbeide fram et forslag til å oppnå et redusert driftsnivå for 2021.

Generell kommentar til tabell 4

Denne er kun av teknisk karakter. Fordi opprinnelig budsjett 2019 i utgangspunktet videreføres inn i 2020 må f.eks. engangstilskudd trekkes ut av rammen for ikke å bli videreført.

7 INVESTERINGER

I løpende økonomiplan er det planlagt å realisere betydelige prosjekter.

I 4-års perioden er de største nye enkeltprosjektet nytt bibliotek/besøkssenter og Kverndalen bo- og aktivitetssenter. I 2023 skal et nytt og moderne sykehjem være klart og danne et grunnlag for å gi innbyggerne gode omsorgstjenester i institusjon. I tillegg håper vi at plasseringen i sentrum vil være med på å støtte opp under kommunens ambisjoner for sentrumsutvikling og attraktivitet som by.

I kommende økonomiplanperiode legger Rådmannen opp til at den fysiske realiseringen av nytt bibliotek, innbyggerservice og Ibsen besøkssenter starter. Dette er et meget stort enkeltprosjekt som inneholder mange aktiviteter som skal bidra til måloppnåelse i forhold til kommunens ambisjoner i samfunnsplanen. Prosjektet har som målsetting å øke besøkstallet, drive tjenesteinnovasjon, øke attraktiviteten til Skien som destinasjon samt bidra til utvikling av byen.

Videre ligger ny barnehage i sentrum, legevakt og ferdigstilling av utbyggingen av Lunde barneskole inne.

Utover dette preges investeringsplanen av en rekke tiltak som har til hensikt å nå målsettinger om klima og miljø og byutvikling.

I framlegget til økonomiplanen ligger det også betydelige VAR-investeringer. Disse vil også være med på å støtte opp rundt klima, miljø, folkehelse og byutvikling.

Likeledes er det fortsatt viktig å sette av midler til omstilling og utvikling av tjenestene. Den raske utviklingen innenfor digitalisering gir uante muligheter. Digitalisering handler i stor grad om anvendelse av teknologi, og ikke så mye om hvilken teknologi man velger å benytte. Det kreves en betydelig ressursinnsats for å kunne tilegne seg kunnskap og adferd for å utnytte de mulighetene teknologien gir. I 2016 ble sak om Digitalisering i Skien kommune 2016 – 2019 Satsingsområder og ambisjoner, behandlet i bystyret. Her legges det vekt på at digitalisering skal benyttes til å forbedre, utvikle og tilby nye tjenester til innbyggere, organisasjoner og næringsliv.

Gevinstrealisering

Rådmannen har satt krav til at det ved investeringer innenfor digitalisering skal gjennomføres gevinstrealisering. Gjennom gevinstrealisering skal en planlegge for, og hente ut forventede og eventuelle ikke planlagte gevinster av prosjektet.

En skal gjennom gevinstrealisering oppnå en eller flere mål knyttet til større grad av kvalitet i tjenestene, bedre arbeidsprosesser og/eller reduserte kostnader.

I forhold til utviklingen av velferdsteknologi har Skien lenge vært en nasjonal aktør, vi tror at et kontinuerlig arbeid med dette temaet vil gjøre oss i stand til å levere gode og kostnadseffektive tjenester i en fremtid med akselererende behov.

Investeringene i fremlegget til økonomiplan er i stor grad finansiert ved låneopptak, men det er tidligere vedtatt noe bruk av fond og dette foreslås videreført som tidligere vedtatt. Rentene er som tidligere nevnt fortsatt lave og forventes å være lave i perioden.

Dersom vi skulle komme i en situasjon med økning i rentenivået, vil det kunne bli behov for å justere ned den planlagte investeringsaktiviteten ved neste rullering av økonomiplan.

Investeringene i økonomiplanen 2020-2023, gruppert på formål:

Sum gruppering investeringer	2020	2021	2022	2023
Sum bygg, boligformål og annet	250 030	233 200	366 500	146 900
Sum kirke/gravplass	25 000	15 000	5 000	5 000
Sum It og maskiner	25 600	22 400	22 400	22 400
Sum Miljø, klima, park, byutvikling, tomter	73 900	39 700	40 700	26 400
Sum veg	24 850	23 350	23 350	23 350
Sum mva	67 165	65 700	96 750	38 350
Sum investeringer formålsbygg mv	466 545	399 350	554 700	262 400

Tabeller alle investeringstiltak (Tall i hele 1000, tiltak uten mva):

Tabell 1 bygg, boligformål og annet

tiltaksnavn:	2020	2021	2022	2023
Småprosjekter som understøtter driften hv	4 500	4 000	4 000	4 000
Bredbånd mobildekning	3 000	3 000	3 000	3 000
Muggsanering arkiv	2 100	700	-	
Boliger vanskeligstilte og flyktningeboliger	20 000	20 000	20 000	20 000
Kjørbekekkgåga skole - universell utforming	10 000			
Lunde barneskole etappe 2	30 700			
Duestien barnehage	3 741			
Kverndalen bo- og aktivitetssenter	100 000	170 000	170 000	4 800
akutte tjenester. legevakt	33 500			
Prosjektering bibliotek	4 000	18 000	70 000	97 600
Investeringsplan formålsbygg	5 500	5 500	5 500	5 500
Brannstasjon tak	1 378			
Moflata Skole	3 611			
Boliger rus	5 000			
Barnevernets ressurscenter	-		1 000	9 000
Småprosjekter investeringer oppvekst	4 000	4 000	3 000	3 000
framtidbruk av Klosterskogen	1 500			
Administrasjonslokaler Fritidsparken	2 000			
Heldøgns omsorgsplasser/korttid/langtid - ombygging			90 000	
bloms minde/paulinehjemmet	4 000			
gulsethallen/idrettshall		3 500		
gulsethallen svømmehall		3 000		
Skienshallen	5 500			
Gimsøy skole		1 500		
vinduer gulset ungdomsskole	2 500			
Nytt inventar flytting NAV	3 500			
Sum bygg, boligformål og annet	250 030	233 200	366 500	146 900

Tabell 2, Kirke/gravplass:

tiltaksnavn:	2020	2021	2022	2023
Kirkevergen	5 000	5 000	5 000	5 000
mulig umelund Gulset	10 000			
Kirkebygg	10 000	10 000		
Sum kirkeformål	25 000	15 000	5 000	5 000

Tabell 3, IT og maskiner

tiltaksnavn:	2020	2021	2022	2023
Brannbiler	4 800	1 600	1 600	1 600
Investeringer Maskinforvaltning/transformasjon biogass	5 800	5 800	5 800	5 800
Digitalisering ikke fordelt	15 000	15 000	15 000	15 000
Sum	25 600	22 400	22 400	22 400

Tabell 4, Miljø, klima, park, byutviklinger, tomter:

tiltaksnavn:	2020	2021	2022	2023
Elbil ladestasjoner, infrastruktur	1 800	1 800	1 800	
EPC 2	2 000	12 000	12 000	
ladeinfrastruktur Skien	500	500	500	500
Miljøoppfølging tiltak energi og klimaplan	3 000	4 000	5 000	5 000
Byutviklingsprosjekter	1 000	1 000	1 000	1 000
Småprosjekter investering "byvedlikehold"	5 000	5 000	5 000	5 000
Lekeplasser	400	400	400	400
Uteområder skoler-barnehager- møtearena	700	500	500	500
Jernbanestoppsted i fjellet	15 000			
Boligutbyggingsprosjekter med anleggsbidrag	5 000	5 000	5 000	5 000
Næringsareal	5 000	5 000	5 000	5 000
Boligutbyggingsprosjekter	2 500	2 500	2 500	2 000
reguleringsplaner - næringsutviklingspott	2 000	2 000	2 000	2 000
Utbyggingsavtale og tilrettelegging datasenter	1 000			
Gromstul - VAR - veg mv	14 000			
NVE Rassikring skienselva	15 000			
SUM	73 900	39 700	40 700	26 400

Tabell 5, Veger

tiltaksnavn:	2020	2021	2022	2023
Opprustning vegnett	7 000	7 000	7 000	7 000
Aksjon skoleveg	950	950	950	950
Reduksjon andel grusveger	2 000	2 000	2 000	2 000
Lidvegen utskifting bru (fin av BDK 005/17)				
Kommunal andel Bypakka	12 500	11 000	11 000	11 000
infrastruktur i bakken ifbm Bypakka	2 000	2 000	2 000	2 000
Veg og gateløys i distriktene	400	400	400	400
Sum veg	24 850	23 350	23 350	23 350

Noen av investeringene over er det knyttet egne inntekter til, slik at tallene for disse (grønne og oransje) over må leses som brutto.

Under vises salgsinntekter, refusjoner, tilskudd og fond:

Tillegg til investeringsoversikten, nærmere om inntekter:				
oversikt over inntekter pr prosjekt:	2020	2021	2022	2023
Salgsinntekter:				
Kjøp av boliger vanskeligstilte og flyktninger	10 000	10 000	10 000	10 000
Industriomter	5 000	5 000	5 000	5 000
Sum salgsinntekter	15 000	15 000	15 000	15 000
tilskudd				
Statstilskudd nye sykehjemsplasser	110 000	111 300		
Spillemidler flerbrukshall lundetoppen	10 700			
NVE Rassikring skienselva	12 000			
EPC 2		-	3 500	
Heldøgns omsorgsplasser			20 000	
Kjøp av boliger vanskeligstilte og flyktninger, tilskudd	1 000			
sum tilskudd	133 700	111 300	23 500	-
Refusjoner				
Gromstul - VAR - veg mv	7 000			
Boligutbyggingsprosjekter med anleggsbidrag	5 000	5 000	5 000	5 000
Sum refusjoner	12 000	5 000	5 000	5 000
fond/driftsmidler				
Egenkapital Skien kommunale pensjonskasse, overført	10 000	11 000	12 000	12 000
Egenkapital KLP, overført fra drift	1 200	1 300	1 300	1 400
Prosjektering bibliotek, fond	4 000	18 000	20 000	
Muggsanering arkiv, fond	2 100	700		
Barnevernets ressursenter, fond			1 000	9 000
Jernbanestoppested i fjellet, fond	15 000			
sum fond/driftsmidler	32 300	31 000	34 300	22 400

Grønn farge full finansiering/oransje farge delvis finansiering

Investeringsprogrammet 2020-2023 er en videreføring av gjeldende investeringsprogram justert for fremdrift, konsekvenser av vedtak i 2019 og nye tiltak. Det er foreslått et netto investeringsprogram utenom selvkostområdet/mva på totalt 1,4 mrd. kroner. Lånebehovet i økonomiplanperioden utgjør 973 mill. kroner i tillegg 592 mill i låneopptak til gebyrfinansierte VAR investeringer og 360 mill i låneopptak til startlån .Se også kap.5.8

Det budsjetteres med et låneopptak på 360 mill. kroner i perioden 2020 - 2023 i Husbanken for finansiering av startlån (formidlingslån). Låneopptaket i Husbanken til dette formålet er i prinsippet selvfinansierende i det rente- og avdragsutgifter overfor Husbanken dekkes av de rente- og avdragsinntekter kommunen i sum får inn fra de som får denne type lån for finansiering av boligprosjekter.

7.1 HOVEDTREKK I INVESTERINGSPROGRAMMET

Nedenfor følger en omtale av de største satsingene samt detaljerte kommentarer på de investeringstiltakene som ikke blir særlig omtalt under kommunalområdenes handlingsprogrammer.

Bygg/boligformål, annet

Rådmannen foreslår en satsing på bygg/boliger med investeringer på om lag 250 mill. i 2020, hvor nytt sykehjem, ny legevakt og nytt byggetrinn på Lunde barneskole er de største enkeltprosjektene, og hvor nytt sykehjem og prosjektering av nytt bibliotek er de største i økonomiplanperioden.

Tak brannstasjon. Taket over vognhall, verksted og vaskehall har en bygningsteknisk svakhet som gjør at treverket i konstruksjonen råtner. Tiltaket er påbegynt i 2019 og slutføres i 2020.

Veg

Rådmannen foreslår en investering på 24,9 mill. i 2020 hvor egenandel bypakke er den største.

Park/byutvikling

Rådmannen foreslår en investering på samlet 22,1 millioner i 2020, hvor Jernbanestopp i fjellet er det største (overført ubrukt bevilgning 2019).

Tomter

Rådmannen foreslår en samlet investering på 44,5 millioner i 2020, inkl rassikring Skienselva, hvor store deler dekkes av refusjoner og salgsinntekter.

Miljø/klima

Det er lagt inn 7,3 mill i 2020.

Kirke

Det er lagt inn 15 mill til kirkeformål i 2020, i tillegg til 10 mill urnelund Gulset.

IT/Maskin

Rådmannen foreslår en samlet investering på 25,6 mill. hvor digitaliseringsprosjektet er det største. I 2016 ble dokumentet Digitalisering i Skien kommune 2016-2019, Satsingsområder og ambisjoner vedtatt i bystyret. Her legges det vekt på at digitalisering skal benyttes til å forbedre, utvikle og tilby nye tjenester til innbyggere, organisasjoner og næringsliv.

Det foreslås en investering på 15 mill. i 2020.

Annet

Som eier i pensjonskassen må vi innbetale tilskudd til nødvendig oppbygging av egenkapital slik at selskapene kan opprettholde tilfredsstillende soliditet.

8 TILSKUDD ANDRE

I dette forslaget til budsjett er rammene for 2020 i hovedsak framskrevet med antatt kommunal deflator på 3,1% og justert for engangstiltak vedtatt for 2019. Det gir følgende tabell:

<i>tall i hele kroner</i>	Regnskap 2017	Regnskap 2018	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Endring	Budsjett 2020
TILSKUDD FELLESONRADET						
Tilskudd til Kirken og KF:						
Kirken	29 867 593	28 892 577	26 278 000	27 072 000		27 960 000
Skien fritidspark KF (inkl underskuddsdekning)	13 556 000	14 310 000	18 310 000	14 742 000	1 000 000	16 258 000
Skien fritidspark KF - vedlikehold engangs	10 000 000	10 000 000				0
Engangstilskudd ifbm stenging - takproblemer		4 000 000				0
Skien fritidspark KF - tidlig års underskudd	10 000 000					0
komp for redusert halleie	400 000					0
Tilskudd til AS:						
Ibsenhuset AS	9 142 000	9 376 000	9 376 000	9 659 000		9 976 000
Ibsenhuset midlertid rentedekning	227 753	229 969	162 000	173 000		179 000
Visit Grenland	1 512 000	1 512 001	1 550 000	1 512 000		1 562 000
Vekst i Grenland IKS (tidl AS)	5 318 500	5 021 921	5 457 000	4 269 000		4 409 000
Telemark og Vestfold regionteater	3 815 000	3 912 000	3 912 000	4 030 000		4 162 000
Tilskudd til IKS:						
Telemark kommunerevisjon IKS	2 559 900	2 624 000	2 624 000	2 692 000	-267 000	2 505 000
Buffer - særskilte oppgaver revisjon, egen fakturering	-46 000	-47 000	33 000	34 000		35 000
Selskapskontroll - revisjon	165 465	55 000	75 000	75 000		77 000
Sør-Øst 110 IKS				2 834 000	140 000	3 072 000
Tilskudd til kommunale samarbeid hvor andre er vertskommune:						
Telemark museum	2 343 000	2 403 000	2 403 000	2 476 000		2 557 000
Ekstratilskudd aktiviteter for barn		200 000				0
Telemark museum - prosjektering nybygg	2 800 000			22 200 000	-22 200 000	0
Telemark museum - prosjektering nybygg - bruk av fo	-2 800 000			-22 200 000	22 200 000	0
Tilskudd annet:						0
Tilskudd til trossamfunn	4 064 200	5 094 587	4 191 000	4 504 000	1 000 000	5 685 000
Tilskudd VAR-avgifter	1 604 645	1 712 080	1 730 000	1 782 000		1 840 000
Tilskudd andre buffer			465 000	160 000	347 000	524 000
Tilskudd andre Telemark turistforening på nye stier	158 000	162 000	162 000	167 000		172 000
Tilskudd Jarseng - strøm				80 000		83 000
Tilskudd nærmiljøsentor						0
Tilskudd Klyve frivilligsentral	750 000	1 092 000	1 092 000	1 125 000		1 162 000
Fargerik middag Klyve		80 000				0
Tilskudd Solum frivilligsentral (tidl Moflata)	750 000	967 000	967 000	996 000		1 029 000
Tilskudd Gulset frivilligsentral	1 100 000	1 317 000	1 317 000	1 357 000		1 402 000
Sum tilskudd	97 408 056	92 914 134	80 104 000	79 739 000	2 220 000	84 649 000

Det vil bli lagt fram egne saker for tilskuddene over, i tillegg blir det lagt fram egen sak knyttet til eierbidraget fra Renovasjon i Grenland IKS.

Det er mottatt søknad om mer midler enn det som ligger i tabellen over, i tillegg er det mottatt søknader fra andre.

For tilskuddet i rammene til kommunalområdene se kapitlene: 11.5.6, 12.4.2, 13.6.10 og 14.8.

9 UTFORDRINGER

Situasjonsanalysen viser at Skien prioriterer de tunge fagområdene og at vi driver tjenestene effektivt. Dette er i tråd med det dagens regjering har fokus på; å produsere velferdstjenester mer effektivt. Dette vil også bli stadig viktigere framover. Vi må forvente at oljeinntektene ikke blir like store og at vi blir flere eldre for hver person i arbeidsfør alder. Det kan derfor ikke forventes samme vekst for kommunesektoren.

For Skiens del forventer vi i årene framover økt press på tjenestene som følge av demografiske forhold, flere oppgaver, store utgifter knyttet til levekår og folkehelse. Tidligere høyt investeringsnivå og økte pensjonsutgifter samt at Skien kommune er en lavinntektskommune bidrar også til dette bildet.

Vi må følgelig ha fokus på effektiv drift. I tillegg må vi tenkt nytt for å løse oppgaver på en annen måte gjennom omstilling, modernisering og digitalisering.

Oppfølging av arealplan, kommunedelplan klima og miljø samt arbeid med bypakka vil være de viktigste enkeltprosjektene for å nå nasjonale målsettinger i forhold til klima og miljø.

Med Skien kommunes lave skatteinntekter og relativt lave befolkningsvekst er det behov for å treffe tiltak i forhold til samfunnsutvikling som understøtter næringsutvikling og som derigjennom på sikt kan gi mer skatteinntekter.

10 SAMMENDRAG

Dette dokumentet har til hensikt å gi en felles forståelse for statussituasjonen i forhold til økonomiplanarbeidet og salderingen av neste års budsjett.

Ut i fra analysen over bør følgende punkter være førende for dette arbeidet:

- God økonomistyring
- God og kostnadseffektiv tjenesteproduksjon
- Behov for overordnede prioriteringer
- Treffsikre primærforebyggende tiltak
- Tiltak for å øke attraktivitet - fylkeshovedstad
- Bypakka
- Gjeldsnivå VS investeringsbehov
- Renterisiko
- Behov for demografistyrking
- Levekår
- Samfunnsutvikling

11 HANDLINGSPROGRAM OPPVEKST 2019-2022

11.1 OPPDRAG

«Den flotteste veksten er Oppvekst»

Kommunalområdet Oppvekst skal gi gode tjenester til barn og unge. Området omfatter barnehage, grunnskole, voksenopplæring, PP-tjeneste, barnevern, forebyggende helse og kulturskole.

Strategisk plan for Oppvekst har som hovedmålsetting at 90 % av alle ungdommer i Skien har fullført videregående skole innen rettighetstid. Gjennomført videregående opplæring er en viktig milepæl i et utdanningsløp. Elever som fullfører skolegangen sin, har bedre forutsetninger for å lykkes i livet både med hensyn til sosial funksjonsevne, psykiske helse, muligheter i arbeidslivet og til hvordan hverdagen takles.

Tidlig innsats betyr målrettet innsats mot familier med sårbarhet og risikofaktorer. Derfor er arbeidet som gjøres av jordmortjenesten og på helsestasjonene av svært stor betydning. Det må rettes et fokus mot familiene allerede under svangerskapet og barnets første leveår. Dette kan bidra til å forhindre at problemer oppstår senere i livet.

Oppvekst har gjennom en årrekke hatt fokus på fravær. En handlingsveileder for bekymringsfullt fravær benyttes i enhetene og skal sørge for at oppfølging og omsorg for elever som strever med å komme på skolen, får økt tverrfaglig fokus. Fravær skal forebygges fra tidlig alder, og tiltak raskt iverksettes i tråd med de etablerte retningslinjene.

17,2 % av barn i Skien lever i lavinntektsfamilier. Både på kort og lang sikt kan dette ha negative konsekvenser for dem det gjelder. Vi må forsøke å sikre at barn og unge i lavinntektsfamilier får samme valgfrihet som andre barn og unge i kommunen, uavhengig av foreldrenes økonomi. Vi må videre forsøke å merutvikle arbeid og tiltak for å motvirke og forebygge ulikhet og utenforskap.

Digitalisering i Oppvekst

Innføring av digital barnehage- og skolehverdag er en satsing for bedre læring, men også for organisasjonsutvikling og nye arbeidsformer. Oppvekst har flere pågående digitaliseringsprosjekter; både pedagogiske og driftsmessige.

Demografi

Prognoser fra SSB viser at barn i barnehagealder i Skien kommune går ned og er tilbake på 2019-nivå først i 2030. Ved siste barnehageopptak slo ikke denne prognosen til. Siste års erfaringer viser et til nå stabilt antall søkere til barnehageplasser. Det kan skyldes at vi blant annet har fått flere rettighetsbarn. Demografieffekten i barnehage vil vi først se når Duestien er i full drift.

Migrasjon

Færre enslige mindreårige blir bosatt i Skien. Pr 2020 vil det være femten enslige mindreårige som bor i kommunen. Nedgang i antall bosatte betyr at vi mottar lavere tilskudd fra staten og at vi har behov for færre ansatte i området. For Oppveksts del har konsekvensen av dette vært utfasing av Heikleivveien som bolig og omstilling for flere ansatte. Nedgang i antall flyktninger totalt har også konsekvenser for drift av Voksenopplæringen.

Klima og miljø

Barnehager og skoler i Skien kommune bør ha et stort ansvar for å gi kunnskap som fremmer holdninger og handlinger som gir barn og unge en klimaklok atferd fra tidlig barnealder. Opplæringen skal skje i tråd med rammeplan for barnehage og læreplan for skole. Vi bør også fortsette en målrettet innsats for å motivere elevene til å gå eller sykle til og fra skolen. Dette fordrer trygge skoleveier og et tett samarbeid med foreldrene i tråd med vedtak om at Skien skal være en trafikksikker kommune. Dette kan bidra til klimakloke holdninger og å skape en naturlig arena for daglig fysisk aktivitet for elevene.

Klima har også vært et viktig element i planlegging og gjennomføring av nye barnehage – og skolebygg.

Utfordringer og muligheter

Innføring av bemanningsnorm i barnehage gir en stor utgiftsøkning for Skien, nærmere kr 20 mill innen 2022. Kommunen har ikke fått økte statlige overføringer til dette, og finansieringen forventes å skje innenfor Oppveksts budsjetttramme. Det at vi har måttet flytte midler fra skole til barnehage for å finansiere bemanningen i barnehage, har en dominoeffekt økonomisk.

Vedtatt lærernorm gir større lærertetthet, men har ført til økonomiske utfordringer kommunalt i en allerede snauere økonomisk skoleramme. Skiensskolene har flyttet til sammen ca 16 årsverk fra mellomtrinnet til småskoletrinnet som følge av lærernormen.

Innføring av ny læreplan i 2020 vil bety økte utgifter for kommunalområdet. Vi vurderer innkjøp av felles læreverk på alle skoler for å begrense blant annet på lisenser til digitale læreverk.

Grunnskoletilbudet for voksne er underfinansiert kommunalt. Det er flere elever som tar slik opplæring, og det gis ikke eksterne midler til dette. Med innføring av lærernorm i grunnskole, har vi heller ikke mulighet til å finansiere dette tilbudet ved å flytte midler fra ordinær grunnskole til grunnskoletilbud for voksne.

Kommunen har et lite antall barn og unge med psykiske lidelser. Kommunen har ikke egnede botilbud for målgrupper innen psykisk helse, og det er nødvendig å utvikle både bo- og behandlingstilbud for denne målgruppa i samarbeid mellom kommunalområder.

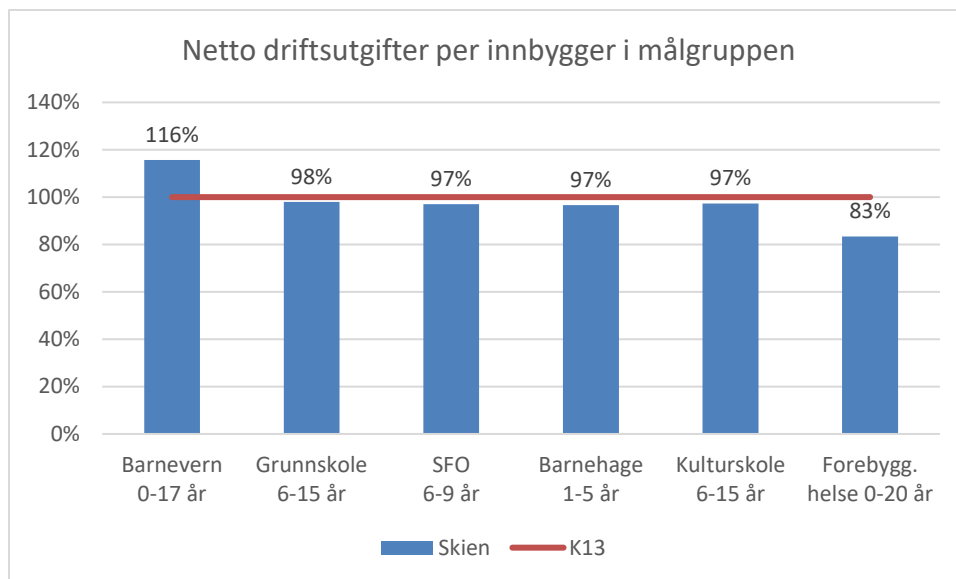
De største mulighetene for Oppvekst ligger i at vi når alle barn og unge. Ved å intervensere tidlig og tilrettelegge for god og tverrfaglig innsats kan vi gjøre en forskjell for flere barn og gi dem mulighet til å lykkes i livene sine.

11.2 ANALYSE

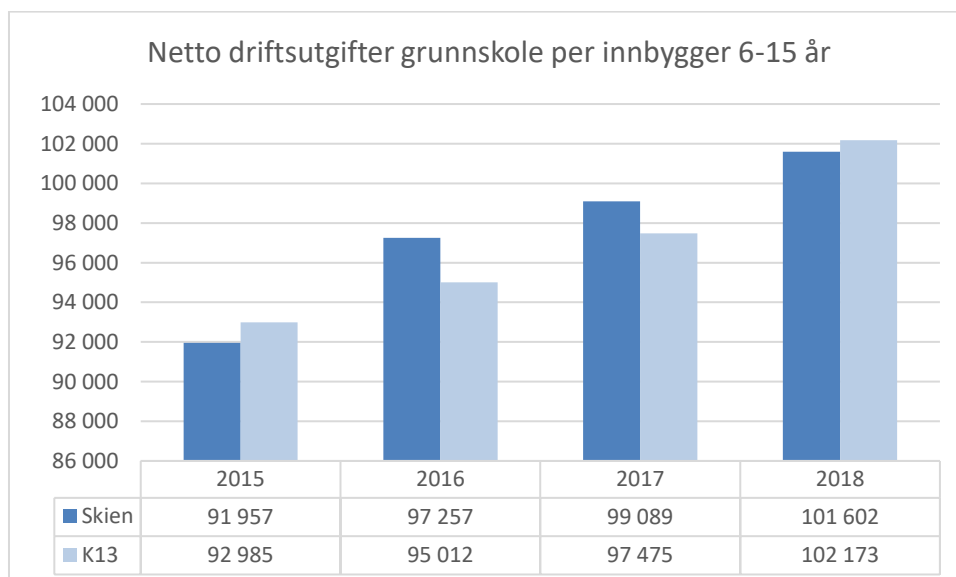
11.2.1 KOSTRA effektivitets- og tjenesteindikatorer på sentrale områder

Generelt drives hovedområdene i Oppvekst relativt effektivt økonomisk sett. På bakgrunn av den utfordrende økonomiske situasjonen kommunen har vært i de siste årene, har det vært et mål for Oppvekst å drifte området omtrent som gjennomsnittet av de sammenliknbare kommunene i kommunegruppe 13. Dette har en i stor grad lyktes med å oppnå.

For 2018 ser netto driftsutgifter på Oppveksts ulike tjenesteområder slik ut i forhold til K13, som vises som 100% (linjen i diagrammet). Det er bare for barnevern at utgiftsnivået i Skien ligger høyere enn K13.

Grunnskole

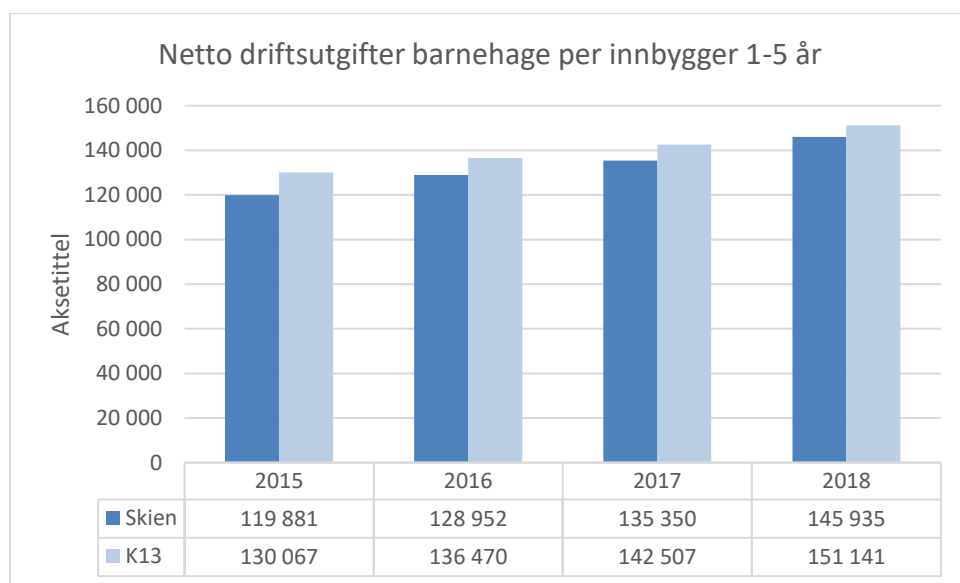
Netto driftsutgifter per innbygger til grunnskole var høyere enn gjennomsnittet i kommunegruppe 13 i 2016 og 2017. Hovedforklaringen på hoppet i utgiftene for Skien i 2016 er at vi, i motsetning til mange kommuner, brukte frie midler (rammetilskudd) gitt til styrking

av 1.-4. trinn til det tiltenkte formålet. I 2017 ble denne delen av rammetilskuddet gjort om til øremerkede midler. Det er grunn til å tro at innføring av lærernorm, og med det mer like skoler, er hovedgrunnen til at Skien og KG 13 nærmer seg hverandre i utgiftsnivå igjen i 2018.

Noe av dette er også synlig når en ser utviklingen i gjennomsnittlig gruppestørrelse (inkl spesialundervisning) i Skien sammenlignet med K13. Skien hadde reduksjon i gruppestørrelse 1.-4. trinn fra 2016/17 mens K13 hadde denne reduksjonen året etter. Skien hadde en liten nedgang i gruppestørrelse alle trinn i 2016, i K13 har denne nedgangen kommet litt i 2017 og ytterligere i 2018.

	Skien				Kostragruppe 13			
	2015-16	2016-17	2017-18	2018-19	2015-16	2016-17	2017-18	2018-19
1.-4. trinn	14,2	13,1	13,4	14,5	14,2	14,1	13,6	13,1
5.-7. trinn	14,1	13,4	13,2	12,4	14,2	14,3	14,0	13,9
8.-10. trinn	14,2	15,0	15,2	15,0	15,1	15,1	15,4	15,2
Alle trinn	14,2	13,8	13,9	14,0	14,5	14,5	14,3	14,0

Barnehage

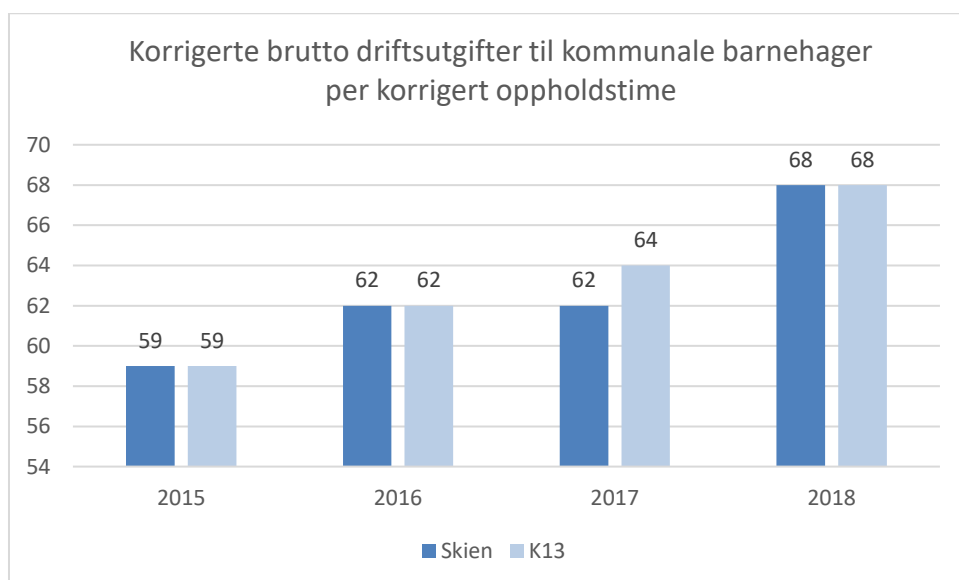

Sammenliknet med kommunegruppe 13 kan det umiddelbart synes som om Skien driver de kommunale barnehagene sine billig. En forklaringsfaktor når en ser på utgifter pr innbygger, kan være at dekningsgraden i Skien er, og hele tiden har vært, lavere enn i kommunegruppe 13 (se tabell nedenfor). Det betyr at det er en relativt stor forskjell mellom antall barn i aldersgruppen 1-5 år totalt i kommunen og det antall barn som går i barnehage. Dette påvirker delingstallet for beregning av gjennomsnittskostnader pr innbygger i aldersgruppen og gjør at netto driftsutgifter i barnehage pr innbygger 1-5 år blir lavere enn de ville ha vært dersom dekningsgraden hadde vært som i kommunegruppe 13. En ser at dekningsgraden i Skien er på vei oppover og forskjellen i netto driftsutgifter i forhold til kommunegruppe 13 minker.

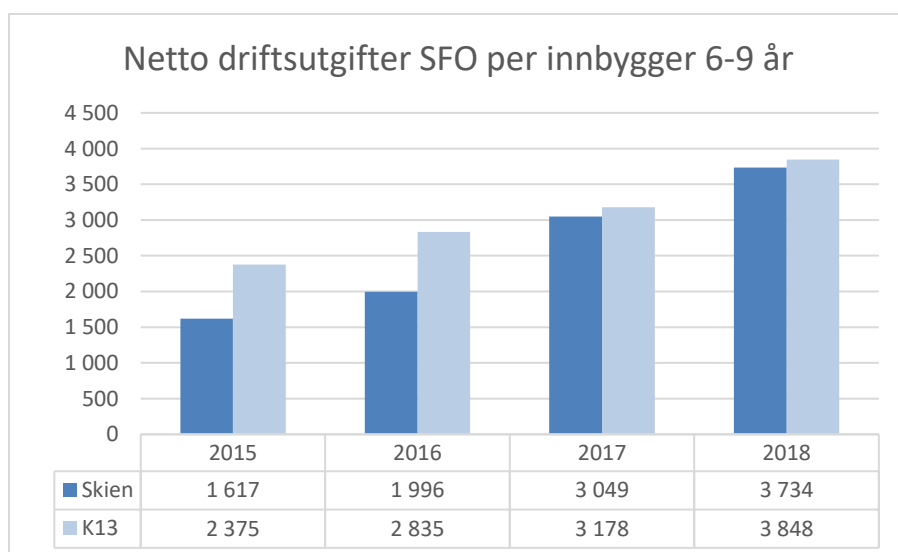
Andel barn 1-5 år med barnehageplass				
	2015	2016	2017	2018
Skien	86,1	88,4	89,2	89,6
Kostragruppe 13	91,5	92,0	92,1	92,2

En av årsakene til at dekningsgraden i Skien er og har vært lavere enn i K13 kan være at mange Skiensbarn har gått i barnehage i Porsgrunn. Porsgrunn hadde i 2018 dekningsgrad på 98,4. Dette vil i så fall implisere at den faktiske dekningsgraden for barnehagebarn i Skien i realiteten er høyere. Oppdaterte tall pr 2019 viser at det har vært et ganske jevnt nivå for antall Skiensbarn i barnehagene i Porsgrunn over tid.

En indikator som - i prinsippet - er et godt uttrykk for driftseffektiviteten i barnehage er brutto driftsutgifter pr korrigert oppholdstime (korrigert for ulikt ressursbehov små og store barn). Med innføring av bemanningsnorm i barnehage vil det likevel ikke være særlige variasjoner i denne indikatoren. Både Skien, Porsgrunn, landet og KG13 ligger på kr 68 per oppholdstime i 2018.

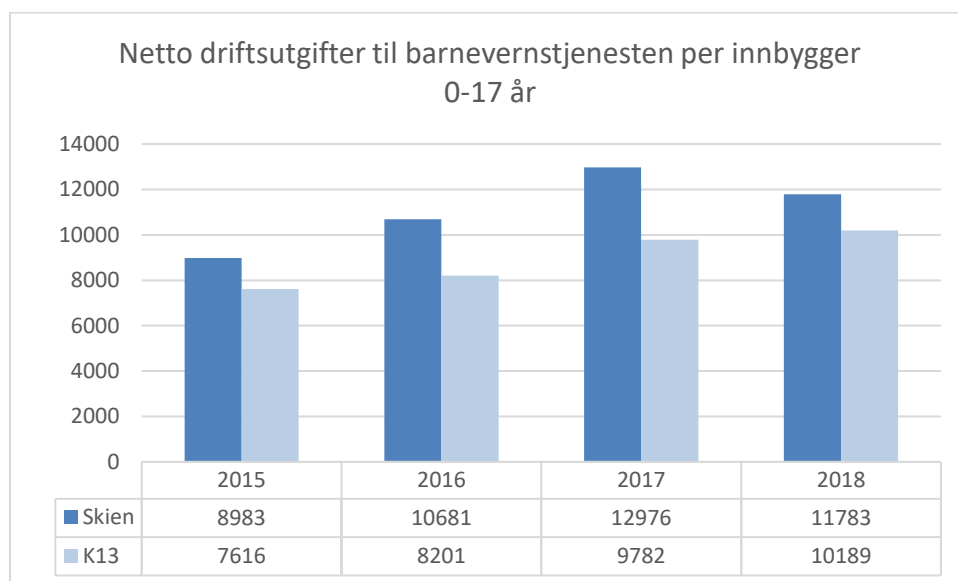
Skolefritidsordningen

Skien har fram til nå hatt lavere netto utgift til SFO per innbygger enn K13, noe som nå ser ut til å jevne seg ut. At netto utgifter i Skien en periode har økt relativt mer enn K13 kan ha sammenheng med at inntekter fra foreldrebetaling dekker en stadig mindre del av utgiftene til SFO, fra 89 % i 2015 til bare 77% i 2018. Satsene har ikke blitt vedtatt økt tilsvarende pris- og lønnsvekst alle årene og moderasjonsordningene i SFO har blitt bedre. Dette er inntektstap kommunen selv må bære

59% av barn i alder 6-9 år gikk i SFO i Skien høsten 2018 (både kommunale og private SFO-er). Dette er litt bedre enn landsgjennomsnittet på 57,8%, men noe under K13 på 61,2%. Det har vært en økning på 2 prosentpoeng fra året før.

Barnevernstjenesten

Diagrammet viser at Skien har høyere netto utgifter per innbygger i hovedmålgruppen for barnevernstjenester enn K13. En viktig årsak til særlig høye utgifter i 2016 og 2017 er forholdsvis mange enslige mindreårige flyktninger som gir stort utslag disse årene. I 2018 var det færre personer i denne gruppen, og 2015 er ikke direkte sammenlignbart pga annen finansieringsordning for EM.

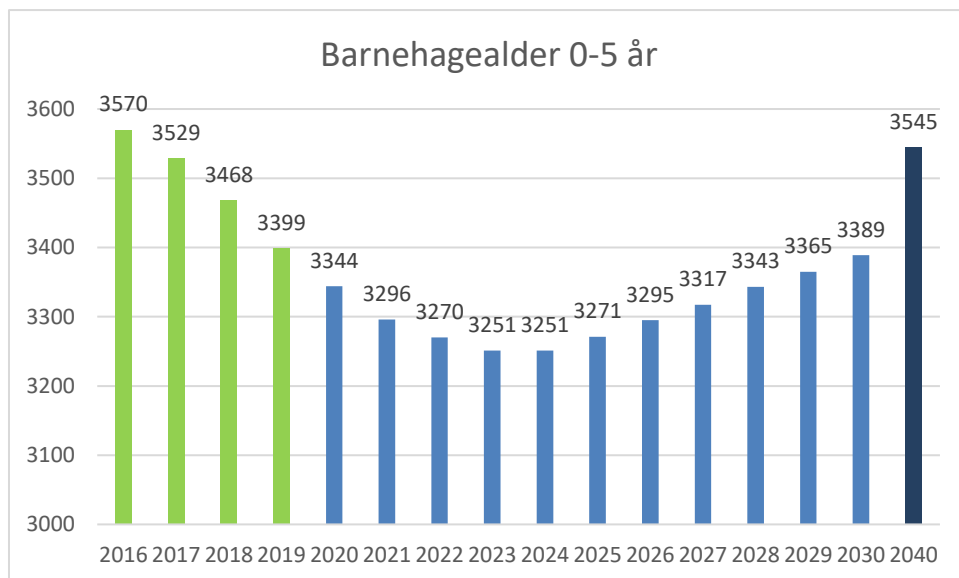
Barnevernet i Skien har stort fokus på kvalitet og utgifter, med mål om mest mulig bruk av hjelpetiltak og minst mulig bruk av plasseringer og omsorgsovertakelser. Samlet antall tiltak og andel barn med tiltak i løpet av året har gått noe ned fra 2017 til 2018. Nivået på andel barn med melding og undersøkelser har vært relativt lik de siste to årene.

Andel barn med barnevernstiltak ifht. innbyggere 0-22 år				
	2015	2016	2017	2018
Skien	4,7	5,1	5,1	4,6
K13	3,4	3,5	3,6	3,5
Landet	3,7	3,8	3,9	3,9

Skien	2015	2016	2017	2018
Barn med melding ift. innbyggere 0-17 år	4,8	5,4	4,9	4,8
Barn med undersøking ift. innbyggere 0-17 år	4,4	4,9	4,7	4,7

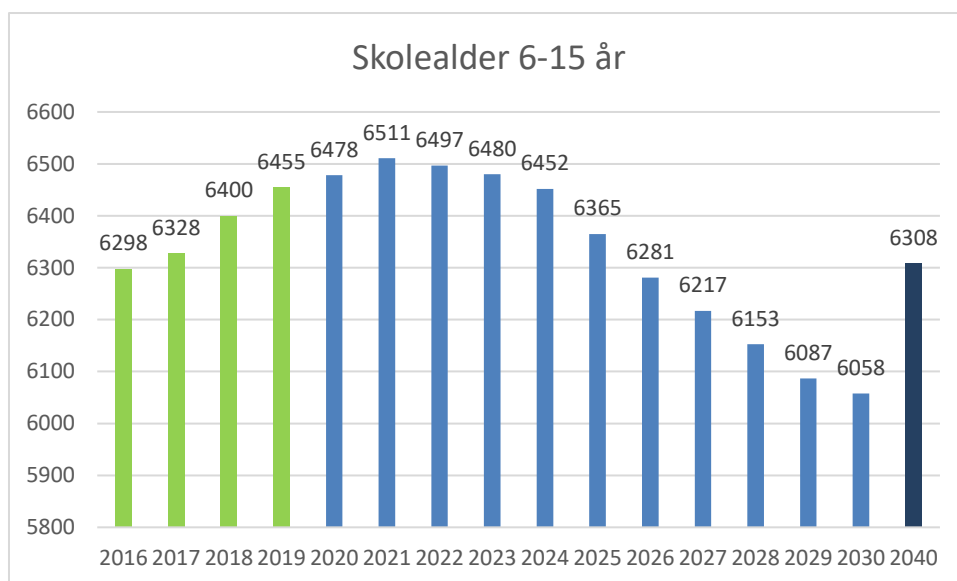
11.2.2 Befolkningsutvikling og konsekvenser i økonomiplanperioden

Diagrammene viser framskrevet folkemengde hentet fra SSB-prognose juni 2018 etter hovedalternativet (middels fødselstall, dødelighet, innenlands flytting og innvandring). Tall for 2016-2019 er reelle tall pr 01.01. i året.

Prognosen for barn 0-5 år viser en forbigående nedgang i antall barn i barnehagealder fram til 2023 med ca 150 barn ned fra 2019-nivået. Erfaring de foregående årene har vist at nedgangen i antall barn i aldersgruppen har hatt svært liten eller ingen påvirkning på søkning til barnehageplassene. Andel barn med barnehageplass har økt de siste årene. Dette har delvis sammenheng med at stadig flere små barn har fått rett på barnehageplass, og faktisk benytter seg av denne plassen. Dekningsgraden blant 1-5 åringer har også vært stigende. Fra og med 2020 er det ingen nye aldersgrupper som får rett til barnehageplass, Samtidig er kullet av skolestartere som går ut av barnehage høsten 2020 ca 70 barn større enn kullet av ettåringer som skal inn i barnehage (jfr faktiske befolkningstall pr 01.01.2019). Dette gjør at det er grunn til å forvente en nedgang i faktisk antall barn som søker barnehageplass fra høsten 2020.

Denne situasjonen tilsier at en i forbindelse med barnehageopptaket må kunne ha frihet til å ta barnehageavdelinger midlertidig ut av drift, tilpasset søkning og opptak. Det krever store utgifter å opprettholde bemanning i barnehageavdelinger som ikke er fylt opp, da det medfører økt tilskudd til private barnehager i tillegg til de direkte bemanningsutgiftene. Med de krav til effektivisering og innsparing som ligger i økonomiplanen synes det ikke forsvarlig å opprettholde barnehageavdelinger som har overkapasitet på personell (jfr også vedtatt bemannings- og pedagognorm).

Barn i grunnskolealder forventes i SSB middels alternativ å ligge over 2019-nivå de fire årene i planperioden med en topp i 2021 på ca 55 barn over 2019-nivå. Nedgangen årene deretter følger av trenden i prognosen for barn i barnehagealder de nærmeste 4 årene. Barnetrinnet skal iflg SSB ha en topp i 2021 og deretter synke ganske raskt, mens ungdomstrinnet når toppen i 2024.

Den forventede økonomiske effekten av demografiendringer framkommer i økonomikapittelet nedenfor, jfr tabellen som viser behov for omdisponeringer innenfor Oppveksts ramme.

11.2.3 Statistikk barnefattigdom

Data er hentet fra Bufdir sin statistikk om barnefattigdom. Oversikten viser barn 0-17 år i husholdninger med vedvarende lav inntekt (lavere enn 60% av medianinntekten i Norge over tre år).

Sted	2014		2015		2016		2017	
	Prosent	antall barn	Prosent	antall barn	Prosent	antall barn	Prosent	antall barn
Skien	14,4 %	1 428	15,5 %	1 526	16,3 %	1 607	17,2 %	1 696
Porsgrunn	9,4 %	611	11,1 %	714	11,1 %	708	11,8 %	750
Sandefjord	12,8 %	1 102	13,1 %	1 134	13,4 %	1 149	13,5 %	1 568
Arendal	10,7 %	910	11,8 %	996	12,0 %	1 007	12,7 %	1 058
Sarpsborg	15,4 %	1 603	16,3 %	1 692	17,0 %	1 761	16,6 %	1 729
Telemark	12,0 %	3 749	13,0 %	4 028	13,6 %	4 172	14,6 %	4 445

Skien lå godt over landsgjennomsnittet (10,7%) i 2017. Andelen og antallet har også vært økende, og gjaldt i 2017 nesten 1 700 barn.

Denne situasjonen påvirker hele hverdagen for de barna det gjelder, og påvirker også Oppveksts oppdrag om å bidra til gode oppvekstvilkår og skape gode læringsmiljøer for barna.

11.2.4 Status tiltak i 2019-budsjettet

2019-kroner	Vedtatt budsjettramme	Innenfor Oppveksts budsjettramme
Vedtatt budsjettramme Oppvekst 2018	1 110 688	
Endringer i rammetilskudd		
1. Budsjettforlik statsbudsjett 2018: helsesykepleier	1 269	
2. Budsjettforlik statsbudsjett 2018: gratis kjernetid barnehage	861	
3. Økt rammetilskudd lærernorm (senere omgjort til øremerket)	1 979	
4. Økt makspris barnehage ut over deflator høst 2019	-618	
Tiltak i handlingsprogram 2019 vedtatt i bystyret/HOOP		
5. Tilbakeføre engangsmidler i budsjett 2017	-4 327	
6. Rådmannen: Proratakutt 1% fratrukket tilbakeført beløp	-7 000	
7. Formannskapet: Tilført midler til Oppveksts budsjettramme	12 200	-1 079
8. Reduksjon integreringstilskudd (varig effekt av endring foretatt våren 2018)	-4 121	
9. Bemannings- og pedagognorm i barnehage		4 511
10. Tilskudd private barnehager - økning/før lavt budsjett		4 200
11. Demografi skole		2 300
12. Helårseffekt SFO-moderasjon 3. trinn (fra høst 2018)		569
13. Økning spes.ped. barn i friskoler og andre kommuner		6 000
14. Leirskole fra 2019		1 585
15. Avvikle "bompengemillionen"		-1 056
16. Effektivisere i PPT og Oppvekst Administrasjon		-1 600
17. Tilpasse tildelingsmodeller, budsjettrammer og organisering til statlige normer og endring i brukere		-8 300
18. Redusere midler pedagogisk råd		-1 700
19. Voksenopplæringen - endringer grunnskole og kombiklasser		-1 500
20. Effektivisering administrasjon i hele Oppvekst		-1 000
21. Demografi barnehage		-2 246
22. Diverse mindre kutt		-800
Andre endringer og justeringer		
23. Pris- og lønnsvekst / endring i pensjonssatser	41 408	116
24. FDV Duestien og Lunde barneskole	2 324	
25. Funksjoner/ oppgaver overført til andre kommunalområder	-368	
Vedtatt budsjettramme Oppvekst 2019	1 154 295	0

Endringer rammetilskudd: Disse midlene (pkt 1-4) er overført budsjettene for sine respektive områder og inngår som finansiering av de formålene de er ment å dekke.

Tiltak i handlingsprogram 2019 vedtatt i bystyret/HOOP: Pkt 5-7 viser kuttet i rådmannens budsjettforslag for 2019 og tilbakeføringen av dette i den politiske budsjettbehandlingen. Etter dette hadde Oppvekst ikke noe eksternt krav om kutt for 2019, bortsett fra konsekvensen av redusert integreringstilskudd jfr pkt 8. Dette ble innlemmet i budsjettet i løpet av 2018 som reduksjon i budsjettene til voksenopplæringen og barnevernstjenesten / enslige mindreårige flyktninger.

Punktene 9-14 viser behov for inndekkinger internt i Oppvekst i 2019-budsjettet. Det meste av dette er knyttet til forhold som en i liten eller ingen grad lar seg påvirke. Innholdet i flere av punktene er varige budsjettmessige utfordringer som vil bli omtalt i økonomikapittelet nedenfor. En går derfor ikke nærmere inn på disse her.

Punktene 15-22 viser hvordan en internt i Oppvekst har gjort kutt og omdisponeringer i 2019 for å dekke inn punktene 9-14. I punkt 17 lå blant annet kr 6,5 mill kutt i skole som tilpasning til minimumsnivå ifht lærernormen som ikke har vært gjennomførbart. Voksenopplæringen (pkt 19) har heller greid å ta kuttet på kr 1,5 mill i 2019. Innsparingen knyttet til demografi i barnehage (pkt 21) har heller ikke blitt som forventet. De øvrige kuttene er gjennomført i tråd med budsjettet. Også disse punktene vil bli omtalt nærmere nedenfor

11.3 MÅL FOR OPPVEKST IHHT STRATEGISK PLAN

Strategisk plan for Oppvekst 2013-2023 angir rammene for det faglige arbeidet i kommunalområdet. **Hovedmålsettingen i Strategisk plan er at 90 % av alle ungdommer i Skien har fullført videregående skole innen rettighetstid (2023).** Resultater i henhold til måloppnåelse legges fram i kommunalområdets årsrapport og i Tilstandsrapport for grunnskolen (juni 2020)

11.3.1 Resultater

Det er et stort samfunnsproblem at så mange unge ikke gjennomfører videregående skole og/eller ikke kommer inn på arbeidsmarkedet. Tall fra NAV viser at de som ikke har fullført videregående og ikke har kommet seg ut i jobb før de fyller 28 år som oftest forblir utenfor arbeidslivet resten av livet. Frafall er et problem i mange land, og det har vært forsket mye på dette i de siste årene. Det har vært satt inn mange tiltak for å øke gjennomføringen i videregående skole. I Skien har vi også satt inn tiltak både i grunnskolen og i videregående skole.

Videregående opplæring

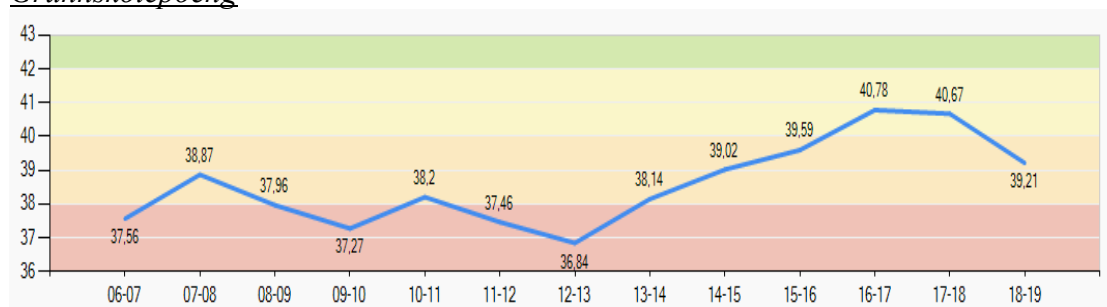
Indikatorer	Snitt	Snitt	Snitt	Snitt
	Skien kommune (10-11)	Skien kommune (11-12)	Skien kommune (12-13)	Skien kommune (13-14)
Fullført og bestått Vg1	84,56	86,89	85,42	85,06
Fullført og bestått Vg2	78,53	81	82,89	80,35
Fullført og bestått Vg3	73,97	72,75	71,28	68,24

Resultatene for 10. trinn 13-14 viser elever som har fullført videregående opplæring innen normalt tid. Kullet har fremdeles ett år igjen på rettighetstid. Det er forventet at tallet vil stige i løpet av skoleåret 2019-2020 som er siste året av disse elevenes rettighetstid.

Eksamensresultater

Karakterer i norsk, matematikk og engelsk							
		2014	2015	2016	2017	2018	2019
Norsk hovedmål skriftlig eksamen	Skien	3,4	3,2	3,4	3,2	3,4	3,3
	Nasjonalt	3,4	3,4	3,5	3,4	3,5	3,4
Matematikk skriftlig eksamen	Skien	2,8	2,6	3,0	3,3	3,3	3,3
	Nasjonalt	3,0	2,9	3,3	3,4	3,6	3,6
Engelsk skriftlig eksamen	Skien	3,6	3,5	3,4	3,8	3,8	3,5
	Nasjonalt	3,7	3,7	3,6	3,8	3,7	3,8

Grunnskolepoeng

Grafen viser grunnskolepoeng for de seks kommunale ungdomsskolene. Med høyere snittkarakterer på standpunkt og til eksamen fra grunnskolen, er sjansene større for å kunne gjennomføre videregående opplæring. Grunnskolepoengene har dessverre hatt en svak nedgang de to siste årene. Vi vil ha fokus på og analysere mulige årsaker til dette i nærmeste framtid. Satsingen på matematikk og lesing over år, bør gi større effekt enn det resultatene nå viser. Vi ser at vi blant annet må ha større fokus på læringstrykket på mellomtrinnet.

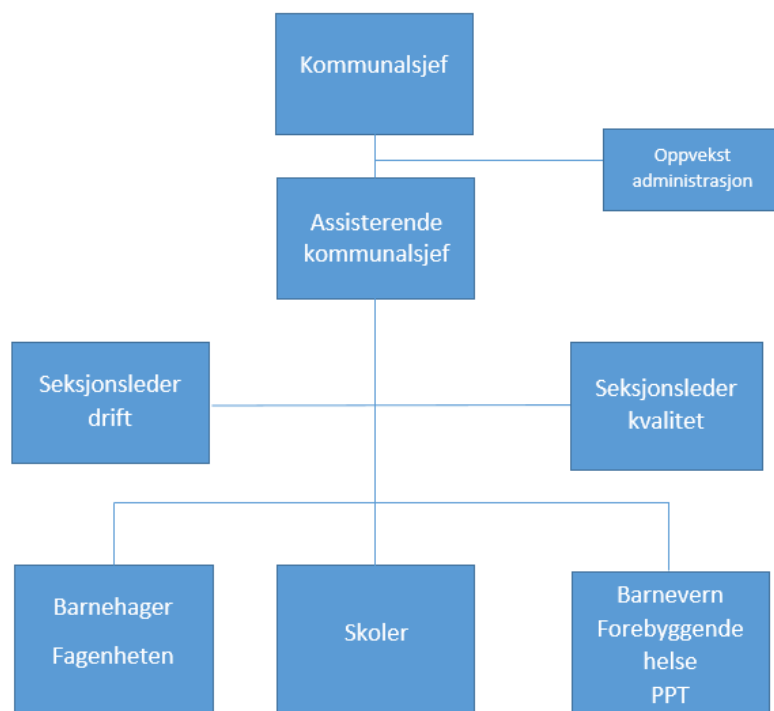
11.4 MEDARBEIDERE

11.4.1 Organisering og ansvar

I Oppvekst styrer Kommunalsjef og assisterende kommunalsjef alle enheter direkte. Området består av en administrativ stab, 23¹⁰ skoler, 18¹¹ barnehageenheter, barnevernet, PPT og forebyggende helsetjeneste for barn og unge. I 2019 har Oppvekst i alt 44 enheter.

¹⁰ Inkludert Kulturskolen

¹¹ Skotfoss er Oppvekstsenter, dvs. både skole og barnehage. Enggrav er både skole- og barnehage for barn med nedsatt funksjonsevne, er regnet inn i skoletallet.

11.4.2 Årsverk

	01.12.16	01.07.17	01.01.18	01.01.19
Antall årsverk i Oppvekst	1300	1307	1318	1320
Herav administrative årsverk def KOSTRA	5	5	5	5
Fagressurser tjeneste def KOSTRA	1295	1302,4	1313	1315

Antallet årsverk i Oppvekst har vært stabil de siste årene. Den moderate økningen skyldes innføring av bemanningsnormer i skole og barnehage, som årsverksmessig har kompensert for en stor nedgang i enheter på flyktning- og integreringsfeltet.

11.4.3 Sykefravær

	2015	2016	2017	2018
Egenmelding	1,0	1,1	0,9	1,0
Bedriftsbetalt (1-16 dager)	0,9	0,9	0,8	0,8
Trygdebetalt (17.d – 1 år)	4,9	4,9	6,7	5,0
Totalt fravær	6,8	6,9	7,7	6,8

Sykefraværet i Oppvekst hadde en solid nedgang fra 2017 til 2018, og var dermed tilbake på foregående års nivå. Det er særlig en reduksjon i fraværet i barnehageområdet som er bakgrunnen for at det samlede fraværet i Oppvekst sank i 2018. Reduksjon av fraværet i barnehage kommer som resultat av et strukturert arbeid med ledelse, fravær rutiner og tematisering av forhold rundt fravær i sektoren.

Når det gjelder prognosen for fraværet i 2019 ser det, basert på de to første tertialene, ut til at fraværet vil kunne lande på nivå med fjoråret.

11.5 ØKONOMI

Budsjettarbeidet i Oppvekst har vært særdeles krevende for planperioden 2020-2023. I rådmannens overordnede budsjettforslag ligger det inne krav om kutt på kr 8 mill netto for Oppvekst. I tillegg kommer de interne utfordringene på kommunalområdet.

Særlig krevende er det å dekke inn store økte utgifter knyttet til bemannings- og pedagognormer i barnehage og skole. Disse vil kreve netto kr 13 mill mer i budsjettet for 2020 enn det en i utgangspunktet la til grunn i budsjettet for 2019. Utgifter direkte knyttet til normene, inkl private barnehager, utgjør pr 2019 ca 58% av Oppveksts budsjett.

I tillegg til normene er det noe demografiutgifter jfr flere barn i skolepliktig alder. Antall barn i barnehagealder har gått ned samtidig som dekningsgraden har gått opp, og det er derfor ikke grunnlag for reduserte utgifter i barnehage tilsvarende hele demografiendringen.

Fagenheten for barnehager og Voksenopplæringen er to enheter som ikke vil klare oppgavene innenfor budsjetttrammene i 2019 og som en må regne med vil ha betydelige budsjettutfordringer også i 2020, i størrelsesorden minst kr 3 mill hver.

For å få innspill til omdisponeringer, effektiviseringer og kutt har en ifbm budsjettprosessen satt sammen en gruppe med fire enhetsledere fra ulike deler av Oppvekst, to tillitsvalgte og to fra administrasjonen i Oppvekst. Gruppen har hatt en åpen og god dialog med mange mulige og umulige ideer på bordet, også saker en vet vil smerte betydelig i organisasjonen og for de ulike tjenestene.

Det er fremmet forslag som gjelder ikke-lovpålagte utgifter og strukturelle grep samt at budsjetttrammen er styrket for å finansiere økte utgifter til lærer- og bemanningsnormer. Selv etter dette er det en betydelig ubalanse i budsjettet for 2020 og resten av planperioden.

11.5.1 Status pr 2. tertial 2019

Oppvekst rapporterer samlet merforbruk på nærmere kr 15 mill pr 2. tertial. I budsjettet for 2019 var det avsatt kr 2 mill til finansiering av vedtatte kutt som har vært noe usikre ifht realisme og gjennomføring. Disse midlene har gått til å redusere merforbruket.

Bakgrunnen for merforbruket er i hovedtrekk følgende:

- Grunnskolen: Ungdomsskolene fikk redusert sine rammer med ca 9 årsverk i budsjett 2019 med begrunnelse tilpasning til lærernormen. Etter grundig gjennomgang av pedagogtetthet ved alle skolene er det klart at for å oppfylle lærernormen kan ikke denne reduksjonen gjennomføres, og en må inn med ytterligere 3,5 årsverk. I tillegg må et par barneskoler øke bemanningen, men da i mindre omfang. Anslag for merforbruk i forhold til budsjett 2019 er kr 4-4,5 mill. Helårseffekten av dette er ca kr 9 mill.
- Voksenopplæringen: Her er det fortsatt misforhold mellom utgiftsnivå og budsjetttramme/tilgjengelige inntekter. Tilskudd til norskopplæring er redusert fra kr 19,5 mill i 2017 til kr 11,3 mill i budsjett 2019. Prognose for tilskuddet er ca kr 1,5 mill lavere enn budsjett, altså en reduksjon av driftsgrunlaget på hele kr 10 mill i løpet av to år. Deler av nedbemanningen i VO ble også noe forskjøvet i tid, slik at det har påløpt mer utgifter i en periode enn det som budsjettet gir rom for. Dersom elevene skal få en opplæring innenfor det som kan forsvares kan det ikke gjøres ytterligere kutt i bemanningen. Prognose for merforbruk er kr 5 mill.
- Fagenheten for barnehager: HOOP behandlet sak om organisering av fagenheten i sitt april-møte, blant annet på bakgrunn av at en stor økning i antall og omfang av vedtak over tid har

medført merforbruk. Det ble vedtatt å opprettholde fagenheten, og en jobber nå med best mulig intern organisering og ressursutnyttelse innenfor eksisterende rammebetingelser. Kombinasjonen av innføring av bemanningsnorm i barnehage og presisering av kommunens plikt til å legge til rette for barn med spesielle behov i en relativt ny lovhjemmel i opplæringsloven (§ 19g) har gitt en stor økning i tilretteleggingsvedtak. Til sammen gjør disse forholdene at fagenheten går mot et samlet merforbruk på minst kr 2,7 mill i 2019.

- Elever til/fra andre kommuner: De «interkommunale» elevene er først og fremst fosterhjemsplasserte barn der Skien krever betaling for elever fra andre kommuner eller må betale til andre kommuner for elever som har Skien som hjemkommune. Et noe usikkert estimat pr 2. tertial tyder på en svikt i forhold til budsjett på kr 2 mill.
- Interkommunale barnehagebarn: Dette er betaling for skiensbarn som går i barnehage i andre kommuner, først og fremst Porsgrunn. Det var en forventning om at antallet skulle gå ned ifht fjoråret. Så har ikke skjedd, og budsjettet er ca kr 1,5 mill for optimistisk.
- Oppholdsbetaling barnehage: Inntektsnivået for høsten gir nå et rimelig godt grunnlag for prognose, og det ser ut til å bli en inntektssvikt på om lag kr 1,5 mill. En betydelig større andel små barn i barnehage, som opptar to plasser og betaler for en, er en vesentlig årsak til svikten. Dette har en ikke i tilstrekkelig grad forutsett effekten av i budsjettet.

I tillegg har ikke budsjettforutsetninger angående demografi blitt oppfylt i barnehage. I budsjettet ble det forutsatt at befolkningsprognose for barn 1-5 år skulle føre til nedgang i søknad til barnehage med budsjetteffekt kr 750 000 for høsten 2019 og med helårseffekt ca kr 1,7 mill. Denne forutsetningen holder ikke, da barnehageplassene er brukt i like stor grad fra høsten 2019 som i foregående barnehageår. Denne budsjettsprekken dekkes i 2019 midlertidig fra ubrukte midler til flere barnehageplasser/fleksibelt opptak.

11.5.2 Budsjettramme 2020-2023

Tabellen under viser utviklingen i Oppveksts budsjettramme fra opprinnelig budsjett 2019 til forslag til budsjett 2020. Tiltakene er lagt inn ihht tidligere vedtak gjort i bystyret som påvirker budsjettrammen, budsjettendringer gjort i 2019 som skal ha varig effekt, samt rådmannens forslag til budsjett 2020.

Økonomiplanen 2020-2023		Tall i 2020-kroner
Opprinnelig nettoramme Oppvekst 2019	1 154 294	
Deflatorøkning mm:		
Lønns- og prisvekst, endring pensjonssatser	37 761	Foreløpig anslag på konsekvensjustering av lønns- og prisvekst samt endring pensjonssatser.
Budsjettendringer 2019 som videreføres:		
Overføre FDV-midler Lunde B og Duestien til Eiendomsavd	-3 928	Midlene har stått som ubrukt reserve i Oppveksts budsjett. Bør nå permanent overføres Eiendom.
Overføre inntekter EM-tilskudd fra kommunalt fellesområde	-4 136	Særskilt tilskudd enslige mindreårige flyktninger har vært delt mellom Oppvekst og fellesområde. Hele inntekten skal heretter tilfalle Oppvekst
Statsbudsjett 2020:		
Tidlig innsats - innlemming øremerket tilskudd	12 574	Tidligere øremerket tilskudd til lærernorm i grunnskole inngår i rammetilskuddet fra 2020
Tidlig innsats – vekst i frie inntekter	4 000	Kr 400 mill av vekst i frie inntekter til kommunene er begrunnet med tidlig innsats/lærernorm i grunnskole
Leirskole - innlemming øremerket tilskudd	600	Tidligere øremerket tilskudd til leirskole inngår i rammetilskuddet fra 2020

Inntektsgradert oppholdsbetaling SFO	600	Det innføres statlig ordning for inntektsgradert oppholdsbetaling i SFO for 1. og 2. trinn fra høst 2020
Gratis SFO elever 5. og 7. trinn	200	Elever på mellomtrinnet med særskilt behov har rett på SFO. Det innføres statlig gratisordning fra høst 2020.
Rådmannens budsjettforslag:		
Pro rata-kutt 1%	-11 300	1% av netto budsjetttramme Oppvekst
Økt ramme (22% av 15 mill hele kommunen)	3 300	22% av totalt kr 15 mill som foreslås tilbakeført
Styrking av ramme til pedagog- og bemanningsnormer skole og barnehage	7 100	Styrking med manglende beløp i grunnskole og kommunale barnehager 2020
Nettoramme Oppvekst 2020-2023	1 201 065	

De ulike tiltakene i tabellen over er hentet fra rådmannens forslag til økonomiplan. Tallene er ikke nødvendigvis endelig justert for lønns- og prisvekst eller for tiltak som måtte komme i statsbudsjettet for 2020, slik at endelig beløp kan bli endret.

11.5.3 Behov for omdisponeringer innenfor Oppveksts budsjetttramme

Alle tall i 2020-kroner	Endring ifht budsjett 2019			
	2020	2021	2022	2023
Konsekvenser av demografiske endringer				
1. Demografi skole (75% av prognose for vekst)	2 600	4 200	5 400	5 200
Bemanningsnormer barnehage og skole				
2. Flere lærerårsverk, hovedsakelig i ungdomsskolene. Netto etter vekst kr 4 mill i frie inntekter til tidlig innsats	5 300	5 300	5 300	5 300
3. Bemanningsnorm kommunale barnehager - helårseffekt av økning høst 2019	850	850	850	850
4. Ikke-kommunale barnehager - økning i tilskudd sfa bemanningsnorm	3 200	7 800	8 800	8 800
Andre forhold				
5. Ny barnehage: Økning styrerressurs barnehage inkl virkning på tilskudd private barnehager	1 000	1 000	2 400	2 400
6. Barn med spesielle behov barnehage (Fagenheten)	3 800	3 800	3 800	3 800
7. Enslige mindreårige flyktninger netto - redusert tilskudd/færre brukere	1 200	0	0	0
8. Kutt i hht rådmannens budsjettforslag (netto)	8 000	8 000	8 000	8 000
Samlet omdisponerings-/inndekningsbehov	25 950	30 950	34 550	34 350

Tabellen over viser Oppveksts salderingsbehov. Dette er områder der utgiftene og krav til tjenesteomfang er økende, det er områder der inntektene reduseres og det er kutt i budsjettrammen som er lagt inn i rådmannens budsjettforslag.

Demografi:

- Jfr tidligere oversikt over folketallsprognose må det tas høyde for at totalt antall elever vil øke til og med skoleåret 2021/2022. Prinsippet bak innføring av lærernormen er at hver enkelt elev utløser en gitt ressurs. Det innebærer også at enhver elevtallsøkning får direkte innvirkning på budsjettet. Økningen vil fortsette for ungdomstrinnet fram til 2024 mens for barnetrinnet øker antall barn i 2020 og 2021, for deretter å gå ned igjen.

Bemanningsnormer

- I budsjettet for 2019 ble det foretatt et kutt på kr 6,3 mill i ungdomsskole. I dette lå en tilpasning til minimumsbemanning i tråd med lærernormen i ungdomsskolene. Det har vært gjennomført en grundig gjennomgang av ressurser og lærernorm for hver enkelt av skolene. Denne gjennomgangen har vist at det ikke var realisme i det kuttet som ble foretatt i ungdomsskolene, og at enkelte barneskoler heller ikke kunne oppfylle normen innenfor eksisterende budsjetttramme. Resultatet av gjennomgangen viser at det er behov for i overkant av kr 9 mill eller 14 lærerårsverk inn i skolene for å komme opp på normnivå. Kommunens frie inntekter er i statsbudsjettet for 2020 økt med kr 4 mill begrunnet med tidlig innsats/lærernorm. Netto behov er etter dette kr 5,3 mill til lærernormen.
- Både pedagog- og bemanningsnormene i barnehage er gjennomført fullt ut fra 01.08.2019 og med full helårseffekt i 2020 (pkt 4 i tabellen over). Total utgiftsøkning i kommunale barnehager som følge av pedagog- og bemanningsnorm i perioden 2018-2020 er nærmere kr 8 mill. Det er gitt statlig tilskudd til pedagognorm til ca kr 1,5 mill av dette.
- Tilskudd til ikke-kommunale barnehager beregnes på grunnlag av kommunens regnskap to år før tilskuddsåret. Disse vil derfor øke grunnet bemanningsnormen helt fram til 2022, med til sammen kr 14 mill i perioden 2018-2022. Også her er det gitt statlig tilskudd til pedagognormen på ca kr 2 mill. Økningen i kommunalt tilskudd fra 2019 til 2020 er beregnet til kr 3,2 mill.

Andre forhold

- Stillingen som styrer i den nye sentrumsbarnehagen Duestien er nå lyst ut. Det tas sikte på tiltredelse i februar 2020 for å planlegge og klargjøre barnehagen til oppstart ved starten av nytt barnehageår
- Fagenheten for spesialpedagogisk hjelp og støttetiltak for barnehagene har over tid hatt et gap mellom vedtakstimer til spesialpedagogiske tiltak som skal utføres og antall timer som budsjettet tillater. I tillegg er barns rett til særskilt tilrettelegging i barnehagen gjort mer tydelig i barnehageloven samtidig som bemanningsnorm til ordinær barnehagedrift er innført. Dette har gitt en betydelig økning i enkeltvedtak med assistenttimer. Beløpet i pkt 10 i tabellen dekker ikke fullt ut forskjellen mellom dagens behov og budsjett, og innebærer derfor at fagenheten må se på organisering av egne tjenester, samarbeidsformer med barnehagene, hvilken ressurs som er mest hensiktsmessig å gi det enkelte barn, mv.
- Antall enslige mindreårige flyktninger går betydelig ned de nærmeste årene. Det legges til grunn at det ikke blir bosetting av EM i planperioden. Det vil da være en reduksjon fra 22 EM i dag til 15 EM i 2020, deretter bare 5 – 3 – 2 EM de neste årene i planperioden.

Tilskuddene går ned i takt med antall EM, fra kr 19,5 mill i 2019 til kr 11,5 mill i 2020 og helt ned til kr 1,5 mill i 2023. En helsesykepleierstilling i Forebyggende helse er finansiert fra disse midlene. Denne må fases ut. Resten av inntektsreduksjonen tas som budsjettreduksjon i EM-tjenesten i barnevernet. Barnevernet beholder likevel midler til å opprettholde Strømdaljordet hybelhus i 2020. Dette samsvarer godt med både kontraktsperiode for Strømdaljordet og at den store nedgangen i antall EM kommer i 2021.

I tillegg kommer områder der det ser ut til å bli merforbruk ifht budsjett i 2019 og som fortsatt er mer eller mindre usikre i 2020, så som interkommunale barn i barnehage, fosterhjemsplasserte elever i andre kommuner, oppholdsbetaling i barnehage og

Voksenopplæringen. En velger likevel å ikke ta med disse i omdisponerings- og inndekkingsbehovet da det til dels er utgifter der økningen ser ut til å flate ut og stabilisere seg eller der det er omorganiseringer på trappene som kan bidra til å endre bildet.

Voksenopplæringen

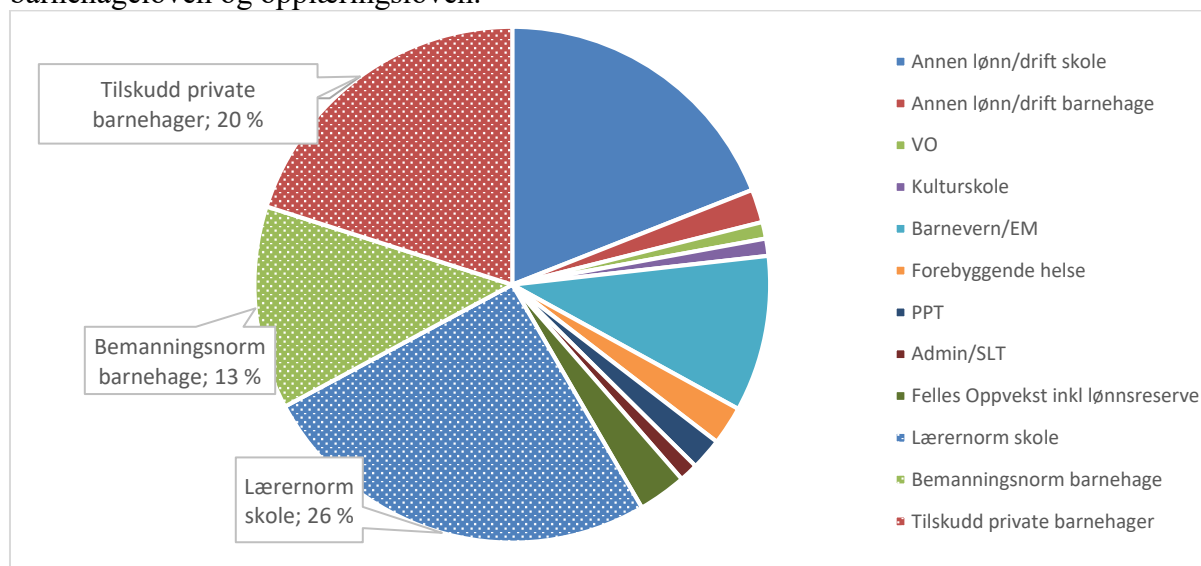
Den største usikkerheten som ikke er lagt inn i inndekningsbehovet og som en tar med seg videre fra 2019 er knyttet til voksenopplæringen og tilpasning mellom inntekter, budsjetttramme og faktiske utgifter. Det går mot merforbruk på kr 5 mill i 2019. Likevel legges ikke VO inn i oversikten med beløpsfestet behov for 2020. Begrunnelser for dette er at deler av VO skal flyttes over til nye KIE (kvalifiserings- og integreringsenhet), antall flyktninger går ned og litt av merforbruket i 2019 er pga tiltak som først får helårseffekt i 2020.

Tross nedgang i antall flyktninger har elevtallet i grunnskoledelen, som fortsatt skal være i VO, vært økende de siste årene. Grunnskole finansieres med kommunal budsjetttramme, den delen som skal inn i KIE finansieres med persontilskudd fra staten. Dette gjør at budsjettutfordringen fort kan bli værende igjen i VO grunnskole.

Grunnskolen i VO hadde iflg rapportering høsten 2018 154 elever. Det er en dobling av elevtall siden 2015. I tillegg kommer ca 130 elever i spesialavdelingen. Dette er i hovedsak opplæringstilbud til norskspråklige elever, så som personer med afasi og trafikkskader samt tilbud på Grep, Mats og Marensro. På bakgrunn av ovenstående er det reell grunn til stor usikkerhet ifht om dagens netto budsjetttramme er tilstrekkelig for VO.

Bundne utgifter i skole og barnehage

Oppvekst har en betydelig utfordring i effektiviseringsprosessen ved at en svært stor del av budsjettet er bundet opp av bemanningsnormer i skole og barnehage, hv lærernorm, pedagog- og bemanningsnorm. Disse normene er gjeldende fra 2018, men med 2018/2019 som overgangsår får de full effekt i skolene og de kommunale barnehagene fra budsjettåret 2020. Dette er lovpålagte normer som kommunen plikter å følge. Videre må Oppvekst gi tilskudd til de ikke-kommunale barnehagene. Dette er også midler som en ikke selv har kontroll over i Oppvekst, og som er økende som følge av innføring av bemanningsnormer i barnehage. Av et samlet budsjett på kr 1 154 mill utgjør disse tre postene kr 674 mill eller 58% av budsjetttrammen. Det er innenfor de resterende kr 480 mill en i utgangspunktet må finne dekning for omstillings- og inndekkingsbehovet i tabellen ovenfor. Dette er illustrert i figuren under, der de skraverte feltene er normer og tilskudd som er urørlige dersom en skal følge barnehageloven og opplæringsloven.

Heller ikke de resterende ca kr 480 mill kan sies å være «frie». I skole er hoveddelen av disse midlene knyttet til rettighetsbaserte enkeltvedtak om spesialundervisning i spesialavdelinger/-skole og ordinære skoler. Videre er midlene bundet opp i lovpålagte tjenester som PP-tjeneste, barnevern, helsesykepleiertjeneste på helsestasjon og skoler samt et økende antall administrative myndighetsoppgaver på kommunalsjefnivå. Utover stedvise muligheter til justering på ambisjonsnivå, har heller ikke midlene som ikke er knyttet direkte til normene i skole og barnehage rom for særlig store reduksjoner uten å ramme kjernedrift direkte eller indirekte.

11.5.4 Tiltak som er vurdert for 2020-2022

Ikke lovpålagte tjenester og utgifter

Alle tall i 2020-kroner	Endring ifht budsjett 2019			
	2020	2021	2022	2023
1. Miljøterapeuter ungdomsskole	1 900	4 100	4 100	4 100
2. Miljøterapeuter barneskole	4 000	8 800	8 800	8 800
3. SFO-moderasjon søsken fra høst 2020	200	500	500	500
4. SFO-moderasjon lavinntekt 3.-4. trinn fra høst 2020	500	1 100	1 100	1 100
5. SFO-moderasjon lavinntekt statlig ordning 1,-2. trinn fra høst 2020	600	1 400	1 400	1 400
6. Ikke videreføre tilskudd til Dilsdalen og Hanes feriekolonier	230	230	230	230
Sum tiltak ikke lovpålagte tjenester og utgifter	7 430	16 130	16 130	16 130

Miljøterapeuter: Alle skolene får budsjett til en miljøterapeut hver. Dette er en funksjon som ikke er lovpålagt men som likevel utgjør en betydelig forskjell i skolehverdagen, både for enkeltelever og for elevgruppene. I ungdomsskolen har lærerne avtalesfestet en viss mengde sosialpedagogisk arbeid etter størrelsen på skolen. I barneskolen er det ikke noe avtaler eller pålegg om dette. Ved å ta ut alle miljøterapeuter uten å øke lærernes sosialpedagogiske ressurs kan en spare til sammen kr 5,9 mill fra høsten 2020 og kr 12,9 mill når tiltaket får helårsvirkning i 2021. Miljøterapeuter har en viktig forebyggende funksjon i skole og er til stor hjelp for barn med ulike utfordringer. De bistår både i inkluderingsarbeid, tiltaksrettet for barnevern og gir verdifull hjelp utover det skolefaglige. Det å fjerne denne funksjonen kan få store samfunnsøkonomiske konsekvenser på sikt.

SFO-moderasjoner: Pr nå er ikke SFO-moderasjonsordninger lovpålagte og det er fortsatt en del kommuner som ikke har innført dette. Skien har både søskenmoderasjon og lavinntektsmoderasjoner som til sammen koster ca kr 3 mill. Søskenmoderasjon treffer de som har flere barn i SFO men ikke de som har barn i SFO og i barnehage. Videre treffer søskenmoderasjon familier uavhengig av inntekt. I så måte ligger det ikke en sosial-/lavinntektsprofil til grunn for søskenmoderasjon. Lavinntektsmoderasjonene er en betydelig lettelse for de familiene som får denne. Det har vært politisk ønske å innrette moderasjonene, innenfor dagens budsjetttramme, slik at de stimulerer til mest mulig til SFO-deltakelse. Det er foreslått i statsbudsjettet at det skal innføres lavinntektsmoderasjon i form av tak på hvor mye en SFO-plass skal koste for lavinntektsfamilier på 1. og 2. trinn. Med helårseffekt

får Skien overført kr 1,4 mill til dette i rammetilskuddet. Foreløpig anslag tilsier at beløpet stemmer bra med forventet kostnad til ordningen. Dert antas også at ny moderasjonsordning vil omfatte om lag samme antall barn som dagens ordning på 1. og 2. trinn.

Tilskudd til ferietiltak: Oppvekst betaler ut tilskudd til de to feriekoloniene Dilsdalen og Hanes. En foreslår å avslutte dette tilskuddet og informere mottakerne om mulighet for å søke på Bufdirs fattigdomsmidler.

Strukturelle grep

Alle tall i 2020-kroner	Endring ifht budsjett 2019			
	2020	2021	2022	2023
7. Struktur skoler	2 000	4 200	4 200	4 200
8. Struktur barnehage, herunder effekt av demografiendringer og dekningsgrad	1 500	2 050	2 700	3 500
PÅVIRKNING PÅ BUDSJETTER UTENFOR OPPVEKST				
9. Kapitalutgifter ifbm strukturendringer skole - anslag	-500	-1 000	-1 000	-1 000
Sum tiltak struktur inkl kapitalutgifter	3 000	5 250	5 900	6 700

Strukturelle endringer skole: Etter innføring av lærernorm i grunnskolen er effekten av strukturelle endringer begrenset. Eleven utløser en gitt ressurs uavhengig av hvor undervisningen blir gitt. Det som gir effekt er ressurser til ledelse i skole og SFO, administrasjon samt miljøterapeut. I motsatt retning trekker økning i skyssutgifter samt kapitalutgifter der det er nødvendig med om- eller utbygginger. Netto effekt inkl kapitalutgifter anslås til høyst kr 1,5 mill ved å legge ned en skole.

Melum/Åfoss bruker betydelig mer ressurser enn lærernormen på 5.-7. trinn. En kan flytte mellomtrinnet i Melum til Åfoss uten noen særlig økning i pedagogressursene på Åfoss, jfr at dette er den av de «store» skolene som i dag må bruke mest ressurser i tillegg til lærernormen for å ha en lærer i klasserommet i alle timene på 5.-7. trinn. Ved å slå sammen mellomtrinnet i Melum og på Åfoss vil lærerressursene bli godt utnyttet. Dette grepet gir en innsparing på kr 550 000 i 2020 og kr 1,1 mill ved helårseffekt fra 2021. Tiltaket krever ingen investeringer, da det er god plass til disse elevene på Åfoss skole. Melum har liten kapasitet ifht antall elever. Dette er med andre ord et tiltak som med enkle grep gir en innsparing som langt på vei tilsvarer det en kan spare ved å legge ned en hel skole.

Strukturelle endringer barnehage: Her er det lagt til grunn at de minste barnehagene og paviljongene legges ned når Duestien barnehage åpner. I investeringsvedtaket for Duestien ligger også vedtak om en strukturendring i barnehage. Dette vedtaket må følges opp, og det må vurderes om også andre barnehager med forholdsvis høy utgift per plass og/eller der søkningen er dårligst bør bli berørt når Duestien åpner.

En forutsetning i budsjettforslaget er at samlet antall søkere til barnehageplasser i Skien går ned høsten 2020. Det vil ikke lenger være økning pga at nye barnegrupper får rett til barnehageplass, dermed forventes det at økning i dekningsgrad avtar. I tillegg så er det betydelig flere barn som er skolestartere enn barnehagestartere i 2020. Dette forventes å bidra til færre søkere til barnehageplassene.

Generelt legges det til grunn at antall barnehageplasser vurderes opp mot etterspørsel i forbindelse med opptak i mars 2020 for alle barnehagene. Det vil ikke være rom for å ha ledige tilgjengelige plasser innenfor dagens budsjetttramme, jfr at utgiften ved å ha en ledig

kommunal plass, ca kr 100 000, gir en samlet utgift på kr 250 000 når effekten på tilskudd til private barnehager regnes inn.

Annet

Alle tall i 2020-kroner	Endring ifht budsjett 2019			
	2020	2021	2022	2023
10. Reduksjon SPT tospråk 1 årsverk sfa færre fremmedspråklige elever	300	720	720	720
11. SFO-ledelse legges til inspektør; vurdert og anses ikke realistisk	0	0	0	0
12. Rammeøkning jfr rådmannens budsjettforslag - lærernorm	5 300	5 300	5 300	5 300
13. Rammeøkning jfr rådmannens budsjettforslag - bemanningsnorm barnehge	1 800	1 800	1 800	1 800
Sum tiltak annet	7 400	7 820	7 820	7 820

SPT tospråklærere: Tospråklærerne gir undervisning både til elever med flyktingestatus og andre fremmedspråklige elever i grunnskolen. Nedgangen i bosetting av flyktninger er merkbar også her, og som en konsekvens av dette er det relativt lite problematisk å redusere med ett årsverk og fortsatt gi nødvendig tilbud til de elevene dette gjelder.

SFO-ledelse legges til inspektør: Ved å gjøre dette kunne en spare 0,2-0,5 årsverk ved hver SFO, noe avhengig av størrelsen på den enkelte SFO. Dette anses likevel ikke realistisk å gjennomføre av hensyn til at både skole og SFO må ha et minimum av ressurser til administrasjon og ledelse for å kunne fungere. Å redusere ledelse kan fra utsiden sett være et grep som er lett å ty til men som kommer tilbake som slitasje, manglende oversikt for elever og lærere, og hverdager som ikke går sammen for hele organisasjonen med det resultat at en må reversere hele innsparingen. En oppnår derfor flere negative effekter enn reell innsparing ved et slikt tiltak.

Rammeøkning til finansiering av lærernorm og bemanningsnorm: Jfr udekt beløp i tabell som viser behov foran. Økte utgifter til lærernormen dekkes i sin helhet gjennom rammeøkning. Effekten av bemanningsnorm i barnehage dekkes delvis ved rammeøkning, delvis ved innsparinger som følge av demografiendringer.

Oppsummering av omdisponeringer og inndekkinger som er vurdert

Alle tall i 2020-kroner	Endring ifht budsjett 2019			
	2020	2021	2022	2023
Sum tiltak ikke lovpålagte tjenester og utgifter	7 430	16 130	16 130	16 130
Sum tiltak struktur inkl kapitalutgifter	3 000	5 250	5 900	6 700
Sum tiltak annet	7 400	7 820	7 820	7 820
Sum tiltak som er vurdert	17 830	29 200	29 850	30 650
Samlet omdisponerings-/inndekningsbehov	25 950	30 950	34 550	34 350
Fortsatt udekt beløp	8 120	1 750	4 700	3 700

Disse omdisponeringene og inndekningene er ikke tilstrekkelig til å dekke omdisponeringsbehovet i Oppvekst, jfr siste linje i tabellen. For 2020 mangler det fortsatt kr 8 mill på balanse, noe mindre utover i planperioden på grunn av helårseffekt dersom tiltak iverksettes i

2020. Det forutsettes da at alle ovenfor nevnte tiltak vedtas og gjennomføres. Ubalanse kr 8 mill tilsvarer minst 12 årsverk.

Ytterligere muligheter for balanse i budsjettet

Jfr behov og tiltak ovenfor er det ikke rom for å gjøre ytterligere kutt i barnehage og skole dersom lærernorm i skole og pedagog- og bemanningsnorm i barnehage skal overholdes. Miljøterapeutene i skole er allerede «effektivisert» bort uten at det er satt inn alternative ressurser til sosialpedagogisk arbeid.

Dersom elevene i Voksenopplæringen skal få den undervisningen de har rett på uten betydelig ventetid, kan en heller ikke her redusere antall årsverk så lenge elevtallet er som nå. For VO er problemstillingen snarere om det er mulig å tilby forsvarlig undervisning innenfor eksisterende budsjetttramme.

I Forebyggende helse er det allerede foreslått å redusere med ett årsverk finansiert av EM-tilskudd. Enheten har også flere årsverk som finansieres fra statlige prosjektmidler. Forutsetningen for prosjektstillingene er at kommunen ikke reduserer sine egne faste helsesykepleiere. Et kutt i Forebyggende helse kan derfor få konsekvenser for antall årsverk ut over et eventuelt direkte stillingskutt. Selv når en inkluderer stillinger finansiert av prosjektmidler ligger dekningen i skolehelsetjenesten godt under det som er veiledende normer; 75% av norm i barneskole og videregående skole og 85% av norm i ungdomsskolen. På helsestasjonen for barn 0-5 år er bemanningen på norm. Et ytterligere kutt i forebyggende helse gir således en risiko for at det helsefremmende og forebyggende arbeidet blant barn og ungdom ikke blir tilstrekkelig ivaretatt.

En reduksjon i Kulturskolen kan tenkes å være mulig jfr at Opplæringsloven § 13-6 kun sier at kommunen skal ha et kulturskoletilbud, ikke hvor omfattende dette skal være og heller ikke at dette er en rettighet på individnivå. På grunn av høy grad av finansiering fra skolepenger og salg av tjenester vil et kutt på ett årsverk her beløpsmessig tilsvare ca 0,7 årsverk. De tiltakene der en får full budsjettmessig effekt per redusert årsverk er kulturskolens gratistilbud, som er initiert utfra integrerings-/utenforskapshensyn.

Administrasjonen i Oppvekst har tatt flere kutt de siste årene, senest i 2019, tross økning i både saksmengde og kompleksitet. Det gjelder på alle områder; fagutvikling, myndighetsutøvelse, digitalisering, personal og økonomi. I tillegg til nedbemanninger har det også vært noe endring i sammensetning av kompetanse i administrasjonen for å tilpasse seg ytre krav og interne behov. En ytterligere reduksjon i administrasjonen ville merkes godt i hele Oppvekst. Det ville innebære liten grad av samordning, oppfølging, tilrettelegging og veiledning. Det ville også kunne medføre at relativt spesialiserte oppgaver måtte flyttes ut i enhetene uten at den spissede kompetansen som en nå har sentralt i administrasjonen følger med ut til enhetene. De negative effektene ville fort komme til å overstige innsparingene om en skulle redusere mer i administrasjonen.

I utgangspunktet ser en ikke at det er rom for kutt hverken i barnevernstjenesten eller PP-tjenesten dersom en skal kunne løse oppgavene på en forsvarlig måte ifht de utfordringer og vanskeligheter som mange barn og unge står overfor. Barnevernstjenesten har hatt en dreining over mot mer hjelpetiltak og færre plasseringer og omsorgsovertakelser. Hjelpetiltak krever i større grad innsats og oppfølging fra ansatte i barnevernet. Kutt i stillinger gir derfor økt sårbarhet og kan føre til dyrere og dårligere tilbud til vanskeligstilte barn.

PP-tjenestens oppdrag er også direkte knyttet til driften ute i skoler og barnehager. Slik situasjonen er pr i dag med et høyt trykk på lovpålagt sakkyndighetsarbeid og en økende forventning om mer systemisk og forebyggende arbeid ute i skoler og barnehager, vil en kapasitetsreduksjon i PP-tjenesten få svært negative konsekvenser for enkeltbarn og –elever og for skolenes og barnehagenes arbeid for å oppfylle barnas og elevenes rettigheter. Arbeidet med å endre det spesialpedagogiske feltet mot en mer systemisk og forebyggende retning er i gang og intensiveres i disse dager. Dette vil være krevende både for PP-tjenesten og skoler/ barnehager. Det anbefales ikke å foreta kutt i PP-tjenesten før denne prosessen har satt seg i de aktuelle deler av organisasjonen.

11.5.5 Betalingssatser

Alle satser for oppholdsbetaling i SFO, betaling for mat i SFO og i barnehage samt skolepenger i Kulturskolen økes med kommunal deflator (anslås til 3,28 %) fra 01.01.2020. Oppholdsbetaling i barnehage følger statens makssatser.

En slik prisjustering vil gi en økning i inntektene som er relativt like stor som utgiftsøkningen. Oppvekst får redusert sin netto budsjetttramme tilsvarende deflator på inntekter samtidig som budsjetttrammen kompenseres for deflator på utgiftene. Det er ikke budsjettmessig rom for å unnlate deflatorøkning på noen av satsene.

Administrasjonen bør stå fritt til å vurdere om det er andre betalingssatser som også bør justeres med deflator.

11.5.6 Tilskudd til andre

Fra Oppveksts ramme er det i flere år gitt tilskudd til Dilsdalen og Hanes feriekolonier med kr 115 000 til hver. Dette er ikke-lovpålagte utgifter, og tilskuddene foreslås derfor avsluttet som et ledd i å oppnå budsjettbalanse.

I tillegg kommer nasjonal tilskuddsordning mot barnefattigdom som er omtalt under avsnittet om utenforskap nedenfor. Både Hanes og Dilsdalen vil bli presentert for muligheten til å søke på denne tilskuddsordningen.

11.6 UTFORDRINGER, SATSINGER OG TILTAK

Oppvekst vil få særdeles stramme budsjetttrammer i økonomiplanperioden på grunn av innføring av bemanningsnorm i barnehage som fortsatt ikke er finansiert, samt kutt i budsjetttrammen. I tillegg er det flere områder der en pr september 2019 ikke er i balanse økonomisk. Dette må få som konsekvens at Oppvekst i fireårsperioden må konsentrere seg om kjerneoppgavene og erkjenne at det ikke er rom for tiltak som går ut over dette. Med de stramme økonomiske rammene som Oppvekst nå har, vil hver enkelt omdisponering, universelle eller ikke-lovpålagte tiltak og «gode intensjoner» som forutsettes dekt innenfor Oppveksts egen budsjetttramme, gi betydelige budsjettutfordringer.

11.6.1 Merforbruk i 2019 som gir budsjettutfordringer i 2020

De områdene som representerer de største negative avvikene i 2019 vil ikke være løst ved overgangen til nytt år, jfr avsnitt ovenfor. Dette gjelder utgifter til grunnskole dersom en skal overholde lærernormen. Det gjelder også spesialpedagogiske tiltak som er stadig økende. Fagenheten for barnehager har den mest tydelige og uttalte budsjettutfordringen per nå, men om en skal redusere utgiften til lærere i skolene vil det også redusere mulighetene for

individuell tilpasning og tilrettelegging og med det økende behov for enkeltvedtak og spesialundervisning i skolene.

Voksenopplæringen er også et område som har hatt en kontinuerlig utfordrende økonomi over flere år. Selv om KIE opprettes i 2020 vil voksenopplæringen sitte igjen med den delen av virksomheten som finansieres med kommunal budsjetttramme og som har hatt en dobling i elevtallet fra 2015 (80 elever) til 2018 (154 elever).

11.6.2 Tidlig innsats

I mars 2017 la regjeringen fram Stortingsmelding 21 (2016-2017) *Lærelyst – tidlig innsats og kvalitet i skolen*. Dette er fulgt opp med blant annet kvalitetsnormer for bemanning og kompetanse i barnehage og skole fra høsten 2018. Disse normene prioriterer de minste barna. Videre er opplæringsloven skjerpet ifht oppfølging og tilpasning på 1.-4. trinn samt at det stilles krav til samarbeid om barnas overgang fra barnehage til skole og SFO (kunnskapsdekt juni 2017).

Det vises til det som er sagt om disse normene tidligere i handlingsprogrammet.

11.6.3 Spesialpedagogiske tiltak

Spesialpedagogisk plan i Skien omfatter spesialundervisning og det ordinære opplæringstilbudet i grunnskolen, læringsmiljø i barnehage og organiseringen av de segregerte spesialpedagogiske enhetene i kommunen.

Alle enkeltvedtak om spesialpedagogiske tiltak fattes på bakgrunn av en sakkyndig vurdering og tilråding fra PPT, som det sjelden er tilrådelig å gå på tvers av.

Antall tiltak og omfanget av timer pr tiltak har til nå vært sterkt økende. Dette gjelder i noen grad i kommunale skoler, men her organiseres likevel tiltakene innenfor de budsjetttrammer en har til rådighet og i skjæringspunktet mellom rett tilbud til eleven og god bruk av ressursene. Innskjærping av pedagognorm fra gruppestørrelse 16/21 til 15/20 kan i noen grad komme til å utfordre dette.

I friskolene og for elever i andre kommuner betaler kommunen direkte for det antall timer som det fattes vedtak om etter tilråding fra PPT. Vedtakene fattes i administrasjonen i Oppvekst. Likevel har ikke kommunen hjemmel for å legge føringer for hvordan friskolene organiserer spesialundervisningen. Konsekvensen blir at tilrådinger fra PPT for friskoleelever har direkte og vesentlig innvirkning på hvordan en må prioritere å bruke kommunale midler. Utviklingen i utgifter til elever i friskoler og andre kommuner har vært sterkt økende de siste årene, men økningen ser nå ut til å flate ut:

Alle beløp i 2019-kroner	2015	2016	2017	2018	2019
Utgifter elever i andre kommuner	15 700	17 200	15 900	18 800	18 000
Utgifter elever i friskoler	2 900	6 300	6 000	6 000	6 200

Fagenheten for spesialpedagogisk hjelp og støttetiltak:

Fagenhet for spesialpedagogisk hjelp og støttetiltak yter den spesialpedagogiske hjelpen barna har krav på etter at PP-tjenesten har foretatt en utredning og skrevet en sakkyndig vurdering.

Barn under skolepliktig alder som har behov for spesialpedagogisk hjelp har rett til dette uavhengig av om de går i barnehage.

I tillegg til spesialpedagogisk hjelp og støttetiltak har også barnehagen tilretteleggingsplikt for barn med behov. Dette er ikke pedagogiske tiltak men er knyttet til særskilte behov barnet har, typisk av praktisk eller helsemessig art, for å kunne gjøre seg nytte av barnehagetilbudet. Dagens budsjetttramme strekker ikke til for å kunne utøve eller finansiere summen av vedtak om spesialpedagogisk hjelp, støttetiltak og tilrettelegging. HOOP hadde sak om organisering av fagenheten til behandling våren 2019. Vedtaket ble å la fagenheten bestå, og innenfor fagenheten jobbes det nå med modeller og løsninger som kan gi bedre utnyttelse av ressursene. En forventer likevel ikke at hele gapet mellom budsjett og behov kan tettes med interne endringer. Økt budsjett anses å være helt nødvendig.

11.6.4 Utenforskap og barnefattigdom

Det foregår en rekke overordnede, statlig initierte prosjekter knyttet til barnefattigdom. Regjeringen kom våren/sommeren 2015 ut med et strategidokument rundt «Barn som lever i fattigdom»¹², som skisserer i alt 64 tiltaksområder som krever bedre innsats og bedre samordning av tiltakene. Tiltakene omhandler både områder som statlige myndigheter er hovedansvarlig for og områder hvor kommunale myndigheter har det primære ansvaret. Flere statlige, overordnede tiltak knyttet til barnefattigdom og utenforskap påvirker oppvekstområdet direkte, eksempelvis gratis kjernetid i barnehage, makstak på foreldrebetaling i barnehage og fra høsten 2020 trolig også i SFO, leksehjelp og styrking av helsestasjon og skolehelsetjeneste.

Arbeidet med utenforskap inngår som en selvfølgelig, naturlig og integrert del av hverdagen i mange skoler og barnehager i Skien. Enkelte skoler med høy andel minoritetselever har også gjort særskilte tiltak knyttet til fysisk utemiljø, skoledagen, SFO og fritidsaktiviteter for å forhindre utenforskap både i skolehverdagen og elevenes nærmiljø. En erfarer at de mest utsatte barneskolene per nå er Stigeråsen, Klyve og Kjorbekkhøgda.

Kulturskolen

Det er en målsetting i strategisk plan om at 11% av elevene ved Skien kulturskole har minoritetsspråklig bakgrunn. Dette er retningsgivende for hvordan kulturskolen gir sine tilbud.

Kulturskolen samarbeider blant annet med Stigeråsen skole om skolekor, musikkverksted og visuell kunst og Klyve skole, Stigeråsen m fl i Miksprosjektet.

Nasjonale tilskuddsordning mot barnefattigdom

HOOP gjør prioriteringer ifbm søknad om nasjonale tilskuddsmidler mot barnefattigdom. Dette er tilskudd som tildeles fra Bufdir og som kan komme offentlige og private tiltak til gode. I 2019 har 13 tiltak organisert av frivillige organisasjoner og Skien kommune til sammen mottatt kr 2,6 mill prioritert etter kriterier som gjelder levekår, integrering av barn med innvandrerbakgrunn, barn som vokser opp med foreldre som har rus-/psykiske problemer.

Kontingentkassa

Kontingentkassa sorterer under kommunalområde Byutvikling, drift og kultur og søknader om støtte behandles der. Sett fra Oppveksts side er opprettholdelse av kontingentkassa et særdeles viktig bidrag inn i arbeidet med å hindre utenforskap.

¹² https://www.regjeringen.no/contentassets/ff601d1ab03d4f2dad1e86e706dc4fd3/barn-som-lever-i-fattigdom_q-1230-b.pdf

11.6.5 Investeringer

Lunde barneskole

Det er satt av kr 98 mill til flerbrukshall og rehabilitering av S-bygget som undervisningsbygg for skolen. Arbeidet ble påbegynt i 2018 men en har møtt utfordringer i 2019 både på grunn av avdekt asbest i eksisterende bygg samt at entreprenør har gått konkurs. Bygget er planlagt ferdigstilt til skolestart 2020.

Duestien barnehage

Skien barnehage med 180 plasser ble vedtatt i bystyret juni 2017. I vedtaket ligger også at Hanken og Fossum barnehager legges ned når ny barnehage er på plass. Det samme gjelder midlertidige paviljongavdelinger i Bakken og Kverndammen barnehager. Bygget skal være ferdig til bruk ved oppstart av barnehageåret 2020/2021.

Kjørbekkhøgda skole

Det er bevilget kr 25 mill til å rive gamle Uthauen skole og bygge et nytt SFO-bygg med spesialrom for å tilfredsstille behov knyttet til universell utforming. Bygget blir ferdigstilt første halvår 2020.

Barnevernets ressursenter

Dette er en bevilgning som første gang ble vedtatt i 2015 og som av ulike årsaker fortsatt ikke er igangsatt. Delvis har utsettelsen vært knyttet til interkommunalt samarbeid som ikke ble noe av, delvis gjelder det lokalisering av tiltaket og delvis gjelder det per nå ikke avklarte forhold rundt brukergruppe, formål, størrelse og driftsøkonomi, herunder statlig finansiering av driften knyttet til et slikt senter.

Småprosjekter i skoler og barnehager

Det er satt av kr 4 mill i 2020 og 2021 og deretter kr 3 mill de neste to årene til det som er kalt «småprosjekter». Denne bevilgningen er lagt inn fordi det jevnlig oppstår behov for tilpasninger på ulike skoler for elever med ulik type funksjonshemninger. I det som etter hvert er relativt eldre skolebygg mangler det en del ifht universell utforming og tilrettelegging for de ulike behovene som elevene har til fysisk skolemiljø. En fast årlig rammebevilgning til slike formål gjør at en ikke trenger å fremme sak hver gang behovet for tilpasninger oppstår.

12 ØKONOMISK HANDLINGSPLAN NAV SKIEN 2020-2023

12.1 OPPDRAGET

De langsiktige og overordnede føringene for NAV er nedfelt i en langtidsplan som bygger på NAV sin virksomhetsstrategi:

- Vi gir mennesker muligheter
- Tydelig, tilstede og løsningsdyktig

Overordnede mål i perioden 2020-2023 er:

- Flere i arbeid
- Bedre brukermøter
- Pålitelig forvaltning.

Disse målene er ytterligere konkretisert og fordelt på innsatsområder.

Hvert år utarbeides det Mål- og disponeringsbrev (MD) som tar utgangspunkt i tildelingsbrevet fra Arbeids- og sosialdepartementet og langtidsplanen. MD skal legges til grunn for årlig virksomhetsplanlegging i NAV kontoret. I tillegg utarbeides det årlig Nasjonale mål og hovedprioriteringer for de sosiale tjenestene i arbeids- og velferdsforvaltningen (Kommunebrevet) som beskriver forventinger til kommunene og informerer om NAV sine prioriteringer og utviklingstrekk.

Tuftet på MD og Kommunebrevet utarbeider NAV Skien strategier/ tiltaksplaner for hvert målområde. NAV Skien ønsker at brukerne skal møte et NAV der statlig og kommunal tjenesteyting er helhetlig og integrert, og det er fokus på å få flere i arbeid og økt inkludering.

De prioriterte målgruppene er:

- langtidsledige
- innvandrere fra land utenfor EØS
- personer med nedsatt arbeidsevne
- unge som ikke har fullført videregående opplæring
- innenfor disse målgruppene er brukere under 30 år særskilt prioritert

Målbildet for den nye regionen, NAV i Vestfold og Telemark, er konkretisert i disse punktene:

1. Vi møter mennesker med respekt og tillit
2. Vi samarbeider med arbeidslivet, bidrar til økt arbeidsinkludering og hindrer utstøting
3. Vi er modige og selvstendige medarbeidere
4. Vi er ledende innen innovasjon og leverer kunnskapsbaserte tjenester
5. Vi er en lærende organisasjon som utnytter moderne arbeidsformer
6. Vi er en kunnskapsrik samfunnsaktør som setter dagorden
7. Vi er en inkluderende og attraktiv arbeidsplass

Resultatene fremkommer gjennom målekort, økonomistyring, tertial- og årsrapportering til kommune og stat, brukertilfredshetsundersøkelse, bedriftsundersøkelse, medarbeiderundersøkelse og internkontrollsystemer. Det hele er systematisert i et årshjul som danner grunnlag for all intern oppfølging av styringsdata og drift.

Flere av NAV sine tjenester er lov og rettighetsbasert og representerer et nødvendig sikkerhetsnett for innbyggerne.

Driften av NAV Skien er regulert i en samarbeidsavtale og en driftsavtale mellom Skien kommune og NAV Telemark.

NAV Skien flytter inn i nye lokaler i EEK gården i januar 2020.

12.2 ANALYSE OG MÅL

12.2.1 Omgivelser

Den største utfordringen for et velfungerende arbeidsmarked er tilgang til arbeidsplasser og gapet mellom forventninger og krav i arbeidslivet opp mot formell kompetanse, språkferdigheter og funksjonsevne hos brukerne.

Det er 886 helt ledige i Skien i september 2019. Det tilsvarer 3,3 prosent av arbeidsstyrken. Dette er en økning på 45 personer siden september 2018. I tillegg er det 139 personer på tiltak. Det er en økning på 34 personer siden samme tid i fjor. 305 av de helt ledige er under 30 år.

Det er i overkant av 5.000 personer som er under oppfølging av NAV Skien.

I forhold til målet om å få flere i arbeid ser vi på kvalifisering som det viktigste tiltaket for å imøtekomme arbeidsgiveres kompetansekrav.

Usikkerheten omkring antall bosettinger av flyktninger, inkludert familieegjenforeninger, er en utfordring i planperioden. Det er vedtatt opprettelse av en ny Kvalifisering - og integreringsenhet (KIE) som er planlagt å starte opp 01.08.2020. Den legges organisatorisk under Rådmannen. Det vil påvirke NAV Skien sitt flyktningarbeid.

12.2.2 Tjenester og brukerforhold

Nøkkeltall økonomisk sosialhjelp

Økonomisk sosialhjelp, snitt per måned	2014 Året	2015 Året	2016 Året	2017 Året	2018 tom aug	2019 tom aug
Samlet antall mottakere av sosialhjelp	770	803	823	862	916	985
Antall mottakere av sosialhjelp under 30 år	293	290	263	267	291	328
Andel mottakere av sosialhjelp under 30 år	38 %	36 %	32 %	31 %	32 %	33 %
Antall mottakere med økonomisk sosialhjelp som hovedinntekt	543	583	612	639	663	743
Antall mottakere med økonomisk sosialhjelp som hovedinntekt som er under 30 år	222	216	197	202	244	250
Andel mottakere av sosialhjelp som hovedinntekt under 30 år (ifht. total antall sosialhjelpsmottakere)	29 %	27 %	24 %	23 %	27 %	25 %
Antall nye mottakere av sosialhjelp (snitt/ mnd)	55	48	49	46	43	45
Antall nye mottakere av sosialhjelp under 30 år	33	28	24	24	23	28

Antall sosialhjelpsmottakere som har barn	231	233	256	263	301	311
Andel sosialhjelpsmottakere som har barn som mottar dette som hovedinntekt	54 %	58 %	63 %	64 %	61 %	65%

Antall mottakere av økonomisk sosialhjelp per august 2019 har økt sett opp mot de siste årene. I takt med økning av antall mottakere, har også noen flere fått dette som sin hovedinntektskilde.

Helt nye mottakere har hittil i år økt. Den største økningen er hos gruppen under 30 år.

Antall unge under 30 år som mottar økonomisk sosialhjelp har økt i 2019, og andelen ungdom med sosialhjelp som hovedinntekt er økende.

Et tiltak som er iverksatt på bakgrunn av de høye tallene innenfor barnefattigdom i Skien kommune, er at det har blitt ansatt en familiekonsulent i en prosjektstilling i et år. Vi har søkt og fått midler av Fylkesmannen til å gjennomføre dette prosjektet.

Gjennomsnittlig utbetaling av sosialhjelp for alle sosialhjelpsmottakere pr. august 2019 er kr. 10.106,- Dette er en økning på 1,6 % sett i forhold til samme tidsperiode i 2018.

Det er utbetalt i gjennomsnitt kr. 10.560,- per måned til flyktninger som er bosatt i løpet av de siste fem årene. Dette er en økning på 10,8 % i utbetalingene til 2018.

For de som er bosatt for over fem år siden har det i snitt blitt utbetalt kr. 11 621,- per måned pr. bruker. Dette er en økning på 0,8 %.

Andelen flyktninger som mottok økonomisk sosialhjelp per august 2019 (snitt jan-aug) utgjorde 42 % av alle mottakere. Dette er en nedgang på 1 % i forhold til samme periode i fjor. Andelen flyktninger som kommunen mottar integreringstilskudd for utgjør 12 % av alle mottakere. Dette tallet er uendret fra 2018.

Utfordringene i planperioden dreier seg om å få flere mottakere av økonomisk sosialhjelp til å bli økonomisk selvhjulpne, primært gjennom arbeid og utdanning. Særlige utfordringer er knyttet generelt til en stor andel personer som mottar økonomisk sosialhjelp over en lengre periode (over 6 måneder) og til flyktninger. Tidligere rapport fra Agenda Kaupang viser at det er forholdsvis lav bemanning av ansatte som jobber med oppfølging av personer som mottar økonomisk sosialhjelp. Dette er uendret for 2019. Vårt mål i planperioden er få styrket bemanningen for denne gruppen. Videre ønsker vi å gå mer i dybden for å utarbeide konkrete tiltak med høyere effekt enn det vi kan vise til i dag.

Nøkkeltall Kvalifiseringsprogrammet

Resultater fra Kvalifiseringsprogrammet	2015 Året	2016 Året	2017 tom aug	2018 tom aug	2019 tom aug
Antall deltakere	94	77	71	104	115
Antall søknader	74	113	30	44	35
Antall innvilgede søknader	20	48	29	28	30
Antall som har sluttet eller avvirket programmet	58	29	11	22	28
Avsluttet til ordinært arbeid	12	8	3	7	11
Avsluttet til utdanning/ arbeidsrettede tiltak	13	6	1	4	3

Avsluttet til helsemessig ytelse (AAP, UP)			1	3	4
Avsluttet til økonomisk sosialhjelp	33	15	4	5	7
Andel avsluttet til arbeid / utdanning	25,9 %	27,5 %	27 %	41 %	43 %

Kvalifiseringsprogrammet (KVP) er en del av fattigdomssatsningen. Målgruppen er personer med nedsatt arbeidsevne som er, eller står i fare for å bli langtidsmottakere av sosialhjelp. NAV Skien tilstreber seg å tilby KVP til brukere som fyller vilkårene og er i stand til å nyttiggjøre seg programmet. NAV Skien har siden Kvalifiseringsprogrammet ble innført hatt mange deltagere i programmet. Det er usikkert hvilket nivå deltakerantallet vil ligge på i planperioden. Vi ser det likevel som sannsynlig at deltakerantallet vil kunne øke noe i årene som kommer, sammenlignet med dagens nivå (73 deltagere ved utgangen av august). Dette blant annet fordi det i januar 2018 ble innført et nytt og skjerpende regelverk for arbeidsavklaringspenger. Det er også endringer i Lov om sosiale tjenester gjeldende fra 1.juli i år som innebærer at man kan vurdere nytt kvalifiseringsprogram for deltagere som har gjennomført dette tidligere. I tillegg kommer arbeidsmarkedets økende krav til formell kompetanse.

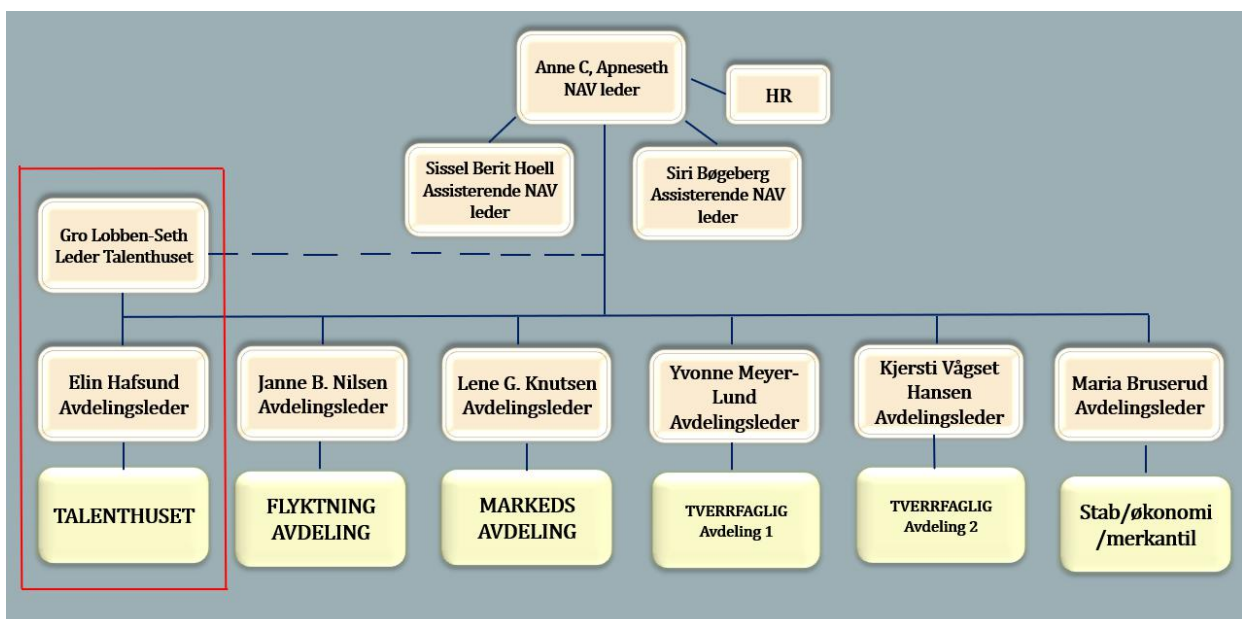
Etter flere år med Kvalifiseringsprogrammet er utfordringen i Skien at deltakerne ofte står lenger unna arbeid eller utdanning enn tidligere. Ofte trenger de tettere og lengre oppfølging enn hva programmet kan tilby (2 år). Mange deltagere er minoritetspråklige med liten arbeidstilknytning og lavt språknivå. Forbedring av språkkunnskaper og økt formelle kompetanse er i mange tilfeller tidkrevende.

Nøkkeltall bosetting av flyktninger

Tidligere har vi rapportert på nøkkeltall vedr. flyktninger. Ved opprettelsen av KIE faller dette området bort i NAV sin handlingsprogram for planperioden.

12.3 MEDARBEIDERE

12.3.1 Ny organisering av NAV Skien fra 01.09.2019

Flyktningavdelingen skal, etter planen, flytte ut 01.08.20.

12.3.2 Faste årsverk

Antall årsverk	2018	HIÅ 2019
Kommunale	67	66,5
Statlige	54	55

12.3.3 Sykefravær i %

Sykefravær i %	2017	2018	HIÅ 2019
Kommunalt sykefravær	6,9	8,0	5,9
Statlig sykefravær	6,7	5,8	7,3

12.4 ØKONOMI

NAV Skien er etablert som et felles kontor der Skien kommune og NAV Telemark er likeverdige partnere. Drift av kontoret er definert i avtaler mellom de to partene der det blant annet går frem at kommune og stat svarer for sin andel av felles driftsutgifter i forhold til antall årsverk som partene er representert med i lokalkontoret.

12.4.1 Økonomiske rammer og prognose per august 2019

Tall i hele tusen	2018 Budsjett	2018 Regnskap	2019 Budsjett	2019 Prognose	2020 Foreløpig ramme
Brutto utgifter	197 797	202 770	200 397	218 726	207 862
Brutto inntekter	-5 744	-8 843	-13 380	-14 388	-9 419
Netto driftsutgifter	192 053	193 927	187 017	204 338	198 443
Mer- / mindreforbruk (-)	0	1 874 (18 874)	0	17 321	0

I desember 2018 ble det gjort en budsjettendring på 17 millioner kroner (b-sak 177/18) som følge av stort avvik. Reelt meravvik i 2018 var derfor kroner 18.874.000,-.

NAV Skien melder per august 2019 et samlet merforbruk på ca. 17 millioner kroner som skyldes utgifter til økonomisk sosialhjelp. Kommunens utgifter til økonomisk sosialhjelp har vært økende og er hovedårsaken til meravviket de siste årene.

Forslaget til økonomisk ramme som fremmes for 2020 inkluderer kroner 4.234.000,- som en varig rammeøkning på driftsinntekter. Dette er en kompensasjon for bortfall av øremerket tilskudd til etablering og tilpasning til egen bolig. Tilskuddsmidlene fra Husbanken utbetales i sin helhet. Utover dette er det en rammeøkning på ca. kr. 1.500.000,- og 1% innsparing på kr. 1.900.000,-. I tillegg er det lagt til prisvekst og utgifter til endring i pensjonssatsene.

Rammen for økonomiplanperioden 2020-2023 reflekterer ikke kommunens utfordringsbilde og vil kunne resultere i merforbruk i samme størrelsesorden som de siste årene.

12.4.2 Tilskudd til andre

Tabellen under viser tilskudd som ligger i rammen til NAV Skien. Det er lagt til grunn at tilskuddene prisjusteres med kommunens deflator hvert år.

Mottaker	Budsjett 2019	Merknad
Kristent interkulturelt arbeid (KIA)	108 000	Avtalen forhandles frem årlig
Telemark Røde kors	108 000	Avtalen forhandles frem årlig
Sum	216 000	

12.4.3 Statlig administrasjonsbudsjett (drift) og budsjett til rammestyrte virkemidler (tiltak)

NAV Skien sin statlige budsjetttramme til ordinære driftsutgifter i 2019 er på kr. 37.389.395,-. Prognosen per august viser et mindreforbruk på ca. 257.000,- som styres i balanse.

Budsjettet er en del av Statsbudsjettet. Det er forventet at forslag til Statsbudsjettet 2020, vil videreføre avbyråkratiserings- og effektiviseringskutt til NAV på minst 0,5 % hvert år fremover i planperioden. Det er varslet at det også kan komme andre kutt grunnet krav til effektivisering i offentlig sektor. Det betyr at etaten må gjøre mer for mindre penger og medfører økte krav til effektivisering og omstilling. Hva dette konkret vil bety for NAV Skien er foreløpig usikkert.

I Statsbudsjettet settes det også av midler til rammestyrte virkemidler for tiltak til våre ulike brukere. Midlene gis fylkesvis og NAV Telemark og Vestfold fikk samlet sett en tildeling på kr 600,2 millioner for 2019. Det er en reduksjon på 21, 2 millioner (-3,2%) fra 2018. For 2019 fikk NAV Skien tildelt kr 12 388 764,- i rammestyrte virkemidler. En økning på over 12 millioner fra 2018. Dette gir gjennomsnittlig 962 tiltaksplasser per måned. Statens styring av tiltak danner føringer for prioriteringer av midler internt i NAV Skien.

Faglige føringer og prioriteringer er å bruke ordinært arbeidsliv som tiltaksarena både for ungdom, innvandrere og personer med nedsatt arbeidsevne gjennom økt bruk av lønnstilskudd. Inkluderingstilskudd og bruk av mentor bør benyttes for å understøtte bruk av lønnstilskudd der dette er hensiktsmessig.

For ungdom under 30 år som står utenfor arbeid og utdanning er det spesielt viktig å styrke bruken av kvalifiserende opplæringstiltak, som yrkesrettet opplæring. Fylkene må sikre at innvandrere fra land utenfor EØS med behov for kvalifiserende tiltak fra NAV får tiltak som er tilpasset deres behov for norskopplæring. Innhold og innretning av arbeidsmarkedsopplæring må også tilpasses arbeidsmarkedets behov for kvalifisert arbeidskraft.

12.4.4 Tiltak i planperioden

NAV Skien har iverksatt en rekke tiltak for å snu utviklingen på økonomisk sosialhjelp. Tiltakene som ønskes videreført i planperioden:

- Opprettelse av tverrfaglige team fra 01.09.2019
- Aktivitetsplikt gjennom arbeidsrettede tiltak
- Helseavklaring av langtidsmottakere av økonomisk sosialhjelp i forhold til andre rettigheter/ ordninger
- Øremerkede stillinger til forsterket formidlingsbistand for mottakere av økonomisk sosialhjelp

- Beslutter for forsterket kvalitetskontroll av vedtak knyttet til utbetaling av økonomisk sosialhjelp

Nytt tiltak i planperioden

Første september 2018 ble det etablert et Talenhus i Skien for ungdom mellom 16-30 år med mål om å redusere frafall fra videregående skole samt øke arbeidsdeltakelsen blant ungdom.

Reel oppstart hvor alle ansatte og etater var på plass må regnes fra januar 2019.

Talenhuset er et samarbeid mellom Telemark Fylkeskommune, Skien kommune og NAV Skien. Talenhuset er lokalisert i Skien kommunes lokaler på Klosterskogen. Utviklingen av dette tiltaket vil danne føringer for fremtidige budsjetter i Skien Kommune. Det tar tid å etablere en ny felles kultur på tvers av arbeidsoppgaver og etater, men Talenhuset er godt i gang med samhandling. Ansatte opplever stor nytte av å være under samme tak, det bidrar til mye kompetanseheving på flere fagfelt som ungdommen nyter godt av. I flere tilfeller har vi felles møter rundt ungdom som både er tilknyttet NAV og fylkeskommunen. Det er ikke vanskelig å se at etatene påvirker hverandre stort, og ved å jobbe godt i overgangen fra ungdomsskolen til videregående kan vi unngå mange nye og fremtidige NAV brukere.

Første september 2019 startet det en avdelingsleder, fra NAV Skien, på Talenhuset.

Avdelingslederen skal lede NAV-siden av Talenhuset.

Talenhuset har fått nye aktiviteter opp å gå. En workshop hvor all ungdom skal møte NAV 14.dager etter registrering, for å kartlegge videre behov for oppfølging. En utfordring er å få tak i ungdommen, og sikre at de møter hos oss.

Det er også etablert en nettverksgruppe med inntil 10 deltakere for ungdommer med psykiske vansker som ikke er klare for tiltak, men som trenger nytt nettverk, et sted og møtes, struktur og døgnrytme. Det er også ansatt en erfaringskonsulent fra 16.09 og ut året (med håp om forlengelse). Erfaringskonsulenten er en person med mye erfaringer fra kommunes hjelpeapparat, NAV og skolesystemet. Denne personen er aktiv i miljøet både mot ungdommen og ansatte, og skal være en brobygger og "speile" veilederne i måten vi jobber på.

Talenhuset er snart klare til å iverksette arbeidstrening for enkeltbrukere på de eksisterende verkstedene på fylkeskommunal side. Forventninger fremover er at vi skal klare å få til tilpasset fagopplæring til enkelte NAV brukere innfor fagfeltene plate/sveis, industrimekaniker, lette kjøretøy, hjulustrustning, tømmer og bygg drift. Dette for å bidra til kompetanseheving som gir mer varig tilknytning til arbeidslivet.

Talenhuset må ha fokus på synergieffekten av å være flere etater sammen. Vi har koblet inn personer som jobber med statistikk, både fra NAV og fylkeskommunen for å følge med på utviklingen. Vi har som mål å utvikle flere tiltak på tvers av enhetene, men har i starten valgt å ha fokus på noen nå. Å få til tettere samarbeid med frivillige og gode tjenester som allerede finnes, både i kommunen og fylkeskommunalt, blir et satsningsområde fremover.

12.4.5 Utfordringer i planperioden

Rapporten «Økonomigjennomgang av Skien Kommune 2017» av Agenda Kaupang viser at Skien kommune har middels høye utgifter til sosialhjelp og at de er nøyaktig like høye som Kostragruppe 13. Andelen sosialhjelpsmottakere i alderen 20-66 år i Skien kommune er høyere enn i flere sammenlignbare kommuner.

Behovet for sosialtjenester henger sammen med sosioøkonomiske trekk ved befolkningen og rapporten påpeker at utgiftsbehovet er knyttet til en høyere andel flyktninger uten integreringstilskudd i vår kommune enn gjennomsnittet.

Rapporten påpeker at bemanningen i NAV Skien er forholdsvis lav når det gjelder sosiale tjenester.

Meravvik de siste årene skyldes økte utgifter til økonomisk sosialhjelp, og de økonomiske rammebetingelsene følger ikke i stor nok grad denne utviklingen. Dette må tas hensyn til i fremtidige budsjetterammer.

Det er knyttet usikkerhet til hvor stor økonomisk påvirkning bosettingen av flyktninger har på utgiftsrammen fremover. Usikkerheten er knyttet til antall bosettinger, statlige rammetilskudd og i hvilken grad kommunen makter å få flyktninger i arbeid på et tidlig tidspunkt. Kostnader knyttet til bosetting og integrering av nybosatte flyktninger de første frem årene forutsettes dekket av statens tilskudd til kommunen (integreringstilskuddet). Det mangler økonomisk dekning for en del av disse utgiftene i den økonomiske rammen.

NAV Skien må ta i bruk DIGISOS (DIGITALE BRUKERE) i et større omfang enn vi gjør per i dag. Vi skal målsette det med et tall som kontoret skal jobbe mot. NAV Skien har fokus på GEVINSTREALISERING, men strever med å tallfeste våre gevinster. Dette må vi jobbe grundigere med.

I nytt bygg skal vi ta i bruk ABW MODELLEN. Det er en ny måte å samhandle og samarbeide på. Vi starter opp med workshops denne høsten for å trene på dette.

Det er vedtatt å starte opp en Kvalifisering – og integreringsenhet (KIE) i Skien kommune. KIE skal ha en oppstart 010820. Flyktning avdelingen blir flyttet ut av NAV og vi må finne måter å samhandle på. Mange av «NAV-oppgavene» som flyktning avdelingen tar i dag må ivaretas på andre måter.

Andelen av befolkningen i Skien i alderen 18–67 år som mottok uføretrygd økte fra 12,3 % i 2018 til 13,1 % i august 2019. Skien har det siste året hatt en noe høyere økning i andel mottakere av uføretrygd enn landet som nasjonalt utgjør 10,2 % mot 9,8 % i fjor.

I august 2019 var det totalt 266 personer under 30 år som mottok uføretrygd mot 234 unge i august 2018. Dette tilsvarer en økning på 32 personer, dvs 13,6%. 34 nye personer under 30 år har fått uføre fra januar til og med juni 2019. I fjor på samme tid var det 25 nye uføre under 30 år.

12.5 OPPSUMMERING ØKONOMIPLAN

Gjennom den senere tid har vi sett en positiv utvikling i arbeidsmarkedet. Det er grunn til å tro at dette vil fortsette selv om prognosene er usikre. Riktig utdanning i forhold til arbeidslivets behov er sentralt for sysselsettingen. Etterutdanning og kvalifisering står sentralt, også på tiltakssiden. Det er viktig å prioritere forebyggende tiltak overfor spesielt ungdom. Det er et behov for at kommunen vurderer økt bruk av kommunale tiltak i planperioden.

For NAV Skien er de økonomiske hovedutfordringene knyttet til utgiftene til økonomisk sosialhjelp. Bosettingstakten av flyktninger en sentral driver til utgiftene på økonomisk sosialhjelp. De største utgiftspostene er livsopphold og bo- og strømutfgifter. Mange av sosialhjelpsmottakerne bor i kommunale boliger. Det er ønskelig at kommunen vurderer energiøkonomiske tiltak i kommunale boliger i planperioden.

Utviklingen av utgiftene til økonomisk sosialhjelp de siste årene gir grunnlag for å tro at det er etablert et nytt og høyere nivå på disse kommunale utgiftene. Utviklingen er gjeldende for hele landet. NAV Skien har iverksatt flere tiltak for å redusere utgiftene. I planperioden videreføres flere tiltak samtidig som det kontinuerlig vurderes nye tiltak på området. Hovedfokus for reduksjon i utbetaling av økonomisk sosialhjelp er å få flere brukere økonomisk selvhjulpne gjennom overgang til utdanning og arbeid.

Vurderingene i økonomiplanen er bygget på anbefalinger fra Kommunenes Sentralforbund i forhold til kommunenes utgifter til sosiale tjenester.

13 HANDLINGSPROGRAM FOR HELSE OG VELFERD 2019-2022

13.1 SAMMENDRAG

Tiltakene vi fremmer som forslag for å komme i økonomisk balanse er basert på følgende:

- Identifiserte prioriterte behov på 48 mill kr, merforbruk på 18 mill og redusert ramme på 5 mill
- Fortsette oppfølgingen av vedtatt kommunedelplan og handlingsprogram for kommunalområdet
- Dreining henimot økt forebygging og økt ressursbruk til innbyggere over 67 år, men dette behovet utfordres av ressurskrevende tjenester til gruppen under 67 år – inkludert barn/unge
- Prioritere tjenestetilbudene innen Helse, fremfor Omsorg og Velferd
- Ytterligere effektivisere ressurs - og kapasitetsutnyttelse, herunder implementere velferdsteknologi og responscenter
- Fortsette arbeidet innen personal/HR for å sikre god og forsvarlig bemanning, herunder arbeidsmiljø, nærvær, rekruttering, kompetansebehov og kompetanseutnyttelse
- Øke lederstøtte for å styrke kapasiteten innenfor tjenestetilbudet, kvalitetsarbeid, HR, Økonomi og ressurskrevende tjenester
- Redusere omfang av og nivå på både lovpålagte og ikke-lovpålagte tjenester (referanse er her sakene til HOHV (38/19 og 44/19):
 - Redusere personalkostnader og variabel lønn (årsverk, pleiefaktor og pleietyngde)
 - Redusere merkostnader i daglig drift (materiell, mat, transport)
 - Redusere overliggerkostnad og bedre pasientflyt iht vedtatte tiltak i HOHV sak 44/19
 - Fokuserer ytterligere på ressurskrevende tjenester (refusjonsordninger, pleiefaktor og eksterne kjøp)
 - Ikke videreføre pågående prosjekter
 - Redusere tilskudd eksterne
 - Kutte i dagaktivitetstilbudene
 - Strukturkutt i nåværende tjenestetilbud, med fokus på de store budsjettpostene

Disse tiltakene, dersom de vedtas, vil få konsekvenser for alle deler av driften og utviklingsarbeidene våre, hvor følgende vurderinger av konsekvensene adresseres:

- Personal:
 - Nedtrekk på et antall stillinger, primært innenfor ansatte uten formell utdanning. Dette for å sikre forsvarlig bemanning mhp kompetanse og for å ivareta de rekrutteringsutfordringer vi har.
 - Innretting av bemanning gjøres etter HV oppdrag og behovene til tjenestemottakerne – HV kompetanseplan, inkludert kompetanseutnyttelse legges til grunn
 - Økt ressursbruk på rekruttering, bemanning og personalfunksjonen i kommunalområdet, inkludert heltid, nærvær og personalsaker
 - Mer lederstøtte vil sikre effektiv ressursbruk, kvalitet og forsvarlighet i tjenestetilbudet – evne til å følge opp de ressurskrevende sakene
- Økonomi:
 - Det vil bli krevende å oppnå helårseffekter, og det er sannsynligvis behov for ytterligere salderinger eller nedprioritering av behovene
 - Ressurskrevende tjenester på individnivå vil gi store utslag på regnskapet

- Tjenester:
 - Fortsette dreiningen henimot eldre og i henhold til KDP, hvor en revisjon av KDP anbefales påbegynt i 2020
 - Fokus på Helsetjenester, fremfor Omsorgs- og Velferdstjenester – vil trolig få negative sideeffekter
 - Fokuserer ressursene på de som trenger det mest – dermed heve tersklene for tilbud om tjenester
 - Mer tjenester til barn/unge og deres pårørende basert på behov og FM-vedtak
 - Styrke ivaretagelsen av ressurskrevende tjenester på individnivå for å frigjøre tid til ledelse
 - Redusert eller bortfall av tjenestetilbud på flere områder, særlig aktivitetstilbud
 - Mer bidrag fra frivilligheten vil være nødvendig for å opprettholde aktivitetstilbud, men færre økonomiske ressurser til eksterne aktører
 - Styrke ressursbruk på nasjonalt vedtatt kvalitetsarbeid og oppfølging av Kvalitetsforskrift
 - Mer bruk av velferdsteknologi og implementering av Responssentret
 - Fortsatt sårbar fastlegesituasjon og lav forebyggende kapasitet hos Avtalefysioterapeuter
 - Kapasitet innen psykisk helse og rus, inkludert heldøgns tjenester og boliger er lavere enn behovene og ansvarsoverføringene

13.2 OPPDRAGET

13.2.1 Ansvarsområder

Kommunalområdet Helse og velferd har ansvar for helse- og omsorgstjenester til befolkningen, inkludert avlastningstiltak og omfattende vedtaksbaserte tjenester til barn under 18 år.

Ansvar til kommunalområdet følger av lov om kommunale helse og omsorgstjenester, hvor tjenestemottakerne ivaretas gjennom lov om pasient- og brukerrettigheter. I tillegg følger ansvaret av en rekke andre relevante lover og forskrifter, samt at det i tjenestetilbudene legges til grunn ulike relevante nasjonale veiledere.

Foruten nasjonale rammer, så innretter kommunalområdet tjenestene i henhold til vedtatt kommunedelplan for helse og omsorg 2016-2025, men også øvrige vedtatte relevante kommunale planer.

De primære helse- og omsorgstjenestene er:

- Pleie, stell og tilsyn i hjem og institusjon
- Rehabilitering og habilitering i hjem og institusjon
- Medisinsk behandling og tilsyn
- Akutte legetjenester (Legevakt og Øyeblikkelig hjelp Døgntilbud /Kommunale Akutte Døgnplasser ØHD/KAD)
- Praktisk bistand - mat, transport, renhold
- Aktivitets- og arbeidstilbud
- Avlastning for pårørende
- Boligtjenester - boveiledning, kommunal bolig, langtidsplass i institusjon
- Særskilt veiledning og oppfølging relatert til rus og psykisk helse
- Folkehelse-, smitteverntjenester og miljørettet helsevern.

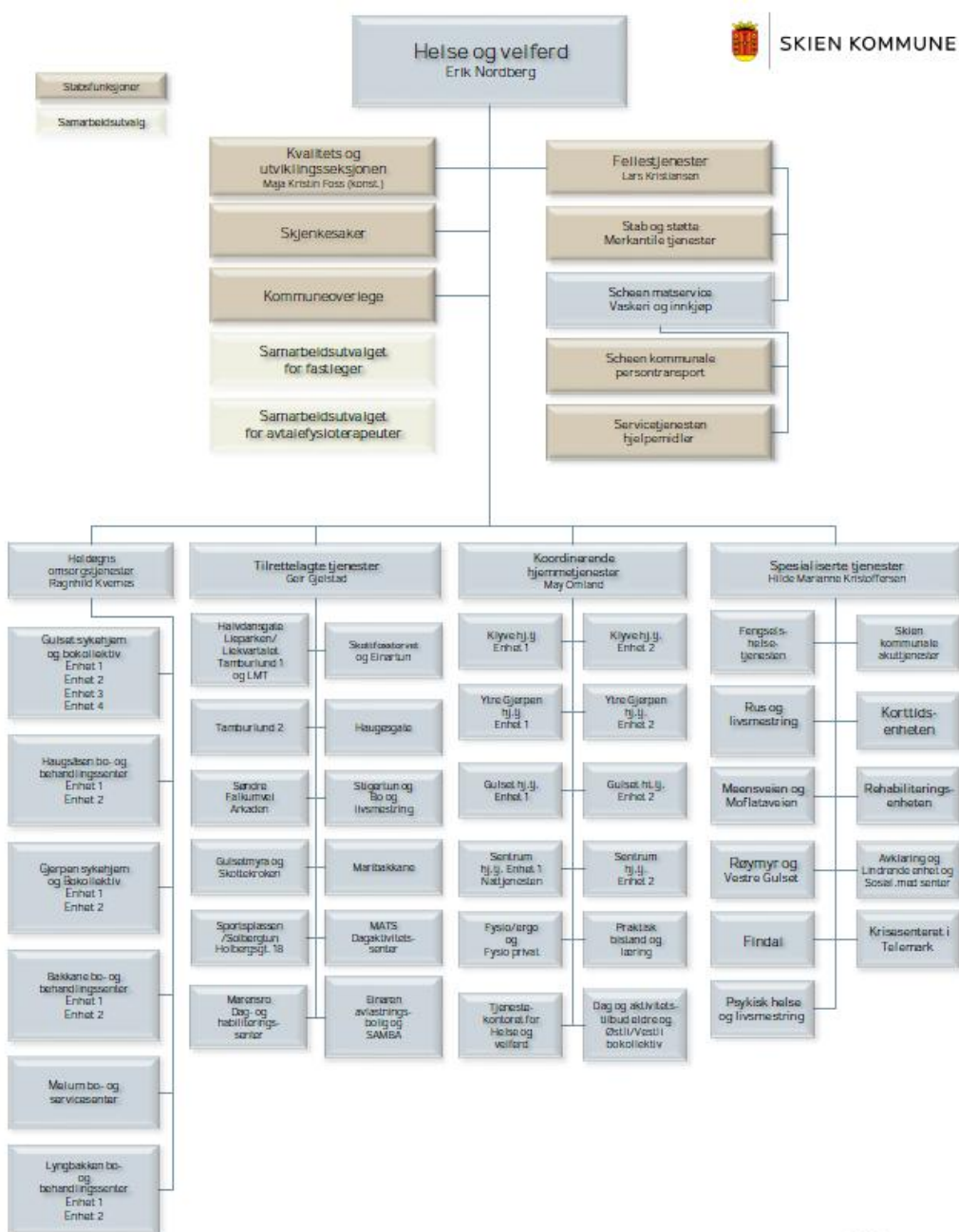
I tillegg driver området indirekte helse- og omsorgstjenester hvorav de mest fremtredende er:

- Administrasjon av fastlegeordningen og privatpraktiserende fysioterapeuter
- Behandling av søknader og tildeling av helse- og omsorgstjenester

13.2.2 Organisering av Helse og velferd

Helse og velferd er et kommunalområde med tilsammen ca. 1470 årsverk fordelt på ca. 2200 ansatte. Området er delt inn i fire fagområder som hver ledes av en fagsjef. I tillegg ligger fellestjenester og kvalitet og utviklingsseksjonen direkte under kommunalsjefen, sammen med kommuneoverlegen og bevillingsmyndigheten.

Alarmsentralen Telemark vil overføres til kommunalområdet Helse og Velferd fra 1.1.2020 og vil da være en del av fagområdet Koordinerende Hjemmetjenester med enhetsnavnet Responssenteret.

13.3 ANALYSE

De kommunale helse og omsorgstjenestene har de seneste årene vært preget av stabilt gode tjenester og høyt fokus på videreutviklingsarbeid både i det enkelte fagområde, men også i tjenester som er felles for kommunalområdet. Innenfor velferdsteknologi er flere av prosjektene i ferd med å driftsettes i ordinær drift samtidig som det integreres inn mot Responssenteret

Det er et betydelig trykk på tjenestene særlig knyttet til økt kompleksitet, ressurskrevende tilrettelagte tjenester, rus og/eller psykisk helse. Flere av de ressurskrevende tjenestene har et stort antall meningsbærere utover de som er formelt part i sak, hvilket også innebærer at mange av sakene på individnivå innebærer betydelig lederinvolvering på alle nivå i kommunalområdet.

Det store omfanget av tjenester gis til eldre, både hjemmeboende og i institusjon, og disse har ofte sammensatte lidelser og stort hjelpebehov i følge med utskrivning fra sykehuset. Skien Helsehus gir i økende grad avansert behandling og gode avklaringer for de sykeste av kommunens pasienter og tjenestemottakere. For 2019 så har det vært utfordringer med pasientflyten som følge av manglende tilgang på heldøgns institusjonsplasser. Terskelen for å motta heldøgns institusjonsplass er høy, mens botiden er relativt kort og avhengig av lidelse. Institusjonstjenestene har utfordringer med å drifte innenfor tildelte rammer med bakgrunn i beboernes adferd og sammensatte lidelser. Det er iverksatt tiltak for å bedre evnen til å motta utskrivningsklare pasienter fra STHF og effektene av disse tiltakene vil løpende vurderes og justeringer vil iverksettes ved behov. Saksbehandlingstiden, tjenestetilbudenes innhold og beslutningsprosessen for vedtak på tjenester er i denne sammenheng et viktig videreutviklingsområde for kommende år. Det samme er forsvarlig bemanning hvor 2019 har vist at det er økende utfordringer med å rekruttere riktig kompetanse og gode vikarer, særlig innenfor sykepleie. God ivaretagelse av våre ansatte, konkurransedyktige betingelser, kompetanseplaner og ledelse er her sentrale faktorer, men samarbeidet med utdanningsinstitusjoner er også viktig. Samarbeidet med USN om status som universitetskommune er dette året påbegynt og vi søker å få på plass en avtale i nær fremtid

Det er fortsatt et stort fokus på kommunens tilbud til mennesker med funksjonsnedsettelse, psykiske lidelser og eller ruslidelser og kommunen gir et betydelig tilbud på dette området sammenlignet med andre kommuner.

I 2019 er det et stort antall utskrivningsklare overliggere fra STHF som kommunalområdet ikke har klart å gi et forsvarlig tjenestetilbud til. Dette har utløst økt betalingsplikt fra kommunen. Det vurderes positivt at kommunen har fått reinnleggelser innen somatikk sammenlignet med andre kommuner og fylker, da dette vurderes å være til det beste for pasienter og tjenestemottakere. Det kan allikevel bli nødvendig å vurdere om kommunen må endre praksis i forhold til reinnleggelser, da det kan lede til bedre evne til å ta imot utskrivningsklare pasienter.

Vedtatt kommunedelplan for helse- og omsorg peker på de krav, forventninger og muligheter som ligger i de pågående og forventede endringer i primærhelsetjenestens ansvar i årene framover. Kommunedelplanen vurderes fortsatt å være gyldig, men en analyserapport viser at det kommunale tjenestetilbudet avviker på flere områder fra andre sammenlignbare kommuner. Dette har ledet til et endringsarbeid for å dreie tjenestetilbudet henimot fremtidige forventede utfordringer knyttet til demografi og samhandlingsreformen. Det må derfor vurderes å påbegynne et arbeid med å revidere vedtatt kommunedelplan og at dette må gjøres

i sammenheng med det pågående arbeidet med Tjenesteveileder og vedtaksprosessene knyttet til tildeling av tjenester. I sum så er dette en sentral del av det systematiske og strukturerte kvalitets- og utviklingsarbeidet i Kommunalområdet hvor kunnskapsbasert tilnærming er en forutsetning for arbeidet.

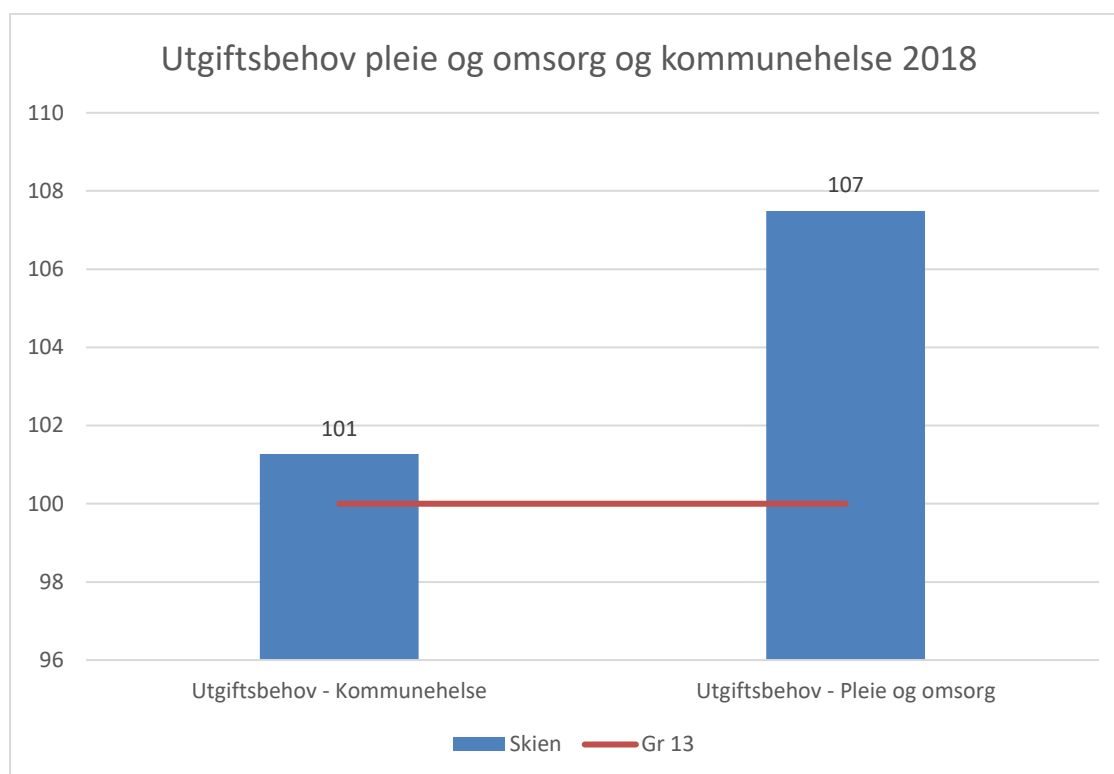
13.3.1 KOSTRA-analyse

Kommunen har valgt å sammenligne seg med et gjennomsnitt av KOSTRA kommunegruppe 13. Dette er 49 kommuner (store kommuner utenom de fire største byene) definert av Statistisk sentralbyrå som er sammenlignbare med Skien etter gitte kriterier. Tallene baserer seg på statistisk materiale med den usikkerhet det innebærer, men tallene gir indikasjoner på områder det kan være aktuelt å analysere nærmere eller som grunnlag for å justere eller dreie innretningen av tjenestetilbudet.

KOSTRA er organisasjonsuavhengig og en av utfordringene i kommunen er at tallene som viser ressursinnsats for Skien totalt berører ofte flere kommunalområder.

Skien kommune er en lavinntektskommune. Dersom Skien hadde hatt samme beløp i frie inntekter per innbygger som gjennomsnitt av KOSTRA gruppe 13, ville Skien anslagsvis hatt 45 mill. kroner mer å drive tjenester for. Det betyr teoretisk at utgiftsnivået bør ligge under gjennomsnittet av gruppe 13, men dette må balanseres med folkehelseinstituttets oversikt som viser at Skien har mer folkehelseutfordringer enn resten av landet. Behovene for tjenester er med andre ord høyere i Skien enn andre steder.

13.3.2 Utgiftsbehov

Figur 2: Utgiftsbehov kommunehelse og pleie- og omsorg

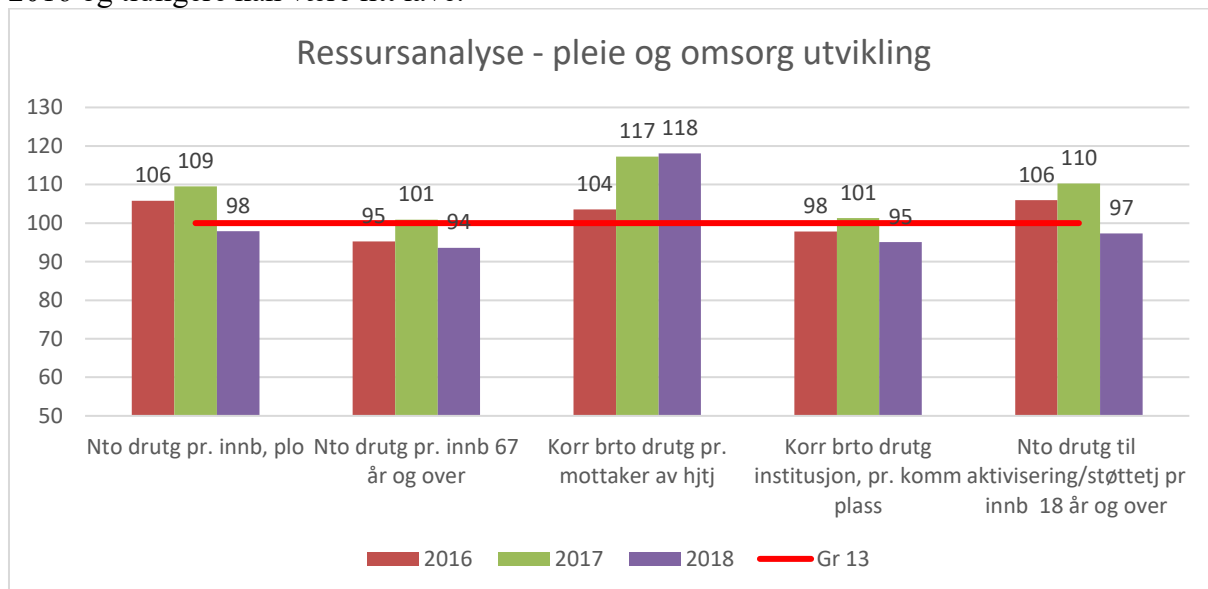
Kilde: KMD (Kommunal og moderniseringsdepartementet)

13.3.3 Ressursanalyse pleie og omsorg

Ressursbruk til tjenestemottakere inkluderer også utgifter til saksbehandlere og stab og støttepersoner som indirekte jobber i forhold til tjenesten.

Figuren under viser en grov ressursanalyse innen områder pleie og omsorgstjenester definert av KOSTRA

Tallene fra 2017 og fremover er korrigert for kommunens utgiftsbehov. Det betyr at tall fra 2016 og tidligere kan være litt lave.

Figur 3 Ressursanalyse pleie og omsorgstjenester 2016-2018

Kilde: SSB/KOSTRA/KMD

Sammenlignet med KOSTRA kommunegruppe 13 innen utvalgte pleie og omsorgstjenester ligger Skien både over og under gjennomsnitt.

Netto driftsutgifter pr. innbygger pleie og omsorgstjenester viser at kommunen prioriterer disse tjenestene 2% lavere enn gjennomsnitt av kommunegruppe 13. Det er en reduksjon på 10% fra årene før.

Netto driftsutgifter pr innbygger over 67 år er redusert fra 101% i 2017 til 94% i 2018 av kommunegruppe 13. Helse og velferd har startet et dreiningsarbeid i 2019 med høy prioritet på denne gruppen som forhåpentligvis vil gjenspeile seg i tallene for 2019.

Når det gjelder utgifter pr. mottaker av hjemmebaserte tjenester gjelder det alle som får tjenester hjemme, herunder; beboere i bokollektiv, hjemmesykepleie, praktisk bistand, tjenester til funksjonshemmede og personer med rus og eller psykiske lidelser som bor i bolig.

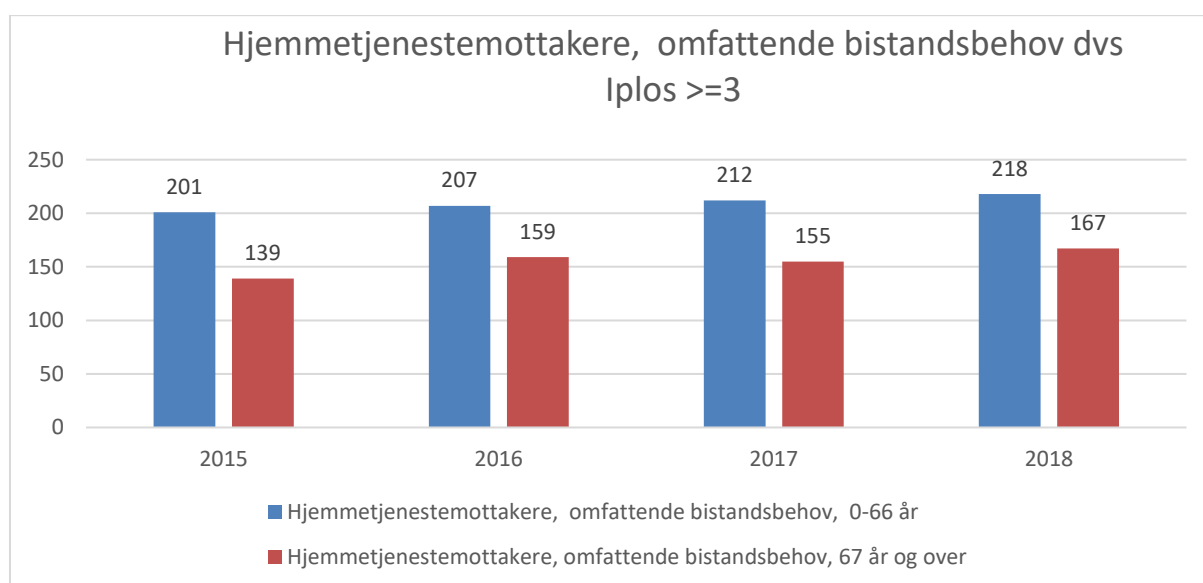
I 2017 lå vi 17% over gjennomsnitt av kommunegruppe 13, mens tall for 2018 viser at vi ligger 18% over gjennomsnittet. Siden vi bruker mindre til aldersgruppene over 67 år, har den store økningen vært til aldersgruppene under 67 år.

Når det gjelder utgifter til kommunale institusjonsplasser ligger vi nå under kommunegruppe 13. Det er en reduksjon fra 2017 på 5,9%. Institusjonsplasser i denne sammenheng er; ordinære sykehjemsplassene, korttidsplasser, rehabilitering, avlastningsplasser for barn og unge, skjermet enhet og lindrende enhet.

Netto driftsutgifter til aktivisering og støttetjenester til innbyggere over 18 år er redusert fra 10% til 3% under gjennomsnitt av kommunegruppegruppe 13. På dette området er det flere kommunalområder som bidrar til endringer i resultatet og netto driftsutgifter i denne sammenheng omfatter dagsenter/dagaktivitet, fritidskontakter, frivillighet, kulturtilbud mv.

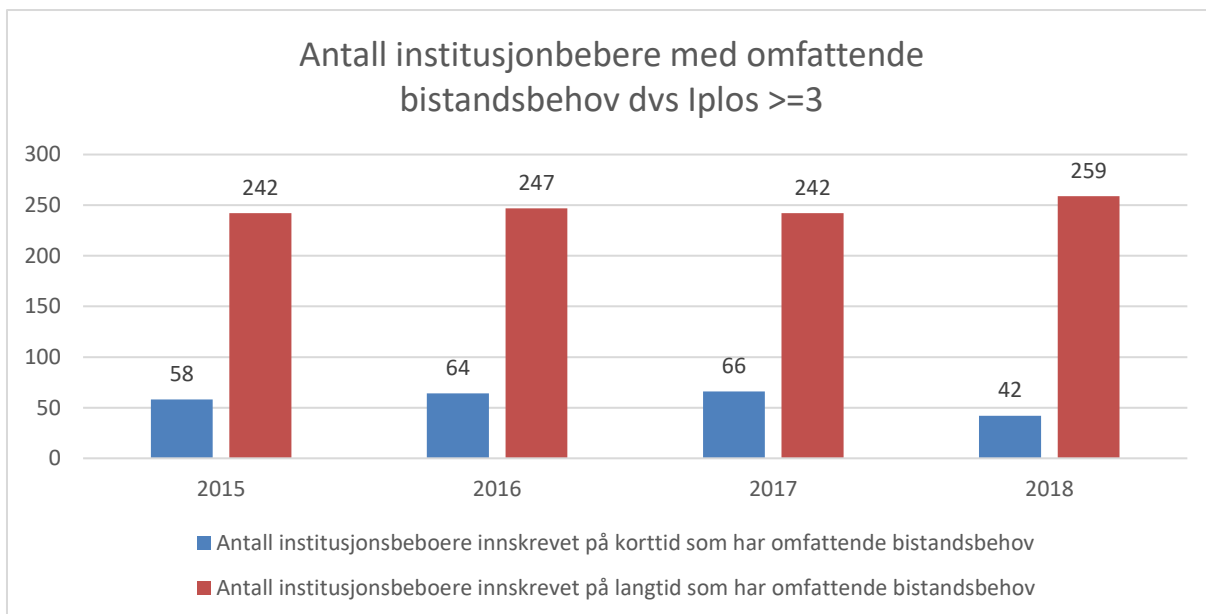
Brukere med omfattende bistandsbehov

IPLOS er et register for Individbasert helse og omsorgsstatistikk, og er et lovbestemt helseregister med data som beskriver ressurser og bistandsbehov til dem som søker om eller mottar nærmere definerte kommunale helse- og omsorgstjenester. Personenes bistandsbehov innen ulike variabler registreres på en skala fra 1-5 hvor en score på 3 til 5 indikerer at brukeren har omfattende bistandsbehov hvor man trenger personell tilstede hele tiden. Merk at IPLOS ikke inkluderer tjenestemottakere som mottar tjenester på flere områder, hvilket leder til en vurdering at andelen med omfattende behov reelt sett er større enn det som fremkommer.

Figur 4 Mottakere av hjemmetjenester med omfattende behov for bistand
Kilde: KOSTRA

Det er et økende antall brukere både under og over 67 år som har et omfattende behov for bistand. Økningen er størst i gruppen over 67 år.

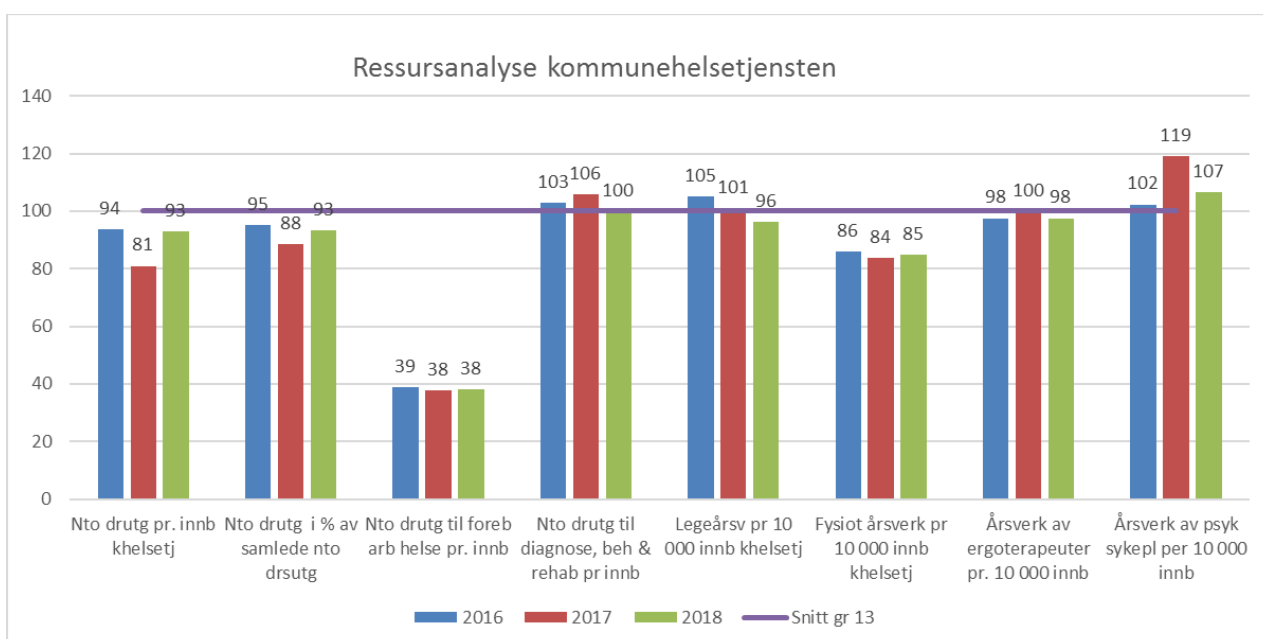

Figur 5 Institusjonsbeboere med omfattende behov for bistand
Kilde: KOSTRA

Nedgang i antall institusjonsbeboere på korttid skyldes hovedsakelig at korttidsplasser opptas pasienter med langtidsvedtak.

13.3.4 Ressursanalyse helse

Tallene fra 2017 og fremover er korrigert for kommunens utgiftsbehov. Det betyr at tall fra 2016 og tidligere kan være litt lave.

Figur 6 Ressursanalyse kommunehelse 2016-2018
Kilde: SSB/KOSTRA

Netto driftsutgifter pr innbygger kommunehelse, viser at Skien kommune prioriterer kommunehelse 7 prosentpoeng lavere enn gjennomsnittet av kommunegruppe 13. Det viser også størrelsen på netto driftsutgifter i prosent av samlede netto driftsutgifter. Tallene for netto driftsutgifter til forebyggende arbeid er svært lave, noe som blant annet skyldes nedleggelse av familieteamet i kommunalområdet Oppvekst i 2014.

Netto driftsutgifter til diagnose, behandling og rehabilitering pr innbygger er gått ned fra 6% til å ligge på gjennomsnittet av kommunegruppe 13. Ser vi på legeårsverk pr 10000 innbygger er det redusert til 1% under kommunegruppe 13. Når det gjelder årsverk fysioterapi pr. 10.000 innbygger er disse økt fra 16 til 15 prosentpoeng under gjennomsnitt av kommunegruppegruppe 13. Årsverk ergoterapeuter pr 10.000 innbygger er også redusert fra gjennomsnitt til 2% under gjennomsnittet av kommunegruppe 13. Andel psykiatriske sykepleiere er redusert betydelig siste året. Her kan det være en feilregistrering i 2017.

13.3.5 Administrasjon

Skien kommune har lave utgifter til administrasjon. Figuren under viser at vi er mørke grønne på administrasjon (nederste linje) og lyse grønn på pleie og omsorgstjenester.

5 % vekt i barometeret	Kommunens nøkkeltall			Plass	Snitt	Topp	Kommunens karakter		
	KB 2017	KB 2018	KB 2019				KB 2019	KB 2019	KB 2019
GRUNNSKOLE: Netto utgifter til grunnskole per innbygger, korrigert for utgiftsbehovet	13629	13827	13729	91	14354	12745	4,4	4,1	4,5
PLEIE OG OMSORG: Netto utgifter til pleie og omsorg per innbygger, korrigert for utgiftsbehovet	17358	17777	18213	166	18822	15042	4	3,8	3,9
BARNEHAGE: Netto utgifter til barnehage per innbygger, korrigert for utgiftsbehovet	8090	8052	8343	76	8750	7737	5	4,9	4,5
BARNEVERN: Netto utgifter til barnevern per innbygger, korrigert for utgiftsbehovet	2177	2538	2143	149	2310	1166	3,4	3,3	3,9
SOSIALTJENESTE: Netto utgifter til sosialtjeneste per innbygger, korrigert for utgiftsbehovet	2436	2246	2512	178	2934	1226	4,2	4,6	4,1
KOMMUNEHELSE: Netto utgifter til kommunehelse per innbygger, korrigert for utgiftsbehovet	2399	2323	2512	95	2864	2088	4,6	5	4,6
ADMINISTRASJON: Netto utgifter til administrasjon per innbygger, korrigert for utgiftsbehovet	3272	3301	3577	49	4192	3298	5,4	4,7	5,2

Figur 7 Utgifter fordelt på tjeneste 2017-2019

Kilde: Kommunebarometeret

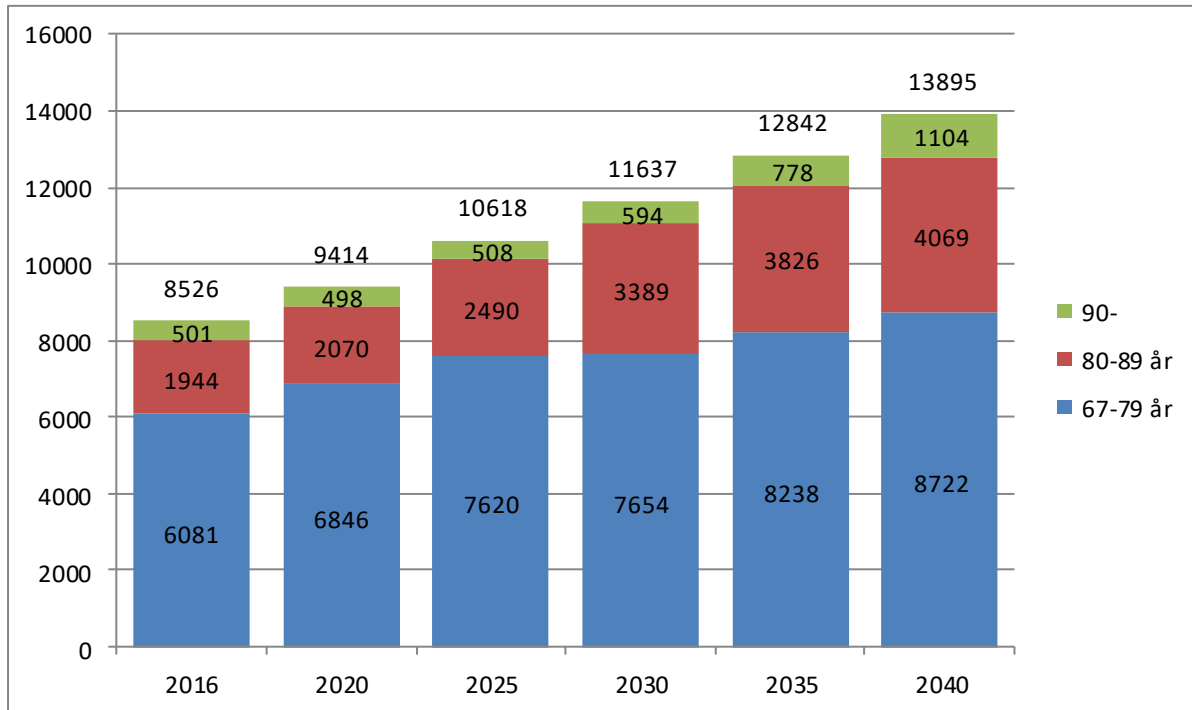
Helse og velferd er relativt lavt bemannet på lederstøtte og utredningskapasitet og vi mener det er behov for en styrking innen områdene HR, Kvalitet& utviklingsarbeid, samt Helsejuss. Det vurderes at den den «gode» karakteren på området administrasjon har negativ effekt på områdene «pleie og omsorg» og «kommunehelse» med bakgrunn i kompetanseutnyttelse og at ledere må bruke mye av sin tid på å saksbehandle fremfor å drifte og videreutvikle tjenestetilbudene og ta vare på ansatte.

13.3.6 Demografi

De demografiske endringene vil gi en økning i eldre over 67 år i årene fremover, og levekårsindikatorerne for Skien kommune peker på sentrale utviklingstrekk i befolkningen som legges til grunn for satsningsområdene i handlingsprogrammet. Det er verdt å merke seg at det også

vil være flere som lever lengre med flere sykdommer og at kompleksiteten i lidelsesbildet vil øke. Kommunedel plan for helse- og omsorg omtaler dette nærmere.

Et nærmere blikk på fordeling og utvikling i befolkningens mengde over 66 år er vist i figur under. Høyest vekst i løpet av en femårsperiode i antall personer som er 80 år og eldre er fra 2025 til 2030

Figur 8, Befolkning over 66 år, Skien 2016-2040, MMMM-alternativ, Kilde SSB

Folkehelseprofilen for Skien kommune viser at det er lave skår for kommunen på flere områder, noe som fremkommer i oversikten under.

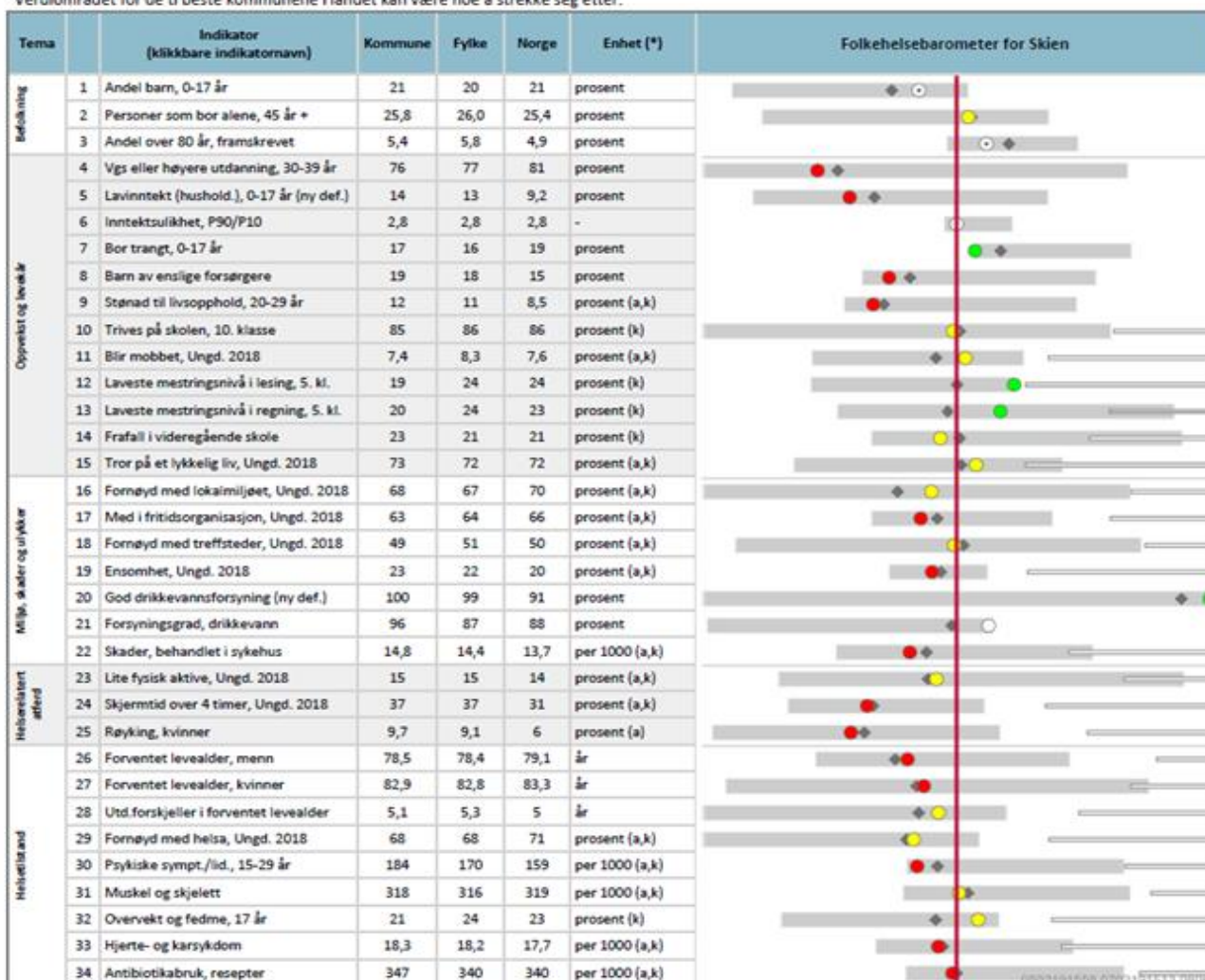
FOLKEHELSEPROFIL 2019

Folkelsebarometer for kommunen

I oversikten nedenfor sammenliknes noen nøkkeltall for kommunen og fylket med landstall. I figuren og tallkolonnene tas det hensyn til at kommuner og fylker kan ha ulik alders- og kjønns sammensetning sammenliknet med landet. Klikk på indikatornavnene for å se utvikling over tid i kommunen. I Kommunehelsetatistikkbank, <http://khs.fhi.no> finnes flere indikatorer samt utfyllende informasjon om hver enkelt indikator.

Vær oppmerksom på at også «grønne» verdier kan innebære en folkehelseutfordring for kommunen, fordi landsnivået ikke nødvendigvis representerer et ønsket nivå. Verdiområdet for de ti beste kommunene i landet kan være noe å strekke seg etter.

- Kommunen ligger signifikant bedre an enn landet som helhet
- Kommunen ligger signifikant dårligere an enn landet som helhet
- Kommunen er ikke signifikant forskjellig fra landet som helhet
- Kommunen er signifikant forskjellig fra landet som helhet
- Ikke testet for statistisk signifikans
- ◆ Verdien for fylket (ikke testet for statistisk signifikans)
- | Verdien for landet som helhet
- ▬ Variasjonen mellom kommunene i fylket
- ▭ De ti beste kommunene i landet

Figur 9, Folkehelseprofil, Kilde FHI (Folkehelseinstituttet)

13.3.7 Nøkkeltall brukerforhold

Tabellen under viser utvikling av brukertall på noen utvalgte områder:

Tjenesteområde/År	2016	2017	2018	2019**
Hjemmetjenesten	1717	1795	1741	1828
Beboere bokollektiv demens og slag.	85	85	85	85
Heldøgns plass i institusjon.	373	375	383	383
Beboere i bemannede boliger	193	195	195	182
Brukere dagplass institusjon	320	315	318	281
Dagplass i institusjon	75	83	83	83
Brukere trykghetsalarm	1082	1073	1063	1200
Utløste alarmer	23499	13901	10966	11579
Brukere med omfattende behov for tjenester*	101	101	93	mar.20
Antall brukere som har individuell plan	213	201	201	211
Antall brukere med Brukerstyrt Personlig Assistent	36	34	34	31
Antall brukere dagtilbud funksjonshemmede (Mats-Marensro inkl bistand etter skoletid (fra 2015))	85	73	85	79
Antall brukere med avlastning (Barn og voksne)	132	112	108	114
Antall med vedtak om fritidskontakt (barn og voksne)	328	256	233	230
Antall med vedtak om fritidskontakt på venteliste	22	28	35	30
Antall med omsorgslønn Totalt (bare barn frem til 2014)	321	262	236	231
Antall med legemiddelassistert rehabilitering (LAR)	65	59	65	52
Antall flyktninger bosatt	151	141	58	26
Antall brukere som har fått bistand fra boveilederteamet	203 + 49	188+66 (rop)	159	119

* Godkjente brukere som utløser refusjon fra staten etter ny finansieringsordning

** Tall pr oktober

13.4 MÅL OG INNSATSOMRÅDER

Utviklingstrekkene og erfaringer inneværende år leder til en vurdering om at gjeldende kommunedelplan for helse og omsorg bør revideres, og at dette må gjøres i sammenheng med det pågående arbeidet med Tjenesteveileder og vedtaksprosessene knyttet til tildeling av tjenester. Dette er en integrert del av det overgripende kvalitets- og utviklingsarbeidet i kommunalområdet, og det vil henge tett sammen med utviklingen av personalområdet og ny kompetanseplan.

13.4.1 Overordnede formål for tjenestetilbudet i kommunalområdet:

Med referanse til vedtatt kommunedelplan, skal kommunens helse- og omsorgstjenester:

- Gjøre det lettere for den enkelte å leve med psykiske, sosiale, helsemessige og/eller funksjonsmessige vansker
- Bidra til at den som har varige eller langvarige psykiske, sosiale, helsemessige og/eller funksjonsmessige vansker kan leve et liv i tråd med egne ønsker

- Bidra til at den som er utsatt for skade, sykdom eller lidelse av begrenset varighet så raskt som mulig kan gjenoppta sin ordinære og foretrukne livsførsel
- Bidra til at den enkelte kan foreta informerte og kvalifiserte valg med hensyn til risiko for sykdom og skade
- Gjøre det lettere for folk å velge og utøve helsefremmende aktiviteter og leve et sunt liv
- Gjøre det lettere å være pårørende til personer som har psykiske, sosiale, helsemessige og/eller funksjonsmessige vansker

Følgende grunnprinsipper danner utgangspunkt for tjenestetilbudet:

- Stabilt gode tjenester – godt på laveste nivå
- Gode tjenester til alle brukere
- Akkurat nok inngripen
- Ikke-belastende tjenesteutøvelse
- Helhetlige og samarbeidende tjenester
- Kontinuerlig tjenesteutvikling

13.4.2 Innsatsområder og resultatoppnåelse.

Skien kommune vil satse på å utvikle tjenestenes kapasitet og innhold, samt å heve tjenestenes faglige nivå for å møte befolkningens behov for helse- og omsorgstjenester. Satsingen vil gjelde både institusjonsbaserte og hjemmebaserte tjenester og det faglige utviklingsarbeidet vurderes også å ha positive effekter på omdømme, rekruttering og ivaretagelse av ansatte.

Skien kommune vil i handlingsplanperioden legge til grunn følgende forventninger og målbilder:

- Kapasitetsøkning
- Faglig utvikling og spesialisering
- Brukermedvirkning og aktiv brukerrolle
- Utvikling av samarbeidet med pårørende og mer forutsigbar pårørendeomsorg
- Utvikling av nye arenaer og samarbeidsformer i lag med frivillig sektor for sammen å gi bedre tilbud til befolkningen
- Satsing på forebygging særlig med henblikk på langsiktige, tverrsektorielle satsinger for å forebygge utenforskap og gjennom det forbedre folkehelsen i Skien
- Habilitering og rehabilitering som gjennomgående i alt faglig arbeid
- Videreutvikling av tilbud innen psykisk helse
- Sammenheng i tjenester mellom kommune og spesialisthelsetjeneste, særlig for pasienter som har sammensatte helsetilstander og langvarige pasientforløp
- Differensiering av tjenester for mennesker med nedsatt funksjonsevne

Med bakgrunn i ovennevnte analyse av ressursbruken, forventede utviklingstrekk og folkehelseinstituttets oversikt over Skien, så vil tiltaksområdene for kommunalområdet være å:

- Fortsette oppfølgingen av vedtatt kommunedelplan og handlingsprogram for kommunalområdet
- Ytterligere effektivisere ressurs - og kapasitetsutnyttelse
- Justere omfang av og nivå på både lovpålagte og ikke-lovpålagte tjenester til samme nivå som sammenlignbare kommuner

- Justere innrettingen og sammensetningen av det kommunale tjeneste - og botilbudet med bakgrunn i nåværende og fremtidige utfordringer
- Dreie henimot økt forebygging og økt ressursbruk til innbyggere over 67 år og fokusere på helse- og omsorgstjenester fremfor velferdstjenester
- Fortsette arbeidet innen personal/HR for å sikre god ledelse, god og forsvarlig bemanning, herunder tilstedeværelse/sykefraværsoppfølging, rekruttering og kompetanseutnyttelse

Med bakgrunn i de forventede økonomiske rammene de kommende år og økte driftskostnader til nytt sykehjem i Kverndalen, så vil tjenestetilbudet være forsvarlig men redusert på en rekke områder. Behov som er identifisert, men ikke prioritert, vil innebære redusert kapasitet på flere områder, inkludert både helse og omsorgstjenestetilbud, administrasjon og forvaltning. Gitt demografiske endringer, så er det behov for å dreie tjenestetilbudet til eldre over 67 år.

13.5 MEDARBEIDERE

13.5.1 Årsverk i kommunalområdet

Tabellen under viser utviklingen i antall årsverk i Helse og velferd.

Årsverk	2016	2017	2018	2019
Antall årsverk i avdelingen	1419	1432	1480	1467
Herav administrative årsverk def.. KOSTRA *	10	7	8	8
Fagressurser tjeneste def. KOSTRA	1409	1425	1472	1459

**Ledere som leder andre ledere med budsjett og personalansvar*

Kilde: Enhetene pr. 1.1.2019.

Den største nedgang i årsverk skyldes endringer på enheten på Stigertun hvor det var mange ubesatte stillinger.

Administrative ressurser i henhold til KOSTRA sin definisjon er 7 og utgjør kun 0,5% av total antall årsverk. Når det gjelder totalt antall årsverk som jobber administrativ (sentral ledelse i helse og velferd, stab og støtte og merkantile) er det 31 totalt. Av disse er 8 årsverk merkantile som er knyttet til driften av 48 enheter, mens 15,8 årsverk er knyttet til sentrale stab og støttefunksjoner og 7 årsverk utgjør overordnet ledelse. Det er verdt å bemerke at Agenda Kaupangs analyse viser at kommunen har lave administrasjons og fellesutgifter, noe som også kan være en utfordring ift ledelse, kompetanseutnyttelse og oppfølging av ansatte og tjenestemottakere.

Tabellen under viser fordelingen i årsverk og hvor mange prosent dette utgjør av totalt antall årsverk i helse og velferd.

Type administrasjon	Årsverk	i % av totalt antall årsverk
Overordnet ledelse	7	0,50 %
Stab og støtte	15,8	1,14 %
Merkantil	7,7	0,55 %
Totalt administrativt	30,5	2,19 %

Denne fordelingen viser at vi ligger lavt på utviklings- og utredningskapasitet.

13.5.2 Sykefravær for kommunalområdet

Type fravær	2016	2017	2018	2019*
Egenmelding	1,2	1,0	1,1	0,7
Bedriftsbetalt (1-16 dager)	1,3	1,2	1,2	0,9
Trygdebetalt (17.d – 1 år)	7,0	7,8	7,4	7,3
Totalt fravær	9,4	10	9,6	8,9

Kilde: HR * Fravær 2. tertial 2019 i %

Det totale fraværet utgjør 8,9 % 2. tertial 2019. Det er noe økning på 5,9% fra tilsvarende periode i fjor. Langtidsfravær over 56 dager er økt fra 5,1% til 5,6%, mens korttidsfraværet er redusert fra 1% til 0,9%. Det gjennomføres egne analyser ved de enhetene som har over 10% sykefravær. I tillegg til at det er etablert noen prinsipper for oppfølging av sykefravær noe som gir større forutsigbarhet for alle parter. Sykefraværprosjektet følges opp i kommunalområdets ledelse, på hvert medbestemmelsesmøte og som orientering til hovedutvalget.

Sykefraværsoppfølgingen har medført at vi har fått avklart flere saker i forhold til hva som blir veien videre for den enkelte.

Helse og velferd har 208 årsverk og 305 ansatte som er over 60 år i alder. Kartleggingen av sykefravær viser at vi også har en høy andel ansatte med kroniske plager og behov for tilrettelegging. Dette utfordrer oss både på kort og lang sikt, og det er nødvendig å jobbe strategisk slik at en ivaretar helheten i forhold til rekruttering og kortsiktige behov. Rekruttering vil være en av våre satsingsområder i årene fremover.

13.5.3 Kompetanse

Strategisk kompetanseplan ble politisk vedtatt i 2014. Den er nå revidert og legges frem til politisk behandling i høst. Den gir retning for fremtidig kompetanseprofil og økt fokus på videre og etterutdanning. Samhandlingsreformen, eldrebølgen og utviklingen i retning av mer spesialiserte tjenester medfører økt behov for kompetanse kommunens helse - og omsorgstjeneste i årene fremover. Tabellen under viser utvikling fra 2010 og mot målet i 2020.

KOMPETANSE	2010	01.01. 2014	01.10. 2015	01.09. 2016	01.04. 2017	01.10. 2018	01.05. 2019	Mål 2020
Høgskole	30 %	35 %	40 %	40,7 %	39,7 %	39,70 %	42,74 %	45 %
Fagutdanning	46 %	44 %	43 %	42,5 %	42,9 %	42,90 %	42,13 %	45 %
Uten formell kompetanse	24 %	21 %	17 %	16,8 %	17,4 %	17,40 %	15,12 %	10 %
Sum	100 %	100 %	100 %	100 %	100,0 %	100,00 %	100,00 %	100 %

Kilde: HRM Visma

Helse og velferd har fortsatt en høy andel ansatte uten formell kompetanse samt en lav andel på bachelor med videreutdanning. Det er et mål å stimulere ansatte til å ta videreutdanning. Helse og velferd får tilskudd fra Fylkesmannen etter utdanningsaktivitet. Det er i tillegg avsatt 1 mill. til kompetansehevede tiltak i tillegg til de midlene som ligger ute på de respektive budsjett.

Det har vært et løft i det faglige nivået i helse- og velferd. Kompetanseutfordringene er likevel vedvarende for å håndtere variasjonen i behovet spesielt blant utskrivningsklare pasienter.

Målet om 45% høyskoleutdannede, 45% fagarbeidere og 10% ufaglærte i 2020, må forskyves, men det settes i den reviderte kompetanseplanen.

13.6 ØKONOMI

13.6.1 Status økonomi per september 2019

Tall i hele tusen	Regn. 2017	Reg 201800	Prognose	Budsj. 2019
Brutto utgifter - avskrivninger	1 354 170	1 430 270	1 470 962	1 452 962
Brutto inntekter - avskrivninger	- 229 166	-230 927	- 201 363	- 201 363
Netto driftsutgifter	1 125 004	1 199 343	1 269 599	1 251 599
Mer / mindreforbruk (-)	3 306	2 595	18 000	

Kilde: Mnd rapp sept 2019 prognose

Helse og velferd melder et totalt merforbruk på ca. 18 mill. Ca. 12 mill. av dette er utgifter knyttet til overliggere, variabel lønn og diverse driftsutgifter.

Nye ressurskrevende tjenestemottakere har økt avviket med ytterligere 17,7 mill. Men etter inntektsføring av en statlig refusjon på 3,7 mill. som er en engangs inntekt i 2019 og en varig inntekt på 8 mill. blir netto merutgift på disse tjenestemottakerne ca. 6 mill.

Det ble fremmet en sak for hovedutvalget i juni med endringstiltak for å oppnå budsjettbalanse som vi jobber videre med.

13.6.2 Økonomisk ramme for kommunalområdet

Følgende ramme er lagt inn i økonomiplanen (tall i hele tusen)

Helse- og velferd	2020	2021	2022	2023
Utgifter	1 498 717	1 544 303	1 613 210	1 705 060
Inntekter	-199 440	-201 695	-208 149	-214 810
Netto driftsutgifter	1 299 277	1 342 608	1 405 062	1 490 251

Rammene i økonomiplanperioden er i hovedsak fremskrevet med lønns og prisvekst inkl. endring i tiltak jfr. oversikt under.

13.6.3 Driftstiltak som er lagt inn i rammen.

Tabellen under viser konsekvenser av driftstiltak som er lagt inn i kommunalområdet sin ramme.

Endring i drifts ramma	2020	2021	2022	2023
HV 001/20 bortfall av øremerket tilsk dagakt. hjemmeboende demens	1325	1325	1325	1325
HV 101/15 styrking rustiltak	1900	1900	1900	1900

HV 002/20 lovkrav om psykologkompetanse	878	878	878	878
HV 218/15 Kverndalen bo- og aktivitetssenter			2000	54900
HV 050/18 Korr avtale lønn legevakta	-451	-451	-451	-451
Sa 029/20 Endring satser pensjon	9894	9894	9894	9894
HV 023/20 innf- el-bil klima- og miljø	600	600	600	600
TA 004/14 Innsparing 1%	-12100	-12100	-12100	-12100
HV 017/20 Økt ramme	7500	7500	7500	7500
HV 030/20 Responssenter	0	0	0	0
HV 038/20 Habilitering - rehabilitering	900	900	900	900
Sum	10446	9546	11546	64446

HV 001/20 bortfall av øremerket tilskudd dagakt. hjemmeboende demens

Utbygging av tilpassede og fleksible dagaktivitetstilskudd - demensplan 2020. Det ble opprettet en tilskuddsordning i 2012. Det foreslås en plikt for kommunen til å tilby et dagaktivitetstilskudd til hjemmeboende personer med demens fom 1/1-2020. Skien kommune fikk 1,283 mill i 2019, til 16,6 plasser. Bortfall av inntekten kompenseres.

HV 101/15 styrking rustiltak

I statsbudsjettet er det lagt til grunn en videre opptrapping ved at 150 mill. av de frie inntekter brukes til opptrappingsplan.

HV 002/20 lovkrav om psykologkompetanse

Innføring lovkrav om psykologkompetanse i norske kommuner fom 1/1-2020. I perioden 2013-2019 har kommunene hatt mulighet til å motta et årlig tilskudd pr psykologårsverk. Regjeringen vil i statsbudsjettet for 2020 foreslå å innlemme bevilgningen på 205 mill kroner i kommunenes rammetilskudd fom 2020. Skien kommune fikk 850.000 i 2019. Bortfall av inntekten kompenseres.

HV 218/15 Kverndalen bo- og aktivitetssenter

Det er lagt inn et anslag på økte driftsutgifter basert på dagens nivå ved Lyngbakken bo og behandlingssenter.

HV 050/18 Korr avtale lønn legevakta

Avtalen som er inngått med sykepleierne på legevakta for ekstra helgejobbing. Dette skal tas ut igjen i 2020 og finansieres av lønnsoppgjør.

Sa 029/20 Endring satser pensjon

Bare en teknisk budsjettjustering som ikke har virkning på driften.

HV 023/20 innf- el-bil klima- og miljø

Styrking av rammen som skal finansierer differansen mellom leiepris til bensin bil og til el bil

TA 004/14 Innsparing 1%

Fordelt kutt med i underkant av 1% flatt.

HV 017/20 Økt ramme

Effekten av kommuneoppbygget og noen kostnadsreducerende tiltak har gitt en ramme på 15 mill til fordeling. Vurderinger i forhold til fordelingen er basert på demografi, nasjonale føringer, press i tjenesteproduksjon, avvik i driften. Dvs. ikke direkte kostnader knyttet til vekst.

HV 030/20 Responssenter

Det er lagt inn manglende finansiering av responscenter med en engangs utgift på kr. 4 mill og en tilsvarende engangs inntekt med kr. 4. mill. Dvs netto lik 0,- Beløpene er trukket ut i 2021, da det er lagt opp til at helse og velferd skal dekke dette innen egen ramme. Viser til sak og vedtak i HOHV, formannskap og bystyret mai/juni 2019.

HV 038/20 Habilitering - rehabilitering

Gjelder kompensering av bortfall inntekt og har ingen effekt på ramma.

13.6.4 Investeringstiltak som er lagt inn i rammen.

Tabellen under viser investeringstiltak og brutto kostnad som er lagt inn i ansvarsområdet til helse og velferd:

Beløp inkl mva

Investeringstiltak	2020	2021	2022	2023
HV 011/16 El-bil ladestasjon	1800	1800	1800	1800
HV 218/15 Kverndalen bo- og aktivitetssenter	100000	170000	170000	4800
HV 004/17 Småprosjekter som understøtter driften	4500	4000	4000	4000
HV 010/16 Boliger rus	5000			
HV 001/18 Nytt bygg - akutte tjenester	33500			
HV 005/19 Heldøgns omsorgsplasser			90000	
Sum Brutto investeringskostnader	144800	175800	265800	10600

(tall i hele tusen ekskl mva)

HV 011/16 El-bil ladestasjon :

Dette er en oppfølging av bystyrets satsing på el biler jfr sak 180/15 for å tilrettelegge for en økt andel el biler innen helse og velferd. Beløpet viser brutto kostnad til prosjektet. Det bygges carporter til bilene i hjemmetjenesten i tillegg innfor samme sum. Planen er å bygge ut carporter slik: 2019: 20 stk. på Gulset og 10 stk. på Sentrum. 2020: 10 stk. på Klyve og 20 stk. på Ytre Gjerpen. 2021: 10 stk. på Klyve og 10 stk. i sentrum. På Klyve sjekkes det fredningsbestemmelser som kan gjøre dette noe mer utfordrende der.

HV 218/15 Kverndalen bo- og aktivitetssenter

Bygget er fullfinansiert

HV 004/17 Småprosjekter som understøtter driften:

For å optimalisere driften innen ulike tjenester er det behov for å iverksette en del tiltak som bidrar til dette. Det kan være seg bygningsmessige justeringer og investeringer av mindre omfang. Tiltakene er prioritert etter prinsippene: 1. Tiltak som letter driften og kan gi innsparinger, 2 tiltak som hever kvaliteten, 3 utskifting av dyrt utstyr. For 2020 er det lagt inn 4,5 mill ekskl mva. etter en prioritert investeringsplan.

HV 010/16 Boliger rus

Det ble i 2016 budsjettet med 4 mill. i midler til fremskaffelse av boliger til vanskeligstilte med rusutfordringer på boligmarkedet. Beløpet er nå økt til 5 mill.

Regjeringen har tidligere varslet om kommunal betalingsplikt for utskrivningsklare pasienter innenfor rus og psykisk helsevern. Dette vil medføre et økt behov for boliger til denne gruppen. Tiltaket er sett i en større sammenheng og er foreløpig utsatt.

HV 001/18 Nytt bygg - akutte tjenester

En følge av at leieavtalen med STHF om lokalene til legevakt, så vil kommunen ha behov for å etablere ny lokasjon for fremtidige akutte tjenester, inkludert legevakt. Det er politisk vedtatt ny interkommunal legevakt.

HV 005/19 Heldøgns omsorgsplasser

Det er lagt inn et estimert beløp til bygging av nye sykehjemsplasser etter etablering av Kverndalen.

SA 009/16 Digitalisering

Tiltakets navn	2020	2021	2022	2023
SA 009/16 Digitalisering	15000	15000	15000	15000

(tall i hele tusen ekskl mva)

Rådmannen har foreslått å styrke it-området i kommunen i årene fremover. Helse og velferd får tilført en stor andel av disse midlene etter en oppsatt plan. Dette inkluderer deler av satsingen på velferdsteknologi, samt innføring av mobile enheter i hjemmetjenesten, digitalt tilsyn infrastrukturløft, og andre forbedringer innen it området. Beløpet ligger i rammen til Rådmannen.

13.6.5 Behov for investeringer – ikke finansiert

Behov investering som ikke er finansiert	2020	2021	2022	2023
Søppelrom og carport til minibuss på Melum	500			
Nytt bygg MATS (2022)		1000	20000	
Utvidelse av sykehjemsplasser Gulset og Melum pga ombygginger				
Tilpassing av boliger til ressurskrevende tjenester - sikkerhetspasienter	1500			
Gjøre om personalbase til leilighet	1000		400	
Sum	3000	1000	20400	0

(tall i hele tusen ekskl mva)

Søppelrom og carport til minibuss på Melum

Det er for liten plass på søppelrommet på Melum. I skråningen mellom parkeringsplassene er det mulig å bygge en utebu til søppel, pluss en garasje plass til buss og sykkel.

Nytt bygg MATS (2022)

MATS må finne nye lokaler i 2020 og beløpet er et foreløpig prisestimat på investeringen. Dagens husleie vil kunne dekke det meste av nye kapitalkostnader.

Utvidelse av sykehjemsplasser Gulset og Melum pga ombygginger
Konsekvenser av omgjøring av rom og øke antall bad er foreløpig ikke klart.

Tilpassing av boliger til ressurskrevende tjenester - sikkerhetspasienter
Det er behov for en permanent løsning for målgruppen. Det er foreløpig lagt inn i driftsbudsjettet et behov for å leie av plasser.

Gjøre om personalbase til Leiligheter innen tilrettelagte tjenester
Gjøre om personalbase til leiligheter ved aktuelle bofellesskap

13.6.6 Behov for omdisponering i driften

Helse og velferd har vurdert følgende tiltak som nødvendig å gjennomføre:

Behov for omdisponeringer - må finansieres	2020	2021	2022	2023
Avvik månedsrapport (variabel lønn, ressurskrevende, overliggere, fart på kutt 2019)	18000	18000	18000	18000
Reduksjon (-12,1+7,5 mill) 2020	4600	4600	4600	4600
Helsejurist/helserådgiver	950	950	950	950
Tilskudd palliativ koordinator	220	220	220	220
Økt behov for pårørendestøtte - BPA, omsorgsstønad og avlastning	3000	3000	3000	3000
Tillegg for meransvar fagsykepleiere	650	650	650	650
Økning i ressurskrevende tjenester (helårsvirkning)	8000	8000	8000	8000
Kvalitetsrådgiver	950	950	950	950
7 nye avlastningsplasser på Melum- redusert inntekt	800	800	800	800
Finansiering av stilling servicetjenesten	650	650	650	650
Responscenter: Potensielle gevinster ved samvirke/samorgansiering	2100	2500	3000	3000
Responscenter: Potensielle gevinster avlastning tjenesten	2000	3000	3200	3200
Oppsøkende hjemmebesøk styrking med 20%	140	140	140	140
Bærbare løsninger for tjenestekontoret	120	120	120	120
Fagleder tilrettelagte (50% økt stilling, dvs en 100% stilling)	400	401	402	403
Ledelse- nærledelse tilrettelagte	950	950	950	950
SAMBA- endring i avtale med Porsgrunn (tapt inntekt)	2500	2500	2500	2500
Videreføre praksiskonsulentordningen	300	300	300	300
MAS - brukere behov for økt bemanning- Sikkerhetspasienter	950	950	950	950
Leie av bygg til sikkerhetspasienter	300	300	300	300
Økt behov psykisk helse og livsmestring 1 årsverk. Øvrige behov dekkes innen rammen	750	750	750	750
Rask psykisk helsehjelp egenfinansiering	350	550	1350	1350
Sum behov for omdisponeringer	48680	50281	51782	51783

Prognose 2019 omgjort til utfordring

Avviket for 2019 er estimert til ca 18 mill. Dette skylder hovedsakelig ressurskrevende brukere, overliggere og variabel lønn.

Reduksjon (-12,1+7,5 mill) 2020

Det er lagt inn en reduksjon på 12,1 mill og en tilførsel på 7,5 mill. Til sammen blir det en reduksjon av rammen på 4,6 mill.

Helsejurist/helserådgiver

På grunn av et økende antall enkeltsaker er det nødvendig å styrke denne kompetansen. I dag bruker leder av tjenestekontoret ca 70% av sin tid på enkeltsaker

Tilskudd palliativ koordinator

Vi har et palliativt samarbeid med sykehuset i Telemark som koster oss kr. 0,22 mill. Tiltaket mener vi er så viktig at det må prioriteres

Økt behov for pårørendestøtte - BPA, omsorgstønad og avlastning

Vi har fått noen saker i retur fra fylkesmannen hvor våre vedtak er endret. Beløpet er et foreløpig estimat på hva som er det varige behovet.

Tillegg for meransvar fagsykepleiere

Som et resultat av mellomoppgjøret forsvant alle tillegg for meransvar. Dette har vi lagt inn igjen

Økning i ressurskrevende tjenester (helårsvirkning)

Beløpet er helårsvirkning av tjenester som startet i 2019. Dette beløpet inkluderer ikke refusjonsordningen da det er uklart hva som tilfaller kommunen.

Kvalitetsrådgiver

Den nasjonalt vedtatte Kvalitetsforskriften, gjennomførte eksterne revisjoner og det pågående interne kvalitetsarbeidet viser et behov for å styrke kvalitets og utviklingsarbeidet for kommunalområdet. Det ligger også en økt ambisjon om interaksjon med omgivelsene og frivilligheten, herunder samskaping som vil kreve økt ressurs. Effekten av å styrke denne kapasiteten er bedre lederstøtte, mer helhetlige, enhetlige og bedre koordinerte tjenester, samt bedre ivaretagelse av tjenestemottakerne.

7 nye avlastningsplasser på Melum- redusert inntekt

En konsekvens av omgjøring av plasser på Melum er at vi taper ca 0,8 mill i inntekt fra beboerne. Avlastning er en gratis tjeneste men effekten vil være å redusere og utsette behovet for heldøgnsomsorgsplasser.

Finansiering av stilling servicetjenesten

På grunn av et økende press på hjemmetjenester og tilhørende hjelpemidler slik at brukerne kan bo lengst mulig hjemme, må dette området styrkes. Endring i oppgave og ansvarsforhold mellom NAV hjelpemiddelsentral og kommune.

Responscenter: Potensielle gevinster ved samvirke/samorganisering

Det er lagt inn manglende finansiering av responscenter med en engangs utgift på kr. 4 mill og en tilsvarende engangs inntekt med kr. 4. mill. hvilket vil tilsi en netto lik 0,- Beløpene er

trukket ut i 2021, da det er lagt opp til at helse og velferd skal dekke dette innen egen ramme. Viser til sak i HOHV, formannskap og bystyret mai/juni 2019.

Responscenter: Potensielle gevinster avlastning tjenesten

Det er lagt inn manglende finansiering av responscenter med en engangs utgift på kr. 4 mill og en tilsvarende engangs inntekt med kr. 4. mill. hvilket vil tilsi netto lik 0,- Beløpene er trukket ut i 2021, da det er lagt opp til at helse og velferd skal dekke dette innen egen ramme. Viser til sak i HOHV, formannskap og bystyret mai/juni 2019.

Styrke forebyggende hjemmebesøk med 20 %

Oppsøkende hjemmebesøk er i behov av en styrking på 20% for å kunne følge opp den vedtatte satsingen av hjemmeboende over 80 år. Dette innebærer en økning på 140. Viser til orientering til hovedutvalget 21.08.19.

Bærbare løsninger for tjenestekontoret

Tjenestekontoret har behov for å ta i bruk bærbare enheter slik at det kan dokumenteres ute hos bruker.

Fagleder tilrettelagte (50% økt stilling, dvs en 100% stilling)

Kommunen er pålagt å ha en overordnet faglig ansvarlig knyttet til bruk av tvang og makt overfor mennesker med utviklingshemming og det er behov for å øke saksbehandlingskapasiteten og oppfølgingen av Helse og omsorgstjenesteloven kap. 9 som handler om tvang og makt overfor mennesker med psykisk utviklingshemming. Det er økte krav fra Fylkesmannen til oppfølging av dette juridiske området.

Ledelse- nærledelse tilrettelagte tjenester

Økning i særlig utfordrende brukergrupper innen ressurskrevende tjenester, sakenes kompleksitet og økning i årsverk, medfører behov for økt ledelse-nærledelse.

SAMBA- endring i avtale med Porsgrunn - forventet tapt inntekt

Kommuneavtalen mellom Skien og Porsgrunn skal revideres innen utgangen av 2019. Dersom det inngås en avtale med Porsgrunn, mer i tråd med Porsgrunns faktiske bruk av plassene, vil det føre til redusert tilskudd.

Videreføre praksiskonsulentordningen

Praksiskonsulentordningen er fastleger som er engasjert for å bedra kvaliteten på samarbeid mellom fastlegene og kommunens øvrige helse- og omsorgstjenester. Har vært drevet med eksterne prosjektmidler fra 2016, og anses meget viktig for å sikre og opprettholde god informasjon, systematikk og kvalitet, særlig i forhold til samarbeidsrutiner, observasjon og kontinuitet med spesiell vekt på sårbare personer med sammensatte hjelpebehov.

MAS- brukere behov for økt bemanning – Sikkerhetspasienter

Pasienter som er dømt til tvungen psykisk helsevern skal bo i kommunen når sikkerhetspsykiatrien finner det forsvarlig. Vi må etablere oppfølging av disse på en trygg og forsvarlig måte.

Leie av bygg til sikkerhetspasienter

Det er behov for tilrettelagte bygg i egnede boligområder for å ivareta disse personene på en sikkerhetsmessig forsvarlig måte.

Økt behov psykisk helse og livsmestring 1 årsverk

Det er behov for ressurser til oppfølging av klienter som søker oppfølging gjennom tjenestekontoret, får vedtak og har krav på tjenester i psykisk helseteam. Antall klienter som får vedtak på tjenester er større en det teamet er dimensjonert for å kunne håndtere, noe som samsvarer med folkehelseoversikten.

13.6.7 Forslag til omdisponeringer - drift

Tabellen under viser hvordan helse og velferd skal omdisponere driftsmidler for å dekke deler av det definerte behovet.

Forslag til omdisponeringer	2020	2021	2022	2023
Tiltak fra 2019 med virkning i 2020				
En stilling trekkes inn ved Scheen matservice	-300	-300	-300	-300
Vurdere oppgaveendring innen drift og forvaltning		-700	-700	-700
Gjennomgang og justere vedtak i boliger for funksjonshemmede	-2000	-2000	-2000	-2000
Innføring av trygghetsteknologi i boliger og justere bemanningen	-1000	-3500	-3500	-3500
Nye tiltak for 2020				
Ikke ta i bruk plasser i Siljan	-2000	-2000	-2000	-2000
Tilskudd andre	-1000	-1000	-1000	-1000
Reforhandle avtale om VTA plasser med Grep	-4000	-4000	-4000	-4000
Redusert merforbruk heldøgns omsorg	-8000	-8000	-8000	-8000
Aktivitører sykehjem 4,5 årsverk	-2800	-2800	-2800	-2800
Frivillighetskoordinator	-750	-750	-750	-750
Økt egenbetaling dagavdelinger	-200	-200	-200	-200
Dagavdeling somatikk - redusert kapasitet med 10 plasser (1 årsverk)	-550	-550	-550	-550
Redusert turnuskandidat fysio/ergo	-400	-400	-400	-400
Balanse koordinerende hjemmetjeneste	-3600	-3600	-3600	-3600
Praktisk bistand 3 - 4 uker	-3300	-3300	-3300	-3300
Responscenter: Potensielle gevinster ved samvirke/samorgansiering	-2100	-2500	-3000	-3000
Responscenter: Potensielle gevinster avlastning tjenesten	-2000	-3000	-3200	-3200
Strukturendring fra base til ambulerende tjenester	0	0	-2000	-3000
Inn på TUNET rus og psykisk helse legges ned	-750	-1550	-1550	-1550
Dagaktivitetstilbud psykisk helse inkl Hermanns hus	-3400	-3400	-3400	-3400
Miljøpatruljen	-1100	-1100	-1100	-1100
Lindrende enhet - redusere med to plasser	-1700	-1700	-1700	-1700
Redusert tjenestetilbud sommer rehab. 6 uker	-2000	-2000	-2000	-2000

Balanse spesialiserte tjenester	-2600	-2600	-2600	-2600
Sum	-45550	-50950	-53650	-54650
Behov for omdisponering	48680	50281	51782	51783
Udekket i 2020	3130	-669	-1868	-2867

En stilling trekkes inn ved Scheen matservice i fellestjenester

Som følge av naturlig avgang og effektivisering av arbeidsprosesser, vil det være mulig å redusere med et årsverk. Stillingen er tatt ut i 2019 med helårsvirkning i 2020

Vurdere oppgaveendring innen drift og forvaltning

Utsettes til 2021

Gjennomgang og justere vedtak i boliger for funksjonshemmede

Ved å se på forholdet til indirekte tid og nivå på tjenestene vil det være mulig å redusere forbruket med fra 4,0 mill. til 6,0 mill. i 2019. Vi vil oppnå redusert nivå på tjenester i tråd med anbefaling i Agenda rapport.

Innføring av trygghetsteknologi i boliger og justere bemanningen

Reduksjoner på natt må ses i sammenheng med brukerbehov og rettigheter. Endringer i tilbudet er sårbart for raske endringer, da dette er tjenester i et livslangt perspektiv.

Reduksjoner på natt ses i sammenheng med implementering av velferdsteknologi og skal ikke gå ut over kvaliteten i tjenesten.

Begrense eller ikke ta i bruk plasser i Siljan

Redusere kjøp av heldøgnsomsorgsplasser i Siljan.

Tilskudd andre

Reduseres med 1 mill. til de lag og foreninger som ikke har en bindende avtale eller det er en forutsetning for statlig tilskudd at kommunen også bidrar.

Reforhandle avtale om VTA plasser med Grep

Skien kommune betaler i dag 50% av pris pr plass på Grep. Statlig veileder antyder 25% som retningsgivende. Konsekvensene kan bli at flere tjenestemottakere mister tilbudet og vil søke seg over i kommunale tilbud.

Redusert merforbruk heldøgns omsorg

Det gjennomføres et omstillingsarbeid innen heldøgns hvor kompetanse (pleietyngde) og pleiefaktor vurderes mot de behov som foreligger for tjenester

Aktivitører sykehjem 4,5 årsverk

Helse og velferd har 4,5 aktivitører på sykehjem som foreslås inndratt. Innsparingen gir 2,8 mill. Dette medfører at aktivitets- og kulturtilbudene reduseres, og må utføres av pleiepersonalet og frivillige på sykehjemmene.

Bortfall av frivillighetskoordinator

Innsparing av frivillighetskoordinator med kr. 0,750 mill. Dette medfører at rekruttering, oppfølging og koordinering av frivillige til sykehjem, bokollektiv og dagavdelinger for eldre må foretas av tjenesten selv. Dette kan medføre en reduksjon på antall frivillige fordi strukturerte møteplasser og oppfølging vanskeliggjøres

Økt egenbetaling dagavdelinger

Skien kommune ligger noe lavt i forhold til en dekning av faktiske utgiftene til dagtilbudene til eldre. Det er estimert et potensiale på 200 i økt egenbetaling.

Reduksjon av dagavdeling somatikk med 10 plasser

Redusere antall dagavdelingsplasser på somatikk med 10. Innsparingen gir en kostnadsreduksjon ca. 0,55 mill. Dette vil medføre et økt press på hjemmesykepleien og på institusjonsplasser.

Inndra av turnuskandidat fysioterapi

Fysioterapitjenesten har gjennom flere år hatt turnuskandidat. Innsparing på turnuskandidat er estimert til 0,4 mill. men det vil også redusere fastlønnskuttet slik at det reelle beløpet blir noe mindre. Bortfall av turnuskandidat kan medføre rekrutteringsutfordringer.

Balanse koordinerende hjemmetjeneste

De 8 arbeidslagene i hjemmesykepleien har i dag en drift med 3,6 mill. i overforbruk som skal søkes spart inn.

Endre praktisk bistand fra hver 3 til 4 hver uke

Redusere det lovpålagte tilbudet praktisk bistand i hele hjemmebaserte tjenester hvilket kan lede til innsparing på ca. 3,2 mill. En del praktiske oppgaver vil bli overført hjemmetjenesten, noe som vil redusere konsentrasjon om helseoppgavene, og gi økt press på hjemmesykepleien. Vi erfarer at noen andre kommuner har en standard på hver 4 uke, som gjerne følges av en garantiordning knyttet til denne tjenesten.

Responscenter: Potensielle gevinster ved samvirke/samorgansiering

Det er lagt inn manglende finansiering av responscenter med en engangs utgift på kr. 4 mill og en tilsvarende engangs inntekt med kr. 4. mill. hvilket vil tilsi netto lik 0,- Beløpene er trukket ut i 2021, da det er lagt opp til at helse og velferd skal dekke dette innen egen ramme. Viser til sak i HOHV, formannskap og bystyret mai/juni 2019.

Responscenter: Potensielle gevinster avlastning tjenesten

Det er lagt inn manglende finansiering av responscenter med en engangs utgift på kr. 4 mill og en tilsvarende engangs inntekt med kr. 4. mill. hvilket vil tilsi netto lik 0,- Beløpene er trukket ut i 2021, da det er lagt opp til at helse og velferd skal dekke dette innen egen ramme. Viser til sak i HOHV, formannskap og bystyret mai/juni 2019.

Strukturendring fra base til ambulerende tjenester

Tjenestene innrettes mer mot økt differensiering av tjenestetilbudet for å imøtekomme stadig nye krav til kompetanse og oppgavegjennomføring.

Inn på TUNET rus og psykisk helse legges ned

Tilbudet foreslås lagt ned.

Dagaktivitetstilbud psykisk helse inkl Hermanns hus

Legge ned nærmiljøtiltaket på Moflata og Hermanns Hus. Det vil totalt gi en innsparing på 3,4 mill. Dette vil medføre et økt press på lavterskel tilbud både på Psykisk helse og livsmestring og Rus og livsmestring, hjemmetjenesten vil oppleve et økt press og lokalitetene blir benyttet/lånt ut til brukerorganisasjoner. Det må da opprettes andre samarbeidsarenaer.

Brukerne av dagaktivitetstilbudene vil eventuelt måtte benytte ordinære aktiviteter/tilbud på bydelshusene.

Miljøpatruljen

En nedleggelse av tilbudet gir en innsparing på 1,1 mill. Dette er et tilbud for å holde rusmisbrukere i en liten jobb og aktivitet. En nedleggelse vil gi økt press og arbeidsoppgaver på feltpleien/lavterskel rus, ruskonsulentene og politi.

Lindrende enhet

Redusere med 2 plasser gir en innsparing på 1,7 mill. Enheten har liten venteliste. Ved kapasitetsutfordring vil det ses på intern rokkering av pasienter på Skien Helsehus.

Redusert tjenestetilbud sommer rehab 6. uker

Det vil gi en innsparing på 2 mill. å stenge rehabiliteringsavdelingen i 6 uker på sommeren. Man vil spare både på drift av 21 senger og innleie av sommervikarer på de andre enheten på Skien helsehus. Det vil gi en økt belastning på hjemmetjenesten og overliggerdøgn på STHF vil øke.

Balanse spesialiserte tjenester.

Nivå og omfang av tjenestetilbudet reduseres.

Differanse

I 2020 mangler vi inndekning for kr. 3,630 mill. Det vil vi jobbe med ut året i 2019 for å få til.

13.6.8 Behov vi ikke har prioritert

Dette er behov som vurderes som riktige, men som har mindre prioritet enn de som er fremkommer over.

Behov for omdisponeringer - bør finansieres	2020	2021	2022	2023
Rekrutteringstillegg sykepleiere /fagsykepleiere	9000	9000	9000	9000
Barneboliger 4-6 plasser	15000	15000	15000	15000
HR rådgiver (rekruttering, flyt, vikarer, variabel lønn)	950	950	950	950
Fastlegeordningen - rekruttering- kjøp av en liste	1000	1000	1000	1000
ALIS- Utdanningsløp	1000	1200	1400	1600
Etablere korttid/avklaringsplasser i tilknytning til eksisterende bofelleskap				
Sum	26950	26950	26950	27550

Rekrutteringstillegg sykepleiere /fagsykepleiere

Frem til sommeren 2019 hadde sykepleiere en lokal lønnsstige med et tillegg som gjorde kommunen mer konkurransedyktig i forhold til andre med hensyn til rekruttering

Barneboliger- 4-6 plasser

Det er flere barn med omfattende hjelpebehov i grenseland mellom Barnevern og helse og omsorgstjenester. Flere av disse barna vil få store behov tjenester innen helse og omsorg også etter fylte 18 år. Det er behov for opprettelse av en barnebolig der kommunen ved Helse og Velferd, i nært samarbeid med Oppvekst/Barnevernet etablerer fulltids omsorgstilbud også etter helse og omsorgstjenesteloven.

HR rådgiver (rekruttering, flyt, variabel lønn)

Vi har store utfordringer med rekruttering av helsepersonell og dette vil øke i årene fremover. Pr 1.10 har vi innvilget 19,5 årsverk i krav om økt stilling og vi har en økende bruk av variabel lønn på grunn av kompetansemangel på en del vakter. Det er et stort behov for stillingen, men den kan foreløpig ikke prioriteres.

Fastlegeordningen - rekruttering- kjøp av en liste

Fastlegeordningen er presset ved at det er få ledige listeplasser, og generelt stort arbeidspress for legene. Kommunen planlegger å etablere plasser for fastleger under spesialisering. Dette vil medføre kostnader enten til tilskudd under etablering av nye fastlegehjemler, eller ved å kjøpe en eksisterende fastlegehjemmel til lege i spesialisering

ALIS- Utdanningsløp

Kommunen er delegert ansvar for tilrettelegging av utdanningsaktiviteter, veiledning, supervisjon og godkjenning av spesialistutdanningen for leger i allmenntidmedisin. Dette ansvaret trådte i kraft 1.3.2019, og selv om ikke alle rammevilkårene er kjent, vil det medføre økte kostnader for kommunen.

Etablere korttid/avklaringsplasser i tilknytning til eksisterende bofelleskap

Gjøre om langtidsplasser til korttidsplasser for å sikre nivå og innretning på langvarige tjenester.

13.6.9 Forslag til omdisponeringer- ikke prioritert

Forslag til omdisponeringer - ikke prioritert	2020	2021	2022	2023
Reduksjon i bofelleskap, inkl. tilskudd Skien Diakonale Senter		-7000	-7000	-7000

Reduksjoner i bofelleskap inkludert tilskudd Skien Diakonale Senter

Det kan være aktuelt å vurdere omfanget av plasser i bofelleskap, inkludert Skien Diakonale Senter for å komme i balanse, men dette er ikke prioritert grunnet utfordringer med å ivareta nåværende beboere i andre tjenestetilbud.

13.6.10 Tilskudd andre

Tabellen under viser tilskudd som ligger i rammen til helse og velferd for 2019. Det er lagt til grunn at tilskuddene prisjusteres med kommunens deflator på 2,4%. Det er vedtatt en egen sak om søknadsbehandlingen for 2020. Kommunalområder vil i forbindelse med behandlingen av handlingsprogrammet legges fram en egen sak om tildeling for 2019.

P-tekst	Tilskudd 2020
Til disposisjon Politiske søknader	137 000
SMISO - Senter mot incest og seksuelle overgrep i Telemark	322 000
Arbeidsmiljøskadde Landsforening	Lyses ut
Amathea	Lyses ut
LEVE - Landsforeningen for etterlatte ved selvmord	Lyses ut
Skien Diakonale senter	7 021 000
NKS Veiledningssenter for pårørende (Husleie)	Lyses ut

NKS Veiledningssenter for pårørende	Lyses ut
Kirkens SOS i Telemark	Lyses ut
Mental Helse, Skien	Lyses ut
Mental Helse hjelpetelefon	Lyses ut
Autisme forening	Lyses ut
LLP Telemark	Lyses ut
Telemark Røde Kors	Lyses ut
Telemark Røde Kors "kom videre mann"	Lyses ut
ADHD	Lyses ut
Kirkens sos.tjeneste, Tilja (Crux Tilja oppfølgingssenter)	Lyses ut
Afrikansk kulturforening (leksehjelp)	Lyses ut
ME Foreningen	Lyses ut
Grep Marensprosjektet	3 081 000
VTA plasser	8 775 000

I tillegg blir det søkt øremerkede midler som blir direkte videreformidlet til enkelte tiltak. Tabellen under viser hva vi har mottatt i 2019. Hva summen blir i 2020 er avhengig av innvilget søknad.

VIDEREFORMIDLING AV STATLIGE MIDLER	2 019
Sentret mot seksuelle overgrep	3 864 000
Kirkens Sosialtjeneste, Crux/Tilja (Fra fylkesm. I Telemark)	660 000
NKS Veiledningssenter	495 000
Lavterskel helsetilbud til rusavhengige	429 000
Miljøpatruljen - Link	660 000
Miljøpatruljen – Ung – nytt prosjekt	1 320 000
OPP'S (Opplevelser Puls Praksis)	660 000
Nye springbrett	650 000
Etterverns hus	625 000
Sum tilskudd fra Staten	9 363 000

14 HANDLINGSPROGRAM 2019 – 2022, BYUTVIKLING, DRIFT OG KULTUR (BDK)

14.1 OPPDRAGET – FORMÅL OG VERDIER

BDK sitt samfunnsoppdrag er mangfoldig og representerer et vidt spenn i ansvar og oppgaver:

- langsiktig samfunnsutvikling, areal- og samfunnsplanlegging, plan- og byggesaksbehandling, landbruks- og eiendomsforvaltning
- drift av kultur, bibliotek, fritidstilbud og friluftsliv
- drift av kritisk infrastruktur; formålsbygg, veg, park, vannforsyning og avløp
- kommunaltekniske investeringer
- næringsutvikling

På døgnbasis leverer BDK viktige bidrag til de tre satsingsområdene i kommuneplanens samfunnsdel. Til å løse samfunnsoppdraget ønsker BDK økt medvirkning fra sivilsamfunnet; frivilligheten, innbyggere og næringsliv, også på områder som tradisjonelt har vært kommunale arenaer.

Et felles mål i BDK er å levere gode, attraktive og etterspurte tjenester. Kompetanseutvikling og kontinuerlig forbedringsarbeid er helt avgjørende for å oppnå dette, sammen med høy tilstedeværelse blant medarbeiderne.

Næringsseksjonen, med nyansatt leder, er overført fra Vekst i Grenland til BDK. Oppdraget er å tiltrekke nye bedrifter, opprettholde god kontakt og dialog med etablerte bedrifter, bidra til å øke antall arbeidsplasser og gjøre Skien og Grenland til et attraktivt sted å bo og bosette seg. Bypakke Grenland er et flerårig og krevende oppdrag, med involvering av flere enheter i BDK. Effektene av tiltakene forventes å få stor betydning for byutvikling, infrastruktur, miljø, innbyggere og besøkende.

BDK prioriterer godt kommunikasjonsarbeid, oppfølging av kommunens digitaliseringsstrategi og styrking av innbyggerdialogen.

Noen viktige oppgaver er:

- Å bidra til at Google etablerer Hyperscale datasenter på Gromstul
- «Datasenterstrategi» for Skien
- Skien som regionhovedstad i Vestfold Telemark
- Togstopp ved nytt kollektivknutepunkt
- Arbeidet med Riksveg 36 og påkobling til E18
- Rullering av arealdelen med fokus på næringsarealer
- Opprustning av kollektivknutepunkt og park på Landmannstorget
- Ibsenbiblioteket og Ibsen 2028
- Iverksetting av kommunedelplan for Kultur, idrett og friluftsliv
- Bosetting av flyktninger og andre vanskeligstilte
- Kverndalen bo- og dagsenter
- Ny barnehage - Duestien
- Byggetrinn 2 Lunde B
- E-sak (saksbehandlings-system i byggesaker) og Digitalisering av byggesaksarkiv
- VA-investeringer - videreføres i perioden

Noen hovedutfordringer er

- Høy investeringsaktivitet - store satsinger som krever flere og godt kvalifiserte prosjektledere
- Drift og vedlikehold av vei - spesielt vintervedlikehold
- Drift og vedlikehold av grøntområder

- Bosetting av vanskeligstilte - riktig type bolig på rett sted
- Økt etterspørsel fra ordningen «Kontingent-kassen»
- Strømkostnader - prisøkning på over 30 prosent på to år

Felles formål og verdier i BDK i handlingsprogramperioden 2020 - 2023

Samfunns-effekt mål	<ul style="list-style-type: none"> ○ Økt medvirkning fra innbyggere, næringsliv og frivilligheten ○ En synlig rolle som pådriver innen klima, miljø og bærekraft ○ En framtidrettet og trygg infrastruktur ○ Mangfoldige og inkluderende bomiljøer ○ Kultur, idrett og friluftsliv som varemerke ○ Et attraktivt sentrum ○ Et attraktivt sted for bedriftsetableringer og vekst i arbeidsplasser
Kunde-/Bruker-effekt mål	<ul style="list-style-type: none"> ○ BDK leverer etterspurte og gode tjenester til avtalt tid
Medarbeider-perspektivet	<ul style="list-style-type: none"> ○ I BDK er det en mestringskultur og myndiggjorte medarbeidere ○ I BDK er sykefraværet under seks prosent
Forbedrings-perspektivet	<ul style="list-style-type: none"> ○ I BDK er det innarbeidet en felles driftsstrategi for kontinuerlig forbedringsarbeid i alle enheter

14.2 MEDARBEIDERE – SYKEFRAVÆR, ÅRSVERK, ORGANISERING OG ANSVAR

14.2.1 Sykefravær

Tabell Totalt sykefravær i prosent i BDK i 2017, 2018 og 2. tertial 2019

Område	2017	2018	2. tertial 2019
Byutvikling, drift og kultur (BDK)	5,5	6,1	5,0

Merknad

Mål 2019: Samlet sykefravær under seks prosent. Tall for 2. tertial er en indikator på at BDK lykkes i sitt arbeid med å oppretthold høy tilstedeværelse.

14.2.2 Årsverk

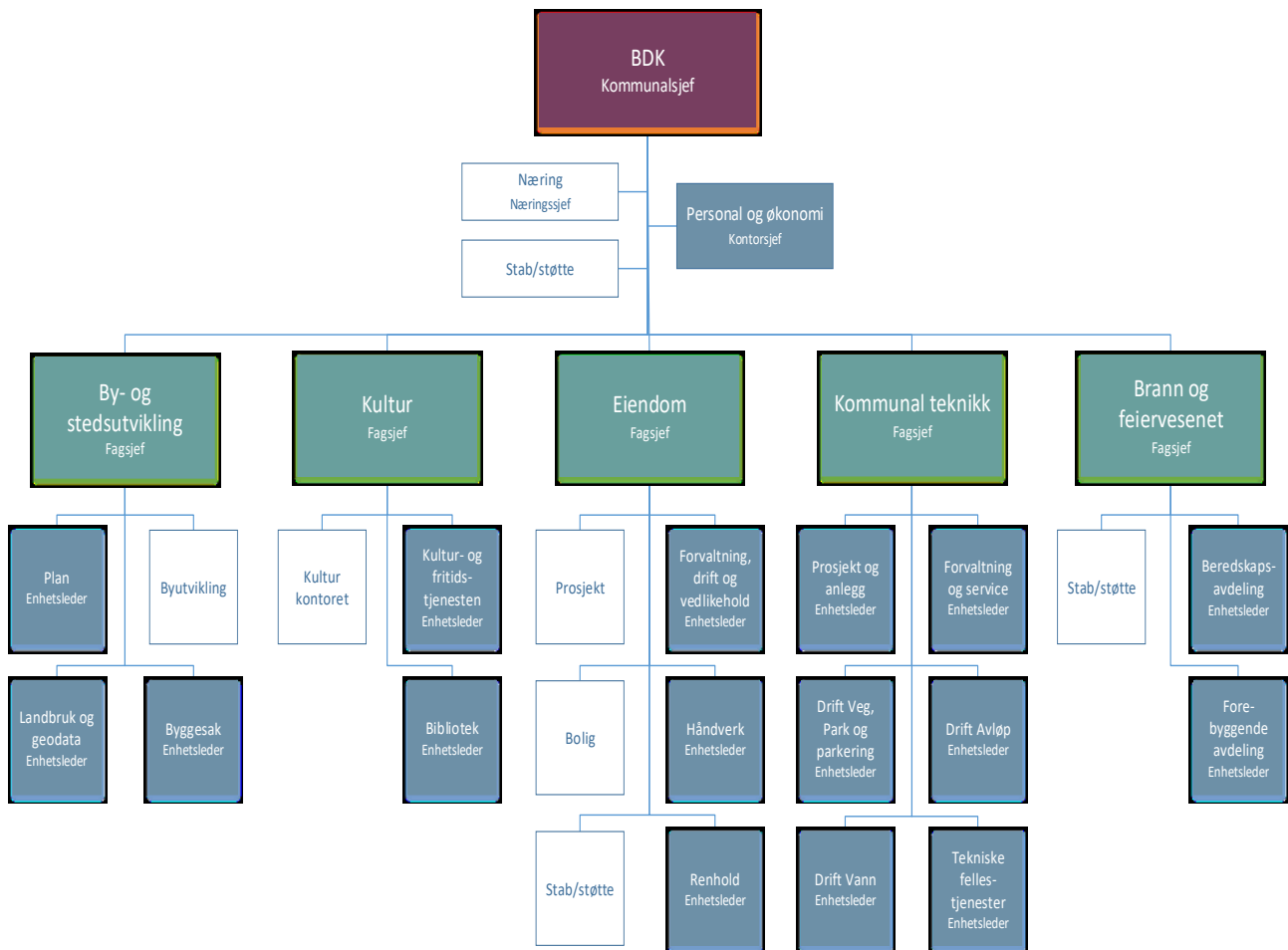
Tabell Årsverk-utvikling i BDK – 2017, 2018, 2019 og anslag 2020

Kategori/ÅR	2017	2018	2019	2020
Årsverk	398	404	408,8	453,1

Merknad:

- Ansvar for felles postmottak og arkiv, inklusive ca. 9 årsverk, overføres fra BDK/Administrasjons-avdelingen til sentraladministrasjonen fra og med 1. januar 2020
- Ansvar for Brann, inklusive 53,3 årsverk, overføres til kommunalsjef for BDK fra 1. januar 2020.

Fig Organisasjonskart Byutvikling, drift og kultur (BDK)

Figur Organisasjonskart BDK fra 1. januar 2020 - Blå bokser har egen enhetsleder.

Endringer per 1. januar 2020

- Ansvar for Felles postmottak og arkiv overføres fra kommunalsjef i BDK til assisterende rådmann
- Ansvar for Brann og feiervesenet overføres fra assisterende rådmann til kommunalsjef BDK

14.3 ØKONOMI

14.3.1 Drift

Tab Ramme drift BDK, inkl. VA, 2020 - framkommer som vist i tabellen nedenfor. Tall i 1 000 kroner.

Tekst	Sum
Opprinnelig budsjett - utgifter 2019	714 011
Opprinnelig budsjett - inntekter 2019	- 276 777
Opprinnelig budsjett - netto 2019	437 234
Budsjettendring - netto 2019 (pr 25.9.)	5 159
Prisvekst - netto 2019	11 795
Tiltak/endringer i bunden drift:	
Netto reduksjon BDK	- 1 700
Fjernvarme Landmannstorget	200
Pensjonssatser	1 732
Barn og Unge kommunestyre	20
Bortfall av tilskudd etabl egen bolig	413
Redusert husleia NAV bygg	- 5 000
Gromstul drift utgifter	5 000
Gromstul drift inntekter (fin. av fond)	- 5 000
VA rammer netto (selvkost)	6 974
Internt BDK	
Ny byggeleder Prosj/Anlegg (utg)	900
Ny byggeleder Prosj/Anlegg (innt)	- 900
Utgiftsramme 2020	741 042
Inntektsramme 2020	- 284 216
Nettoramme 2020	456 826

Merknad

- Grunnlag for ny ramme 2020: Deflator 3,28 prosent, varige budsjettendringer per 25.09.2019 og redusert ramme kr 1,7 mill.

Tab Drift BDK 2020, uten VAR området. Tall i 1 000 kroner

Område	Formål	Regnskap 2018 (uten avskriv.)	Opprinnelig driftsbudsjett 2019	Driftsbudsjett 2020 (pr.01.10.19)	Årsverk
Kommunalsjef ○ Adm. avd. inkl. arkiv (18,2) ○ Næring (2) ○ Stab (2,6)	Utgifter	25 378	31 804	33 270	22,8
	Inntekter	-1 032	-955	-5 986	
	Netto	24 346	30 845	27 284	
By- og stedsutvikling	Utgifter	50 051	48 240	50 892	44
	Inntekter	-25 555	-22 083	22 807	
	Netto	24 496	26 157	28 084	
	Utgifter	85 122	78 076	81 598	
	Inntekter	-29 051	-21 692	-22 403	

Område	Formål	Regnskap 2018 (uten avskriv.)	Opprinnelig driftsbudsjett 2019	Driftsbudsjett 2020 (pr.01.10.19)	Årsverk
Kultur	Netto	56 071	56 384	59 194	63
Eiendom	Utgifter	313 950	302 345	309 558	167
	Inntekter	-124 937	-119 692	-119 074	
	Netto	189 013	182 653	190 484	
Kommunalteknikk	Utgifter	250 773	253 546	266 625	112
	Inntekter	-121 496	-112 355	-114 845	
	Netto	129 277	141 191	151 781	
BDK	Utgifter	725 274	714 011	741 942	408,8
	Inntekter	-302 071	-276 777	-285 116	
	Netto	423 203	437 234	456 827	

Merknad:

- Ansvaret for Brann overføres til BDK per 1. januar 2020. Den økonomiske rammen for BDK vil bli justert

Tiltak - omdisponeringer og reduksjon i 2020

Endrede og /eller nye behov krever omdisponering i ressursbruk inn mot etterspurte og prioriterte oppgaver. Kontinuerlig forbedring, er en måte å oppnå handlingsrom. Samtidig vil en reduksjon i rammen, kreve ekstraordinære tiltak.

Tab Tiltak. Tall i 1000 kroner

	Område	Tiltak	Kr
Innsparingskrav 1% minus tilførte midler	BDK	Kontinuerlig forbedring, effektivisering, årsverk - fordeles på alle enheter, unntak Veg og park som skjermes	1 700
Underfinansiert kvalitetsheving vinterdrift	Veg - underfinansiert vinterdrift i et «normalår»	Omdisponering av midler. Tilføres vintervedlikehold for å opprettholde valgt kvalitetsheving	1 000
Gatevarme sentrum	Økte strømkostnader	Omdisponering av midler	500
Behov for omdisponering i BDK	Nye områder; Veg og park - ikke tilført midler til nye gs-veger, nye grønt- og lekeområder, Landmannstorget mm	Skjerme enhetene for kutt, krav til effektivisering og utvikling (roboter mm), omdisponering av midler, oppgang av det kommunale ansvaret, omklassifisering av veger	2 000
Gatevarme nye prosjekter	Landmannstorget (2020), bruer (2021), Sykehjem (2022)	Ikke benytte gatevarme	1 500
SUM			6 700

Strøm - formålsbygg

	Område	Tiltak	Kr
Strømkostnader alle kommunens formålsbygg	Eiendom - 30% prisøkning over to år	Opprette et «strømfond» som finansieres av økt utbytte	7 500

14.3.2 Investering

Tab Tiltak/investeringer 2020 - 2023, eksklusiv VAR. Tall i 1 000 kroner og ekskl. mva.

Tiltaksnavn	2020	2021	2022	2023
Bredbånd mobildekning	3 000	3 000	3 000	3 000
Muggsanering arkiv	2 100	700	-	-
Bolig vanskeligstilte og flyktninger	20 000	20 000	20 000	20 000
Kjørbekkhøgda skole, universell utforming	10 000	-	-	-
Lunde barneskole etappe 2	30 700	-	-	-
Duestien barnehage	3 741	-	-	-
Kverndalen bo- og aktivitetssenter	100 000	170 000	170 000	4 800
Akutte tjenester, legevakt	33 500	-	-	-
Prosjektering bibliotek 1)	4 000	18 000	70 000	97 600
Investeringsplan formålsbygg	5 500	5 500	5 500	5 500
Moflata skole	3 611	-	-	-
Framtidsbruk av Klosterskogen	1 500	-	-	-
Administrasjonslokaler Fritidsparken	2 000	-	-	-
Bloms Minde /Paulinehjemmet	4 000	-	-	-
Gulsethallen/idrettshall	-	3 500	-	-
Gulsethallen svømmehall	-	3 000	-	-
Skienhallen	5 500	-	-	-
Gimsøy skole	-	1 500	-	-
Vinduer Gulset ungdomsskole	2 500	-	-	-
Investeringer maskinforvaltning - transformasjon biogass	5 800	5 800	5 800	5 800
Mulig urnelund Gulset	10 000	-	-	-
EPC 2	2 000	12 000	12 000	-
Ladeinfrastruktur Skien	500	500	500	500
Byutviklingsprosjekter	1 000	1 000	1 000	1 000
Småprosjekter invest. «byvedlikehold»	5 000	5 000	5 000	5 000
Lekeplasser	400	400	400	400
Jernbanestoppsted i fjellet	15 000	-	-	-
Boligutbyggingsprosjekter med anleggsbidrag 2)	5 000	5 000	5 000	5 000
Næringsareal	5 000	5 000	5 000	5 000
Boligutbyggingsprosjekter 3)	2 500	2 500	2 500	2 500
Reg. planer - næringsutviklingspott	2 000	2 000	2 000	2 000
Utbyggingsavtale og tilrettelegging datasenter	1 000	-	-	-
Gromstul - VAR-Veg mv	14 000	-	-	-
NVE rassikring Skienselva	15 000	-	-	-
Opprustning vegnett	7 000	7 000	7 000	7 000
Aksjon skoleveg	950	950	950	950
Reduksjon andel grusveg	2 000	2 000	2 000	2 000
Kommunal andel Bypakka	12 500	11 000	11 000	11 000
Infrastruktur i bakken ifbm Bypakka	2 000	2 000	2 000	2 000
Veg og gatelys i distriktene	400	400	400	400
Sum brutto investeringer, ekskl. VA	318 902	276 950	320 250	181 450

Merknader:

- 1) Prosjektering bibliotek: til å jobbe fram ekstern finansiering, inklusive Ibsen 2028, settes det av kr. 500 000 i hvert av årene 2020 og 2021. Sikre kommunal egenandel ved søknader og samarbeid om Ibsen 2028

- 2) Boligutbyggingsprosjekter med anleggsbidrag; Egen ordning med moms-fritak. Kommunen inngår utbyggingsavtaler med utbygger, og det avtales at kommunen er byggherre. Kostnader dekkes av utbygger
- 3) Boligutbyggingsprosjekter; Midler til infrastruktur for å tilrettelegge for boligbygging. Kommunen får inntekter når boenheter realiseres

Tab Nye tiltak/investeringer 2020 - 2023 Vannforsyning og Avløp. Tall i 1 000 kroner

Tiltaksnavn	2020	2021	2022	2023
Investering vannforsyning	73 500	65 000	65 000	68 000
Investeringer avløp	66 500	79 000	79 000	82 000
Sum investeringer i VA	140 000	144 000	144 000	150 000

Merknader:

VA-investeringene skal bidra til måloppnåelse og resultater i tråd med Hovedplan for vannforsyning og avløp 2017 - 2036

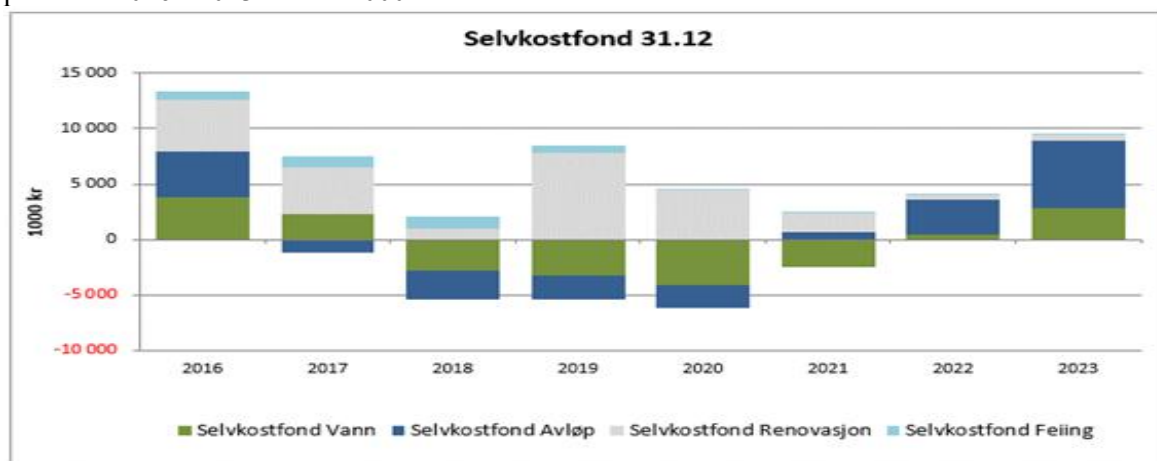
- Vannforsyning
 - 1% fornyelsestakt (ledningsutskifting)
 - Styrket kapasitet i reservevannforsyningen
 - Redusert lekkasjetap
 - Forvaltet dammer ihht. NVE krav
- Avløp:
 - Redusert fremmedvannstilførsel til renseanlegg og forurensingstap til resipienter (vassdrag)
 - 1% fornyelsestakt (ledningsutskifting)
 - Sanert utslipp til Børsesjø/Leirkupp vassdraget
 - Tilknyttet spredt avløp til offentlig avløpsnett
 - Forebygget overvannsskader i tettbygde områder

14.3.3 Gebyr

Vannforsyning, Avløp og Renovasjon (VAR) - Selvkost

Kommunens kostnader med å frambringe VAR-tjenestene, skal dekkes av gebyrene betalt av kundene (selvkost). Kommunen kan ikke tjene penger på tjenestene. Overskudd fra det enkelte år skal tilbakeføres til abonnentene i form av lavere gebyrer innen de neste fem årene. Det er flere usikre faktorer som påvirker treffsikkerheten i et selvkostbudsjett. Skien anvender selvkostprogrammet *Momentum Selvkost Kommune*, som også benyttes av ca. 200 andre norske kommuner, jf. egen gebyrsak til politisk behandling.

Fig VARF- området. Estimert fondsutvikling - totalt og fordelt på de enkelte gebyrområdene i perioden 2016 - 2023. Tall i 1 000 kroner

Merknad:

Forutsetningen for tallgrunnlaget i figuren over, er at gebyrene endres som foreslått i egen sak til bystyret, gebyrfastsettelsen.

I 2019 gir et forholdsvis stort fond på Renovasjonsområde. Hovedårsak er refusjon fra RIG, en følge av avstemming hos RIG i 2018, og skyldes faseforskyvning av tiltak mellom år. Når de planlagte og budsjetterte tiltakene til RIG er utført, vil renovasjonsfondet bli tilsvarende redusert og nullet ut.

Vann- og avløps områdene har fra 2018 hatt negative fond. I egen sak om gebyr-fastsettelse, vil disse negative fondene elimineres og eventuelt bli positive fra 2021/ 2022 for hhv. avløp og vann.

Tab Gjeld VARF-området, restverdi per 31.12.2018. Tall i 1 000 kroner.

Vann	Ubehandlet vann	Avløp	Slam	Renovasjon	Feiing	Sum VARF	Sum Kommunen
510 733	6 152	646 737	1 696	17 486	1 655	1 184 499	4 259 793

Tab VARF-området - Prosentvis andel av kommunens totale gjeld

2014	2015	2016	2017	2018
24,5	25,06	27,01	28,18	27,81

Merknad:

Tall for 2018 viser at VARF sin prosentvise andel av kommunens totale gjeld er noe redusert

Gebyr VARF området

Tab Endring av årsgebyr for normalhusholdning. Endring i kroner, inkl. prisstigning, og prosent fra 2019 til 2020.

Område	K-gr 13 2019	Skien 2019	Skien 2020	Endring i kroner	Endring i prosent
Vannforsyning	2 608	2 266	2 493	227	10
Avløp	3 874	3 219	3 413	194	6
Renovasjon	2 637	2 673	2 753	80	3
Feiing	392	322	342	20	6
SUM eks mva	9 511	8 480	9 001	521	6
Mva 25 %	2 329	2 120	2 250	130	-
SUM inkl mva	11 840	10 600	11 251	651	6

Merknad:

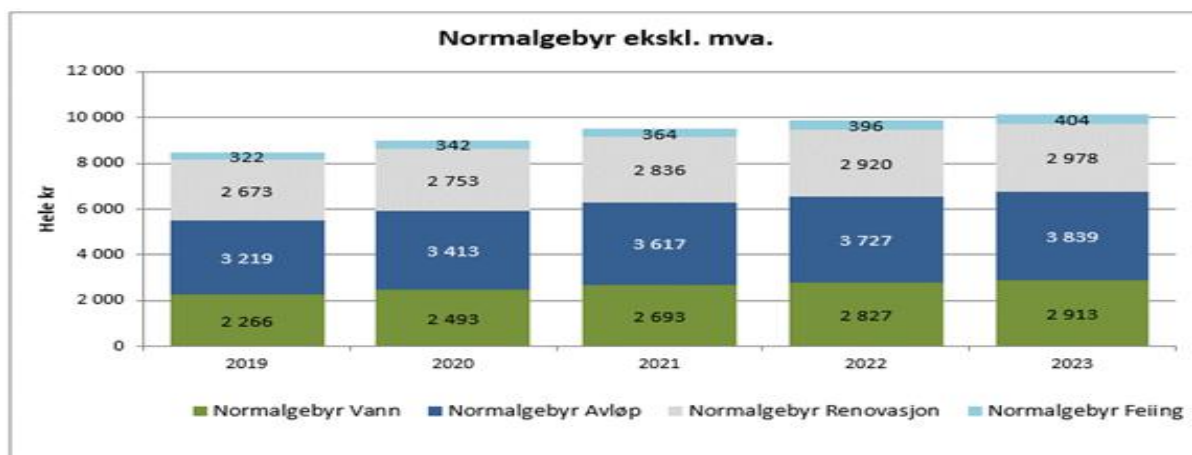
Tabellen viser endring av årsgebyr for en normalhusholdning, sammenlignet med Kommunegruppe 13. Bolig med 120 m2 bruksareal, avfallsdunk på 140 liter og en pipe.

Tab Gebyrer sammenlignet med noen utvalgte kommuner. Ekskl. mva. Kilde: SSB, KOSTRA 2019

Kommune	Vann	Avløp	Renovasjon	Feiing	SUM
Drammen	3 018	5 342	2 722	452	11 534
Tønsberg	2 163	3 780	2 036	391	8 370
Larvik	2 987	3 919	2 052	330	9 288
Porsgrunn	2 320	3 920	2 200	442	8 882
Skien	2 266	3 219	2 673	322	8 480
Kostra gr. 13	2 608	3 874	2 637	392	9 511
Landet u Oslo	3 741	4 146	2 854	468	11 209

Merknad: Tabellen viser at Skien i 2019 (2018 + 1 år = 2019) ligger lavt, både samlet og på hver deltjeneste

Fig Estimert årsgebyr i Skien for en normalhusholdning i perioden 2019 - 2023. Kilde: Sak om gebyrfastsettelse

Merknad:

Tallene i figuren forutsetter at gebyrene blir vedtatt som foreslått i egen sak til bystyret. Fra 2019 til 2020 en økning på: 10 % på vann, 6 % på avløp, 3 % på renovasjon og 6 % på feiing. Sum endring blir 6 % (inkl. lønns og prisvekst)

Tab 12 Estimert utvikling i VARF-gebyrene, sum i perioden 2019-2023. Tall i kroner. Eksklusiv mva.

Kgr.13, 2019	Skien 2019	Skien 2020	Skien 2021	Skien 2022	Skien 2023
9 511	8 480	9 001	9 510	9 870	10 134
+ Fra året før i %	-	6,1	5,7	3,8	2,7

Gebyr – Plansaker, Byggesaker og Kart- og oppmålingsaker

Tab Gebyr for utvalgte plan-, byggesaks- og oppmålingsaker i 2017 - 2020. Tall i kroner.

Kategori	2017	2018	2019	2020
Saksbehandlingsgebyr, privat reguleringsplan, boligformål, jf PBL-08 § 33-1 (Fast gebyr) 2)	70 000	72 000	74 000	76 500
Saksbehandlingsgebyr, oppføring av enebolig, jf PBL-08 § 20-1a	21 000	21 000	22 000	24 800
Standardgebyr for oppmålingsforretning for areal tilsvarende boligtomt 750 m2 3)	23 850	24 000	24 700	25 500

Merknad.

- 1) Det er gjort et utvalg av gebyrer. For helheten vises det til egen sak til politisk behandling.
- 2) Fast gebyr for sak til behandling. I tillegg kommer et arealgebyr. Gebyrene foreslås i egen sak økt tilsvarende prisstigningen, og avrundet.
- 3) Oppmålingsgebyrene foreslås i egen sak økt tilsvarende prisstigningen, og avrundet.

14.4 BY- OG STEDSUTVIKLING

14.4.1 Oppdrag - felles

By- og stedsutvikling har et spesielt ansvar for å følge opp to av satsingsområdene i kommuneplanens samfunnsdel:

- By- og næringsutvikling i et regionalt perspektiv
- Miljø og bærekraft

En viktig felles oppgave er å være pådriver for by- og stedsutvikling gjennom samarbeid, medvirkning fra og rådgivning av eksterne for å:

- Utvikle mål og strategier for regionen og kommunen
- Utarbeide arealplaner på regionalt og kommunalt nivå
- Planlegge utviklingsprosjekter
- Forvalte og utvikle landbruksområder og friluftsliv

Felles mål og ambisjoner er å

- Bidra til at Skien blir den fremtidige regionhovedstaden
- Være pådriver for by- og stedsutvikling
- Ha miljø og bærekraft prioritert i arbeidet
- Styrke samarbeid, medvirkning og rådgivning med eksterne aktører
- Avdelingen skal finne sin nye form gjennom forbedringer og samarbeid

Utfordringer

Skien skal bli den fremtidige regionhovedstaden. Flere viktige prosjekter er i gang som bygger opp under dette: ekstern kjøper av tomt til datasenter, togstopp i sentrum, nytt fylkeshus i sentrum, opprusting av kollektivknutepunkt og park ved Landmannstorget, Rv 36 fra Skyggestein til E18, nytt sykehjem, Ibsenbiblioteket mm. Det nye ambisjonsnivået må synliggjøres og Skiens ambisjoner må bli felles ambisjoner i regionen. Skien som regionhovedstad er en prosess med bred deltagelse, for å meisle ut nye visjoner, mål og strategier. Arbeidet vil føre til at gjeldende planer må rulleres for å møte den nye situasjonen. Det vil være behov for å rullere:

- Areal og transport plan for Grenland (bidrar inn til det regionale nivået)
- Kommuneplanens arealdel (næringsarealer og infrastruktur)
- Kommunedelplan for sentrum (fortettings potensiale, gatebruksplan, byggehøyder og bevaring)
- Skien 2020 – samarbeid for å gjennomføre nye tiltak i sentrum

Planarbeidet vil kreve mye kapasitet fra avdelingen. Det er ikke mulig å gjennomføre alle prosessene samtidig og det vil gå på bekostning av planlegging av allerede prioriterte prosjekter. Dette vil bli konkretisert i Virksomhetsplan.

14.4.2 Byutvikling

Kjerneoppgaver

- Overordnet planlegging
- By- og samfunnsutvikling,
- Areal- og transportplanlegging,
- Kommunikasjon og markedsføring

I alle oppgaver legger vi vekt på klima og miljø, og samarbeid og medvirkning, både med eksterne aktører og internt i kommunen.

Analyse – status og utfordringer

Status

Byutvikling gjennomfører prosjekter og tiltak innenfor blant annet Bypakke Grenland, Skien 2020 og belønningsordningen. Vi deltar i regionale- og kommunale planarbeider. De viktigste verktøyene i vårt arbeid er; Areal og transportplan for Grenland, Kommuneplanens arealdel, Kommunedelplan for klima og energi, Handlingsprogram for Skien sentrum – Skien 2020 (revidert) og Bypakke Grenland.

Utfordringer

- Ny kommunal planstrategi skal fremmes i løpet av 2020. Den vil synliggjøre behov for å utarbeide ny samfunnsdel, arealdel, ny kommunedelplan for sentrum og omarbeiding av Skien 2020 til Skien 20xx. På regionalt nivå vil det mest sannsynlig bli behov for rullering av Areal og transportplan for Grenland. Dette er store planprosesser som krever kapasitet fra oss.
Vi er avhengig av å ha nok personressurser til både å gjennomføre prosjekter og til å utføre de store planoppgavene fremover.
- Gjennomføring og fremdrift i prosjekter knyttet til bypakka, belønningsmidler og Skien 2020 krever mye kapasitet. Vi benytter prosjektledere fra flere enheter i BDK.
- Økt aktivitetsnivå i sentrum – økt behov for koordinering og samarbeid med private aktører.
- Planlegge og tilrettelegge for tilstrekkelig antall attraktive næringsarealer
- Økt satsing på den regionale infrastrukturen som E18, Rv 36 og jernbane.
- Spennet i oppgaver fra regionale planer til gjennomføring av prosjekt.
- Samhandlingen mellom enhetene i kommunalområdet må videreutvikles for å gjennomføre flere prosjekter til riktig kvalitet, tid og pris.
- Kommunikasjon – fortelle om det vi gjør i enda større grad.
- Tilstrekkelig med næringsarealer i arealplaner og avklaring om tilrettelegging skal skje i kommunal eller privat regi.

Mål i handlingsprogram perioden

- Det skal være 0 vekst i biltrafikk
- Tilrettelagt tilstrekkelig med bolig- og næringstomter
- I 2020 er det 2000 nye beboere i sentrum
- I 2020 er det flere som jobber i sentrum
- I 2020 er det flere som bruker byrom, parker, torg og utekafeer i sentrum
- Flere skal tenke positivt om byen sin

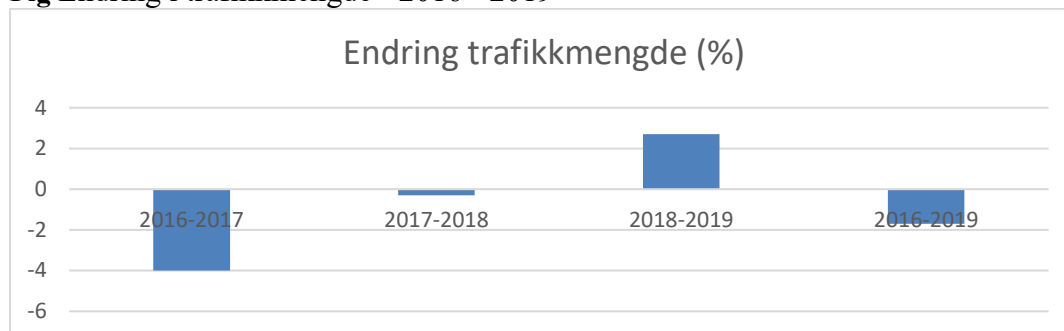
Målene i Skien 2020 om beboere, arbeidsplasser og bruk av byrom, parker og torg vil omarbeides i handlingsplanperioden og justeres etter Skien som regionhovedstad.

Nøkkeltall

0-økning i biltrafikk

Målsettingen med Bypakka er at all vekst i trafikk skal skje gjennom kollektiv, gange og sykkel. 0-vekst i biltrafikk er en indikator både for Co2 utslipp og at antall biler på vegen ikke skal øke. Over 30 biltellepunkter er etablert.

Fig Endring i trafikkmengde - 2016 - 2019

Figuren viser en merkbar nedgang i biltrafikk etter oppstart av bompengeneinnkrevningen i oktober 2016. Nedgangen fortsatte i 2017 og 2018. Første halvår 2019 var det en økning. Fra 2016 til første halvår 2019 har det vært en nedgang på 1,7%.

Passasjervekst på Vestfoldbanen

Etter åpning av Eidangerparsellen har antall reiser til/fra Skien stasjon økt med 86 prosent, sammenliknet med året før. I snitt per måned utgjør dette 8300 reiser.

Nøkkeltall for sentrum

Det måles på flere nøkkeltall i sentrum:

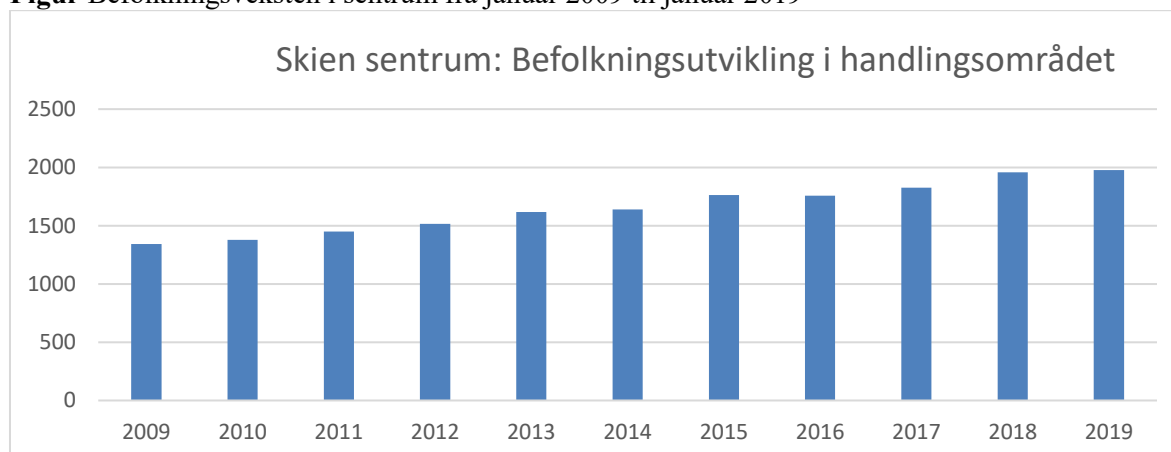
- Antall beboere, Antall arbeidsplasser
- Flere som bruker byrom i sentrum
 - ❖ Utvikling fra 2011 til 2015: 40% flere som oppholder seg i byrom og tre ganger flere som sitter på utekafe (Nye målinger i handlingsplanperioden).
- Flere skal tenke positivt om byen sin - Omdømmeundersøkelse blant befolkningen.
 - ❖ Måling ble gjort i 2011 og 2019. Skien har økt sin omdømmescore fra 67 til 69 i perioden. Det er på linje med store byer i Norge. Skalaen går fra 0 til 100 hvor 100 er beste score.

Befolkningsvekst i sentrum

Befolkningsutvikling siste fem år:

Kommunen	Sentrum
0,4 % i gjennomsnitt pr år	4 % i gjennomsnitt pr år

Figur Befolkningsveksten i sentrum fra januar 2009 til januar 2019

Figuren viser utviklingen i antall som bor i Skien sentrum. Fra januar 2009 til januar 2019 har antallet økt med 635 personer. Det er et stykke unna målet, men det går i riktig retning.

Økonomi

Opprinnelig økonomisk driftsramme for 2019 pluss varige budsjettendringer danner grunnlaget for ramme 2020. Byutvikling har mange prosjekter under arbeid og flere skal igangsettes. Intern kapasitet utgjør en kritisk flaskehals. Forbedringsarbeidet er derfor effektivisering knyttet til prosjektstyring. Muligheter for reduksjon i budsjettet er prosjektmidler eller årsverk. Begge deler vil virke inn på gjennomføringsevne. Til infrastrukturiltak blir det tilført store økonomiske midler gjennom Bypakke Grenland. Skien kommune bidrar med en årlig egenandel. Fireårig avtale om belønningsmidler gir også midler til investering. I handlingsplanperioden kan Grenland gjennomføre forhandling av byvekstavtale med staten.

14.4.3 Plan

Kjerneoppgaver

- Legge til rette for behandling av reguleringsplaner:
 - ❖ Gi råd om riktig saksgang i utbyggingsprosjekter opp mot kommuneplanen
 - ❖ Forberede og gjennomføre oppstartsmøter for reguleringsplaner – gi gode innspill til planarbeidet i tidlig fase
 - ❖ Drøfte reguleringsforslag underveis og vurdere kommunens bidrag i prosessen
 - ❖ Legge til rette for politiske behandlinger, høringer og sluttvedtak
 - ❖ Gjennomføre nødvendig etterarbeid og justering etter vedtak

Analyse – status og utfordringer

Status

Enheten ligger godt an når det gjelder saksbehandlingstid, klarer å håndtere saksmengden med dagens personell, men er sårbar ved sykefravær og evt. økt saksmengde.

Utfordringer

- Bistå Bypakke Grenland med reguleringsavklaringer
- Delta i kommende kommuneplanprosess
- Kontinuerlig forbedring og kvalitetssikring av saksbehandlingen
- Videreutvikle Grenlandsstandarden i samarbeid med de øvrige Grenlandskommunene
- Økt fokus på medvirkning i planprosessene
- Hva vil Skien som regionhovedstad medføre av trykk i markedet og økning i antall reguleringsplaner?

Mål i handlingsprogram perioden

- Høy kundetilfredshet med saksbehandlingen
- Under 6 uker gjennomsnittlig saksbehandlingstid for saker med 12 ukers frist
- Effektive bidrag til framdriften i prosjekter i regi av Bypakka, belønningsordningen og planer som er viktige for Skien som regionhovedstad

Nøkkeltall

Tab Utvalgte nøkkeltall. Kilde: SSB, KOSTRA – Konsern, årsrapport Skien kommune.

Nøkkeltall for	Skien 2016	Skien 2017	Skien 2018	Kgr 13 2018
Prioritet				
Nto driftsutgifter til plansaksbehandling.				

Nøkkeltall for	Skien 2016	Skien 2017	Skien 2018	Kgr 13 2018
Kroner per innbygger.	131	168	144	257
Produktivitet				
Private reguleringsplaner – fra innsendt planmateriale til offentlig ettersyn – (maks. 12 uker)	8,6	8,3	7,8	-
Andre				
Reguleringsplaner – antall til off. ettersyn: totalt	10	6	12	-
private	6	5	3	-
Reguleringsplaner – ant. vedtatt i bystyret: totalt	12	5	11	-
private	9	3	6	-

Merknad

Tallene viser at Skien ligger klart under Kommunegruppe 13 når det gjelder netto driftsutgifter til «plansaksbehandling» pr. innbygger. For de andre nøkkeltallene mangler tall fra kommunegruppe 13. Antall saker varierer en god del fra år til år og det gjør også størrelsen på sakene. I tillegg til de private planene kommer områdereguleringer og offentlige reguleringsplaner.

Økonomi

Opprinnelig økonomisk ramme 2019 pluss varige budsjettendringer danner grunnlaget for ramme 2020. Plansaksgebyrene omfattes av selvkost. Plansaksgebyrene videreføres med økning tilsvarende prisvekst. Det er opprettet selvkostfond fra tidligere års overskudd, som skal dekke evt. underskudd i selvkostregnskapet.

14.4.4 Byggesak

Kjerneoppgaver

- Samarbeide med utbygger og berørte parter
- Behandle bygge- og dispensasjonssaker
- Føre tilsyn
- Taksere og beregne eiendomsskatt

Analyse – status og utfordringer

Status

- Enheten har en betydelig saksmengde, men holder frister med god margin
- Lav bemanning på eiendomsskatt pga. sykdom. Byggesak har avhjulpet bemanningssituasjonen.
- E-byggesak er forsinket i forhold til plan. Leverandør valg 01.06 – utsatt til senere på høsten. Implementert system i første kommune anslås til 01.04.2020.
- Gode tilbakemeldinger fra kundeundersøkelser
- Revidert eiendomsskatt har gitt en del klager. Dette har tatt lang tid.
- Tilsynskontoret for Grenland har fått på plass nytt mandat. Gjennomføring av mandatet gjenstår
- Ulovlighetssaker generert av takseringsprosjektet er ikke påbegynt

Utfordringer

- Sykdom i enheten påvirker kapasiteten
- 360 og digitale systemer har lav hastighet og påvirker kapasitet
- Være mer synlig for å holde kontakten med brukere

Mål i handlingsprogramperioden

- Implementert E-byggesak i saksbehandlingen
- Operativt og godt fungerende Tilsynskontor

- Utvidet samarbeidet med nabokommuner og Grenlandssamarbeidet
- Etablert et spesialisert juridisk team - tilsyn, saksbehandling og juridisk støtte til andre enheter
- Vedlikeholdt og utviklet god kundetilfredshet

Nøkkeltall

Tab Utvalgte nøkkeltall. Kilde: SSB, KOSTRA – Konsern, årsrapport Skien kommune.

Nøkkeltall for	Skien 2016	Skien 2017	Skien 2018	Kgr 13 2018
Produktivitet				
Søknadspliktige tiltak - §20-3 (maks 12 uker) Uker	5,4	3,4	5,1	6,4
Enkle tiltak - §20-2 (maks 3 uker) uker	2,1	1,6	2,8	3,1
Andre				
Antall søknadspliktige tiltak - §20-3	336	359	276	-
Antall enkle tiltak §20-2	208	173	175	-
Antall dispensasjoner	39	76	54	-

Merknad

- Nøkkeltallene viser at Skien kommune ligger under den gjennomsnittlige saksbehandlingstid i Kostragruppe 13. Det fremstår som oppmuntrende for videre effektivisering.
- Ikke tilgjengelige relevante tall fra Kgr. 13 under «Andre»

Økonomi

Opprinnelig økonomisk ramme 2019 pluss varige budsjettendringer danner grunnlaget for ramme 2020. Byggesaksgebyrene omfattes av selvkost. Gebyrene videreføres og prisjusteres.

14.4.5 Landbruk og geodata

Kjerneoppgaver

Landbrukskontoret er et interkommunalt samarbeid mellom Skien, Porsgrunn og Siljan kommuner, med Skien som vertskommune med ansvar for å:

- Forvalte landbrukets særlover og tilskuddsordninger
- Ivareta rådgivning
- Gjennomføre kontrollopgaver og tiltak innen vannforvaltning, friluftsliv, viltforvaltning og innlandsfiske i tillegg til jord- og skogbruk

Geodata består av oppmålingsavdelingen og kartavdelingen i Skien kommune med ansvar for å:

- Forvalte matrikkellovens bestemmelser
- Opprette nye tomter/eiendommer (matrikkelenheter)
- Sørge for arealoverføring, grensejustering, klarlegging av grenser og matrikkelføring. Land-måling inngår i dette.
- Kommunens kartløsninger, inkludert gate- og stedsnavn, adresser og registre.
- Utføre GIS-analyser og leverer tjenester internt og eksternt.

Grenland friluftsråd er et interkommunalt samarbeid for Skien, Porsgrunn, Siljan, Bamble og Drangedal med ansvar for:

- Tiltak i forebyggende helsearbeid, lavterskelfriluftsliv og nærturområder
- Å være pådriver i prosjekter for tilrettelegging
- Aktivitet og informasjonsarbeid knyttet til friluftsliv
- Ressurs i arbeidet med interne planer og prosesser
- Å være bindeledd mellom det offentlige og organisasjonslivet

Analyse – status og utfordringer

Status

- Forvaltning av landbrukets særlover skjer fortløpende. Fylkesmannens forvaltningskontroll i 2019 viste meget gode resultater.
- Forvaltning av landbrukets tilskuddsordninger skjer i nært samarbeid med Fylkesmannen, og bruker statens sentrale dataløsninger.
- Rådgivning og kontroll skjer i henhold til bestemmelsene i regelverket.
- Oppmålingsavdelingen overholder saksbehandlingstiden for sine saker, og viser god ressursutnyttelse
- Kartene drives som en sentral kartdatabase, og holdes à jour fortløpende.
- Kartavdelingen ved nyrekruttering lagt spesiell vekt på GIS-analyser
- Friluftsrådet har fått flere medlemskommuner å fordele sin tid og kapasitet på. I tillegg til daglig leder er det engasjert en ny medarbeider i ett år som hovedsakelig skal arbeide med tiltak mot skoleverket.

Utfordringer

- Kartavdelingen registrerer at antallet saker som gjelder feilretting i kart øker. Kvaliteten på dataene i matrikkelen bør forbedres.
 - ❖ Det er også utfordringer med noen kartløsninger, særlig knyttet til hastighet.
 - ❖ Det må tas stilling til hvordan kartløsninger skal utvikles og forbedres framover.

Mål i handlingsprogram perioden

- Landbruk og geodata har god kompetanse, yter god service og løser oppgaver innenfor fastsatte frister.
- Landbrukskontoret skal ivareta viktige tiltak for klima og miljø.
- Oppmålingsavdelingen - Forbedret eiendomsinformasjon i matrikkelen
- Kartavdelingen leverer gode kartløsninger og effektiv kartforvaltning.
- Kartavdelingen utnytter mulighetene geografiske informasjonssystemer (GIS) gir.
- Friluftsrådet jobber med nærfriluftsliv. Satsing mot skole har økt.

Nøkkeltall

Tab Utvalgte nøkkeltall. Kilde: SSB, KOSTRA–Konsern.

Nøkkeltall for	Skien 2016	Skien 2017	Skien 2018	Kgr 13 2018
Prioritering				
Nto driftsutgifter til kart og oppmåling. Per innbygger	103	92	108	82
Nto driftsutgifter til landbruksforvaltning og landbruksbasert næringsutvikling. Tall i 1000 kroner	3 822	4 189	3 771	-
Produktivitet				
Brto driftsutgifter til kart og oppmåling per innbygger	171	174	196	193

Merknad

Inntektene på oppmåling varierer og påvirkes av byggeaktiviteten i markedet. Inntektene avhenger også av type oppdrag, enkelttomter eller samlet oppmåling av mange tomter i et felt

Tab Skien - Omdisponering til andre formål enn landbruk. Enhet dekar.

2015			2016			2017			2018		
I alt	Dyrka jord	Dyrkbar jord	I alt	Dyrka jord	Dyrkbar jord	I alt	Dyrka jord	Dyrkbar jord	I alt	Dyrka jord	Dyrkbar jord
67	67	0	34	20	14	15,6	3,4	12,2	18	2	16

Merknad:

Omdisponeringen av landbruksareal følger ønsket utvikling og går i snitt ned i perioden 2015-2018.

Økonomi

Opprinnelig økonomisk driftsramme for 2019 pluss varige budsjettendringer danner grunnlaget for ramme 2020.

Landbruk og geodata arbeider løpende med forbedringstiltak, og har i 2019 avgitt en stilling til digitaliserings- og forbedringsarbeid for hele BDK. Etter planen går denne stillingshjemmelen tilbake til geodata i 2021.

14.5 KULTUR

14.5.1 Oppdrag - felles

Kultur har et spesielt ansvar for å følge opp to av satsingsområdene i kommuneplanens samfunnsdel:

- Det gode livsløpet med spesielt fokus på barn og unges oppvekstsvilkår
- By- og næringsutvikling i et regionalt perspektiv

Tiltak og tjenester bygger opp under formål og verdier i utkast til kommunedelplan for kultur, idrett og friluftsliv:

- Skien skal være en åpen, raus og ledende kultur- og idrettshovedstad i den nye regionen Vestfold og Telemark

Prioriterte satsingsområder er:

- Å skape et «vi» gjennom å sikre et relevant, engasjerende og mangfoldig kulturliv for alle
- Å gi idrettsfeltet i Skien gode rammevilkår
- Gode møteplasser for kultur, idrett og friluftsliv i bydelene, spesielt for barn og unge
- Å videreutvikle Skiens Ibsen-satsing fram mot det nasjonale jubileet i 2028

Felles utfordringer for hele avdelingen:

- Å innarbeide den nye kulturavdelingen som en enhetlig organisasjon, med særlig fokus på tjenesteutvikling. Ambisjoner som krever prioritering, tid og bruk av ressurser fra medarbeidere og samarbeidspartnere
- I perioden skal vedtatt kommunedelplan gjøres om til handling
- Synliggjøre Skiens mangfoldige kulturliv, hvor informasjon og kommunikasjon er sentralt.
 - ❖ Det krever medarbeidere med riktig kompetanse, og bruk av flere kommunikasjonsflater enn tidligere
 - ❖ Det er også viktig å få ut informasjon om kulturlivet på flere språk, både på nett og i trykksaker.
- Kommunens vedtatte bydelstrategi gir føringer om å jobbe mer i bydelene Gulset og Klyve. Det krever samordnet, koordinert og prioritert innsats både internt og eksternt.
- Arbeidet med Ibsenbiblioteket

Økonomi

Opprinnelig økonomisk ramme 2019 pluss varige budsjettendringer danner grunnlaget for rammen i 2020. En reduksjon i rammene må hentes inn ved justeringer i tjenestetilbudet, som vil påvirke det totale tilbudet kulturavdelingen yter. Det gjelder både utgifter til lønn og øvrig drift.

Ibsenbiblioteket: For å jobbe frem ekstern finansiering av Ibsenbiblioteket settes det av kr 500 000,- i 2020 og 2021, dette inkluderer arbeidet med Ibsen 2028. Dette for å sikre Skien kommunes egenandel ved søknader og samarbeid med nasjonale aktører om Ibsen 2028.

14.5.2 Kulturkontoret

Kjerneoppgaver

- Forvaltning og rådgivning av tilskuddsordninger
- Oppfølging av kulturinstitusjoner
- Forvaltning og oppfølging av idrettsfeltet i Skien
- Forvaltning og oppfølging av kunst- og kulturfeltet i Skien
- Koordinering og gjennomføring av arrangementer
- Kulturformidling

Analyse – status og utfordringer

Status

Kommunedelplan for kultur, idrett og friluftsliv skal iverksettes i planperioden.

Kulturkontoret har en viktig rolle, og det krever en god dialog med kultur- og idrettsfeltet, kultur-institusjonene, kunst- og kulturutøvere, arrangørene og frivilligheten. En ambisjonen er å løfte fram Skiens merkevarer: Ibsen, Telemarkskanalen og Kunstnerbyen regionalt og nasjonalt.

I 2028 er det 200 år siden Henrik Ibsen ble født i Skien. Skien vil få en sentral rolle i dette arbeidet, som igangsettes i denne handlingsprogramperioden.

Arbeidet med Ibsenbiblioteket vil fortsatt kreve tid og ressurser.

Kulturkontoret er involvert i mange store og små arrangementer, målet er å forbedre egen organisering og ressursbruk, slik at kommunen fremstår som attraktiv for arrangører som planlegger arrangement.

Skien har lange tradisjoner og en stolt kulturarv å ivareta, og det er ønskelig løfte fram og synliggjøre byens mange historier.

Kulturkontoret er fra 2019 sekretariat for navneutvalget, og har ansvaret for kommunens vennsksapsarbeid.

Kommunen har en stor kunstsamling som er registrert digitalt: synliggjøring og forvaltning av den må videreutvikles.

Klosterøya og etablering av ny videregående skole skal påvirke hvordan vi jobber med Kunstnerbyen Skien; mer mot en ung målgruppe i samarbeid med kunstnere.

Det er en viktig oppgave å få til bedre koblinger mot reiseliv og kulturturisme, samt finne gode måter å organisere dette arbeidet på.

Skien har landets største tetthet av idrettsanlegg, som krever oppfølging, vedlikehold og rehabilitering. Samtidig er det ønskelig med nye spesialanlegg til idretter som ikke har de nødvendige arenaer, hverken i Skien eller Grenland. Skien har i mange år prioritert kunstgressbaner, og må sikre at miljøutfordringer knyttet til denne typen anlegg håndteres på en god måte.

Inneværende periode er det innført gratis halleie for barne- og ungdomsaktivitet.

Utfordringer

- Tydelige prioriteringer av hvordan kultur skal inngå i synliggjøringen av Skien som kulturhovedstad i det nye fylket
- Samordnet og strategisk arbeid mot Ibsen 2028, samt avklart riktig ambisjonsnivå
- Dagens drift og organisering knyttet til Kunstnerbyen er sårbar. Kunstfeltet som helhet bør ses på, gjerne i et samarbeid med den nye fylkeskommunen.
- Videreutvikle arbeidet med kulturbasert næring og kulturturisme

- Riktig og miljøvennlig håndtering av problemer knyttet til kunstgress

Mål i handlingsprogramperioden

- Skien skal være en tydelig kultur- og idrettshovedstad i den nye regionen
- Videreutvikle samarbeidet med den kulturelle frivilligheten
- Flere skal få gode kulturopplevelser i sentrum
- Økt aktivitet knyttet til Henrik Ibsen
- Skien scorer høyt på SSBs kulturbarometer
- Skien skal ivareta miljøhensyn knyttet til idrettsanlegg (inklusive kunstgress)
 - ❖ tiltak er tettere oppfølging og rådgiving

Nøkkeltall

Tab Utvalgte nøkkeltall. Kilde: SSB, KOSTRA

Nøkkeltall for	Skien 2016	Skien 2017	Skien 2018	Kgr 13 2018
Prioritering				
Nto. dr.utg. kultur- og idrettssektoren i prosent av kommunens totale utgifter	4,6	4,4	4,5	4,0
Nto. driftsutgifter - Kultursektoren per innbygger i kroner, konsern 1)	2 359	2 404	2 536	2 237
➤ Hvorav - Kommunale idrettsbygg per innbygger 2)	688	650	623	578
➤ Hvorav - Idrett per innbygger	151	65	127	200
➤ Hvorav - Kultursektoren uten idrett per innbygger	1 520	1 689	1 786	1 459

Merknad (fra tidligere)

1) Inkluderer eksterne tilskudd; kulturinstitusjonene, Skien fritidspark mfl

2) Skien har en av landets høyeste tetthet av idrettsanlegg

Nøkkeltallene viser at Skien kommune bruker midler til kultur og idrett, noe som bekrefter en kultursatsing i forhold til kommunens ønske om å være kultur og idrettshovedstad i den nye regionen

14.5.3 Kultur- og fritidstjenesten

Kjerneoppgaver

Kultur og fritidstjenestene skal fremme folkehelse gjennom gode kultur og fritidstilbud til alle borgere i Skien. Tilbud kjennetegnet av medvirkning, mangfold, åpenhet og inkludering:

- Bydelshusene er unike møteplasser som fremmer folkehelse og motvirker utenforskap gjennom engasjement og medvirkning
- Ungdomstilbud som inviterer til medvirkning og mestring
- Tilrettelagte aktivitetsgrupper etter brukernes interesser og ønsker.
- Legge til rette for frivillige

Analyse – status og utfordringer

Status

Kultur og fritidstjenester har etablert bydelsteam og et allsidig tilbud, med god kvalitet i form av; ferieturer og aktiviteter, velutstyrte verksteder, mulighet for økt kunnskap via kurs, foredrag og debatter. Etterspørsel etter inkluderings tiltak har økt sterkt, særlig Fritid med bistand (FMB) og støtte fra kontingentkassa. Et bakteppe er at: en økende andel barn i Skien lever i familier med vedvarende lavinntekt (17.2 prosent). Eksterne tilskudd styrker arbeidet mot barnefattigdom.

Styrket kompetanseheving og egevaluering av ungdomstilbudene. Ny kunnskap om ungdom og ungdoms medvirkning anvendes til å tilrettelegge og utvikle kreative aktiviteter for og med ungdom. Etablert 3 brukerstyrte ungdomsklubber, Lie og Menstad bydelshus etablerer øvingslokale for og med ungdom.

Menstad Frivilligsentral - viktige oppgaver som formidler av frivillige til etablerte miljøer, støtte til nye initiativ til aktiviteter og bindeledd ut mot lokalutvalg, lag, foreninger og kommunale samarbeidspartnere.

Kulturkafeene - hjemmelaget mat av høy kvalitet, til en pris som gjør at alle innen målgruppen har økonomi til å handle sunn og god mat. Kulturkafeene har også startet opp med egen ungdomsmeny og ungdomspriser.

Tilrettelagt fritid. Antall personer med vedtak er stabilt, og anses å være på et riktig nivå. Vedtak effektueres etter en anbefalt 3 trinns modell.

Kultur og fritid har med eksterne midler startet et Ungjobb prosjekt, som ledd i å forebygge frafall fra skole og tilby relevant arbeidserfaring til unge fra lavinntektsfamilier. Arbeidsplassene er i kulturkafeene; ungdom blir kafevert, og skal jobbe med blant annet kundekontakt, matservering, rydding, etc

Utfordringer

Bydelsstrategien prioriterer økt tilstedeværelse og aktivitet på Klyve og Gulset, spesielt for barn og unge, hvor mange ønsker flere kreative og verkstedbaserte aktiviteter. Mange nås ved å tilby kvantitet, men det utfordrer mulighetene til kontinuitet, forebygging og medvirkning fra ungdommene i oppfølgingen. Arbeidet med å vurdere ønsker og behov og tilpasse tilbudene gis prioritet.

For å frigjøre midler og medarbeidere til nye tilbud, må noen tilbud reduseres eller avvikles. Mål: flere kreative og verkstedsbaserte aktiviteter, hvor felles interesse, mestring, medvirkning, deltagelse og fellesskap inngår. Prioriteres oppstart på Gulset, hvor det er egnede lokaler i tilknytning til ungdomsskole og bibliotek. Følges opp på Klyve med en vurdering av å bruke andre typer arenaer enn i dag.

Etterspørsel etter inkluderingstiltak er økende og Fritid med bistand (FMB) bør evalueres. Kultur- og fritid skal utarbeide en helhetlig plan for arbeid med mangfold –og integrering innenfor sitt svarsområde.

Erfaring viser at en forventning (Bystyret 2014) om at Kulturkafeene skal drives til selvkost, er vanskelig å klare fullt ut. Noe av årsaken er at kafeene er både arbeids- og språktreningsarenaer, hvor et nøkternt prisnivå er viktig av hensyn til målgruppene. Det er også etablert flere ungdomsverksteder på bydelshusene, hvor ungdom skal ha økonomi til å handle sunn og god mat.

Mål i handlingsprogramperioden

- Bydelshusene, en unik møteplass, som fremmer folkehelse og motvirker utenforskap
- Bygget opp etterspurte verksteder og aktivitetsklubber av god kvalitet for ungdom i Skien.
- Flere brukere med vedtak gitt tilbud om aktivitet i grupper
- Flere arrangementer av Interkulturell karakter.
- Ferdigstilt digitale løsninger for frivilligportal, billettsalg og rombooking
- Kulturkafeene, levert mat av høy kvalitet, til alle målgrupper etter selvkost prinsippet.

Nøkkeltall

Tab Aktivitetstilbud barn og unge. Skien og kommunegruppe 13. Kilde SSB, Kostra

Nøkkeltall for	Skien 2016	Skien 2017	Skien 2018	Kgr 13 2018
Prioritering				
Nto. dr.utg aktivitetstilbud barn og unge per innb. – kr.	136	162	190	182

Nto.dr.utg aktivitetstilbud barn og unge per. Innb. 6-18 år – kr.	881	1048	1230	1144
---	-----	------	------	------

Merknad; Skien har over lang tid brukt mindre på barn og unge en kgr 13. Mål: å komme opp på likt nivå.

Tab Kulturformidling barn og unge

Indikator	Skien 2016	Skien 2017	Skien 2018	Mål 2020
Antall turer og arrangementer for ungdom	54	76	79	85
Antall klubber / møteplasser / fritidstilbud pr. uke	15	17	19	23

Merknad: Tallene er i tråd med måltallene

Tab Kultur og fritid

Indikator	Skien 2016	Skien 2017	Skien 2018	Mål 2020
Antall frivillige medarbeidere	260	160	158	158
Antall timer frivillig arbeid 1)	13 262	9 310	9 289	9300
Ant avtaler/gjenytelsesavtaler med organisasjoner og andre	17	16	15	16
Antall personer på språk –og eller arbeidstrening	23	34	44	45

Merknad: Nedgang i generell frivillighet, antas å være en kombinasjon av at personalressursene dreies mot integreringstiltak og økt tilrettelegging rundt språk og arbeidstreningssplasser.

Tab Tilrettelagt fritid - vedtaksbasert tjeneste

Indikator	Skien 2016	Skien 2017	Skien 2018	Mål 2019
Brukere med vedtak; barn, unge og voksne 1)	266	256	233	220
Effektuerte individuelle vedtak; barn, unge og voksne	189	163	139	130
Deltagere i aktivitetsgrupper	52	58	53	60
FMB- inkludere i ordinære lag og foreninger	2	7	6	10

Merknad:

- 1) Målrettet jobbing med 3 trins modellen; individ- og gruppenivå, samt fritid med bistand, er tidkrevende, men gir gode resultater.

Økonomi

Opprinnelig økonomisk ramme 2019 pluss varige budsjettendringer danner grunnlaget for rammen i 2020.

Ekstra utfordringer i dettefeltet:

- KS anbefaler en minstesats i timelønn for fritidskontakter (honorar). Det gir ca. kr 200 000 i merutgift i 2020. Økte kostnader må eventuelt tas gjennom omdisponering.
- Opprinnelig budsjetttramme til Kontingentkassa er kr 200 000,-. I 2019 er den styrket til kr 605 000,- via ekstrabevilgning fra Bystyret, fondsmidler og samarbeid med Telemark idrettskrets. Dette er midler - kr 450 000 - som ikke ligger i budsjetttrammen for 2020.

14.5.4 Skien bibliotek

Kjerneoppgaver

Skien bibliotek sitt samfunnsoppdrag er regulert av «Lov om folkebibliotek» og har lokal forankring i kommuneplanens samfunnsdel og spesielt i satsingsområdet; «Det gode livsløpet med spesielt fokus på barn og unges opp vekstvilkår»:

- Skal tilby kunnskap og kultur som vektlegger kvalitet, allsidighet og aktualitet
- Skal være en møteplass for arrangement, samtale og debatt for hele Skiens befolkning

- Tilbudene skal være gratis, fysisk og digitalt tilgjengelig

Analyse – status og utfordringer

Status

Skien bibliotek er i kontinuerlig endring; innen tjenesteutvikling og drift i eksisterende lokaler og i arbeidet med prosjektet «Ibsenbiblioteket», et nytt bibliotek med et Ibsen besøkssenter og innbyggjerservice.

Kunnskap og kompetanse som erverves i Ibsenbibliotek-prosjektet, brukes til å styrke og utvikle det eksisterende tilbudet, samtidig som dagens bibliotek brukes til å teste mulige løsninger og tilbud som kan være aktuelle i det nye biblioteket.

Et omfattende utviklingsarbeid har de siste årene ført til at Skien bibliotek har et moderne tjenestetilbud, på lik linje med sammenlignbare kommuner. En styrket formidling- og arrangementsvirksomhet, en systematisk satsning på kompetansehevende tiltak for de ansatte, tydeligere informasjon og bedre kommunikasjon med publikum, samt teknisk og praktisk tilrettelegging av lokalene i Ibsenhuset og Brunosten.

Neste trinn er å utvikle samarbeid og partnerskap både på strategisk og praktisk nivå for å knytte biblioteket tettere på samfunnet rundt. I tråd med ny nasjonal bibliotekstrategi fra Kulturdepartementet (2020-2023), vil særlig samarbeid med andre deler av biblioteksektoren bli prioritert, med et felles fokus på formidling. Gjennom ulike formidlingstiltak vil biblioteket søke å nå nye brukergrupper, være mer tilstede på andre arenaer og bidra til at flere tar biblioteket i bruk i det daglige.

Utfordringer

Lite hensiktsmessige lokaler er begrensende for videre utvikling av tilbud. Det er praktisk vanskelig å avvike den store mengden tilbud og tjenester som biblioteket har som oppdrag å tilby. Særlig tilbud til barnefamilier på lørdager og søndager krever mer plass enn det biblioteket har i dag.

Formidling av digitale tjenestetilbud er også en utfordring som krever særlig ny kompetanse både internt i biblioteket, men også i hele kommunen for at man skal kunne løse dette på en tilfredsstillende måte.

Det krever en særlig innsats, hvor følgende er sentralt:

- Omdisponering av areal. Mer til barn og unge.
- Digital formidlingskompetanse.
- Samarbeid og partnerskap som utløser eksterne midler til utprøvingstiltak.
- Videreutvikle tilbudet på Gulset i samarbeid med øvrige enheter i avdelingen.

Mål i handlingsprogramperioden

- «Ibsenbiblioteket» - utviklet grunnlag for et nytt bibliotek i Skien sentrum med et Ibsen besøkssenter, både byggeteknisk grunnlag, innholdsgrunnlag og sikker ekstern finansiering.
- Etablert partnerskap og samarbeid med aktører i frivillig, privat og offentlig sektor.
- Tilbudt like mange debatter, utstillinger, offentlige samtaler og andre arrangementer som bidrar til økt kunnskapsnivå og engasjement i samfunnet
 - ❖ Økt antall arrangementer på Gulset filial fra 0 til 50.
- Synliggjort og formidlet Henrik Ibsens litteratur og tekster

Tab Utvalgte nøkkeltall. Kilde: SSB, KOSTRA – Konsern

Nøkkeltall for	Skien 2016	Skien 2017	Skien 2018	Kgr 13 2018
Prioritering				
Nto dr.utgifter folkebibliotek per innbygger - kroner	242	258	289	274

Nøkkeltall for	Skien 2016	Skien 2017	Skien 2018	Kgr 13 2018
Årsverk; antall innbyggere per årsverk i folkebibliotek	2 905	2 915	3 168	3 181
Dekningsgrad				
Besøk i folkebibliotek per innbygger	2,7	2,6	2,7	4,7

Merknad

Tall for besøk er klart under kommunegruppe 13 og har hatt en negativ utvikling. Tiltak med utvidet åpningstid og et framtidig Ibsenbibliotek er viktige tiltak for å endre denne trenden.

14.6 EIENDOM

14.6.1 Oppdrag - Felles

Samfunnsoppdraget er blant annet forankret i kommuneplanens samfunnsdel og satsingsområdene; «Det gode livsløpet med spesielt fokus på barn og unges oppvekstsvilkår» og «Miljø og bærekraft». Eiendom er en viktig bidragsyter for å oppnå ambisjoner som:

- Alle skal kunne disponere en god bolig i et godt bomiljø
- Energibesparelser og energiomlegging i kommunale bygg i henhold til «Klima og energiplan».
- Nye prosjekter gjennomføres i henhold til «Klima og energiplan»

Samlede kjerneoppgaver

- Leverer trygge formålsbygg, med god kvalitet og omfang som gir fornøyde brukere

Felles mål og ambisjoner

- Implementert nytt FDV-system som gjør arbeidsdagen enklere
- Tett samarbeid mellom enhetene
- Tett samarbeid med brukerne
- Redusert sykefravær
- Fortsatt godt arbeidsmiljø

Status

Det kontinuerlige forbedringsarbeidet fortsetter og metodikken tas i bruk i flere av virksomhetene. Et eksempel er en prosjekteringsanvisning for alle formålsbygg som er utarbeidet i et samarbeid mellom FDV, prosjekt og renhold.

Økonomi

Den opprinnelige rammen for 2019 pluss varige budsjettendringer danner grunnlaget for driftsrammen i 2020. Eiendom skal bidra med en innsparing i 2020. Hovedgrepet er effektivisering av arealer og ressurser, samt framtidig digitalisering.

Nøkkeltall

Tab Utvalgte nøkkeltall. Kilde: SSB, KOSTRA – Konsern.

Nøkkeltall for	Skien 2015	Skien 2016	Skien 2017	Skien 2018	Kgr 13 2018
Prioritet					
Nto driftsutgifter kommunal eiendomsforvaltning pr. innbygger. Enhet kroner	117	182	215	178	265
Dekningsgrad					
Samlet areal formålsbygg i kvadratmeter per innbygger.	5,3	5,1	4,9	4,4	4,8

Nøkkeltall for	Skien 2015	Skien 2016	Skien 2017	Skien 2018	Kgr 13 2018
Samlet areal formålsbygg i kvadratmeter kommunen leier per innbygger	0,6	0,5	0,5	-	-
Produktivitet					
Korrigerte brutto driftsutgifter til driftsaktiviteter per kvadratmeter. Enhet kroner	550	542	592	749	521
Herav energikostnad per kvm. Kroner	107	102	111	140	119
Herav utgifter til renhold per kvadratmeter. Kroner	139	141	147	163	155
Andre indikatorer/Utdypende tjenesteindikatorer					
Totalt antall kommunalt disponerte boliger	1 224	1 236	1 245	1 242	-
Kommunalt disponerte boliger per 1 000 innbyggere. Enhet boliger	23	23	23	23	19
Kommunalt eide boliger som andel av totalt antall kommunalt disponerte boliger. Prosent	76	77	76	78	68

Merknad:

- Indikatoren «Samlet areal formålsbygg i kvadratmeter per innbygger».
 - ❖ Eiendom styrer etter vedtatt strategi for eiendomsforvaltning, med stor aktivitet i 2020 - 2023.
 - ❖ I eiendomsporteføljen er det bygg som ikke er i bruk, og som på sikt rives og erstattes med nye bygg. Det reduserer antall kvadratmeter (fks. Lunde skole på 8 000 m², som rives og erstattes med en flerbrukshall på ca 1 200 m²).
 - ❖ Videre arbeides det med å selge og omdisponere formålsbygg til bolig.
- Målet er gjennom kontinuerlige forbedringer å forbedre produktiviteten

14.6.2 Boligkontoret

Kjerneoppgaver

- Fremskaffe boliger med nøktern kvalitet, og yte service, drifte og vedlikeholde disse.
- Kommunisere med og følge opp leietakere.
- Kjøpe og selge boliger etter behov med fokus på å spre bosettingen.
- Fokuserer på «leie til eie», hvor beboerne tilbys kjøp av utleieboliger og bistand til dette.
-

Analyse – status og utfordringer

Status

Vi skal fortsette å bosette vanskeligstilte etter forespørsel fra Helse og Velferd og etter Bystyrets vedtak om bosetting av flyktninger. Kjøp av boliger med nøktern standard, drift og vedlikehold av disse.

Utfordringer

Finne rett bolig til rett person og spre bosettingen for å unngå konsentrasjon i noen boområder.

Framskaffe tilstrekkelig antall boliger til de som har et dokumentert behov.

Holde boligene vedlikeholdt innenfor den økonomisk rammen som er tilgjengelig.

Mål i handlingsprogram perioden

- Redusert venteliste på boliger
- Tilpasset eksisterende boligmasse til endret behov
- Spredt bosettingen gjennom kjøp og salg av boliger i egnede områder

14.6.3 Håndverk

Kjerneoppgaver

- Istandsette kommunale boliger og utføre mindre ombygging i formålsbygg

Analyse – status og utfordringer

Status

Fortsette arbeidet med å rehabilitere og istandsette boliger så raskt som mulig, slik at ventetiden for de som skal flytte inn blir så kort som mulig

Utfordringer

Variierende og ofte uforutsette oppdrag og arbeidsmengde gjør det vanskelig å planlegge

Mål i handlingsprogram perioden

- Redusert tomgangsleie
- Enklere og raskere løsninger for rehabiliteringer

14.6.4 Forvaltning, drift og vedlikehold (FDV)

Kjerneoppgaver

- Forvalte bygg og arealer
- Drifte, vedlikeholde og tilrettelegge formålsbygg med særlig vekt på godt innemiljø og trygge bygg for brukerne
- Redusere energibruk i formålsbygg

Analyse – status og utfordringer

Status

Vi har godt samarbeid med brukerne av våre formålsbygg. Arbeidet med å redusere energiforbruk videreføres i flere formålsbygg med tiltak som; ventilasjon, SD anlegg, utskifting av vinduer og led belysning. Resultatene er av nasjonal interesse.

Videreføre det kontinuerlig forbedringsarbeidet for å oppnå mer hensiktsmessig og bedre flyt i arbeidsprosesser. *Ett* resultat er en ressurspool som bistår ved sykefravær, som alternativ til å leie inn vikarer.

Utfordringer

Økende energikostnader, uten at budsjettet øker.

Uforutsette kostnader som oppstår ved krav til universell utforming i formålsbygg, særlig i skole og barnehage

Mål i handlingsprogram perioden

- Effektiv bruk av arealer og oversikt over internleie
- Redusert etterslep av vedlikehold
- Redusert energiforbruk
 - ❖ Opprettet et nytt EPC prosjekt

Nøkkeltall

Tab Årlig innsparing i EPC - prosjektet i kwh og prosent, sammenlignet med et beregnet «før-forbruk»

EPC-prosjektet	2015 1)	2016	2017	2018
Innsparing kwh	3 896 251	5 923 400	6 392 126	6 346 960

I % av førforbruk 2)		23,90	24,20	24,00
----------------------	--	-------	-------	-------

Merknad:

- 1) Tall for kun et ½ år i 2015
- 2) 37 bygg (130 000m²) er inkludert i EPC-prosjektet. Før oppstart ble flere års forbruk kartlagt og et gjennomsnittlig forbruk ble grunnlaget for å fastsette «før-forbruk». Tabellen viser en innsparing i kwh og i prosent av før-forbruket per år.

14.6.5 Renhold

Kjerneoppgaver

- Utføre effektivt renhold med god kvalitet i alle eide og leide bygg

Analyse – status og utfordringer

Status

I det løpende arbeidet er det høyt fokus på både kvalitet og effektivitet. Arbeidet med å redusere innleie av vikarer er godt i gang og vi har økt ressursene på teambilene.

Utfordringer

Mange deltidsstillinger og høyt sykefravær

Mål i handlingsprogram perioden

- Redusert sykefravær
- Heltidskultur
- Oversikt over renholdsfrekvenser per bygg

14.6.6 Prosjekt

Kjerneoppgaver

- Lede gjennomføring av eiendom sine investeringsprosjekter og større rehabiliteringer
- Bistand og veiledning til kommunalområdene i tidlig prosjektfase og anskaffelser

Analyse – status og utfordringer

Status

Prosjektenheten består i dag av 5 prosjektledere. Arbeidsmengden varierer noe over tid som gir rom for å utføre oppgaver i prosjektene som ellers ville vært satt bort

Utfordringer

- Prosjektenheten må være tett på byggeprosjekter og involvert i saksbehandling for å sikre at saker blir godt opplyst som grunnlag for komplette og realistisk byggebudsjett.
- Få rådgivere og entreprenører til å levere i henhold til kravspesifikasjonene

Mål i handlingsprogramperioden

- Revidere prosjekteringsanvisning årlig
 - ❖ Gjennomgå erfaringer fra byggeprosjekter som kvaliteter, nye produkter i Tek17
- Utvide prosjektenheten sitt kompetanseområde
 - ❖ Lage en kompetanseplan slik at vi sikrer god kompetanse i alle faser i hvert prosjekt

14.7 KOMMUNALTEKNIKK

14.7.1 Oppdrag - felles

Drifte og vedlikeholde viktige deler av kommunens infrastruktur og arealer, samt utbedring og bygging av kommunaltekniske anlegg innenfor områdene; veg, park, vannforsyning og avløp. Videre utøve en trygg forvaltning, samt yte service, faglig bistand og veiledning til interne og eksterne kunder innenfor kommunalteknikk sitt ansvarsområde. Oppdragene er fordelt på seks enheter:

- Drift Veg, park og parkering
- Drift Vannforsyning
- Drift Avløp
- Prosjekt og anlegg
- Forvaltning og service - eksternt og intern
- Tekniske fellestjenester - intern service

14.7.2 Drift Veg, Park og Parkering

Kjerneoppgaver

- Helårs drift og vedlikehold av 410 km kommunale veger, 40 km gang- og sykkelveger og 10 km fortau
- Helårs drift og vedlikehold av kommunale grøntområder: parker, fotballbaner, turstier, torg, gågata, lekeplasser (200stk), badeplasser og oppkjøring av skiløyper.
- Brøyting og strøing ved kommunale bygg, samt plenklipping ved barnehager og skoler.
- Drift av kommunens parkeringsordning.
- Infrastruktur tiltak, trafikksikkerhets- og miljøtiltak.
- Saksbehandling ifm skiltvedtak og oppsetting av skilt.
- Arbeidsvarsling

Analyse – status og utfordringer

Status

Det er merforbruk knyttet til drift av veg i 2019. Årsakene er flere; bla. ny standard for igangsetting av brøyting og økt lengde på saltruta, økte strømkostnader knyttet til gatelys. Omfang av oppgaver har økt, mens ressursene - bemanning, midler og maskiner - ikke har fulgt med. Det krever vanskelige vurderinger og stiller strengere krav til å prioritere hvilke oppgaver som må gjøres og til hvilken kvalitet. Hvor medfører det minst ulemper for befolkningen å senke kravene til vedlikeholdsnivå. Et mulig tiltak er å gå tilbake til 2018-nivå for å igangsette brøyting (8 cm snø i stedet for 5 cm) og å redusere lengden på saltruta, som økte med 8 km på de mest trafikkerte vegene fra 2018 til 2019.

Det er etterslep for å dekke behovet for asfaltering og grøfting av veger i distriktene, noe som forringer kvaliteten.

Utfordringer

Årlig økning i oppgaver. Ansvar for nye veger og grøntområder blir overført til kommunalt vedlikehold, og det forventes at veg og park ivaretar det uten tilsvarende justering i budsjett. På kort sikt lar det seg gjøre, men over tid kommer behov for økt vedlikehold. Tas det ikke høyde for dette i budsjettet, blir det lenger intervaller mellom vedlikehold, samt nedprioritering av enkelte oppgaver og/eller områder. Det går utover kvalitet og standard på kommunale områder, og økt vedlikeholdsetterslep.

Deler av maskinparken har behov for oppgradering og økte investeringer må til for en mer effektiv og sikker drift.

Nye brøytekontrakter skal inngås f.o.m sesongen 2020/2021, og nye tilbud innhentes våren 2020. Roder/brøyteruter må vurderes både ifht. lengde og antall, noe som har betydning for kostnader til beredskap. Bedre kvalitet på vinterdrifta - antall utrykninger - har gitt bedre framkommelighet, men også økte kostnader.

Ved store snømengder i sentrale gater dumpes snø i elva. Snø som har ligget mer enn 7 dager regnes som forurenset. Vinteren 2019/2020 skal det gjennomføres omfattende målinger, som skal gi grunnlag for framtidige avklaringer og krav til dumping av snø.

Park har overtatt ansvar for 50 mål (KOSTRA-tall, 2014-2017) nye områder for lek og rekreasjon, fordelt på 115 ulike lokasjoner i kommunen. Robotklippere er tatt i bruk, men er ikke tilstrekkelig, med resultat redusert klippehyppighet og at noe areal er tatt ut av klippe-rutene.

Kvikksølvarmaturer i gatebelysning byttet ut med led-lamper. Det er fortsatt armaturer som bruker mye strøm (+/- 350W), og bør byttes ut med led-armaturer (70W). Investeringen er foreløpig ikke finansiert. Den vil gi en reduksjon i driftsbudsjettet, og det vurderes å iverksette et EPC-prosjekt for å finansiere dette.

Prioriterte områder 2020 - 2023:

- Sentrumsvedlikehold (veg og park) - Handelstorget og bygater, i samarbeid med Skien by og gårdeiere
- Grøfting langs veg - redusere registrert et etterslep
- Trafikksikkerhet, herunder rydding av siktsoner og etablering av nye fartsdempere

Mål i handlingsprogramperioden

- Attraktive rekreasjonsområder og møteplasser i hele kommunen - uavhengig av årstid.
- God framkommelighet for alle brukergrupper på kommunale veger hele året
- Andelen kommunale grusveger redusert etter utarbeidet plan.
- Oppkjørte skiløyper - Fritidsparken, på Gulset, Jarseng, Gjerpenløypa samt Solvika – Venstøptjern.
- Kommunale lekeplasser, med nye lekeapparater, er opprustet i tråd med en prioritert plan
- Tiltak i Trafikksikkerhetsplanen er gjennomført i tråd med politiske vedtak
- Håndheve kommunens parkeringsordning på en god måte

Nøkkeltall

Tab Utvalgte nøkkeltall - Kilde: SSB, KOSTRA - konsern

Nøkkeltall for	Skien 2016	Skien 2017	Skien 2018	Kgr 13 2018
Prioritet				
Nto dr. utg til samferdsel i alt. Kroner pr innbygger	1 090	1 051	1 348	932
Nto dr. utg til kommunale veger og gater. Kroner pr. innbygger	1 054	1 095	1 295	1 011
Brto. Investeringsutgifter kommunale veger og gater. Kroner pr. innbygger	433	540	847	1 024
Produktivitet				
Nto. driftsutgifter kommunale veger og gater. Kroner/kilometer	136 580	142 451	168 498	194 779
Brto. driftsutgifter kommunale veger og gater. Kroner/kilometer	146 473	154 823	182 045	220 268

Nøkkeltall for	Skien 2016	Skien 2017	Skien 2018	Kgr 13 2018
Kvalitet				
Andel kommunale veger og gater uten fast dekke. Prosent av totalt antall kilometer	20	21	19	8,7

Merknad

- Skien kommune har høyere utgifter til drift av kommunale veger enn kommunegruppe 13, men har en betydelig lavere investering. Lav investeringstakt medfører høyere driftsutgifter fordi kvaliteten på vegstandarden reduseres

Økonomi

Det er registrert merutgifter/mindreinntekter så langt i 2019 knyttet til:

- Mye nedbør sist vinter med påfølgende reparasjons- og oppryddingsbehov i sommer
- Økte strømkostnader til gatelys og gatevarme
- Reduserte inntekter fra parkering knyttet til økt andel el-biler, men ligger likevel an til et resultat lik budsjett

14.7.3 Drift Vannforsyning

Kjerneoppgaver

- Drifte og vedlikeholde kommunens vannbehandlingsanlegg i Steinsvika.
- Drifte og vedlikeholde kommunens vannledningsnett, 12 høydebasseng og 30 vannpumpestasjoner
- Drifte, vedlikeholde og sikre kommunens 6 vannverksdammer (2 er i aktiv drift som reservevannkilder – Ørnstjern og Ulvsvann)
- Reparasjon og utbedring av vannlekkasjer på kommunalt vannledningsnett.
- Arbeid med kommunenes nyanlegg innen (VAV) vann, avløp og veg.

Analyse – status og utfordringer

Status

Utskiftingstakten på vannledninger var i 2018 på godt over 1%-målet.

Utfordringer

Utskiftingstakten kan svinge noe fra år til år. De nærmeste årene skal det bygges mye nytt nett. Dette vil gå ut over utskiftingstakten, og vi risikerer å ikke greie målet på 1 % i 2020 og 2021. Det er en prioritet å skifte ut de dårligste ledningene.

Mål i handlingsprogram perioden

- Vannverkene i Skien og Porsgrunn er knyttet bedre sammen - utgjør hverandres reservekilder. Porsgrunns vann skal nå opp til Telemark sentralsykehus og Skien sentrum i en krisesituasjon.
- Vannlekkasjer er redusert med 5 prosent i 2020 fra 40 prosent vanntap i 2018

Nøkkeltall

Vannforsyningsenheten arbeider etter følgende nøkkeltall:

- Vannkvalitet
- Antall vannlekkasjer
- Utskiftingstakt ledningsnett

Tab Vannforsyning – Kilde: årlig rapport fra Bedre vann

	Antall tilknyttet	Hygienisk betryggende drikkevann	Bruksmessig kvalitet	Leveringsstabilitet	Alternativ forsyning	Ledningsnettets funksjon
Status 2018	53 457	Ti	Ti	Ti	ViMa	ViMa
Mål 2019		Ti	Ti	Ti	ViMa	ViMa
Mål 2022		Ti	Ti	Ti	ViMa	Ti

Forklaring: Ti = Tilfredsstillende, ViMa = viktige mangler og Då = dårlig

Økonomi

Den opprinnelige rammen for 2019 pluss varige budsjettendringer danner grunnlaget for driftsrammen i 2020.

14.7.4 Drift Avløp

Kjerneoppgaver

- Drifte og vedlikeholde kommunens avløpsrenseanlegg på Elstrøm
- Distribuere avløps slam produsert av kommunens avløpsanlegg.
- Drifte og vedlikeholde kommunens 75 avløpspumpestasjoner
- Drifte og vedlikeholde kommunens avløpsledningsnett
- Tømme private avløpsanlegg, samt føre tilsyn med dem

Analyse – status og utfordringer

Status

Elstrøm renseanlegg oppfyller fylkesmannens utslippskrav på fosfor, og produserer slam i kvalitetsklasse som leveres til landbruket.

Enheten sikrer kontinuerlig drift på kommunens avløpspumpestasjoner og arbeider for å redusere overvann inn til dem for å hindre overløp.

Avløpsledningsnettet blir kontinuerlig fornyet og separert for å:

- hindre tilbakeslag
- redusere overvann inn på renseanleggene
- redusere utlekking til resipient.

Det gjennomføres tilsyn på kommunens private avløpsanlegg for å hindre direkteutslipp til resipient.

Utfordringer

Kommunens fellessystem fører overvann til renseanlegg og avløpsvann til resipient ved mye nedbør. Risiko for tilbakeslag vil være tilstede så lenge overvann føres sammen med spillvann.

Mål i handlingsprogram perioden 2020 - 2023

- overholde fylkesmannens krav om rensegrad på avløpsrenseanlegget
- overholde fastsatte kvalitetskrav til produsert slam
- kontinuerlig drift på kommunens avløpspumpestasjoner
- øke tilknytningen av boliger med utslipp til vassdrag
- separere/ reparere det kommunale ledningsnettets for å:
 - ❖ Forbedre vannkvalitet i vassdrag
 - ❖ Forebygge antall tilbakeslag i kjellere
 - ❖ Redusere tilførselen av overvann til renseanleggene

Nøkkeltall

Avløpsenheten arbeider etter følgende nøkkeltall:

- Rensekrav renselanlegg
- Kvalitetsklasse på slam
- Antall husstander tilknyttet offentlig ledningsnett
- Antall tilstoppinger
- Overløpsutslipp fra avløspumpestasjoner
- Overløpsutslipp fra ledningsnett
- Private avløpsanlegg (antall tømte anlegg, tilsyn og avvik)

Tab Avløp – Kilde: årlig rapport fra Bedre vann

	Antall tilknyttet	Overholde Rensekrav	Tilknyttet godkj utslipp	Kvalitet bruk av slam	Overløpsutslipp fra avløpsnett	Ledningsnettets funksjon
Status 2018	49 073	Ti	Ti	Ti	Ti	ViMa
Mål 2019		Ti	Ti	Ti	Ti	ViMa
Mål 2022		Ti	Ti	Ti	Ti	ViMa

Forklaring: Ti = Tilfredsstillende, ViMa = viktige mangler og Då = dårlig

Merknad:

- Ledningsnettets funksjon: Mangelfull pga. antall kjelleroversvømmelser.

Økonomi

Den opprinnelige rammen for 2019 pluss varige budsjettendringer danner grunnlaget for driftsrammen i 2020.

14.7.5 Prosjekt og anlegg

Kjerneoppgaver

- Programmere og gjennomføre investeringer innenfor vann og avløp
- Gjennomføre investeringer for øvrige kommunaltekniske områder etter avtale med prosjekteier (Veg, trafikk sikkerhet, Bypakke Grenland (inkl. belønningsmidler), rassikring og andre)
- Delta i samarbeidsprosjekter og koordineringsorganer internt i kommunen og eksternt
- Delta i kommunens beredskapsordninger etter behov, primært knyttet til vaktordning, vinterdrift, utfordrende vær- og flomsituasjoner og andre akutte hendelser.
- Innenfor vann og avløp har enheten dessuten ansvaret for å fremskaffe tilstrekkelig beslutningsgrunnlag for prioritering av tiltak innenfor vedtatte økonomiske rammer

Analyse - status og utfordringer

Status

Investeringsbudsjettet er ca. kr 144 mill. til vann og avløp. I tillegg kommer øvrige kommunaltekniske investeringer initiert av andre enheter i BDK, eksklusive Eiendom (bygg). Volumet her vil variere fra år til år, spesielt avhengig av porteføljen innenfor Bypakke Grenland (inkl. belønningsmidler). Grovt anslått forventes volumet å bli i størrelsesorden 10 – 50 mill. årlig fremover.

Av det samlede investeringsvolumet produseres ca. 30 % i kommunal egenregi (3 anleggslag). Ca. 70 % produseres gjennom private entrepriser, åpne utlysninger eller bruk av rammeavtaler. Gjennomføringsevnen har i flere år vært noe lavere enn tilgjengelig budsjett grunnet kapasitetsutfordringer internt og eksternt (rådgivere). Denne situasjonen har bedret seg i 2019, bl.a. ved at prosjektadministrasjonen gradvis har blitt styrket.

Utfordringer

Til grunn for identifisering og prioritering av investeringstiltak innenfor vann og avløp, ligger mål og ressursinnsats forankret i Hovedplan vannforsyning og avløp 2017 – 2036. Videre prioriteres tiltak utfra koordineringsbehov mot andre utbyggere (fellesprosjekter), som f.eks. Bypakke Grenland, Statens vegvesen, Bane Nor, interne og eksterne utbyggingsprosjekter. I tillegg kan myndighetskrav (spesielt fra Fylkesmannen og Mattilsynet) samt driftshendelser utløse behov for tiltak. Alle slike prosjekter bidrar også til måloppnåelse omtalt i Hovedplanen.

Rutiner for rapportering av måloppnåelse og ressursinnsats i utførte tiltak, opp mot Hovedplanens forutsetninger, slik at man over tid har oversikt over faktisk utvikling, kan forbedres. Videre kan beslutningsgrunnlaget for programmering av investeringstiltak i vann og avløp styrkes. Tydeligere fokus på kost/nytteoptimalisering, dvs. at man får best mulig nytte/effekt av brukte investeringsmidler. Med nytte/effekt menes her f.eks. reduksjon av fremmedvann til avløpsrensaneanlegg, reduksjon av forurensningsutslipp til resipient, reduksjon av lekkasjetap (vann) og økt sikkerhet i vannforsyningen.

Prioritert i 2020 - 2023

- Videreutvikle og forbedre rutiner for rapportering av måloppnåelse og ressursinnsats i utførte tiltak, slik at man over tid har oversikt over faktisk utvikling i forhold til Hovedplanen (bl.a. for å avdekke behov for revisjon).
- Styrke og forbedre programmeringsgrunnlaget med fokus på kost/nytteoptimalisering
 - ❖ Blant annet gjennom utarbeidelse av overordnede planer mellom hovedplannivå og programmeringsnivå (f.eks. sanerings/tiltaksplaner for vann- og avløpssystemet med fokus på prioritering av tiltak basert på kost/nytte parametere).

Mål i handlingsprogramperioden 2020 - 2023

- Høy kompetanse og tilstrekkelig kapasitet til å løse hovedoppgavene i henhold til vedtatte mål (jfr. Hovedplan vannforsyning og avløp 2017 – 2036) og vedtatte økonomiske rammer
- Planlagt og gjennomført prosjekter for vannforsyning, avløp, veg, Bypakke Grenland (inkl. belønningsmidler) og andre prosjekter i BDK, eksklusive Eiendom (bygg). Prosjektene skal realiseres på en kostnadseffektiv måte.
- Opprettholdt en årlig utskiftingstakt på 1 % av ledningsnettet både for vannforsyning og avløp
- Løst ad hoc oppdrag (akuttsituasjoner) som følge av hendelser, feil og/eller mangler som oppstår
- Bistått i kommunens beredskap overfor andre enheter på forespørsel og særlig ift utfordrende vær- og flom-situasjoner
- Ivaretatt kommunens behov for kompetanse når det gjelder rasutsatt grunn og kontakten mot NGI i geotekniske spørsmål

Nøkkeltall

Tab Andel fornyet kommunalt ledningsnett og vannlekkasjer (SSB)

Formål	2015	2016	2017	2018
Vannledninger omlagt i prosent av totalen	0,78	0,86	0,92	1,13
Spillvannsførende nett (kloakk) omlagt i prosent	0,87	1,12	0,74	0,82
Vannlekkasjer i prosent av produsert vann	35	39	39	40

Merknader

Målet er en årlig total utskiftingstakt for vannledninger og spillvannsførende nett tilsvarende en prosent av ledningsnettet. I 2018 ble målet nådd for vannledninger, mens man lå litt under målet for spillvannsførende ledninger.

14.7.6 Forvaltning og service

Kjerneoppgaver

- Forvalte ledningskartverket, veg-database, grave- og rørleggermeldinger, spredte utslipp og følge opp utbyggingsprosjekter i privat regi
- Saksutredninger og saksframstilling – faglige og politiske saker
- Yte service, faglig bistand og veiledning til interne driftsavdelinger og eksterne kunder og innbyggerne
- Delta i samarbeidsprosjekter og koordineringsorganer internt i kommunen og eksternt.

Analyse – status og utfordringer

Status

Gjennom omorganisering og styrking av staben i 2019 er enheten bedre rustet til å ta ansvar for nye og overførte arbeidsoppgaver. Spesielt for spredt utslipp, og forvaltningsoppgaver innenfor veg og gatelys. Det samsvarer med de krav og målsetninger som er satt opp i Handlingsplan og Virksomhetsplan. Prosessen fortsetter fremover.

Utfordringer

Videreføre arbeidet med å optimalisere arbeidsprosesser i egen enhet og mot andre enheter i Kommunalteknikk.

Følge opp krav på dokumentasjon som mottas for nye vann- og avløpsanlegg. Sørg for at kvaliteten på innlevert dokumentasjon forbedres.

Gjennomføre tilsyn med private avløpsanlegg for å hindre direkteutslipp til resipient.

Digitalisere søknadsprosedyrer for søknad om tilknytning til kommunalt nett. Andre søknader innenfor private vann- og avløpsforhold vil også bli digitalisert.

Mål i handlingsprogramperioden

- Levert interne og eksterne tjenester til rett tid, med riktig og god kvalitet
- God kvalitet på forvaltningsoppgaver som saksutredninger og saksframstilling

Økonomi

Opprinnelig driftsramme 2019, pluss varige budsjettendringer er grunnlag for ramme 2020. Forbedringsarbeid og effektivisering i driften kan gi noe økt handlingsrom.

14.7.7 Tekniske fellestjenester

Kjerneoppgaver

- Drifte lager for teknisk drift i Skien kommune.
- Drifte og forvalte egen eide biler/maskiner, inkl. utskifting, innleie av lastebiler/maskiner, samt leasing av biler for hele kommunen
- Drifte bilverkstedet sammen med Porsgrunn kommune, inkl. vedlikehold/service av alle egen eide biler og utstyr.

Analyse – status og utfordringer

Status

Lager. Nytt lagerstyringssystem, knyttet til E-handel i Visma, er prioritert, men grunnet krav GKI stiller til leverandører, har det oppstått tekniske problemer i tilgjengelige løsninger. Det skal rettes på slik at systemet kan tas i bruk, inkl. bruk av kommunens rammeavtaler for innkjøp.

Planlagte inne-lagerfunksjoner på Rødmyrlia er på plass, men det må fortsatt driftes noen ute-lagerfunksjoner på Geiteryggen. Det er begrenset med personellressurser, så å operere to lokasjoner er utfordrende.

Lageret har ansvar for arrangementsutstyr som kommunen eier, eksterne leietakere henter utstyr selv, mens til helkommunale arrangement tilbys også transport.

Verksted. Arbeidsmengden på verkstedet har økt mer enn forventet. Porsgrunn kjøpte tidligere mye verkstedtjenester eksternt, som nå ivaretas av verkstedet på Rødmyr. Verkstedet har også vedlikehold av alt vinterutstyr (snøploger/strøapparater etc.) og sommerutstyr (Sopemaskiner/kantklippere/gressklippere etc.).

Maskinforvaltning. For maskinforvaltningen er den største utfordringen fremover å bytte ut kjøretøy fra diesel/bensin til EL/Biogass. Uten økte rammer til investeringer, vil målet om 80 prosent EL/Biogass innen 2025 være vanskelig å oppnå.

Mål i handlingsprogramperioden

- Kommunal bil- og maskinpark skal i hovedsak erstattes med EL-biler og/eller biogass-kjøretøy når biler/kjøretøy/maskiner byttes ut. (Pr 01.09.2019: EL- biler 36 stk. Hybrid-biler 88 stk og Biogass 4 stk)
- Maskinforvaltningen skal utvikles i takt med brukernes krav og forventninger slik at det leveres riktige tjenester, til konkurransedyktige priser.
- Verkstedsamarbeidet med Porsgrunn kommune i Rødmyrlia 40 utvikles videre.

Økonomi

Den opprinnelige rammen for 2019 pluss varige budsjettendringer danner grunnlaget for driftsrammen i 2020.

Samtidig jobbes det med forbedring og effektivisering for å skape økonomisk handlingsrom.

14.8 TILSKUDD, PRISER OG STIPEND

Tab Tilskudd, priser og stipend 2020 i budsjetttrammen til BDK. Tall i kroner.

Ansvar	Søkbare tilskuddsordninger – kultur	B - 2019	B - 2020
72401	Kulturarrangementer	300 000	300 000
72401	Kulturprosjekter	100 000	100 000
72420	Kommunale anleggsmidler idrett	1 500 000	1 500 000
72401	Drift barne- og ungdomsorganisasjoner	100 000	100 000
72401	Barne- og ungdomsteater	70 000	70 000
72401	Tilskudd -ungdomstiltak (via Skien Ungdomsråd)	150 000	150 000
72340	Herkules idrettsf. - tilrettelagt fot- og håndball	70 000	70 000
72401	Faste arrangører (ikke enkeltarrangementer)	650 000	650 000
72401	Organisasjonsdrevne grendehus	50 000	50 000
72420	Aktivitetsmidler idrett	100 000	100 000
72350	Kontingentkasse	200 000	200 000
Ansvar	Priser og stipendier		
72404	Ibsenprisen	150 000	150 000
72404	Ibsen Awards, kommunale midler	861 000	886 830
72402	Diverse priser; kunst, idrett, byggeskikk	280 000	280 000
Ansvar	Andre tilskudd		
71000	E18 Haukelivegen AS	38 000	39 000
72401	Skien Kunstforening	536 000	552 000
72401	Telemark kunstnersenter	487 000	502 000
72401	Telemark symfoniorkester	241 000	248 000
72401	Arbeiderbevegelsens arkiv	51 000	53 000
72401	Folkets hus Skotfoss	20 000	20 000
74100	Løypepreparering Svanstul	563 000	580 000
61240	Renovasjon i Grenland IKS, eierbidrag	53 600 000	58 300 000
73310	Mersmak AS	914 000	941 000
73310	Skien Dalen Skipsselskap AS	200 000	200 000
71000	Gea Norvegica Geopark IKS	417 000	430 000
73310	Telemark interkommunale næringsfond	236 000	236 000
73310	Telemarkskanalen som regionalpark	458 000	471 740
73310	Rutebilstasjon (leie)	120 000	120 000
73310	Skien By	432 000	444 960